ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (อาชีวศึกษา)

ปริญญา

อาชีวศึกษา | อาชีวศึกษา

สาขา | **ภาควิชา**

เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Vocational Education Management for Muslim Students in the Three Southern Border Provinces

นามผู้วิจัย นายนักรบ ระวังการณ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์วิกร ตัณฑวุฑโฒ, Ed.D.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์พีรพงศ์ ทิพนาค, Ph.D.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์กุลขณิษฐ์ ราเชนบุณยวัทน์, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์สุรชัย จิวเจริญสกุล, ศศ.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Vocational Education Management for Muslim Students in the Three Southern Border Provinces

โดย

นายนักรบ ระวังการณ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (อาชีวศึกษา)
พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นักรบ ระวังการณ์ 2553: การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (อาชีวศึกษา) สาขาวิชาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา ประธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์วิกร ตัณฑวุฑโฒ, Ed.D. 412 หน้า

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพการจัดการ และปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2) ศึกษาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้การวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้ประกอบการ จำนวน 89 คน สำหรับระยะที่ 2 และระยะที่ 3 เป็นการวิเคราะห์และตรวจสอบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้อง โดยระยะที่ 2 ใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน และระยะที่ 3 ใช้ผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องจำนวน 17 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน ผู้นำองค์กรศาสนาอิสลาม นักวิชาการอิสลาม ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวศึกษา ผู้แทนหอการค้าจังหวัด และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้การวิจัยดำเนินการแบบการผสานระดับการเก็บข้อมูลแบบเทคนิคสามเส้าลักษณะต่างแหล่งข้อมูล

สภาพการจัดการอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาพบว่ามีการเปิดสาขาวิชาสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและคุณภาพบุคลากรอยู่ในเกณฑ์ดี แต่มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนหลักสูตรที่ไม่ทันการเปลี่ยนแปลงและมีบางส่วนไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม รวมทั้งผู้สอนยังขาดความรู้ด้านการวิจัยและการประกันคุณภาพ

แนวทางการจัดการอาชีวศึกษา มีข้อค้นพบใน 4 ด้าน คือ 1) นโยบายของรัฐบาลต้องสนับสนุนให้ระบบการจัดการเข้าสู่มาตรฐานการอาชีวศึกษา 2) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนต้องตรงความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องวิถีชีวิตชุมชน โดยผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีทักษะอาชีพควบคู่คุณธรรมจริยธรรม 3) การบริหารงานบุคลากรต้องเปิดโอกาสให้คนในพื้นที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง มีการอบรมให้เข้าใจวิถีชีวิตชุมชนและส่งเสริมสวัสดิภาพและสวัสดิการ และ 4) การจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนงบประมาณและให้บุคลากรของท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้านวิชาการ

ข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาลคือควรกำหนดนโยบายเฉพาะพื้นที่และนำนโยบายไปใช้อย่างเร่งด่วน สถาบันต้องสร้างการมีส่วนร่วมและสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและหลักศาสนาอิสลาม

_____ _____ ___ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่อประธานกรรมการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Nug-rob Rawangkarn 2010: Vocational Education Management for Muslim Students in the Three Southern Border Provinces. Doctor of Philosophy (Vocational Education), Major Field: Vocational Education, Department of Vocational Education. Thesis Advisor: Associate Professor Vikorn Tantawutho, Ed.D. 412 pages.

The objectives of this research effort were to 1) to analyse the management and the obstacles of vocational education programs in the vocational institutes located in Thailand's three southern border provinces, 2) to study vocational education management for muslim students in three Southern border provinces. The research was carried out in 3 stages. First, it was begun by exploring background including difficulties and obstacles in managing vocational institutes located in three southern border provinces by reviewing documents and related literatures. It included interviewing with 89 administrators, teachers, students, parents and stakeholders. For the second and third phase, it focused on the analysis of vocational education management for muslim students by interview 15 experts in the second phase and 17 experts and stakeholders in the third phase. Those experts and stakeholders composed of educational institute administrators, teachers, students, religion leaders in the area, Islamic academic peers, vocational education experts, provincial trading association representatives and administrators for local administration. The research approach was mixed methods which triangulation of sources was adopted in data collection process.

According to vocational institute management, it was found that courses are offered to serve market needs. Curriculum design, teaching and learning process and staff qualification were ranked in good level even though structures of curriculum were unchanged. Some parts of curriculum were not relevant to Islamic contents. In addition, it was reported teachers' lack of knowledge on conducting research and quality assurance.

Regarding vocational management approaches, the research suggested as followed; 1) Government should make policy to promote standard vocational education management system; 2) curriculum design and teaching learning development should serve market needs and focused on community life styles, graduates should ultimately obtain professional skills and ethical awareness; 3) local people should be included into the system, in addition, short course trainings offered an understanding of community living and safety and well-fares should be provided to local staff, 4) local administrative staff should be involve in vocational education management in financial support and academic.

It was suggested that the institute should offer opportunities to get involved to its stakeholders and communicate with them. In addition, the research proposed that curriculum should be standard designed and related to student needs and Islamic religion contents.

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จและสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รศ.ดร. วิกร ตัณฑวุฑโฒ รศ.ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค และ รศ.ดร.กุลขณิษฐ์ ราเชนบุณยวัทน์ ที่ได้ให้โอกาสและให้ความรู้ ตลอดระยะเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านมาให้คำปรึกษาในทุกขั้นตอนของการทำวิจัยและคอยให้กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ นอกจากนั้นยังได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัยในการร่วมให้ความคิดเห็นเพื่อพัฒนางานให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ในภาควิชาอาชีวศึกษาทุกท่านที่ได้ให้การประสิทธิประสาทความรู้ ขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมหลักสูตรที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกคนในภาควิชาที่ให้การช่วยเหลือและประสานงานด้วยดี

ขอขอบคุณผู้บริหาร อาจารย์ นักเรียนนักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวศึกษา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำศาสนาอิสลาม ผู้แทนหอการค้า และนักวิชาการอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลและให้คำชี้แนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อกระบวนการคิดในการทำวิจัย นอกจากนั้นขอขอบคุณทีมงานผู้ช่วยวิจัยที่ได้ร่วมในการลงเก็บข้อมูลในพื้นที่ และขอขอบคุณน้อง ๆ ในทีมวิทยากร เจ้าหน้าที่ภาควิชาศึกษาศาสตร์และสถาบันสุขภาพอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดลที่ได้ช่วยจัดพิมพ์และจัดทำรูปเล่มจนสำเร็จด้วยดี

ความสำเร็จในการจัดทำดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ถือเป็นคุณค่าอันใหญ่หลวงต่อการเรียนรู้ของผู้วิจัย และความดีที่จะเกิดจากคุณค่าของงานวิจัยนี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา คณาจารย์ ภรรยา บุตรสาว เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมงาน และทุกท่านที่มีส่วนร่วมในดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้

นักรบ ระวังการณ์

มีนาคม 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (3)

สารบัญภาพ (4)

บทที่ 1 บทนำ 1

ความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 5

คำถามวิจัย 5

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 5

ขอบเขตของการวิจัย 6

นิยามศัพท์ 7

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 8

การจัดการอาชีวศึกษา 9

สภาพทั่วไปของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 42

อาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 49

การถ่ายโอนการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 96

บทที่ 3 วิธีการวิจัย 103

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 103

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 110

ระยะที่ 3 การตรวจสอบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 112

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์ 116

ผลการวิจัย 116

ข้อวิจารณ์ 167

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ 177

สรุปผลการวิจัย 177

ข้อเสนอแนะ 189

เอกสารและสิ่งอ้างอิง 191

ภาคผนวก 203

ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสัมภาษณ์ 204

ภาคผนวก ข คู่มือสัมภาษณ์การวิจัย (รอบที่1) 259

ภาคผนวก ค ตารางและบทสัมภาษณ์ 266

ภาคผนวก ง รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องที่ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัย 409

ประวัติการศึกษาและการทำงาน 412

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถาบันอาชีวศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	88
2	จำนวนกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยระยะที่ 1	106

ตารางผนวกที่

1	แสดงความถี่ของความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ รอบที่ 1 ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ต่อสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	267
2	ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	278
3	ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษา สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	282
4	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษา สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	286

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	วิธีดำเนินการวิจัย	114
2	แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม ใน 4 ด้าน	123
3	รูปแบบนโยบายของรัฐบาลในการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียน ที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	143
4	รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือ ศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 1	151
5	รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือ ศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 2	154
6	รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือ ศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 3	156
7	รูปแบบการบริหารบุคลากรของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้	162
8	รูปแบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	165

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ความไม่สงบทวีความรุนแรงขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ส่งผลกระทบทางด้านความมั่นคงของชาติเป็นอย่างยิ่งและรัฐบาลยังไม่สามารถยุติปัญหาได้ แม้จะมีการออกนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ออกมาแก้ไข แต่ดูเหมือนความรุนแรงยิ่งทวีขึ้น และขยายวงกว้างออกไป ทำให้ความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมที่อยู่ในพื้นที่ถูกทำลายลง เกิดอารมณ์ความโกรธ เกลียด กลัว และหวาดระแวงซึ่งกันและกันมากขึ้น ฝ่ายรัฐบาลก็ไม่สามารถที่จะรับประกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ได้ ประชาชนบางส่วนที่ไม่สามารถทนต่อแรงกดดันได้จึงตอบโต้เหตุการณ์ดังกล่าว ด้วยการตัดสินใจย้ายถิ่นฐานออกไป สำหรับประชาชนที่ยังอาศัยอยู่ก็มีความอึดอัดและลำบากใจเป็นอย่างมาก เพราะเกรงว่าเหตุการณ์รุนแรงเหล่านั้นจะบังเกิดกับตนและครอบครัว (ซากีย์ พิทักษ์คุมพล, 2549: 13) อย่างไรก็ตามรัฐบาลไทยได้พยายามหาวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา ด้วยกระบวนการทางการวิจัยอย่างเข้มข้นเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการกับปัญหา

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยพื้นที่ของจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม เป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งกสิกรรมและอุตสาหกรรม แต่ความอุดมสมบูรณ์นี้ได้ส่งผลให้เกิดการแย่งชิงเป็นเจ้าของทรัพยากรในพื้นที่ รวมถึงการขยายพื้นที่อำนาจทางการเมือง สังคมและวัฒนธรรม รัตติยา สาและ (2549 : 13-14) กล่าวว่า ดินแดนสามจังหวัดภาคใต้จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นแหล่งยุทธศาสตร์สำหรับการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจในหลายวงการ และหากพิจารณาในมิติทางภูมิศาสตร์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ประเทศไทยมีดินแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ กล่าวคือในด้านที่เป็นทางบวกนั้น พื้นที่ทางตอนเหนือของมาเลเซียเป็นแหล่งรองรับแรงงานไทยที่ใกล้ที่สุด และเอื้อสำหรับเยาวชนชายหญิงในสามจังหวัดชายแดน ที่เลือกเข้าไปทำงานเพื่อหารายได้สะดวกกว่าที่จะต้องไปอยู่ในถิ่นอื่นของประเทศไทย เพราะมาเลเซียตอนเหนือเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสามจังหวัดดังกล่าว แต่ด้านลบที่ตามมาก็คือปัญหาคนสอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สัญชาติกล่าวคือเป็นผู้ที่ถือสัญชาติไทยและมาเลเซียซึ่งสามารถใช้สิทธิได้ทั้งสองประเทศ จึงอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการเมืองและความมั่นคงของทั้งสองประเทศได้ตลอดเวลา

สำหรับมิติด้านการเมืองการปกครอง รัตติยา สาและ (2549 : 16-19) ทำการวิจัยเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ "ใหม่" : พุทธ-มุสลิม สามจังหวัดชายแดนใต้ ได้อธิบายว่าเรื่องการเมืองก็เป็นไปตามกระแสความเคลื่อนไหวของพลังทางการเมือง คนในพื้นที่ให้ความสนใจกับการเป็นนักการเมืองมาก มีความจริงจังในการหาคะแนนเสียงทุกครั้งที่จะมีการเลือกตั้งในทุกระดับ เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้ว หลายคนร่ำรวยเร็วขึ้น และหลายคนตกเป็นลูกหนี้ของผู้ร่ำรวยทรัพย์ นักการเมืองบางคนต้องจำยอมอยู่ใต้อำนาจของเจ้าหนี้ ต่อจากนั้นเป็นการยากที่จะกล่าวว่า ระหว่างนักการเมืองกับมหาเศรษฐีเจ้าของหนี้นั้นใครมีอิทธิพลเหนือกว่ากัน สำหรับปัญหาก่อความไม่สงบในพื้นที่ มีผู้เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม คือ นักการเมือง กลุ่มผู้มีอิทธิพล และกลุ่มที่ถืออุดมการณ์ต้องการแบ่งดินแดน ทั้งนี้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ประเด็นที่ยืนยันได้แก่ กรณีที่รัฐบาลบางสมัยต้องตั้งองค์กรพิเศษเฉพาะพื้นที่หรือที่เรียกว่าศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เพื่อคอยประสานกำกับดูแลการบริหารราชการในพื้นที่ แต่ในปี 2545 รัฐบาลได้ประกาศยกเลิก ศอ.บต. ซึ่งส่งผลให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดความผิดพลาดและมีเหตุการณ์ความไม่สงบเริ่มรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นในปี 2547 รัฐบาลจึงจัดตั้งกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) ขึ้นเพื่อดำเนินงานประสานสนับสนุนเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติในพื้นที่มีเอกภาพในการทำงานและประกาศกฎอัยการศึก เพื่อยุติปัญหาความไม่สงบ แต่ก็ไม่สามารถยุติปัญหาได้แล้วยังทำลายขวัญประชาชน ทำให้ประชาชนมีความหวาดกลัว ไม่มีสิทธิเสรีภาพและเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐมากเกินไป ทำให้รัฐบาลต้องเปลี่ยนวิธีการโดยนำพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาใช้แทน ซึ่งก็ยังไม่สามารถยุติปัญหาลงได้

ในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง (2549 : 24-25) อธิบายว่า พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นี้มีผู้คนที่มีลักษณะของความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา โดยส่วนใหญ่เป็นคนไทยมุสลิมและใช้ภาษามลายูในครัวเรือน ส่วนการนับถือศาสนานั้นมีทั้งศาสนาอิสลาม พุทธ คริสต์ ฮินดู พราหมณ์ และซิกข์ แต่ความแตกต่างด้วยบริบททางศาสนานี้ มิได้ทำให้เกิดความขัดแย้ง เพราะศาสนานิกชนแต่ละศาสนาครองตนอยู่ในกรอบวัฒนธรรมของชาติพันธุ์และศาสนาของตน ส่วนทางด้านภาษานั้นใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาราชการ และใช้ภาษาถิ่นที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดดเด่นคือภาษามลายูถิ่นปาตานี ซึ่งภาษาถิ่นนี้เป็นปัจจัยสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมและยังเป็นเครื่องมือช่วยเสริมสร้างให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพุทธและอิสลาม

องค์ความรู้พื้นฐานที่ได้เสนอมานี้สะท้อนให้เห็นว่ามิติด้านภูมิศาสตร์การเมืองและการปกครอง มีอิทธิพลต่อปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการออกนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพยายามใช้ยุทธศาสตร์แบบสันติวิธี ซึ่งเรื่องนี้ มารค ตามไท และสมเกียรติ บุญชู (2549: 50) ได้เสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติจังหวัดชายแดนภาคใต้เปรียบเทียบในรอบ 30 ปี มีข้อค้นพบเกี่ยวกับปัญหาความหวาดกลัวหวาดระแวงของประชาชนในพื้นที่ 2 ประการ คือ

1. การปฏิบัติบางอย่างของเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วน อยู่ในลักษณะสร้างความไม่เป็นธรรมให้คนในพื้นที่ ซึ่งในความเป็นจริงก็เกิดในภาคอื่น ๆ ด้วย ในส่วนของภาคใต้ เมื่อความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น ประชาชนจะรู้สึกว่าไม่มีทางโต้ตอบ พอโต้ตอบก็จะถูกกล่าวหาว่ากำลังสร้างปัญหาในพื้นที่ และท้าทายอำนาจรัฐ แต่ถ้าหากประชาชนร้องเรียนก็จะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อปัญหา เช่น ถูกมองว่าอาจเป็นกลุ่มแบ่งแยกดินแดน เนื่องจากเป็นจุดที่ถูกเพ่งเล็งตลอดเวลา และด้วยความสงสัยประเด็นนี้ ทำให้สามารถจัดการกับชาวบ้านได้หลายวิธี ชาวบ้านจึงรู้สึกอึดอัดเนื่องจากเรื่องการใช้อำนาจในการจัดการความไม่เป็นธรรม จำต้องยอมรับและอยู่ร่วมต่อไป

2. ความหวาดกลัวที่เคยมีในเรื่องคอมมิวนิสต์ ดังนั้น ทั้งวิธีคิดของเจ้าหน้าที่ยังคงเหมือนเดิม เช่น เจ้าหน้าที่บางคนยังรู้สึกต่อชาวบ้านที่แสดงออกเรื่องการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ หรือความไม่เป็นธรรมว่าฝักใฝ่คอมมิวนิสต์หรือขบวนการโจรแยกดินแดน ทั้งที่การแสดงออกต่าง ๆ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้น นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2551 จึงมีนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบโดยน้อมนำแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” มาดำเนินภารกิจในด้านความมั่นคงและพัฒนา โดยให้มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะพื้นที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเชื่อของประชาชน ตลอดทั้งอำนวยความเป็นธรรมและความยุติธรรมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความสมานฉันท์และสันติสุขในพื้นที่โดยเร็วที่สุด (เสริมศักดิ์, 2550: 18)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนี้รัฐบาลได้ประกาศแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548: 5) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและให้ผลลัพธ์นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งในแผนยุทธศาสตร์นี้ ได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีปัญหาที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษายังไม่ทั่วถึงและไม่สอดคล้องกับความต้องการ และวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ อันเนื่องมาจากการขาดเอกภาพในการบริหารจัดการศึกษา และขาดการประสานงานในแนวราบระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาที่อยู่ในระดับพื้นที่ขาดแคลนครู และครูขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งไม่สามารถระดมทรัพยากรมาใช้เพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาการศึกษาเร่งด่วนและในระยะยาว ต้องจัดรูปแบบการบริหารและการจัดการในลักษณะพิเศษที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักการที่ระบุว่า ต้องมีความเป็นเอกภาพเชิงนโยบายแต่หลากหลายทางปฏิบัติ ไม่ใช่ต่างหน่วยงานต่างทำ ต้องมีการกระจายอำนาจและความเป็นอิสระแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ ได้มีอำนาจตัดสินใจและมีอิสระคล่องตัวในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนั้นยังต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้หน่วยงาน องค์กรฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นได้ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานบริหารจัดการ และต้องถือความเสมอภาค โดยคำนึงถึงโอกาสเข้ารับบริการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมทั้งผู้เรียนชาวไทยและชาวไทยมุสลิม

ในส่วนของการอาชีวศึกษาซึ่งผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงานและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551: 1) จึงมีบทบาทต่อการสร้างงานและสร้างอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ ถ้าประชาชนมีความอยู่ดีกินดีมีงานทำย่อมนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ การเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศไทย และมีผลการวิจัยของ อับดุลซะกูร์ บินซาฟีอีย์ (ม.ป.ป.) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาชุมชนมุสลิม จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ระบุว่า ชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีสภาวะเฉพาะ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และมีความจำเป็นต้องพัฒนาเป็นกรณีพิเศษ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากปัญหาดังกล่าวข้องต้น การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะได้ข้อมูลสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเพื่อการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. วิเคราะห์สภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ศึกษาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำถามวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งค้นหาคำตอบในประเด็นคำถามหลักคือ แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแยกเป็นประเด็นคำถามย่อยคือ นโยบายของรัฐบาล หลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารงานบุคลากรและการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านนโยบาย ด้านการปฏิบัติและด้านวิชาการ ดังนี้

1. ประโยชน์ด้านนโยบาย ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาทำให้ทราบสภาพปัจจุบันและปัญหาอุปสรรคของการจัดการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในการบริหารงานได้ใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการอาชีวศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ประโยชน์ด้านการปฏิบัติ ความรู้ที่ได้ทำให้บุคคลต่าง ๆ คือ ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ประกอบการ ผู้นำองค์กรศาสนาอิสลาม นักวิชาการอิสลาม นักวิชาการอาชีวศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนหอการค้าจังหวัด ได้ร่วมมือในการทำงาน ประสานงานและสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ประโยชน์ด้านวิชาการ เป็นการเพิ่มองค์ความรู้ใหม่จากการเข้าใจความรู้สึกนึกคิดที่สะท้อนจากบริบทของบุคคลที่เกี่ยวข้องและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาในประเด็นของ นโยบายของรัฐบาล หลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารงานบุคลากรและการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย มีดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากร

1. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2550 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2551

2. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาแนวทางในการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน นักวิชาการด้านศาสนาอิสลามในสถาบันอาชีวศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา นักวิชาการด้านการอาชีวศึกษา ผู้แทนองค์กรศาสนาอิสลาม ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนหอการค้าจังหวัด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม 2552

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการจัดการอาชีวศึกษาในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ หมายถึง การศึกษาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับเทคนิค หมายถึงระดับประกาศนียบัตร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิชาชีพชั้นสูง ในสถาบันอาชีวศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะประเด็นนโยบายของรัฐบาลด้านการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดการบุคลากรและการจัดการการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นิยามศัพท์

การนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเบื้องต้น ดังนี้

การจัดการอาชีวศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาด้านวิชาชีพในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของสถาบันอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม หมายถึง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่กำลังศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษา (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

สถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี และสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนราธิวาสที่โอนไปสังกัดมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

แนวทางการจัดการอาชีวศึกษา หมายถึง รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาใน 4 ด้าน คือ นโยบายของรัฐบาล หลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารงานบุคลากร และการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

การจัดการอาชีวศึกษา

1. ความหมายของอาชีวศึกษา
2. หลักการในการจัดการอาชีวศึกษา
3. การจัดการอาชีวศึกษา
4. การปฏิรูปการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษา

สภาพทั่วไปของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ความเป็นมาของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. คุณลักษณะของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. วิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

อาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การจัดการศึกษาของชุมชนมุสลิม
2. การจัดการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับชุมชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. หลักการอิสลามที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา
5. ความสำคัญของพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ต่อการจัดการอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
6. การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและปฏิรูปการศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. ข้อมูลสถาบันอาชีวศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในสามจังหวัดภาคใต้
8. การจัดการอาชีวศึกษาในกลุ่มประเทศมุสลิม

การถ่ายโอนภารกิจการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. แนวคิดในการถ่ายโอน
2. นโยบายและแผนงานกระจายอำนาจการศึกษา

สำหรับสาระสำคัญที่ได้จากการตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

การจัดการอาชีวศึกษา

ในยุคของสังคมที่มีการเปลี่ยนอย่างรวดเร็วได้ส่งผลให้เกิดการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในภาคการผลิตและภาคการบริการจึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่มีพื้นฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษาต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการทำงานให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารประเทศที่กำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีหน้าที่จัดการตลอดถึงครู อาจารย์และบุคลากรที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในการให้การศึกษา จำเป็นต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจและปรับวิธีการจัดการต่าง ๆ ให้สอดคล้องและเหมาะสม

ความหมายของอาชีวศึกษา

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงการจัดการอาชีวศึกษา ใคร่ขอทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่าอาชีวศึกษา พอสังเขป ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 3) ได้ให้ความหมายของอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ว่า “กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของอาชีวศึกษาไว้อย่างคล้ายคลึงกัน ดังต่อไปนี้

วิเวก ปางพุฒิพงศ์ (2523 : 1) ให้ทัศนะว่าการอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งให้การศึกษาและการฝึกอบรมกำลังคนในระดับต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม การศึกษานี้อาจดำเนินการได้ทั้งในระบบโรงเรียน กล่าวคือมีหลักสูตร มีการกำหนดเวลาศึกษาอบรมแน่นอนและการดำเนินการนอกโรงเรียน เช่น จากพ่อแม่ จากการอบรม จากการทำงาน จากโรงเรียน และจากการแนะนำอบรมส่งเสริมของหน่วยงานของเอกชนหรือราชการ เป็นต้น

วิรัช กุมุทมาศ (2528 : 5) ระบุว่าการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมบุคคลให้มีอาชีพเป็นหลักฐานในอนาคต และเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีอาชีพอยู่แล้วให้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพของตนหรือเปลี่ยนอาชีพใหม่ที่ดีกว่าเดิม

บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ (2541 : 1-2) อธิบายว่าอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาเพื่อการทำมาหากินเลี้ยงชีพ การศึกษาเพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถทำงานได้ ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้

1. มีความเป็นเอกในการแข่งขัน (Competitiveness)
2. มีความสามารถผลิตด้วยคุณภาพ (Productivity)
3. มีทักษะปฏิรูปประสมประสาน (Intermediate skills)
4. มองเห็นคุณค่าและมีจริยธรรม (Value and Ethics)
5. มีความสามารถเรียนรู้ได้เอง (Learning how to learn)
6. มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Environmental awareness)

ประเวศ วะสี (2542 : 4) ระบุว่า “อาชีวศึกษาต้องเป็นการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนประกอบอาชีพโดยเชื่อมโยงกับชีวิตการทำงานจริงและสังคมจริง” นั่นคือ การจัดการอาชีวศึกษานั้นควรสอดคล้องกับสภาพของธรรมชาติของการทำงานในสังคม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542 : 13) ให้ความหมายว่า เป็นการศึกษาวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ที่อาศัยความรู้ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งรวมถึงการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเพื่อผลิตกำลังคนตั้งแต่ระดับแรงงานทั่วไปไปจนถึงแรงงานฝีมือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สวัสดิ์ อุดมโภชน์ (2543 : 57) แสดงทัศนะว่า “อาชีวศึกษาควรครอบคลุมกระบวนการเรียนรู้เพื่อประกอบสัมมาชีพ โดยไม่จำกัดระดับสูงสุดการเรียนรู้ไว้ และการอาชีวศึกษาควรสามารถ เชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอุดมศึกษาได้อย่างดี โดยผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงได้ง่ายและตลอดชีวิต”

สำหรับทัศนะของนักวิชาการและหน่วยงานเกี่ยวข้องในระดับนานาชาติ ได้ให้ความหมายของการอาชีวศึกษาที่สำคัญ มีดังนี้

UNESCO (1985 อ้างใน สบสันติ์ อุกฤษฎ์ และคณะ, 2535) ให้ความหมายว่าการอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมบุคลากรด้านฝีมือ ระดับคุณวุฒิที่ต่ำกว่าปริญญา สำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพช่างและงานต่าง ๆ อาชีวศึกษาตามปกติจัดขึ้นในระดับมัธยมปลาย จะต้องจัดให้มีการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไป วิชาทฤษฎีสัมพันธ์และฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อพัฒนาฝีมือที่ต้องการสำหรับอาชีพหนึ่ง ๆ สัดส่วนของวิชาต่าง ๆ จะแตกต่างกัน ตามปกติแล้วจะต้องเน้นการฝึกภาคปฏิบัติ

Lankard (1996: 1) กล่าวว่าอาชีวศึกษาเป็นการเตรียมผู้เรียนเพื่องานอาชีพเฉพาะ หรือควรจะมุ่งเน้นการพัฒนาอาชีพที่รวมไปถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความพร้อมในการเข้าทำงานและทักษะทางสมอง ซึ่งวิธีการที่เหมาะสมควรมีการบูรณาการทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าการอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาในด้านวิธีเรียนโดยสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพตามความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน

หลักการในการจัดการอาชีวศึกษา

สำหรับหลักการและแนวทางในการจัดการอาชีวศึกษาที่สำคัญมีผู้ที่ทำการศึกษาและให้แนวคิด ดังนี้

บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ (2541) ทำการศึกษาการจัดการเทคนิคและอาชีวศึกษาแผนใหม่ของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายและหลักการจัดไว้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. จัดการพัฒนาระบบเทคนิคและอาชีวศึกษากับการฝึกเทคโนโลยีเป็นระดับชาติ ไม่แยกทำโดยเป็นอิสระต่อกันในแต่ละมลรัฐแบบเดิมอีกต่อไป ให้มีการจดทะเบียนสถานที่ฝึกอบรมและให้มีการรับรองมาตรฐานกับประกันคุณภาพหลักสูตรศึกษาและฝึกอบรมทั้งหลาย

2. จัดการศึกษาและฝึกอบรมที่เน้นเรื่องความเป็นเอกในการแข่งขัน (Competency – based Training)เป็นหลัก โดยกำหนดมาตรฐานความเป็นเอกในการแข่งขันระดับชาติและให้มีหลักสูตรแห่งชาติด้วย

3. ให้มีการปรับปรุงและรื้อระบบการเรียนการสอนเทคนิคและอาชีวศึกษากับการฝึกเทคโนโลยีกันใหม่ ให้เน้นความยืดหยุ่นของระบบ ให้ระบบการเรียนเป็นระบบเปิด และให้เน้นวิธีการที่มุ่งโลกของการทำงานเป็นสำคัญ

4. ให้มีการระดมทุนและตั้งกองทุนศึกษาและฝึกอบรม เป็นระบบที่มีวิธีการหลากหลายกับมุ่งต่อการฝึกอบรมให้ได้ความเป็นเอกในการแข่งขันในตลาดแรงงานเป็นสำคัญ กองทุนนี้มี Australian National Training Authority (ANTA) เป็นผู้ดูแล

5. จัดให้มีการนำนักศึกษาเข้าสู่ระบบเทคนิคและอาชีวศึกษาด้วยวิธีใหม่ ดำเนินการศึกษาและฝึกอาชีพตามระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพใหม่ของออสเตรเลีย ที่เรียกว่า Australian Vocational Certificate Training System (AVT)

6. จัดให้มีมาตรการรับรองความรู้และทักษะเดิมสำหรับแรงงานอาชีพทั้งหลาย โดยให้เครดิตและสามารถเทียบโอนเข้าหลักสูตรใหม่ เพื่อให้สามารถศึกษาและฝึกอาชีพต่อเนื่องได้ทั่วไปในออสเตรเลีย

การจัดการศึกษาและฝึกอบรมที่ปฏิรูปใหม่ในออสเตรเลียกระทำทั้ง 3 ภาค ได้แก่ ภาคโรงเรียน ภาคการศึกษาเทคนิคและการมีงานทำกับภาคอุดมศึกษา

ชินภัทร ภูมิรัตน (2542) ได้จัดทำบทสรุปสำหรับผู้บริหารจากสรุปผลการประชุมคองเกรสนานาชาติ ครั้งที่ 2 เรื่อง เทคนิคศึกษาและอาชีวศึกษา โดยมุ่งประเด็นไปที่การกำหนดทิศทางการจัดเทคนิคศึกษาและอาชีวศึกษา (Technical and Vocational Education – TVE) พอสรุปได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. กระบวนทัศน์ของการพัฒนาจะมุ่งที่คน โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างวัฒนธรรมแห่งสันติภาพ และเป็นประตูสู่การพัฒนาบุคคลและสังคม

2. แนวโน้มการจ้างงานในระบบภาคอุตสาหกรรมลดลง แต่การทำงานนอกระบบจะมีมากขึ้น ฉะนั้นบุคคลต้องมีความสามารถในการสร้างงานหรือดำเนินธุรกิจส่วนตัวได้

3. การจัด TVE จะเปลี่ยนจาก ความต้องการของผู้ผลิต (supply driven) เป็นความต้องการของผู้ใช้บริการ (demand – driven) ฉะนั้นบุคคลต้อง ได้รับโอกาสในการเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา มีมาตรการในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น พัฒนาระบบสะสมเครดิตการเรียน (credit banks)

4. การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรจะใช้การบูรณาการระหว่างการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีและการเรียน เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกด้านการทำงานตั้งแต่วัยเยาว์

5. การเตรียมครูผู้สอนในอนาคต จะเน้นให้ครูมีพหุทักษะ มีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เนื่องจากผู้เรียนต้องมีความรู้กว้างขึ้นทั้งเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ภาษา วัฒนธรรมและทักษะในการประกอบการ

6. การจัด TVE จะใช้เทคโนโลยีการศึกษามากขึ้น เพื่อช่วยขยายขอบเขตการให้บริการ เพราะเทคโนโลยีการศึกษาช่วยให้เกิดความยืดหยุ่นในเรื่องสถานที่และเวลาของการให้บริการ

7. TVE จะได้รับการยกฐานะให้สูงขึ้น โดยเฉพาะทัศนคติและค่านิยมทางสังคมให้เทียบเท่าการเรียนในมหาวิทยาลัย เพราะผู้ประกอบอาชีพทางเทคนิคจะเปรียบเสมือนกระดูกสันหลังของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

8. TVE จะร่วมมือกับภาคเอกชนในการสร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้า เพื่อติดตามสถานการณ์และความเคลื่อนไหวของตลาดแรงงานและระบบการผลิตของภาคอุตสาหกรรม เพื่อเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9. ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังทางการเมืองเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่มุ่งมั่นและชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

10. มีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปของการสร้างเครือข่ายข้อมูลโดยอาศัยองค์กรกลางเป็นผู้ประสานงาน

พยุงศักดิ์ จันทรสุรินทร์ (2545) ได้กล่าวในการประชุมสัมมนาการดำเนินการรูปแบบสถาบันอาชีวศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันการอาชีวศึกษาว่า การจัดการอาชีวศึกษาของรัฐจะมีการกำหนดเป็นสถาบันการอาชีวศึกษาโดยมีการประสานความร่วมมือและสรรพกำลังจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางและผู้ประกอบการภาคเอกชนโดยมุ่งการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งองค์กรหลักด้านอาชีวศึกษาจะเป็นหน่วยงานที่สามารถสร้างเอกภาพเชิงนโยบายโดยสามารถกำหนด เป้าหมายระดับชาติและประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนั้นยังมีการกระจายอำนาจการบริหารไปสู่กลุ่มผู้ประกอบการลูกจ้าง และสมาคมวิชาชีพในลักษณะความเป็นหุ้นส่วน(Partnership) เพื่อร่วมกันรับผิดชอบการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการผลิตกำลังคน อาชีวศึกษาเพื่อนำไปสู่การแข่งขันได้ โดยสมาคมวิชาชีพสามารถกำหนดมาตรฐานอาชีพซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อสร้างจุดเชื่อมต่อระหว่างความสามารถในการปฏิบัติงาน และคุณวุฒิทางการศึกษา ทำให้การอาชีวศึกษาเป็นระบบเปิด (Open Entry) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต

นอกจากนั้นองค์กรด้านอาชีวศึกษายังทำหน้าที่ในการผลิตกำลังคนให้มีทักษะความรู้ตามมาตรฐานสากล ให้ความสำคัญการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในด้านความสามารถในการปฏิบัติตนในฐานะผู้ผลิต ผู้บริการ ผู้ใช้ ผู้สร้าง และผู้พัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ปัจจัยการผลิต ดำเนินการพัฒนาผู้บริหารและคณาจารย์ให้ทันตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และตลาดแรงงาน มีมาตรการในการสร้างแรงจูงใจจากทุกส่วนให้มีบทบาทในการจัดอาชีวศึกษาและเมื่อการอาชีวศึกษาได้รับการยอมรับในระดับสากลแล้วก็จะสามารถเชื่อมต่อกับองค์กรระดับนานาชาติที่เป็นศูนย์ประสานความร่วมมือด้านการอาชีวศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หลักการในการจัดอาชีวศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นหลักการที่สำคัญได้ดังนี้

1. การอาชีวศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญต่ออนาคตของประเทศ เพราะอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่พัฒนาสติปัญญาของบุคคลจนสามารถนำไปสร้างงานสร้างอาชีพได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

2. การอาชีวศึกษาจะมีบทบาทหน้าที่ในการผลิตกำลังคนให้มีความรู้ความสามารถทักษะ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่เหมาะสมในอาชีพและตามมาตรฐานอาชีพ (Occupation Standards) โดยเฉพาะสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ

3. การอาชีวศึกษามีเป้าหมายที่จะพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีองค์กรวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานอาชีพ (Occupation Standards) อันจะนำไปสู่การพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualifications) และความก้าวหน้าในอาชีพ

4. การจัดอาชีวศึกษาต้องทำงานในเชิงรุก มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีเพื่ออาชีวศึกษา กล่าวคือ สร้างกิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นสากลด้วยเทคโนโลยี ทั้งในรูปของเครื่องมือที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่และเทคนิควิธีในการจัดการเรียนการสอน โดยสร้างเป็นข่ายงานระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งภายในและภายนอกประเทศ และสามารถเชื่อมต่อกับสถานประกอบการและชุมชนแหล่งต่าง ๆ ได้

หลักการในการจัดอาชีวศึกษานี้ ถือเป็นองค์ความรู้ที่ผู้เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษาจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการอาชีวศึกษาต่อไป

การจัดการอาชีวศึกษา

ภายใต้กรอบความคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ความรู้ของการจัดการอาชีวศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ การกำหนดนโยบาย การจัดการหลักสูตรและการจัดการบุคลากร มีรายละเอียดดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. การกำหนดนโยบาย ในการบริหารงานโดยทั่วไป ตามหลักทฤษฎีการบริหารงานนั้นจะระบุไว้อย่างชัดเจนว่าหน่วยงานหรือองค์กรต้องกำหนดนโยบายเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารงาน โดยความหมายทั่วไปแล้ว นโยบายเป็นชุดขอบแนวปฏิบัติซึ่งจะต้องใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจในการดำเนินงาน เป็นข้อกำหนดหรือทิศทางในการดำเนินงานหรือเพื่อการตัดสินปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่นโยบายกำหนด นักวิชาการอธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่านโยบายทำหน้าที่เป็นกรอบกว้าง ๆ สำหรับเป็นแนวในการตัดสินใจ และในการบริหารองค์การนั้น องค์การจะมีนโนบายระดับองค์การซึ่งกำหนดโดยคณะกรรมการบริหารระดับสูงขององค์การ และองค์การก็จะมีแผนรวม (overall plan) ของทั้งองค์การรองรับนโยบายดังกล่าว และภายใต้แผนรวมขององค์การนี้ฝ่ายต่าง ๆ ก็จะกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการดำเนินงาน โครงการ และงบประมาณในการดำเนินงานของแต่ฝ่ายขึ้นมาอีกทีหนึ่ง นอกจากนั้นได้มีผู้ให้ความหมายของนโยบายว่า “เป็นข้อความที่กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทาง (guideline) สำหรับการดำเนินการในทางบริหารด้านต่าง ๆ (administrative action)”

โดยสรุปแล้วนโยบายก็คือ ข้อกำหนดอย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวในการดำเนินงานขององค์การในด้านต่าง ๆ นโยบายขององค์การอาจจะมีได้หลายระดับ นับตั้งแต่นโยบายของหน่วยบริหารระดับสูงสุด ระดับรองลงมาจนถึง นโยบายระดับต่ำสุด นโยบายในระดับรองลงมาต้องสอดคล้องกับนโยบายในระดับเหนือขึ้นไป ส่วนองค์การแต่ละแห่งควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับอะไรบ้างนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ภารกิจ และหน่วยงานย่อยภายในขององค์การนั้น ๆ และสำหรับหน่วยงานที่เป็นสถานศึกษาก็เช่นเดียวกัน จะมีหน่วยงานบริหารสูงสุด ตั้งแต่รัฐบาลรองลงมาเป็นระดับกระทรวง ระดับกรมหรือสำนักงานและมาถึงผู้บริหารสถานศึกษา

สำหรับนโยบายของรัฐบาลด้านการจัดการอาชีวศึกษา มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในปัจจุบัน คือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา เป็นสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาและอยู่ในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา, นราธิวาส และปัตตานี) ดังนั้นเพื่อการศึกษาเชิงนโยบายที่จะส่งผลต่อการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นั้น จำเป็นต้องทราบยุทธศาสตร์ในการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 6 ยุทธศาสตร์ 35 กลยุทธ์ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้มีคุณภาพมาตรฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพโดยคำนึงถึงคุณธรรมและความเป็นเลิศทางวิชาชีพการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ จะเน้นการผลิตกำลังคนให้มีคุณภาพมาตรฐาน มีเส้นทางอาชีพที่ชัดเจน เพื่อสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตลอดจนให้มีการรับรองสมรรถนะของบุคคลในการประกอบอาชีพ เสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และสร้างค่านิยมที่ดีต่อการอาชีวศึกษา โดยมีเป้าประสงค์ให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพมีคุณภาพ มาตรฐาน มีงานทำ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม โดยมีกลยุทธ์หลักคือ

1) พัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา

2) เร่งรัดพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะผู้เรียน

3) สร้างมาตรฐานและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

4) ส่งเสริมการประกันคุณภาพสถานศึกษา

5) ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

6) พัฒนาสถานศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษาให้ได้มาตรฐาน มีความเป็นเลิศทางวิชาชีพ

7) สร้างเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ปลูกจิตอาสา ด้วยการบริการสังคม

8) ส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ นวัตกรรม มาใช้ในการเรียนการสอน เสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ

9) สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการอาชีวศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : สร้างเครือข่ายและส่งเสริมความร่วมมือ

การผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงตามความต้องการของประเทศ ต้องได้รับความร่วมมือกับองค์กรที่ต้องการใช้กำลังคน ตั้งแต่ภาคการผลิต เอกชน รัฐวิสาหกิจ และชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในและต่างประเทศ นำไปสู่การกำหนดหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอนในการผลิตกกำลังคนได้ตรงกับความต้องการภาคการผลิตและความต้องการของผู้ใช้ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและท้องถิ่น และมีกลยุทธ์ คือ

1) ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือในการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพทั้งในและต่างประเทศ

2) สร้างความเข้มแข็งในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือในการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

3) พัฒนาฐานข้อมูลความร่วมมือ

4) พัฒนาศูนย์กำลังคนอาชีวศึกษา

5) ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สถานประกอบการและเครือข่าย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : พัฒนาระบบบริหารจัดการอาชีวศึกษา

คุณภาพของการอาชีวศึกษา มีระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลต่อคุณภาพการปฏิรูประบบราชการ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ ในขณะที่กฎหมายการอาชีวศึกษาได้ระบุถึงการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารและจัดการในรูปแบบสถาบันการอาชีวศึกษาควบคู่ไปด้วย อีกทั้งจาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การประกาศใช้กฎหมายการอาชีวศึกษาดังกล่าว มีผลให้ต้องสร้างกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาระบบบริหารและจัดการอาชีวศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ดังนี้

1) จัดและพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานให้เป็นไปตาม ก.ม.การอาชีวศึกษาและ ก.ม.อื่นที่เกี่ยวข้อง

2) พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐและธรรมาภิบาล

3) พัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

4) กระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษาและสถาบัน

5) ผลักดันการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา

6) พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ

7) พัฒนาระบบการตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพ

8) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการให้บริการ

9) เสริมสร้างสวัสดิการและขวัญกำลังใจ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาด้านวิชาชีพที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีจุดมุ่งหมายให้คลอบคลุมประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลุ่มเป้าหมายทั้งเด็ก เยาวชน วัยแรงงาน สตรี ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้ยากไร้ ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้ห่างไกลทุรกันดารและชนกลุ่มน้อย มีกลยุทธ์ดังนี้

1) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งในระบบ นอกระบบ และทวิภาคี

2) ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้ประชาชนในการสร้างงานสร้างรายได้

3) จัดการศึกษาวิชาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ

4) ส่งเสริมให้มีการสร้างรายได้ระหว่างเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : จัดอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมความมั่นคงของรัฐ

ส่งเสริมการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดน ให้เป็นกลไกเสริมสร้างความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย บนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ มีความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา แลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาวิชาการ/วิชาชีพ เตรียมความพร้อมรองรับการเปิดเสรีการค้าในอนาคต โดยหวังผลให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาวิชาชีพในภูมิภาค โดยเฉพาะสาขาที่มีศักยภาพและความพร้อม ประกอบไปด้วยกลยุทธ์ ดังนี้

1) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในเขตชายแดนภาคใต้

2) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในพื้นที่ชายแดน และเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ

3) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพตามโครงการพระราชดำริ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี

ยุทธศาสตร์ ที่ 6 : สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี

เพื่อให้การอาชีวศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตั้งแต่การพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมทางวิชาชีพ การเชื่อมโยงการวิจัยกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ มีกลไกนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีกลยุทธ์ดังนี้

1) ส่งเสริมพัฒนาการวิจัย สร้างนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการวิจัยเชิงนโยบายการวิจัย เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการ

2) ส่งเสริมการนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ไปใช้พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและการเรียนการสอน

3) ส่งเสริมให้นำความรู้ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ และนวัตกรรม ไปใช้พัฒนาอาชีพจดสิทธิบัตร และพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์

4) พัฒนาระบบบริหารจัดการ เครือข่ายงานวิจัย และการจัดการความรู้อาชีวศึกษาทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ

กล่าวโดยสรุป การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านนี้ จะช่วยให้สถาบันอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดภาคใต้ ได้รับการพัฒนาด้านคุณภาพควบคู่ไปกับความต้องการของผู้เรียน และสามารถขยายบทบาทการจัดการอาชีวศึกษา สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้มีงานทำแล้ว ซึ่งจะส่งผลดีต่อการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกทางหนึ่งด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การจัดการหลักสูตร กล่าวได้ว่าหลักสูตรเป็นผลิตภัณฑ์ของสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องมีระบบการจัดการที่ดี ซึ่งหมายถึงการมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบต่อเนื่องครบวงจร ตั้งแต่ระบบการสร้างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้และระบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งในแต่ละระบบ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542: 97-103) ได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

2.1 ระบบการสร้างหลักสูตรมี 4 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ความต้องการ การตั้งวัตถุประสงค์ การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร และการตรวจสอบปรับแก้ก่อนนำหลักสูตรไปใช้

2.1.1 การวิเคราะห์ความต้องการ ในการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาก็เช่นเดียวกับหลักสูตรอื่นจะต้องเข้าใจถึงความต้องการของปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสร้างหลักสูตร และต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของสิ่งที่จะพัฒนาอย่างกระจ่างชัด ถ้าจะพัฒนาหลักสูตรสำหรับคนกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะจะต้องรู้ถึงความต้องการที่แท้ การอาชีวศึกษานั้นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาหลักสูตรอาจเริ่มจากคณะกรรมการชุดหนึ่ง ทำการศึกษาหรือวิจัย เพื่อทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ต้องทราบสภาพความต้องการของสังคมในด้านการศึกษา ต้องทราบสภาพการศึกษาในปัจจุบันแนวโน้มของสังคมและความต้องการทางการศึกษาในอนาคต ข้อมูลเหล่านี้จะได้มาด้วยวิธีการวิจัยมากกว่าอาศัยประสบการณ์ของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการกำหนดหลักสูตรอาชีวศึกษาได้แก่

1) ความต้องการของผู้เรียน โดยการคำนึงถึงพื้นฐานความรู้เดิมความสามารถทางร่างกายและความสามารถทางสติปัญญา ความถนัดความสนใจ รวมทั้งความต้องการของผู้เรียน

2) ความต้องการทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ การอาชีวศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การจัดหลักสูตร ควรคำนึงถึงตลาดแรงงาน ความสามารถในการประกอบอาชีพอิสระ ตลอดจนสภาพสังคมเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3) ความต้องการของอุตสาหกรรม ธุรกิจและการบริการเป็นการคำนึงถึงอาชีพต่าง ๆ ในตลาดแรงงาน ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ความทันสมัยของวิชาการนวัตกรรมที่เกิดขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4) ความต้องการทางการเมือง แนวโน้มทางการเมืองมีผลต่อการจัดหลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา

5) ความต้องการทางวิชาการ เป็นการกำหนดเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่จะจัดไว้ในหลักสูตร โดยมีการเรียงลำดับความยากง่าย ความต่อเนื่อง และความสอดคล้องตามหลักการ รวมทั้งการกำหนดสัดส่วนของทฤษฎีและปฏิบัติที่เหมาะสม

6) ข้อบังคับ กฎ ระเบียบ เป็นข้อบังคับ กฎและระเบียบของหลักสูตร รวมทั้งกฎข้อบังคับของวิชาชีพนั้น ๆ

2.1.2 การตั้งวัตถุประสงค์ เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ก็จะเริ่มตั้งวัตถุประสงค์ได้ การตั้งวัตถุประสงค์ต้องให้ครอบคลุมสิ่งที่วิเคราะห์ไว้แล้ว วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จะเป็นวัตถุประสงค์กว้าง ๆ ที่สามารถนำมาเขียนเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงได้ เมื่อตั้งวัตถุประสงค์แล้ว จะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้นักเรียนได้แสดงออกให้ได้หรือปฏิบัติให้ได้ วัตถุประสงค์จะสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน และสิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกและกำหนดระยะเวลาเรียน

2.1.3 การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรอาชีวศึกษา ก็เช่นเดียวกับหลักสูตรทั่วไปหลักสูตรอาชีวศึกษาในปัจจุบัน จะกำหนดโครงสร้างเป็นลักษณะผสมผสานกันระหว่างโครงสร้างแบบกำหนดระยะเวลาและโครงสร้างแบบกำหนดหน่วยกิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) โครงสร้างหลักสูตรแบบกำหนดระยะเวลา คือ การวางหลักสูตรโดยแบ่งเนื้อหาตามลำดับก่อนหลัง และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เพิ่มพูนสัมพันธ์กัน โครงสร้างหลักสูตรแบบที่กำหนดว่าผู้เรียนจะสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาตามกำหนด เช่น หลักสูตรรายชั่วโมง รายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี หลักสูตรสารพัดอาชีพของโรงเรียนเอกชนกำหนดเป็นหลักสูตร 4 เดือน 6 เดือน หรือหลักสูตรสารพัดช่างกำหนดว่า 225 ชั่วโมง เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2) โครงสร้างหลักสูตรแบบกำหนดหน่วยกิต คือ การจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนตามหน่วยกิตที่กำหนด โครงสร้างหลักสูตรแบบนี้จะมี 6 องค์ประกอบ คือ

ก) ภาคการศึกษา สถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษามีอยู่ 3 รูปแบบ คือ แบบทวิภาค (Semester System) เป็นลักษณะหลักสูตร 2 ภาคเรียนในหนึ่งปีการศึกษา แบบไตรภาค (Trimester System) เป็นลักษณะหลักสูตร 3 ภาคเรียนในหนึ่งปีการศึกษา และแบบจตุภาค (Quarter System) เป็นลักษณะหลักสูตรแบบ 4 ภาคเรียนในหนึ่งปีการศึกษา

ข) การแบ่งหมวดวิชา โครงสร้างหลักสูตรแบบหน่วยกิต นิยมแบ่งเป็นหมวดวิชาเพื่อสะดวกในการจัดหลักสูตร เช่น หลักสูตรระดับ ปวช. จัดหมวดวิชาเป็น 3 หมวด คือ 1. หมวดวิชาชีพ 2. หมวดวิชาภาษาสังคม และ 3. หมวดวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ส่วนในระดับ ปวส. แบ่งเป็น 4 หมวดวิชา คือ 1. หมวดวิชาแกนเพื่อเป็นหลักในการส่งเสริมให้สามารถศึกษาวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคม เป็นต้น 2. หมวดวิชาสัมพันธ์ เป็นหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ 3. หมวดวิชาเทคนิค เป็นวิชาเทคนิคเฉพาะสาขา และ 4. หมวดวิชาเลือกเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้พิเศษตามถนัด

ค) การแบ่งลักษณะวิชา ส่วนมากจะแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ วิชาทฤษฎีและวิชาปฏิบัติ ซึ่งมีรายละเอียด คือ วิชาทฤษฎี หมายรวมถึง ทฤษฎีทางวิชาชีพ เช่น ในสาขาช่างอุตสาหกรรมจะต้องประกอบด้วยทฤษฎีช่าง + คณิตศาสตร์ช่าง + เขียนแบบ เป็นหลักใหญ่ แล้วทฤษฎีวิชาอื่นประกอบเข้าไปอีกตามความจำเป็น เช่น วิชาประเภทสังคมภาษาและอื่น ๆ ซึ่งก็ต้องจัดอัตราส่วนตามความเหมาะสม และวิชาปฏิบัติ หมายถึง การฝึกปฏิบัติของวิชาต่าง ๆ ในด้านการฝึกปฏิบัติทางวิชาชีพจะมีงานประลองควบไปด้วย

ง) การกำหนดหน่วยกิต แต่ละวิชาจะกำหนดหน่วยกิตที่เสร็จสิ้นในแต่ละภาคการศึกษาการกำหนดจำนวนหน่วยกิตของแต่ละวิชาจะต้องกำหนดให้เหมาะสมเพื่อมิให้รายวิชากระจายมากเกินไป เช่น กำหนดไว้อย่างต่ำเพียง 1-3 หน่วยกิต ต่อรายวิชา และผู้เรียนจะเรียนระหว่าง 10 – 20 หน่วยกิต ต่อภาคเรียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จ) ประมวลวิชา คือ รายการแสดงวิชาที่สอนในหลักสูตรจะประกอบด้วย รหัส ชื่อวิชา จำนวนหน่วยกิต วิชาบังคับก่อนหลัง ถ้ามีและจำเป็นในรายวิชานั้น รวมทั้งเนื้อหาวิชาโดยสังเขป การกำหนดรายวิชานี้ก็เพื่อความสะดวกในการลงทะเบียนของผู้เรียนและการสื่อความหมายได้รวดเร็วขึ้น รวมทั้งการประเมินผลการเรียนการสอน และการบริหารหลักสูตร รหัสวิชาอาจจะกำหนดเป็นตัวเลขหรือตัวอักษร หรือจะผสมผสานระหว่างตัวเลขและตัวอักษรก็ได้

2.1.4 การตรวจสอบและปรับแก่หลักสูตรก่อนนำไปใช้ เมื่อคณะกรรมการได้สร้างหรือร่างหลักสูตรเสร็จแล้ว ก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้จะต้องตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร พร้อมทั้งการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง วิธีตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรมีหลายวิธี เช่น การใช้วิธีประชุมสัมมนาเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเพื่อเสนอแนะ การทดลองใช้หลักสูตรแบบนำร่อง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร ส่วนการปรับแก้หลักสูตรจะต้องจัดทำระบบข้อมูลที่ชัดเจน การสังเคราะห์ ข้อมูลควรทบทวนให้รอบคอบว่าข้อมูลนี้จะนำไปปรับแก้ส่วนใดของหลักสูตร

2.2 ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การขออนุมัติหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

2.2.1 การขออนุมัติหลักสูตร เมื่อได้ตรวจสอบคุณภาพและหลักสูตรและปรับแก้หลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้จะต้องนำหลักสูตรเสนอหน่วยงานเพื่อให้ความเห็นชอบหลักสูตร ได้แก่ กระทรวงที่มีสถานศึกษานั้นสังกัด เมื่อได้รับอนุมัติหลักสูตรแล้ว จะต้องนำหลักสูตรเสนอไปยังสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เพื่อการกำหนดเงินเดือน เมื่อได้รับอนุมัติจากสำนักงานปลัดกระทรวงแล้วก็จะแจ้งไปยังกรมเจ้าสังกัด เพื่อดำเนินการใช้หลักสูตรต่อไป

2.2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร ขณะรอการอนุมัติหลักสูตร ผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการวางแผนก่อนใช้หลักสูตรควบคู่กันไป และเมื่อหลักสูตรได้อนุมัติเรียบร้อยจะได้ดำเนินการใช้หลักสูตรทันที การวางแผนการใช้หลักสูตรควรคำนึงถึงสิ่งจำเป็นต่อไปนี้

1) การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเลือกวิธีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรจะได้แบบใด จำนวนครั้งที่จะใช้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มเป้าหมายและงบประมาณที่ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2) การเตรียมงบประมาณ งบประมาณเป็นตัวบ่งชี้ที่จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพราะงบประมาณจะช่วยสนับสนุนเกี่ยวกับการพัฒนาวัสดุหลักสูตร คู่มือ เอกสารอ่านเสริม อุปกรณ์การสอนและวิทยากร

3) การเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ทั้งอาจารย์ผู้สอนและผู้ส่งเสริมการสอนและการบริหารสถานศึกษา

4) การเตรียมวัสดุหลักสูตร เช่น สื่อการเรียนการสอน

5) สิ่งอำนวยความสะดวก และอาคารสถานที่จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6) ระบบบริหารของสถานศึกษา บทบาทหน้าที่และโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา

7) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการของผู้สอนอย่างกว้างขวาง และการศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

8) การประเมินผลและการติดตามการใช้หลักสูตร การเตรียมจัดระบบการประเมินผลและการติดตามผล

2.2.3 การบริหารหลักสูตร การบริหารหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านผู้สอน ผู้เรียน และสถานศึกษาควบคู่กันไป การบริหารหลักสูตรมีดังนี้

1) การจัดดำเนินการตามแผนที่วางไว้

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3) การจัดตารางสอนจะต้องศึกษาถึงองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ คือ รายวิชาในหลักสูตรห้องเรียน เวลา ผู้สอนและผู้เรียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4) แผนการสอน แผนการสอนในแต่ละวิชา ผู้สอนจะจัดแผนการสอนให้สัมพันธ์กับหลักสูตร แผนการสอนจะประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการสอน สื่อการสอน และการประเมินผล

5) คู่มือผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะให้ผู้เรียนรู้ว่าควรปฏิบัติอย่างไร ได้แก่ เรื่อง เครื่องแบบนักเรียนนักศึกษา ปฏิทินการศึกษา หลักสูตร ระเบียบการประเมินผล กฎระเบียบข้อบังคับ การฝึกวิชาทหาร การจัดกิจกรรม สภานักเรียน ค่าบำรุง และค่าธรรมเนียมและการบริการ แหล่งข้อมูลหรือห้องสมุด

6) ความพร้อมของผู้เรียน การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน

7) ความพร้อมของผู้สอน

8) การประเมินผลการเรียน

2.3 ระบบการประเมินหลักสูตร ถ้ามีการวางแผนการประเมินหลักสูตรไว้ตั้งแต่เริ่มสร้างหลักสูตร ก็จะช่วยในเรื่องของข้อมูลที่ใช้ในการชี้บ่งถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรทำให้ง่ายต่อการพัฒนาหลักสูตรในอนาคต เพราะหลักสูตรจะต้องพัฒนาปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันสอดคล้องกับสภาพสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การประเมินหลักสูตรมี 4 ขั้นตอน คือ

2.3.1 การวางแผนการประเมินหลักสูตร
2.3.2 การวางแผนการเก็บข้อมูล
2.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล
2.3.4 รายงานข้อมูล

สำหรับการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษาตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดนสำนักวิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษา (2553) ได้ประกาศปรับยุทธศาสตร์การบริหารหลักสูตรใหม่โดยเห็นชอบให้สถาบันการอาชีวศึกษาที่มีศักยภาพสูงนำร่องการจัดสอนวิชาชีพที่เป็นจุดเด่นของแต่ละพื้นที่ในลักษณะของการกำหนดความเชี่ยวชาญหรือความเป็นเลิศทางวิชาชีพ โดยส่วนกลางจะสนับสนุนการพัฒนาด้านวิชาการและครุภัณฑ์การสอนเป็นกรณีพิเศษ นอกจากนี้สำนักงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะกรรมการการอาชีวศึกษายังปรับปรุงแนวทางการจัดการหลักสูตรในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ให้มีความคล่องตัวและยืดหยุ่นมากขึ้น โดยมอบให้สถาบันการอาชีวศึกษาสามารถปรับรายวิชาได้เองโดยอิสระตามความต้องการของสถานศึกษา รวมทั้งให้สามารถเสนอขออนุมัติเปดสาขาวิชาใหม่ ๆ ได้จากคณะกรรมการอาชีวศึกษาด้วย ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาแต่ะแห่งสามารถจัดการศึกษาได้เหมาะสมตามศักยภาพของแต่ละพื้นที่และสอดคล้องกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี รวมทั้งเอื้อต่อการพัฒนาของภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการของชุมชนและประเทศที่มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา

และสำหรับการจัดการหลักสูตรอาชีวศึกษาในการศึกษาครั้งนี้ได้ยึดแนวทางการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยพิจารณาจากกรอบมาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พ.ศ.2551โดยอธิบายดังนี้

เนื่องด้วยการปรับโครงสร้างระบบราชการของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีการปรับปรุงกรอบมาตรฐานหลักสูตรอาชีวศึกษาขึ้นใหม่ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีประเด็นศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน จึงจำเป็นต้องนำกรอบมาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ตามประกาศของกระทรวงศึกษามาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยประกาศดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1) กรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กำหนดให้มีสมรรถนะที่ได้จากมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะในสาขาอาชีพระดับฝีมือ ตรงตามความต้องการของสายอาชีพ สถานประกอบการและชุมชน มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา วางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบและบูรณาการความรู้อย่างเป็นระบบในระดับผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน โดยกำหนดสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1) ระดับปวช. 1 มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตของงานที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและคาดการณ์ได้ โดยใช้ทักษะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พื้นฐานและหรือทักษะเฉพาะ รวมถึงทักษะที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน

1.2) ระดับปวช. 2 มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตของงานที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและมีความพร้อมในการปฏิบัติงานในขอบเขตงานหลากหลายและบริบทต่าง ๆ รวมทั้งสามารถรับผิดชอบงานด้วยตนเองและหรือการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน

1.3) ระดับ ปวช. 3 มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการและวิธีดำเนินการ สามารถปฏิบัติงานโดยใช้ทักษะในขอบเขตสำคัญและบริบทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำ สามารถประยุกต์ทักษะและความ รู้ไปสู่บริบทใหม่ ๆ สามารถให้คำแนะนำและแก้ปัญหาเฉพาะด้าน อาจต้องรับผิดชอบต่อผู้อื่นรวมทั้งมีส่วนร่วมและหรือมีการประสานงานกลุ่มหรือหมู่คณะ

2) กรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง กำหนดให้มีสมรรถนะที่ได้จากมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะในสาขาอาชีพระดับเทคนิค ตรงตามความต้องการของสาขาอาชีพสถานประกอบการและชุมชน มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา วางแผน จัดการ ตรวจสอบให้คำแนะนำ สอนงาน และบูรณาการความรู้อย่างเป็นระบบในระดับผู้ควบคุมงาน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน โดยกำหนดสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

2.1) ระดับ ปวส. 1 สามารถปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้ในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพในขอบเขตทั่วไปของงานหลากหลาย บางงานที่มีความซับซ้อนและไม่เป็นงานประจำ สามารถประยุกต์ทักษะและความรู้ในการจัดการ การแก้ปัญหาและแนะนำผู้อื่น รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อตนเองผู้อื่นและหมู่คณะ

2.2) ระดับ ปวส. 2 สามารถประยุกต์ความรู้และทักษะในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพตามแนวทางของตนเองในการวางแผนและจัดการทรัพยากรได้เหมาะสม มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิธีการ ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและหมู่คณะ เป็นอิสระในการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนหรือจัดการงานผู้อื่น มีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับการวางแผน การประสานงานและการประเมินผล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3) ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ปรัชญาการอาชีวศึกษา และมาตรฐานวิชาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้น ๆ ในการจัดการศึกษาทั้งในระบบและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผลิตผู้มีความรู้และทักษะในระดับเทคนิคสามารถปฏิบัติงานที่ใช้เทคนิค ควบคุมการทำงาน มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน สอดคล้องกับความต้องการของสังคมชุมชนและสถานประกอบการ สามารถประกอบอาชีพอิสระและพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ

4) ระบบการจัดการศึกษา เป็นการจัดศึกษาแบบเปิดหรือยืดหยุ่น สามารถเทียบโอนหน่วยกิตสมรรถนะเข้าสู่ระบบหน่วยกิตตามโครงสร้างหลักสูตร โดยใช้ระบบทวิภาค กำหนดให้ 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษา และ 1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 18 สัปดาห์ สำหรับการศึกษาภาคฤดูร้อนให้กำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิตโดยมีสัดส่วนเทียบเคียงกันได้กับการศึกษาภาคปกติ

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระบบอื่นให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระบบการศึกษานั้น รวมทั้งรายละเอียดการเทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาคไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจนด้วย

5) การคิดหน่วยกิต

5.1) รายวิชาทฤษฎีที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปราย ไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

5.2) รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการทดลองหรือฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ ไม่น้อยกว่า 36 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

5.3) รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติในโรงฝึกงานหรือภาคสนาม ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

5.4) การฝึกงาน/ฝึกอาชีพในสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยาการ ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5.5) การทำโครงการตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

6) จำนวนหน่วยกิตรวม มีจำนวนหน่วยกิตรวมระหว่าง 100-120 หน่วยกิตสำหรับ ปวช. และ ปวส.รวมระหว่าง 80-100 หน่วยกิต

สำหรับโครงสร้างหลักสูตรระหว่าง ปวช. และ ปวส. จะแตกต่างกันในหมวดวิชาพื้นฐานประยุกต์และหมวดวิชาชีพดังนี้

7) โครงสร้างหลักสูตร ปวช.

7.1) หมวดวิชาพื้นฐานประยุกต์ ประกอบด้วยสมรรถนะทั่วไปเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และสมรรถนะหลักเพื่อเป็นพื้นฐานที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ ในด้านการเอกสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การปรับปรุงการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหาพื้นฐาน การวิจัยเบื้องต้น การประยุกต์ใช้ตัวเลขและการจัดการธุรกิจเบื้องต้น โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่นและสังคม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม สามารถบูรณาการความรู้ได้อย่างเป็นระบบและนำไปใช้ในชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

สถานศึกษาอาจจัดวิชาพื้นฐานประยุกต์ในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชา หรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มวิชาบริหารและจัดการวิชาชีพ และกลุ่มวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ในสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหมวดวิชาพื้นฐานประยุกต์

7.2) หมวดวิชาชีพ ประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ วางแผน จัดการและประเมินผล โดยบูรณาการสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ รวมไม่น้อยกว่า 64 หน่วยกิต ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7.2.1) วิชาชีพสาขาวิชา ประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพแกนที่เป็นสมรรถนะร่วมของทุกสาขางานในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 21 หน่วยกิต

7.2.2) วิชาชีพสาขางาน ประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพที่เป็นสมรรถนะเฉพาะของสาขางานนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 35 หน่วยกิต

7.2.3) ฝึกงาน ประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพที่เกิดจากการฝึกทักษะเพิ่มพูนประสบการณ์งานอาชีพในสถานประกอบการ แหล่งวิทยาการต่าง ๆ จำนวน 4 หน่วยกิต

7.2.4) โครงการ ประกอบด้วยสมรรถนะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหาการปรับปรุงการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของตนเอง โดยใช้ลักษณะของการวิจัยเบื้องต้นเพื่อบูรณาการสู่การปฏิบัติจริงและประยุกต์สู่อาชีพในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ จำนวน 4 หน่วยกิต

8) โครงสร้างหลักสูตร ปวส.

8.1) หมวดวิชาพื้นฐานประยุกต์ ประกอบด้วยสมรรถนะทั่วไปเพื่อเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตและสมรรถนะหลักเพื่อเป็นพื้นฐานที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ ในด้านการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การปรับปรุงการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของตนเองการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การวิจัย การประยุกต์ใช้ตัวเลขและการจัดการธุรกิจ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่นและสังคม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม สามารถบูรณาการความรู้ได้อย่างเป็นระบบ และนำไปใช้ในชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รวมไม่น้อยกว่า 20 หน่วยกิต

สถานศึกษาอาจจัดวิชาพื้นฐานประยุกต์ในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชา หรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์กลุ่มวิชาบริหารและจัดการวิชาชีพ และกลุ่มวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศในสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหมวดวิชาพื้นฐานประยุกต์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8.2) หมวดวิชาชีพ ประกอบด้วย สมรรถนะวิชาชีพเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์วางแผนจัดการ ประเมินผล ควบคุมและสอนงาน โดยบูรณาการสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ รวมไม่น้อยกว่า 54 หน่วยกิต

8.2.1) วิชาชีพสาขาวิชา ประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพแกนที่เป็นสมรรถนะร่วมของทุกสาขางานในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

8.2.2) วิชาชีพสาขางาน ประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพที่เป็นสมรรถนะเฉพาะของสาขางานนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 28 หน่วยกิต

8.2.3) ฝึกงาน ประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพที่เกิดจากการฝึกทักษะเพิ่มพูนประสบการณ์งานอาชีพในสถานประกอบการ แหล่งวิทยาการต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต

8.2.4) โครงการ ประกอบด้วยสมรรถนะในการทำงานร่วมกันผู้อื่น การแก้ปัญหาการปรับปรุงการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของตนเองโดยใช้ลักษณะของการวิจัยเพื่อบูรณาการสู่การปฏิบัติจริงและประยุกต์สู่อาชีพในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ จำนวน 4 หน่วยกิต

8.3) หมวดวิชาเลือกเสรี ประกอบด้วยสมรรถนะซึ่งสนับสนุนวิชาชีพและหรือการศึกษาต่อสามารถเลือกเรียนจากหลักสูตรประเภทวิชาใด ๆ รวมไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

8.4) กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นส่วนที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะวิชาการ ทักษะประสบการณ์และทักษะชีวิต ผู้เรียนทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ทุกภาคเรียน ยกเว้นภาคเรียนที่มีการฝึกงาน กิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ไม่นับเป็นหน่วยกิต

สถานศึกษาอาจยกเว้นหรือเทียบโอนหน่วยกิตรายวิชาในหมวดวิชาพื้นฐาน ประยุกต์ หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรีให้กับผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถที่สามารถวัดมาตรฐานได้ ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องศึกษาให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานหลักสูตร และเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียน และการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เข้าสู่หน่วยกิตในหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9) เงื่อนไขการจัดการเรียนรู้

9.1) สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนตามความถนัด ความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้สามารถผลิตผู้เรียนในลักษณะที่ 1 เป็นผู้ปฏิบัติการที่มีความชำนาญ ลักษณะที่ 2 เป็นผู้ปฏิบัติการที่มีความชำนาญ สามารถแก้ปัญหาได้ และหรือลักษณะที่ 3 เป็นผู้ปฏิบัติการที่มีความชำนาญสามารถแก้ปัญหาและประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการวิจัย ทั้งนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีสมรรถนะตรงตามมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด

9.2) สถานศึกษาต้องจัดเตรียมความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ และบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกันการจัดการเรียนการสอนแต่ละลักษณะของการผลิตผู้เรียน

9.3) การจัดอัตราส่วนของเวลาการเรียนรู้ภาคทฤษฎีต่อภาคปฏิบัติในหมวดวิชาชีพประมาณ 20 ต่อ 80 สำหรับระดับ ปวช. ส่วน ปวส. ประมาณ 40 ต่อ 60

9.4) สถานศึกษาสามารถพัฒนาวิชาชีพสาขางานได้ตามความต้องการของท้องถิ่น

9.5) สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนได้ทั้งแบบในระบบ นอกระบบ และทวิภาคีโดยวิธีการจัดแบบปกติ สะสมหน่วยกิต เทียบโอนผลการเรียน และเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ โดยกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะทั้งด้านสมรรถนะทั่วไป สมรรถนะหลัก สมรรถนะวิชาชีพเจตคติและกิจนิสัยที่พึงประสงค์ ให้ตรงตามศักยภาพของผู้เรียนและระดับของคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพของแต่ละประเภทวิชา

9.6) สถานศึกษาควรจัดให้มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการในแต่ละภาคเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะหลักในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การปรับปรุงการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของตนเอง และสมรรถนะวิชาชีพเพื่อบูรณาการสู่การปฏิบัติจริงและประยุกต์สู่อาชีพ โดยจัดทำเป็นโครงการหรืองานหรือชิ้นงานที่เกี่ยวกับการผลิตหรือบริการ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 โครงการหรืองานหรือชิ้นงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9.7) สถานศึกษาต้องจัดให้มีการฝึกงานในสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยาการที่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่เรียน นอกจากนี้สถานศึกษาอาจนำรายวิชาในหมวดวิชาชีพไปจัดการเรียนการสอน/จัดการฝึกในสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยาการได้ โดยอยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาและสถานประกอบการ

9.8) สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่เรียนนำสู่การปฏิบัติในอาชีพได้อย่างเป็นรูปธรรมตามโครงสร้างหลักสูตร โดยปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบตามลักษณะการวิจัย

9.9) สถานศึกษาต้องจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบของตนเอง การนันทนาการและการส่งเสริมการทำงาน โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการทำประโยชน์ต่อชุมชน ทำนุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามทุกภาคเรียน

9.10) สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประเมินมาตรฐานวิชาชีพในแต่ละสาขาวิชาเพื่อเป็นการประกันคุณภาพผู้เรียน

10) คุณสมบัติผู้เรียน เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า สำหรับ ปวช. และเป็นผู้สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าสำหรับ ปวส.

11) คุณสมบัติผู้สอน เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่กำหนด และหรือเป็นผู้มีสมรรถนะในวิชาชีพนั้น ๆ

12) ชื่อคุณวุฒิการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (เรียกโดยย่อว่า ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (เรียกโดยย่อว่า ปวส.)

13) การลงทะเบียน ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 22 หน่วยกิต ในแต่ละภาคการศึกษาปกติสำหรับการลงทะเบียนเต็มเวลา และให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 12 หน่วยกิต ในแต่ละภาคการศึกษาปกติสำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา สำหรับการลงทะเบียนเรียนในภาคฤดูร้อนให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 12 หน่วยกิต

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หากสถานศึกษาใดมีเหตุผลและความจำเป็น การลงทะเบียนเรียนที่แตกต่างไปจากเกณฑ์ข้างต้นก็อาจทำได้ แต่ต้องไม่กระทบต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถรับเทียบโอนผลการเรียน และหรือเทียบโอนความรู้ประสบการณ์เข้าสู่หน่วยกิตให้กับผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์อาชีพ ทั้งนี้ ต้องลงทะเบียนให้ครบตามจำนวนหน่วยกิต และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

14) เกณฑ์การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา

14.1) การวัดผลการศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

14.2) การสำเร็จการศึกษา ให้มีสมรรถนะตรงตามที่กำหนด ได้จำนวนหน่วยกิตสะสมครบถ้วนตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และได้คะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนน

15) การประกันคุณภาพหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบประกันคุณภาพไว้ให้ชัดเจน ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ

15.1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้จากมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะที่เกี่ยวข้อง

15.2) การบริหารหลักสูตร

15.3) ทรัพยากรประกอบการเรียน

15.4) ความต้องการของตลาดแรงงาน สังคมและชุมชน

16) การกำหนดหลักสูตรและอนุมัติ

16.1) การอนุมัติกรอบมาตรฐานหลักสูตร ให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

16.2) การกำหนดและเปลี่ยนแปลงกรอบมาตรฐานหลักสูตร ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

16.3) การอนุมัติหลักสูตร ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

17) การพัฒนาหลักสูตร ให้สถานศึกษามีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร ประเมินหลักสูตร และปรับปรุงมาตรฐานวิชาชีพสาขาวิชาและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก 5 ปี

18) ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัตินอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา , 2551)

กล่าวโดยสรุป กรอบมาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงนี้จะใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การจัดการบุคลากร การจัดการบุคลากรหรือการบริหารงานบุคคล มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาเพราะการดำเนินงานจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคลากรในองค์การเป็นสำคัญ นักวิชาการได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า การบริหารงานบุคคล คือ การสรรหาและบรรจุบุคลากรเข้าในตำแหน่งงานในองค์การ โดยการกำหนดความต้องการเกี่ยวกับกำลังคน การสำรวจบุคลากรที่มีอยู่ การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การส่งเสริมและพัฒนา การประเมินผล การปฏิบัติงาน และการให้ค่าตอบแทนต่าง ๆ ส่วนการบริหารบุคคลในการบริหารการศึกษานั้น ภิญโญ สาธร (2526) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของงานบุคลากรมี 4 อย่าง คือ การแสวงหาบุคคล การทำนุบำรุงและรักษาบุคคล การพัฒนาบุคคล และการให้บุคคลพ้นจากงาน และมีกิจกรรมย่อยในการบริหารงานบุคลากร

การวางนโยบายและการออกระเบียบข้อบังคับ เกี่ยวกับตัวบุคลากรเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การวางแผนเกี่ยวกับการจัดกำลังคน และการมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่บุคคลเพื่อให้ทำงานได้สะดวกตามแผนงานที่วางไว้ การวางโครงการของงานต่าง ๆ เพื่อให้บุคคล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ที่ควรมอบหมายให้แก่ผู้ที่มารับตำแหน่งต่าง ๆ การจัดลำดับการบังคับบัญชาและตำแหน่งภายในโรงเรียน การดำเนินการเกี่ยวกับอัตราเงินเดือนและค่าจ้าง การแสวงหาคนเข้ามาทำงาน การคัดเลือก และการสอบคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การปฐมนิเทศครูใหม่ หรือรับโอนย้ายมาใหม่ และการทดลองปฏิบัติราชการของครู การทำและรวบรวมทะเบียนประวัติ ตลอดจนผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ การโอนและการย้าย การฝึกอบรมในระหว่างการปฏิบัติงาน การประเมินการปฏิบัติงานเป็นระยะ การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนชั้นตำแหน่งหรือการให้สิ่งตอบแทนความดีงามและความชอบอย่างอื่น การรักษาสุขภาพพลานามัย และการให้ความปลอดภัยในการทำงาน การจัดสวัสดิการ การปกครองบังคับบัญชา การรักษาวินัย การให้พ้นจากงาน การให้บำเหน็จบำนาญหรือสิ่งตอบแทนอย่างอื่น เมื่อพ้นจากงานตามวาระ และการวิจัยค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับบุคคล

Carrell *et al*. (1990 อ้างใน นิธิดา บุรณจันทร์, 2536) ได้กล่าวถึงการบริหารงานบุคคลว่า ประกอบด้วยงาน 6 อย่างคือ การวางแผนกำลังคน การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมและการพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการให้ค่าตอบแทนต่าง ๆ สำหรับการวางแผนกำลังคนที่ดีนั้นต้องให้สอดคล้องกับความต้องการด้านกำลังคนในปัจจุบันและอนาคต ในการวางแผนกำลังคนนั้น ผู้บริหารควรจะได้มีการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของงาน กำลังคนที่ต้องการสำหรับงานนั้น กำลังคนที่มีอยู่ในปัจจุบัน และกฎหมายว่าด้วยการจัดจ้างบุคคล การสรรหา การสรรหานั้นเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการวางแผนกำลังคน กล่าวคือ เมื่อเราทราบแล้วว่าเราต้องการกำลังคนเท่าไร และอย่างไรแล้ว ก็จะมีแสวงหาบุคคลที่มีคุณสมบัติที่องค์การต้องการต่อไป การคัดเลือก หลังจากมีการประเมินบุคคลต่าง ๆ ที่สมัครงานแล้ว ทางองค์การก็จะคัดเลือกบุคคลที่ตรงกับความต้องการขององค์การมากที่สุดไว้ การฝึกอบรมและพัฒนา การฝึกอบรมเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะของบุคลากรที่เป็นอยู่ ส่วนการพัฒนาหมายถึง การเตรียมบุคคลเพื่อการเข้าสู่ตำแหน่งใหม่ การประเมินผลการปฏิบัติ เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรตามมาตรฐานและวัตถุประสงค์ขององค์การ การดำเนินงานดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลป้อนแก่บุคลากรเกี่ยวกับการทำงานของเขา การให้ความดีความชอบ ตลอดจนการทำความเข้าใจและสื่อสารซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา และการให้ค่าตอบแทน ได้แก่ การพิจารณาเกี่ยวกับเงินเดือน เงินสวัสดิการ และค่าตอบแทนอื่น ๆ

จากแนวคิดที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานบุคคลเกี่ยวข้องกับเรื่องการวางแผนอัตรากำลังบุคลากรในองค์การ การสรรหาและการคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระหว่างการปฏิบัติงาน การให้ความดีความชอบและสวัสดิการต่าง ๆ การประเมินการปฏิบัติงาน การลงโทษทางวินัย และการให้พ้นจากงาน อำนาจหน้าที่ในการบริหารบุคคลด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานบริหารย่อยที่รับผิดชอบในการบริหารบุคคล

สำหรับการบริหารงานบุคคลในสถาบันการศึกษาถือเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทต่อการบริหารงานบุคคล ตามที่ นิธิดา บุรณจันทร์(2536) ได้กล่าวว่าภารกิจของผู้บริหารเกี่ยวกับงานบุคคลในโรงเรียนประกอบด้วย การสรรหาบุคคลมาปฏิบัติงานโดยมีการวางแผนกำลังคน การบำรุงรักษาบุคคลเพื่อให้หน่วยงานสามารถดึงดูดผู้ที่มีความรู้ ความสามารถตามความต้องการเข้ามาปฏิบัติงานได้เพียงพอ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพิ่มพูนสมรรถภาพการทำงานของบุคลากร ให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เสริมสร้างบรรยากาศต่อการทำงานสัมพันธภาพระหว่างบุคลากร สิทธิประโยชน์เกื้อกูล และสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน รวมทั้งมีความภาคภูมิและผูกพันกับหน่วยงานอันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงานโดยส่วนรวม แต่ถ้าการบริหารงานบุคคลบกพร่อง หน่วยงานนั้นจะเจริญก้าวหน้าได้ยาก ถ้าบุคคลที่รับงานไปทำขาดขวัญและกำลังใจหย่อนสมรรถภาพ งานก็บกพร่องเป็นธรรมดา ดังนั้นนักบริหารที่ดีจะต้องบริหารงานบุคคลให้ได้ผลดี และได้รับความสำเร็จในการทำให้บุคคลทุกฝ่ายร่วมมือกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และนักวิชาการอีกท่านหนึ่ง ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาว่า ผู้บริหารต้องจัดและดำเนินงานเกี่ยวกับการวางนโยบาย วางแผนกำลังคน และวางแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคลากรในหน่วยงานเพื่อใช้คนให้ปฏิบัติงานดีที่สุด และเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์,: 2542) จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคลเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน เพราะหากสามารถสรรหาบุคคลที่มีความสามารถและประพฤติดีมาอยู่ในองค์กรจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

การปฏิรูปการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษา

การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ โดยมีเป้าหมายหลักคือ การพัฒนาคนไทยทั้งมวลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีการดำเนินงานด้านกฎหมาย การกำหนด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นโยบายและแผน รวมทั้งการนำแผนไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สำหรับการปฏิรูปการเรียนรู้นั้นมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวผู้เรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษา เป็นประเด็นหนึ่งที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ได้ให้ความสนใจติดตามประเมินผลการปฏิรูป จากการสัมมนาระดมความคิดเรื่องการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา: การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยวางกรอบการพิจารณาใน 3 ประเด็น คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การปฏิรูปคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการกำหนดเป้าหมายให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่นมีสาระสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน จากการประเมินพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับครูไม่มั่นใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสาระในหลักสูตรมากเกินไป ด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูส่วนหนึ่งยังไม่สามารถนำรูปแบบไปใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม และการวิจัยก็ยังเป็นปัญหาของครูที่ยังไม่สามารถใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้ ทางด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบปัญหาเกี่ยวกับแบบเรียนและตำราเรียนที่ผู้ผลิตไม่สามารถผลิตเอกสารให้ทันใช้ในช่วงเปิดภาคเรียน เพราะกระทรวงศึกษาธิการใช้เวลาในการประเมินเอกสารนานมากและเอกสารบางวิชาไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ส่วนการใช้คอมพิวเตอร์ในการพัฒนาการเรียนรู้ พบว่า สัดส่วนผู้เรียนต่อคอมพิวเตอร์ของประเภทอาชีวศึกษาเป็น 27:1 และเครื่องคอมพิวเตอร์ล้าสมัย ความเร็วต่ำ ไม่สามารถรองรับซอฟแวร์ใหม่ ๆ ได้

2. ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา จากการประเมินพบว่าวิชาชีพครู ยังไม่ได้รับการพัฒนาและขาดมาตรการจูงใจให้คนเก่งมาเป็นครู การขาดแคลนครู การขาดแคลนในด้านบุคลากรยังไม่สามารถดำเนินการได้ทันท่วงที ทุนการศึกษาต่อระดับที่สูงยังมีน้อย และทุนสนับสนุนการวิจัยค่อนข้างน้อย

3. มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาจากการประเมินพบว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการอาชีวศึกษา และให้มีการกำกับดูแลการประกันคุณภาพภายในและการประเมินภายนอก แต่ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการนำผลการประเมินของ สมศ. ไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาและคุณภาพของผู้ประเมินภายนอก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดังนั้น การปฏิรูปการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษา ตามผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะพบจุดสำคัญที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ กล่าวคือ กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้จะสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ ชนาธิป พรกุล (2543: 50) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลอง และการสรุปเป็นความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้วางแผน จัดการ ชี้แนะ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงหมายถึงการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เมื่อคำนิยามของการจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนไปดังนี้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ จึงจะพาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งสิ่งแรกที่ทุกฝ่ายจะต้องเปลี่ยนแปลง คือ การเปลี่ยนวิธีคิดและเปลี่ยนวิธีทำ จากที่เคยคิดเคยทำเดิม ๆ หรือพูดให้ชัดเจนก็คือการปฏิรูปการเรียนรู้นั่นเอง

หากการปฏิรูปการเรียนรู้ทำได้สำเร็จ ภาพการเรียนการสอนจะเปลี่ยนไปจากเดิม เราจะได้เห็นสิ่งเหล่านั้นปรากฏขึ้นในชีวิตของผู้เรียน ได้แก่

1. ผู้เรียนได้เลือกเรียนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้
2. ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติร่วมกับผู้อื่น
3. กระบวนการเรียนรู้ขยายวงไปสู่แหล่งการเรียนรู้นอกชั้น และนอกโรงเรียน
4. บรรยากาศการเรียนรู้หลากหลาย ท้าทาย และจูงใจให้กระหายใคร่รู้
5. ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในทางบวก และ
6. ผู้เรียนใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้

ดังนั้น ความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้อยู่ที่ทุกคนมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ ดำเนินงานอย่างจริงจังต่อเนื่อง และเต็มใจที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ร่วมกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สภาพทั่วไปของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับชุมชนมุสลิม จำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจถึงสภาพทั่วไปและการจัดการศึกษาในชุมชนมุสลิม ทั้งนี้เพราะมุสลิมมีวิถีชีวิตที่ ยึดโยงกับหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งมีหลักธรรมบัญญัติกำกับการบริหารชีวิต นับตั้งแต่เกิดจนถึงวันสุดท้ายของชีวิตและมีคำสอนให้มุสลิมปฏิบัติตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอนในแต่ละวัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การศึกษาของมุสลิมมีลักษณะพิเศษหรือมีรูปแบบเฉพาะที่จะทำการศึกษาต่อไป

ความเป็นมาของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการศึกษาวิจัยนี้ มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงความเป็นมาของคนมุสลิมที่อยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้มองเห็นถึงบริบททางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในความคิดและการแสดงออกของผู้คนในพื้นที่ดังกล่าว

ประยูรศักดิ์ ชลายนเดช (2532) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของมุสลิมในประเทศไทยว่า ประชาชนส่วนใหญ่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นับถือศาสนาอิสลามเพราะเมืองส่วนใหญ่ทางภาคใต้เป็นเมืองที่นับถือศาสนาอิสลามมาก่อนสมัยสุโขทัย โดยเฉพาะเมืองปัตตานี ซึ่งอยู่ในอำนาจของประเทศไทย มาตั้งแต่สมัยใดไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน แต่ในสมัยกรุงสุโขทัยนั้นมีอาณาเขตทางตอนใต้ถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเมืองเอกทางภาคใต้ เขตการปกครองของนครศรีธรรมราชนั้นกินตลอดไปจนปลายแหลมมลายู สิงคโปร์ และมะละกา ซึ่งถือเป็นประเทศราชของประเทศไทย แต่วิธีการปกครองเมืองขึ้นในสมัยนั้น ทางส่วนกลางมิได้ส่งคนไปปกครองเพียงแต่ให้ส่งดอกไม้เงินดอกไม้ทองสามปีต่อครั้งแทน ด้วยเหตุนี้เมืองปัตตานีจึงขึ้นกับประเทศไทยอยู่ในความดูแลของนครศรีธรรมราช และอยู่ในฐานประเทศราชต้องส่งบรรณาการเหมือนเมืองประเทศราชอื่น ๆ ในแหลมมลายู ดังนั้น ในสุโขทัยจึงนับชาวมาเลย์ทั้งประเทศ ซึ่งเป็นชาวมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ เป็นประชากรของประเทศไทยด้วย

ในปี พ.ศ. 2310 กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าข้าศึกษา เมืองปัตตานีและเมืองประเทศราชในแหลมมลายูรวมทั้งเมืองนครศรีธรรมราช เมืองสงขลา เมืองพัทลุง ต่างตั้งตนเป็นอิสระไม่ยอมขึ้นต่อกรุงธนบุรี ครั้งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงได้ยกทัพไปปราบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยพระอนุชาของพระองค์เป็นทัพหลวง ประกอบกับ แม่ทัพเรือ คือ พระยาราชบังสัน (แม้น) ซึ่งเป็นมุสลิมไปทำการปราบเมืองปัตตานีในครั้งนั้น ด้วย ในการปราบครั้งนั้นเจ้าเมืองปัตตานีขัดขืนไม่ยอมเป็นเมืองขึ้นดังแต่ก่อน จึงต้องทำการกวาดต้อนผู้คน และศาตราวุธเป็นจำนวนมากเข้ามายังกรุงเทพ ฯ ชาวปัตตานีที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 1 นี้ ได้เข้าไปอยู่อาศัยประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนาข้าวอยู่แถวมีนบุรี และหนองจอกเป็นส่วนใหญ่ แล้วทรงโปรดให้ผู้มีเชื้อสายเจ้าเมืองปัตตานีคนเดิม ให้เป็นเจ้าเมืองปกครองดูแลต่อไป แต่ให้เปลี่ยนไปอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของเมืองสงขลาอีกชั้นหนึ่ง ครั้งถึง พ.ศ. 2334 เจ้าเมืองปัตตานีก่อการแข็งเมืองขึ้นอีกครั้งหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงทำการปราบและหาทางป้องกันโดยแบ่งเมืองปัตตานีออกไปเป็น 7 หัวเมือง

จนกระทั่งถึงสมัยรัชการที่ 3 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว หัวเมืองทั้ง 7 ได้ทำการแข็งเมืองขึ้นอีก แต่ทางกรุงเทพฯ ก็ปราบได้เรียบร้อย และกวาดต้อนผู้คนชาวเมืองปัตตานีและไทรบุรีมาอยู่กรุงเทพฯ อีกครั้งหนึ่ง ผู้คนที่กวาดต้อนมาในครั้งนี้โปรดให้อยู่อาศัยในจังหวัดธนบุรี แถวบ้านสมเด็จ สวนพลู และใกล้เคียงต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงโปรดให้จัดรูปแบบการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาล โดยให้ยุบจาก 7 หัวเมือง เหลือเพียง 4 หัวเมือง ในราว พ.ศ. 2449 และต่อมายุบเป็นมณฑลปัตตานี แล้วแบ่งมณฑลปัตตานีออกเป็น 3 จังหวัด ใน พ.ศ.2476 ถึงปัจจุบัน คือ ปัตตานี นราธิวาส และยะลา ดังนั้น สามจังหวัดดังกล่าวจึงมีชื่อเรียกว่า “สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ซึ่งก็คือเมืองปัตตานีเก่านั่นเอง

ลักษณะของคนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากประวัติความเป็นมาของคนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น เพื่อให้เข้าใจบริบทของคนมุสลิมได้มากยิ่งขึ้นจึงขยายความให้เห็นภาพของลักษณะคนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังที่อุสตาซอับดุชชะกูร บิน ซาฟีอีย์ (2553) อธิบายลักษณะของผู้คนมุสลิมไทยเชื้อสายมาลายูซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ในสามจังหัดชายแดนภาคใต้ว่า เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม นิยมพูดภาษามลายูท้องถิ่นเป็นภาษาหลัก และมีความเคร่งครัดต่อศาสนา กล่าวได้ว่าชาวไทยมุสลิมทุกคนทั้งชายหญิงใช้ชีวิตอยู่ในฐานะทั้งเป็นผู้ครองเรือนและผู้ครองธรรม และจากงานวิจัยเรื่องคุณลักษณะทางสังคมของชาวไทยมุสลิมและการสนองตอบต่อรัฐบาลของสุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2531) ได้สรุปไว้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถานภาพของบุคคล การวัดสถานภาพของบุคคลและการเลื่อนระดับสถานภาพทางสังคม (Social Mobility) ของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น เป็นที่สังเกตว่าการศึกษาแทบจะเป็นปัจจัยชี้ขาดที่ชาวไทยมุสลิมให้ความสำคัญค่อนข้างมาก โดยจะให้เกียรติรับฟังและชื่นชมต่อผู้ที่มีการศึกษาสูง ดังนั้นชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะสนับสนุนการศึกษา

การนับถือศาสนา โดยพื้นฐานของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่มีความเคร่งครัดต่อหลักการการปฏิบัติและการปฏิเสธในศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะวัฒนธรรมของศาสนาจะปรากฏในแนวทางปฏิบัติของชีวิตประจำวันไม่ว่าด้านการสร้างจิตสำนึกทางจริยศาสตร์และมรรยาททางสังคม อาทิ ความเสมอต้นเสมอปลายในการทำละหมาดและการถือศีลอดเป็นต้น นอกจากนี้คนมุสลิมไม่คลั่งไคล้ในไสยศาสตร์ แม้ว่าในบางครั้งจะมีการดูฤกษ์ประกอบงานมงคลบ้าง ทั้งนี้ในส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชาวมุสลิมยังคงเห็นอิทธิพลด้านพื้นฐานแบบชาวไทยพุทธและรับอิทธิพลทางข่าวสารจากสื่อมวลชนมากขึ้น ซึ่งอาจมีผลต่อวัฒนธรรมอิสลามมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการผูกยึดความเป็นคนดีไว้กับศูนย์กลางของศาสนาเช่น มัสยิดยังเป็นสิ่งที่สำคัญมากในกรณีความเคร่งครัดต่อศาสนานี้มิได้หมายถึงการจำกัดตัวเองอยู่กับผู้นับถือศาสนาเดียวกันเท่านั้น เพราะชาวมุสลิมส่วนใหญ่ในพื้นที่ก็ยินดีและยอมรับชาวพุทธในการเป็นเพื่อนบ้านได้

การดำเนินวิถีชีวิต (วัฒนธรรม) ของคนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่อง 2 ส่วนคือ วัฒนธรรมอิสลามโดยตรง กับวัฒนธรรมที่มาจากค่านิยมใหม่ ในส่วนของวัฒนธรรมอิสลามโดยตรงจะยึดโยงกับอัลกุรอานและซุนนะห์ (คำสั่งสอน) ของศาสดามุฮัมมัด อาทิการแบ่งปันทรัพย์สินหรือการบริจาค (ซะกาด) ที่กำหนดให้ชาวมุสลิมที่เป็นอิสระต้องบริจาคทรัพย์สินส่วนตัวให้กับผู้ที่ยากจนกว่าเมื่อทรัพย์สินที่ได้มาครบตามจำนวนตามที่กำหนดให้บริจาคในรอบปี เรื่องการแต่งกายที่เน้นว่าให้ปิดบังในส่วนที่ไม่ควรเปิดเผยและควรปกปิดให้มิดชิดมากยิ่งขึ้นในกรณีที่เป็นสตรี ในเรื่องของดอกเบี้ย ซึ่งรวมถึงของกำนันหรือค่าตอบแทนใด ๆ อันเนื่องมาจากการกู้ยืมเงินและเรื่องของความฟุ่มเฟือย ซึ่งเป็นกิเลสตัณหาทั้งในเรื่องความสุรุ่ยสุร่ายในการดื่มกินและการแต่งกาย

สำหรับส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นวัฒนธรรมจากค่านิยมใหม่ เช่น ไม่เห็นด้วยในการใช้ชีวิตเพื่อความสนุกสนานร่าเริงไม่ว่าในด้านการร้องรำทำเพลง และการจัดงานฉลองต่าง ๆ การไม่เห็นด้วยกับแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงโดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงในท้องที่เช่นระบบศาลเตี้ยเพื่อลงโทษกันเอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในส่วนของผลการวิจัยของ สุรพงษ์ โสธนะเสถียรนั้น ได้ข้อสรุปว่า คุณลักษณะสังคมของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทางปฏิบัติหากเกี่ยวข้องกับหลักการทางศาสนาแล้วจะมีความโน้มเอียงไปในทางอนุรักษ์นิยมและเคร่งครัดต่อศาสนา แต่หากไม่เกี่ยวข้องกับหลักการทางศาสนาแล้ว ชาวไทยมุสลิมจะมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับนวัตกรรมได้ ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดและต้องไม่กระทบกระเทือนต่อศาสนาอิสลาม

วิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

หากย้อนกลับไปศึกษาถึงประวัติศาสตร์ชาติไทยที่เกี่ยวข้องกับคนที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น คงนับได้ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ซึ่งปรากฏในประวัติศาสตร์ว่า ในรัชกาลพระเจ้ารามคำแหงมหาราชได้แผ่อาณาเขตไปถึงแหลมมลายู เช่น เมืองนครศรีธรรมราชในขณะนั้นก็นับถือศาสนาอิสลาม ตลอดลงไปจนถึงเมืองมะละกา ตามหลักฐานประวัติศาสตร์ก็นับว่าเป็นการเริ่มความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองของไทยกับชนที่นับถือศาสนาอิสลาม (โมฮัมมัด อับดุลกาเดร์, 2520)

ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทยเรียกว่า “มุสลิม” มุสลิมทุกคนมีความเชื่อศรัทธาว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่พระผู้เป็นเจ้าได้ทรงบัญญัติขึ้นให้แก่มนุษยชาติ ได้ยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อิสลามมิใช่เป็นเพียงศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นวิถีชีวิต (Way of Life) ของมุสลิมอีกด้วย เพราะมีหลักธรรมแห่งชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงวันสุดท้ายของชีวิต และคำสอนให้มุสลิมปฏิบัติตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอนในแต่ละวัน โดยมีศาสนาบัญญัติกำกับการบริหารชีวิตอย่างชัดเจน (วิศรุต เลาะวิถี, 2545) สำหรับวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ชอบดำรงชีวิตด้วยความสงบสุข มีชีวิตเรียบง่าย แบบสมถะ ทำมาหากินด้วยความสุจริต ส่วนมากของชาวไทยมุสลิมนั้นเป็นเกษตรกร ทางภาคกลางก็ทำนาปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ ทางภาคใต้ทำสวนยางและการประมง การดำรงชีวิตโดยทั่วไปจะงดเว้นอบายมุขทั้งปวง ปฏิบัติศาสนกิจประจำวันอย่างเคร่งครัด มีการใช้จ่ายอย่างประหยัด ดังนั้นจึงมีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอสมควร มีที่ดินไร่นาเป็นของตนเอง สภาพของสังคม นิยมอยู่ร่วมกันเป็นหมู่บ้านเดียวกัน มีมัสยิดเป็นที่ประกอบศาสนกิจและศาลาประชาคมของหมู่บ้าน ทุกมัสยิดมีโรงเรียนสอนวิชาการทางศาสนาควบคู่ไปด้วย ส่วนโรงเรียนสามัญสำหรับการศึกษาภาคบังคับนั้นจะตั้งอยู่ในหมู่บ้านมุสลิมทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ ดังนั้นเยาวชนมุสลิมจึงมีโอกาสศึกษาวิชาสามัญควบคู่ไปกับวิชาการศาสนา มีการฝึกการทำละหมาดในมัสยิดเป็นประจำ ในการละหมาดวันศุกร์ทางโรงเรียนสามัญก็จะอนุญาตให้นักเรียนไปทำละหมาดวันศุกร์ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยจัดให้การพักกลางวันวันศุกร์นั้นยาวกว่าวันอื่น ๆ เล็กน้อย เยาวชนมุสลิมเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วก็จะได้รับความรู้ทางวิชาการศาสนาด้วย สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างสมบูรณ์ ฉะนั้นปัญหาวัยรุ่นของชุมชนมุสลิมจึงมีไม่มากนัก เพราะได้รับการอบรมศีลธรรมทางศาสนาอยู่เป็นประจำทั้งที่โรงเรียนและที่มัสยิด ดังนั้นชุมชนมุสลิมจึงนับได้ว่าเป็นชุมชนที่สมบูรณ์แบบชุมชนหนึ่ง (ประยูรศักดิ์ ชลายนเดช, 2532)

ผลการวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับชุมชนมุสลิม เพื่อหาความสอดคล้องและเหมาะสมระหว่างวิถีการดำเนินชีวิตในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กับความเชื่อและศรัทธาในศาสนาอิสลาม ต่างได้ผลการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ชาวไทยมุสลิมมีความยึดมั่นผูกพันในศาสนาอิสลามและมีการปฏิบัติศาสนากิจอย่างเคร่งครัดทั้งที่บ้าน โรงเรียน และที่ทำงาน แม้ว่าสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สาเหตุของการยึดมั่นและผูกพันในระดับที่มากนี้น่าจะมาจากการอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเยาว์ พงษ์พัชรินทร์ พุธวัฒนะ (2531)ได้ทำการศึกษาเรื่องคติชนวิทยากับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยมุสลิมพบว่าชุมชนได้ถ่ายทอดคติชน ซึ่งมีเนื้อหามุ่งมั่นอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดค่านิยม ทัศนคติ ตลอดจนแบบแผนการดำเนินชีวิตตามแนวทางอิสลาม นอกจากนั้น สรัญ เพชรรักษ์ (2542) ได้ศึกษาถึงบทบาทผู้นำชุมชนมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ทำให้พบว่าความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนชนบทเป็นชุมชนเมือง ไม่มีผลกระทบต่อการยอมรับบทบาทผู้นำของอิหม่ามด้านศาสนา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวไทยมุสลิมมีความเคร่งครัดและศรัทธาต่อศาสนาเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม ความเคร่งครัดและศรัทธาต่อศาสนานี้ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่พึงประสงค์ จากการศึกษาเรื่องความยึดมั่นผูกพันในศาสนาอิสลามของคนไทยมุสลิมชนบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีผลต่อพฤติกรรมด้านสังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของนัฐพงศ์ เทพจารี (2533) พบว่าความยึดมั่นผูกพันในศาสนาอิสลามไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา แต่กลับ มีผลส่งเสริมต่อการพัฒนาทั้งสิ้น และหากสามารถหากลวิธีที่จะนำความยึดมั่นผูกพันในศาสนาอิสลามไปมีส่วนช่วยในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว ย่อมจะมีผลให้การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปสู่การพัฒนาระดับพื้นฐานได้อย่างดียิ่งอีกทางหนึ่ง นอกจากนั้น วิชาญ ชูช่วย (2533) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสังคมชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสามารถเป็นข้อมูลสนับสนุนในประเด็นของศาสนากับการพัฒนา กล่าวคือ ชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความหลากหลายด้านเชื้อชาติ แต่ก็มิได้เป็นอุปสรรคในการอยู่ร่วมกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพราะมีหลักการอิสลามเป็นสิ่งเชื่อมโยงความผูกพันระหว่างกัน ชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย คือ การค้าโค-กระบือ ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการประกอบอาชีพชาวมุสลิมจึงต้องตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของภูมิภาคแทนการตั้งถิ่นฐานอยู่รวมกันเป็นกลุ่มบริเวณเดียวกันดังเช่นปรากฏในภูมิภาคอื่น ๆ อาทิ ภาคใต้ และภาคกลาง สำหรับชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นกลุ่มที่มีความขยันขันแข็งและอดทนในการทำงาน จึงทำให้มีฐานะมั่นคงทางเศรษฐกิจและยังคงรักษาเอกลักษณ์ต่าง ๆ ไว้ได้ ชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง จึงทำให้โครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมยังไม่แตกสลาย ชาวมุสลิมในภูมิภาคนี้มีความเคร่งครัดในศาสนาอิสลามและมีกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันเป็นประจำ เช่น การละหมาด การทำบุญ เป็นต้น นอกจากนี้ชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังได้มีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบขององค์การ กล่าวคือ คณะกรรมการพัฒนามุสลิม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชมรมนักศึกษามุสลิมมหาวิทยาลัยขอนแก่น องค์กรเหล่านี้มีบทบาทในการพัฒนาและเผยแพร่หลักการอิสลามต่อชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จากการอยู่รวมกันของชาวมุสลิมเชื้อสายต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มีการหล่อหลอมทางวัฒนธรรมระหว่างกันจนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองต่างจากชาวมุสลิมในภาคอื่น ๆ ของประเทศ กล่าวคือ ชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมลายู และใช้การรับประทานอาหารแบบชาวปาทาน และภาษาสื่อสารใช้ภาษาไทยกลาง การหล่อหลอมทางวัฒนธรรมดังกล่าวได้คำนึงถึงความคล่องตัวในการเลือกปฏิบัติตามวัฒนธรรมต่าง ๆ อาทิเช่น อาหารการรับประทานแบบปาทานนิยมบริโภคเนื้อสัตว์ ซึ่งสามารถหาได้โดยง่ายในภูมิภาคนี้ ส่วนการปรับตัวและกลมกลืนทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนที่ต่างศาสนา ชาวมุสลิมจะมีความสัมพันธ์ด้วยเฉพาะในสิ่งที่ไม่ขัดต่อหลักการอิสลามเท่านั้น เช่น ภาษาพูด การประกอบอาชีพ เป็นต้น แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยปราศจากความขัดแย้ง และชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เริ่มมีบทบาทต่อสังคมในภูมิภาคมากขึ้น ทั้งบทบาททางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แม้ว่าจะเป็นชนกลุ่มน้อยก็ตาม ที่สำคัญที่สุดคือ บทบาททางด้านเศรษฐกิจ โดยชาวมุสลิมสามารถผูกขาดการค้าโค-กระบือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังเป็นเจ้าของกิจการอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น กิจกรรมรถทัวร์ โรงแรม ฯลฯ บทบาททางด้านสังคม ชาวมุสลิมมีส่วนในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือในด้านต่าง ๆ เช่น การริเริ่มเปิดตลาดนัดโค-กระบือ การส่งเสริมปศุสัตว์ เป็นต้น ทำให้ชาวมุสลิมได้รับความไว้วางใจจากประชากรในภูมิภาคคัดเลือกให้เป็นผู้นำชุมชนในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และชาวมุสลิมบางส่วนได้มีบทบาททางการเมือง โดยได้รับเลือกตั้งในตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด เช่น เขตการเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีชาวมุสลิมได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิกสภาจังหวัดทั้งสองตำแหน่ง ดังนั้น ในอนาคตชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคงจะมีบทบาทต่อสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นในฐานะประชากรส่วนหนึ่งของภูมิภาค

ข้อค้นพบจากงานวิจัยดังกล่าว ทำให้ได้ข้อสรุปว่าศาสนาอิสลามมีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องในทิศทางการส่งเสริมวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมให้อยู่ร่วมในสภาพเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีความสุขและยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองด้วย จากการวิจัยของวิลาศ ชูช่วย (2542) ที่ทำการศึกษาสังคมกรณ์ทางการเมืองของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล พบว่าโครงสร้างสังคมในชุมชนทุ่งมะปรังเป็นรูปแบบทางสังคมที่มีเงื่อนไขทางศาสนา โดยเฉพาะศาสนาอิสลามเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตทั้งระดับปัจเจกชนและระดับกลุ่มบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย จะมีศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องทุกขั้นตอนโดยกระบวนการทางสังคม โครงสร้างสังคมดังกล่าว มีระบบความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ ปทัสถาน และกิจกรรมทางสังคมที่อิงอาศัยศาสนาและจารีตประเพณีเป็นฐานรองรับ ดังนั้นกระบวนการหรือกลไกทางสังคม-วัฒนธรรมภายใต้ศาสนาอิสลามจึงเป็นปฐมฐานให้เกิดปฐมสังคมกรณ์ ซึ่งกลายเป็นฐานรองรับให้เกิดการพัฒนาสังคมกรณ์ทางการเมือง และด้านอื่น ๆ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ชุมชนทุ่งมะปรังเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองด้วยการเลียนแบบ (Imitation) การสอนหรือการบอกกล่าว (Instruction) โดยศาสนเมธีหรือผู้มีความรู้ทางศาสนาและแรงจูงใจหรือแรงเสริม (Motivation) จากเทวโองการหรือองค์อัลลอฮฺเจ้า และบุคลิกภาพทางการเมืองของชุมชนทุ่งมะปรังมีลักษณะความโน้มเอียงแบบองอาจนิยม (Authoritarian Orientation) ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องและเกี่ยวเนื่องกับสังคมกรณ์โดยสถาบันครอบครัว และศาสนา และคุฏบะฮฺ วันศุกร์เป็นกลไกทางสังคม-วัฒนธรรมที่มีบทบาทอย่างมากในการเสริมสร้างบุคลิกภาพทางการเมือง หรือเอกลักษณ์ทางการเมือง นอกจากนั้นผู้นำมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ยังได้แสดงทัศนะต่อคุณลักษณะของผู้นำการพัฒนาว่าควรมีคุณลักษณะที่สำคัญเรียงตามลำดับ คือ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความขยันอดทน ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง ด้านความมีจิตมุ่งมั่นที่จะพัฒนา (อับดุลฮาลิม มินซาร์, 2535) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าหลักการทางศาสนาและผู้นำทางศาสนามีบทบาทต่อการกำหนดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิมเป็นอย่างมากและสำหรับการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ อับดุลซะกูร์ บินซาฟีอีย์ (2551) ได้เสนองานวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า ชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจังหวัดที่มีสภาวะเฉพาะทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และมีความจำเป็นในการพัฒนาเป็นกรณีพิเศษ ดังนั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การพัฒนาในการเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการหลักวิชาการที่จะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความต้องการของท้องถิ่น

อาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาถึงวิถีชีวิตของชุมชนมุสลิมในประเทศไทยทำให้เราเข้าใจได้ว่า หลักการของศาสนาอิสลามเป็นสิ่งสูงสุดที่คนมุสลิมให้ความเชื่อถือศรัทธา และอีกสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนมุสลิม คือการศึกษา ดังนั้นการศึกษาจึงมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมุสลิมดังนี้

การจัดการศึกษาของชุมชนมุสลิม

ความสำคัญทางการศึกษาได้มีการเน้นหนักอย่างมากในศาสนาอิสลาม ซึ่งจะเห็นได้จากหลักฐานการขอพรจากพระเจ้าของท่านนบีมูฮัมหมัดที่ท่านได้ขอพรให้พระองค์โปรดเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ ๆ ในพระมหาคัมภีร์กุรอานได้เน้นหนักและสั่งสอนให้ผู้ถือศาสนาอิสลามจงใช้สติปัญญาในการศึกษาหาความรู้ให้มาก และสำหรับในประเทศไทยการจัดการศึกษาสำหรับชุมชนมุสลิมถือเป็นเรื่องของนโยบายชาติ ทั้งนี้เพราะชาวมุสลิมหรือคนที่นับถือศาสนาอิสลามได้มีถิ่นฐานอยู่บนผืนแผ่นดินไทยตั้งแต่เริ่มประวัติศาสตร์ของคนชาติไทย (ประยูรศักดิ์ ชลายนเดช, 2532) ดังนั้นรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยจึงประกาศนโยบายการจัดการศึกษาในชุมชนชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งปรากฏในงานวิจัยของ สมพงษ์ ปานเกล้า (2540) ซึ่งศึกษาพัฒนาการของนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลไทยในส่วนที่เกี่ยวกับชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ถึง พ.ศ.2535 รวมทั้งศึกษาถึงผลกระทบของการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวที่มีต่อชุมชนชาวไทยมุสลิมในพื้นที่อีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสังคมไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเอกลักษณ์พิเศษของตนเองไม่ว่าจะเป็นเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและ วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความแข็งแกร่งทางวัฒนธรรม ซึ่งมีพัฒนาการมายาวนานทำให้ประชากรในส่วนนี้ของประเทศมีพลังและอำนาจต่อรองทางการเมืองกับรัฐไทยค่อนข้างมากเป็นพิเศษ ดังนั้น การดำเนินนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลตลอด 3 ช่วงเวลาที่ศึกษา (พ.ศ.2475-2502, 2502-2516, 2516-2535) แม้ว่าจะต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลของรัฐที่ว่าด้วย “มิติความมั่นคง” เป็นหลักก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยก็จำเป็นต้องยอมให้เหตุผลของรัฐ “มิติการพัฒนา” และ “มิติการมีส่วนร่วม” เข้ามามีทั้งบทบาทร่วม (ช่วง พ.ศ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2475-2502) และมีบทบาทนำ (ช่วง พ.ศ. 2502-2535) ในการกำหนดและดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่สถาบันสูงสุดของประเทศได้เข้ามามีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (โดยเฉพาะตั้งแต่ พ.ศ. 2502 เป็นต้นมา) เหตุผลของรัฐที่ว่าด้วย “มิติการพัฒนา” และ “มิติการมีส่วนร่วม” มีความชอบธรรมและเป็นที่ยอมรับของประชากรในพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชกรณียกิจขององค์พระมหากษัตริย์ได้มีส่วนทำให้เหตุผลของรัฐทั้งสามมิติเกาะเกี่ยวกันเข้าเป็น “ไตรลักษณรัฐ” อย่างกลมกลืนและเด่นชัดยิ่งขึ้น

นโยบายการศึกษาของรัฐบาลดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยในศูนย์รับเลี้ยงของชุมชนไทยมุสลิมที่ผู้ปกครองและผู้นำทางศาสนาต้องการให้มีการสอดแทรกความเชื่อทางศาสนาอิสลาม โดยการนำความเชื่อในหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติมาประกอบการตัดสินใจและบูรณาการในการจัดการศึกษาทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอน (จินตนา สุขสำราญ, 2538) ในระดับอนุบาลศึกษาที่มีการพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาการสอนระดับอนุบาลในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาหลักสูตร (เกสรี สุวรรณเรืองศรี, 2542) และจากงานวิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทของคอเต็บที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาใน ชุมชนมุสลิมกรุงเทพมหานคร พบว่าคอเต็บยังมีบทบาทต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนน้อย มีเพียงการสอนวิชาจริยศึกษาและวิชาหน้าที่พลเมืองเพียงภาคเรียนละ 1 ครั้ง สำหรับข้อเสนอแนะคือคอเต็บควรมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตรกำหนดเนื้อหา การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมุสลิมอย่างแท้จริงโดยผ่านทางคณะกรรมการร่วมระหว่างมัสยิดและโรงเรียน (องุ่น ละเต็บซัน, 2539) นอกจากนั้นสุจิตรา แซ่เล้า (2534) ได้ทำการศึกษาความต้องการของชุมชนไทยมุสลิมที่มีต่อการบริการของโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า ผู้ปกครองเด็กไทยมุสลิมที่มีความเคร่งครัดในศาสนาและฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน มีความต้องการการบริการของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน

สำหรับการศึกษาความคิดเห็นของผู้นำชุมชนมุสลิมต่อการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ ควรจัดให้มีหลักสูตรสายอาชีพโดยเฉพาะให้เลือกเรียน จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันให้มากขึ้น ควรมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม จัดครูสอนที่มีความถนัดในวิชานั้น ๆ ควรอธิบายเนื้อหาให้ละเอียดและจัดให้มีการทัศนศึกษานอกสถานที่บ้าง (วรรณี อับดุลสมัด, 2540) สำหรับการจัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ศศิรัศมิ์ วชิรโชติ (2540) ได้ให้ความคิดเห็นในเชิงปฏิบัติในการจัดการศึกษาบางด้านว่า การจัดการเรียนการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ควรเป็นดังนี้ (1) การจัดกิจกรรมที่นอกเหนือจากการส่งเสริมความรู้ภายในชั้นเรียน เช่น การส่งเสริม การค้นคว้าทดลอง การจัดอภิปรายทางวิชาการ การจัดประกวดโครงการวิชาการด้านต่าง ๆ การแข่งขันตอบปัญหา และอื่น ๆ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจจัดขึ้นภายในสถานศึกษาหรือภายนอกสถานศึกษา และโรงเรียนจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว (2) การจัดสื่อหรืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้บริการกับนักเรียน เช่น วีดีโอ คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้า ห้องแล็ป และการจัดห้องสมุดให้พร้อมที่จะใช้บริการได้ (3) การจัดคาบว่างให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พักผ่อนหรือหาความรู้เพิ่มเติม (4) การจัดทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีฐานะยากจน (5) เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาร่วมทำกิจกรรมกับทางโรงเรียน และจรูญ รงค์รัตน์ (2537) ได้ศึกษาถึงความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเยาวชนมุสลิมภายใต้โครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยเกษตรกรรมพัทลุง พบว่า เยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่มีความต้องการความรู้ด้านการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์เป็นอย่างมาก ต้องการความรู้ด้านธุรกิจเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร และช่างเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง และต้องการความรู้ด้านการประมงน้อย วิธีการเรียนรู้เยาวชนต้องการทั้งแบบรายบุคคล และแบบกลุ่ม แบบรายบุคคลต้องการให้ครู-อาจารย์ไปเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือไร่นา ส่วนแบบกลุ่มต้องการวิธีการสาธิต วิธีการจัดนิทรรศการ การทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติ ไม่พบความสัมพันธ์ทางสถิติของปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการความรู้ทางการเกษตร ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ กายภาพ และจิตวิทยาไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเยาวชนมุสลิม ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ สถานที่เรียน และสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม เยาวชนมีการศึกษาภาคปฏิบัติน้อยเกินไป และขาดแหล่งความรู้ที่เป็นแบบอย่างสำหรับการศึกษาวิชาชีพเกษตรด้านต่าง ๆ ส่วนข้อเสนอแนะของเยาวชนคือ ควรจัดให้มีฟาร์มสาธิตการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่เยาวชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจขึ้นภายในท้องถิ่น และสามารถให้เยาวชนเข้าศึกษา รวมทั้งการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการแปรรูป และการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรตามความเหมาะสม (จรูญ รงค์รัตน์, 2537)

นอกจากนั้น คีรีบูน สุวรรณคีรี และคณะ (2532) ได้ทำการวิจัยประเมินผลโครงการพัฒนาวิชาชีพในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา และปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการจัดการบริหารโครงการ การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ ทัศนคติผู้เรียน การนำวิชาที่เรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ วิเคราะห์สภาวะการทำงานรวมทั้ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เสนอแนะรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนให้ความสนใจด้านวิชาชีพโดยเฉพาะวิชาตัดเย็บเสื้อผ้าจำนวนสูงสุด ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ มีทัศนคติที่ดีและเห็นว่าการเรียนวิชาชีพมีประโยชน์สูง สามารถนำความรู้ที่เรียนไปประกอบอาชีพส่วนตัวและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สำหรับวิชาเรียนที่สามารถหารายได้ได้มาก คือ ช่างไฟฟ้าและอีเล็กทรอนิคส์ ช่างตัดผม และตัดเย็บเสื้อผ้า แต่มีอุปสรรคในทางปฏิบัติ คือ ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนมีไม่เพียงพอ ในส่วนท้ายของงานวิจัยประเมินผลครั้งนี้ได้เสนอรูปแบบการจัดการสอนวิชาชีพที่เหมาะสมในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนว่าควรมีการทำความเข้าใจระหว่างบุคลากรของโรงเรียนในเรื่องของโครงการเพื่อให้มีการบริหารงานที่เป็นระบบ และการทำงานเป็นทีมตามสายงาน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพคงเป็นกลุ่มที่เรียนวิชาศาสนาอย่างเดียว จะได้มีเวลาว่างเพื่อเรียนวิชาชีพเป็นวิชาเสริมได้เต็มที่ นอกจากนี้ยังให้คำนึงถึงตัว ผู้สอนว่าต้องมีความรู้ความชำนาญมาสอนและการจัดการด้านเวลาเรียน รวมทั้งการเลือกวิชาชีพที่เปิดสอนด้วย ทางด้านงบประมาณได้คำนึงถึงการใช้ให้คุ้มค่าที่สุดโดยการเปิดสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องอาศัยความตั้งใจและเสียสละของทางโรงเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวทำให้เห็นภาพของความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ในสายวิชาชีพเพื่อการประกอบอาชีพของชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะถ้าเป็นสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาควรจัดการเรียนการสอนให้สนองความต้องการอย่างแท้จริง และมีคุณภาพเพียงพอต่อตลาดแรงงาน ส่วนในระดับอุดมศึกษา กิตติภูมิ วิเศษศักดิ์ (2534) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและธำรงเอกลักษณ์แห่งการแต่งกายแบบฮิญาบของนักศึกษาสตรีมุสลิมในมหาวิทยาลัยส่วนกลาง ซึ่งผลการศึกษาพบว่ามีกระบวนการสำคัญ ๆ ที่นำไปสู่การยึดมั่นผูกพันในเอกลักษณ์ฮิญาบ ดังนี้คือ (1) การอบรมขัดเกลาและซึมซับเนื้อหาหลักการพื้นฐานทางศาสนา (2) การกระตุ้นหรือให้การอบรมความรู้ทางศาสนาเพิ่มเติม ที่มีผลให้เกิดการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงมาแต่งกายในชุดฮิญาบ (3) การธำรงรักษาและยึดมั่นผูกพันต่อเอกลักษณ์การแต่งกายแบบฮิญาบ ในกระบวนการเหล่านี้ สถาบันครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่และกลุ่มเพื่อนจะมีบทบาทอย่างสำคัญในการถ่ายทอดอบรมบ่มเพาะชุดของทัศนคติ ค่านิยม มาตรฐานกฎเกณฑ์ ชุดต่าง ๆ ให้เป็นตัวอย่าง

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของชุมชนมุสลิมในทุกระดับต่างมีผลที่สอดคล้องและสามารถสรุปลักษณะที่สำคัญได้ ดังนี้

1. ต้องบูรณาการความคิดความเชื่อทางศาสนาอิสลามเข้าไปสู่การเรียนทั้งสายสามัญและวิชาชีพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ต้องให้ผู้นำศาสนาและนักวิชาการมุสลิมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร และรูปแบบการเรียนการสอน

3. ต้องจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักศาสนา ให้เป็นไปในลักษณะที่ส่งเสริมไม่ขัดกับหลักปฏิบัติ

4. ผลลัพธ์สุดท้ายคือ ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักศาสนาอิสลาม และมีความสามารถในการประกอบอาชีพโดยสุจริตตามแนวทางของศาสนา

การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาล หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนนักวิชาการหลายสำนัก ต่างให้ความสนใจต่อสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ล้วนเป็นพื้นฐานที่ทำให้ผู้วิจัยได้รับทราบบริบทที่เกี่ยวข้องในหลายกรณี ดังนี้

อมรวิชช์ นาครทรรพ (2551) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3 รูปแบบหลัก คือ

1. การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ทั้งระบบ หรือการจัดหลักสูตรอิสลามศึกษาควบคู่หลักสูตรวิชาสามัญ การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการเนื้อหาอิสลามศึกษากับวิชาสามัญ การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาเชื่อมต่อกับโรงเรียนตาดีกาตามมัสยิดต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรม และการจัดการเรียนรู้พหุภาษา เป็นต้น

2. การจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ในวิชาปกติที่เน้นการฝึกทักษะอาชีพพื้นฐานทั่วไป การฝึกเป็นผู้ประกอบการผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนชมรมและกิจกรรมส่งเสริมทางเลือกต่าง ๆ รวมถึงการเรียนรู้อาชีพในลักษณะที่เชื่อมต่อไปสู่อาชีพ ชุมชน โดยครอบครัวสถานประกอบการ ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานระบบดูแลผู้เรียน ได้แก่ การจัดระบบ “บ้าน” ในโรงเรียน ให้นักเรียนต่างวัยดูแลกันเหมือนพี่น้อง โดยมีครูเป็น “หัวหน้าครอบครัว” การจัดการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เรียนรู้ที่บูรณาการเรื่องครอบครัวศึกษา การจัดการเรียนรู้ทางเลือก เพื่อผู้เรียนในลักษณะชมรม กลุ่มเพื่อน ให้คำปรึกษาบ้านหลังเรียน

และผลการวิจัยได้ค้นพบรูปแบบการบริหารจัดการ การจัดปัจจัยและเงื่อนไขให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น คือ การส่งเสริมการทำงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ชุมชนศึกษา” การร่วมมือกับชุมชน คณะกรรมการโรงเรียนและชุมชน ส่วนปัจจัยของการบริหารจัดการ คือ “พลังครูเครือข่าย” ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ รวมถึงปัจจัยเกี่ยวกับท้องถิ่นและบทบาทของผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาที่จะร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมติดตามตรวจสอบ และร่วมพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนปัจจัยเกี่ยวกับพลังจากภายนอก โดยเฉพาะเครือข่ายวิจัยทั้งระดับพื้นที่และระดับ ประเทศที่มีส่วนขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้และเสริมสร้างการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

คณะอนุกรรมการการศึกษาวิถีทางการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ (2549) ได้จัดทำรายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาและแนวนโยบายสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคต เสนอต่อคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ โดยได้สรุปปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมนำเสนอทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าว สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาจำนวนชั่วโมงเรียน (ทั้งในระบบและนอกระบบ) ที่ค่อนข้างมากสำหรับเด็กนักเรียนในวัยเรียนระดับประถมศึกษา จากการที่ต้องศึกษาทั้งวิชาสามัญในโรงเรียนของรัฐบาลในวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) ต่อด้วยการเรียนทางด้านศาสนาในช่วงเย็นของวันธรรมดาและช่วงเวลากลางวันในวันหยุด (เสาร์-อาทิตย์) ทำให้ชีวิตส่วนใหญ่ของเด็กไทยเชื้อสายมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เหล่านี้เต็มไปด้วยการเรียน ทำให้เวลาว่างที่ใช้ในการพักผ่อนหรือเที่ยวเล่นตามประสาเด็กแทบจะหมดหายไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้น่ากังวลว่าจะก่อให้เกิดความเครียดที่เกิดจากการมีเวลาในการพักผ่อนที่น้อย อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาของกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการทดลองจับคู่ระหว่างตาดีกากับโรงเรียนรัฐบาลในสังกัด สพฐ. ในการจัดการเรียนการสอนวิชาทางด้านศาสนาในโรงเรียนปฐมศึกษาของรัฐบาล อาจจะช่วยลดปัญหาในประเด็นเรื่อง จำนวนชั่วโมงเรียนที่มากออกไปได้ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การแก้ไขปัญหาชั่วโมงเรียนที่ค่อนข้างมาก โดยการบูรณาการหลักสูตรวิชาสามัญศึกษาและอิสลามศึกษาเข้าด้วยกัน ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐและ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกชน ๆ ได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่บูรณาการการศึกษาในด้านวิชาสามัญศึกษาและอิสลามศึกษาในทุกระดับชั้น ทั้งในกรณีโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น รัฐบาลอาจต้องสนับสนุนเงินทุนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อให้การศึกษาแบบบูรณาการการศึกษาวิชาสามัญและอิสลามศึกษานี้เป็นรูปธรรมและสัมฤทธิ์ผลขึ้นมาได้ และในช่วงแรก ๆ อาจมีปัญหาในเรื่องการไม่ยอมรับในคุณภาพและมาตรฐานจากชุมชนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นอาจระแวงเจตนาของรัฐบาลในการแทรกแซงระบบการศึกษาของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นในการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐบาลทั้งในระดับนโยบายและระดับการปฏิบัติการ ต้องให้ผู้นำทางด้านการศึกษาและศาสนาของชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอน

2. ปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ต่ำ คณะอนุกรรมการการศึกษาได้เสนอแนะให้รัฐบาลควรต้องพิจารณาตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้นักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับ (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) สามารถมีทางเลือกที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป โดยไม่ติดขัดเรื่องคุณภาพหรือทักษะในวิชาสามัญ ขณะเดียวกันก็ได้เสนอแนวทางสำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้มีความเป็นเลิศ คือรัฐบาลและมัสยิดกลางประจำจังหวัดอาจร่วมกันพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ (model school) เพื่อเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการโรงเรียนที่บูรณาการการศึกษาวิชาสามัญศึกษาและอิสลามศึกษา ในการดำเนินงานของรัฐไม่จำเป็นต้องสร้างโรงเรียนใหม่ แต่อาจพิจารณาจากโรงเรียนของรัฐหรือเอกชนที่มีอยู่แล้ว แต่ต้องมีคุณภาพทั้งในวิชาสามัญและอิสลามศึกษา และศักยภาพเพียงพอเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการยอมรับในคุณภาพ แนวคิดหรือแนวทางดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อต้องการสร้างโรงเรียนที่เป็นเลิศทางวิชาการ เช่นเดียวกับในกรณีของโรงเรียนจุฬาภรณ์ที่โรงเรียนเน้นทางการด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการศึกษาด้านสามัญศึกษาและอิสลามศึกษาให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ รวมทั้งในอีก 73 จังหวัดที่เหลือ

3. ปัญหาอีกประการหนึ่งคือการแบ่งแยกของนักเรียนชาวไทยพุทธและชาวไทยเชื้อสายมลายูในระหว่างการเรียน โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากเมื่อนักเรียนทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยเชื้อสายมลายูจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนของรัฐบาล (ในปัจจุบันมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวนหกแห่งที่เปิดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาด้วย) นักเรียนเชื้อสายมลายูมักไปศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสนาอิสลามมากขึ้น ขณะที่นักเรียนไทยพุทธก็อาจไปศึกษาต่อในโรงเรียนของรัฐบาลและเอกชนสามัญที่ไม่ใช่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งนักเรียนทั้งสองกลุ่มก็เริ่มแยกออกจากกันและอาจแยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิงในที่สุด

ข้อเสนอหรือทางออกทางหนึ่งสำหรับปัญหาการแยกกันเรียนที่กำลังเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยเชื้อสายมลายู ก็คือให้โรงเรียนของรัฐบาลจัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาให้เข้มข้นขึ้น คณะอนุกรรมการฯ มีความเห็นว่าน่าจะนำเอาแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น โดยการให้ตาดีกาช่วยจัดการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาในระดับประถมศึกษา นำมาปรับใช้ในกรณีของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ น่าจะร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นในการประสานงานกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพียงอย่างเดียว หรือสถาบันศึกษาปอเนาะ มาช่วยจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาล ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามดังกล่าว หรือสถาบันศึกษาปอเนาะมีอยู่เป็นจำนวนมาก และกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อการเรียนการสอนวิชาศาสนาหรืออิสลามศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลเข้มข้นขึ้น นักเรียนไทยเชื้อสายมลายูบางส่วนจะคงอยู่ในโรงเรียนของรัฐบาลและเรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนไทยพุทธต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนของรัฐบาลที่เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา นักเรียนไทยเชื้อสายมลายูและนักเรียนไทยพุทธจะมีโอกาสเรียนหนังสือร่วมกันได้

นอกจากนั้นแล้วเพื่อให้เด็กนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาทั้งในโรงเรียนของรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้เรียนรู้ร่วมกัน โรงเรียนของรัฐบาลและเอกชนควร 1) เพิ่มสาระการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความสมานฉันท์ และสันติวิธี และ 2) จัดให้มีศูนย์กิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นเลิศทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น ทางวัฒนธรรมและทางด้านกีฬา

สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่รัฐบาลไม่ควรละเลย คือการยอมรับในความสำเร็จของชุมชนท้องถิ่นในด้านการจัดการศึกษาศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาศาสนาในระบบปอเนาะดังเดิม รัฐบาลควรต้องพิจารณาต่อไปว่าทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถรักษาวัฒนธรรมการศึกษาด้านศาสนาที่ประสบความสำเร็จนี้ต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. ปัญหาในการศึกษาระดับชั้นอุดมศึกษาส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่มาจากนักศึกษาที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ เมื่อจบการศึกษากลับมาแล้ว แต่ไม่สามารถหางานทำได้ในประเทศ เนื่องจากรัฐบาลไทยยังไม่รับรองคุณวุฒิจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เหล่านั้น เมื่อไปทำงานเป็นครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะได้รับเงินเดือนในอัตราที่ต่ำกว่าและไม่เป็นไปตามคุณวุฒิที่ได้รับ และปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือความเอาใจใส่หรือการดูแลนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อทางด้านศาสนาในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในแถบตะวันออกกลางมักกล่าวตำหนิว่ารัฐบาลไทยไม่ดูแลเอาใจใส่นักศึกษาไทยเท่าที่ควร

ข้อเสนอต่อปัญหาของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่คณะอนุกรรมการฯ เห็นว่าอยู่ในวิสัยที่รัฐบาลสามารถทำได้คือ การเพิ่มระดับการเอาใจใส่ดูแล และอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่นักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ขณะที่ข้อเสนอต่อปัญหาในเรื่องการปรับเทียบและรับรองวุฒิการศึกษานั้น รัฐบาลควรต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเป็นพิเศษ เนื่องจากในแง่หนึ่งแม้ว่าการรับรองคุณวุฒิจะเป็นผลดีที่สามารถทำให้นักศึกษาที่จบการศึกษาจากต่างประเทศสามารถกลับมาหางานทำในประเทศและไม่เกิดปัญหาสมองไหล แต่ในอีกแง่หนึ่งปริญญาบัตรจากสถาบันการศึกษาต่างประเทศนั้นก็ไม่ได้เป็นสิ่งรับประกันว่าคุณภาพการศึกษาที่ได้รับมานั้นจะมีคุณภาพดีเสมอไป การปรับเทียบและรับรองคุณวุฒิการศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญแก่คุณภาพการศึกษาที่ได้รับเป็นอันดับแรก อย่างน้อยที่สุดหากสถาบันการศึกษาใดที่ประเทศของตนยังไม่รับรองคุณวุฒิ รัฐบาลไทยก็ต้องไม่รับรองคุณวุฒิของสถาบันการศึกษานั้นเช่นเดียวกัน

สำหรับปัญหาการศึกษาต่อนอกพื้นที่ (ทั้งในประเทศและต่างประเทศ) ของนักศึกษาไทยเชื้อสายมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่รัฐบาลควรดำเนินการคือ ต้องพัฒนาและผลิตบุคลากรท้องถิ่นด้านการศึกษา เพื่อให้มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะหรือมีภาระหน้าที่ทางด้านการศึกษาโดยตรงในทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลอาจดำเนินการผ่านสถาบันการศึกษาของรัฐในพื้นที่ที่มีอยู่แล้ว และที่จะจัดตั้งขึ้นมาใหม่ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นต้น

5. การที่รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายและแนวทางการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่ลำดับมาถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีแล้ว สิ่งที่รัฐบาลควรตระหนักให้มากคือ ทำอย่างไรให้นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาจะเป็นไปอย่างยั่งยืน ตลอดเวลาที่ผ่านมานโยบายและแนว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทางการแก้ไขปัญหาถูกยึดไว้กับตัวบุคคล และแลกเปลี่ยนตามการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงของบุคคลเหล่านี้ หากการแก้ไขปัญหาระบบการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะประสบความสำเร็จแล้ว นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการควรจะมีความยั่งยืนกว่านี้และมีแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน นอกจากนั้นแล้วในการดำเนินการผ่านองค์กรของผู้นำทางด้านการศึกษา และศาสนาของชุมชนท้องถิ่น เช่น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เป็นต้น หรืออย่างน้อยที่สุดต้องให้องค์กรเหล่านี้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการอย่างใกล้ชิด

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2550) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ข้อค้นพบจากการวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. อุปสรรค

1.1 ด้านความปลอดภัย ปัญหาด้านความปลอดภัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์นักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากผู้เรียนมีเวลาเรียนไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะต้องปิดโรงเรียนบ่อยครั้ง และถึงแม้ว่าในช่วงเวลาเปิดเรียนจะจัดการเรียนการสอนก็น้อยกว่าปกติเพราะการเดินทางไป-กลับโรงเรียนของครูอยู่ในช่วงเวลาประมาณ 9.30 – 14.30 น. ตามที่หน่วยความปลอดภัยกำหนดให้เข้าออกจากพื้นที่ ประกอบกับนักเรียนไม่มีโอกาสเรียนเสริมหรือเรียนเพิ่มเติมได้เหมือนกับนักเรียนพื้นที่อื่น ๆ สถานที่เรียนขาดความพร้อม สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และทำให้ครูที่มีประสบการณ์สอนสูง ๆ ขอย้ายออกนอกพื้นที่ ครูที่บรรจุใหม่เข้าไปเป็นพนักงานราชการก็มีประสบการณ์น้อย ครูที่มีขีดความสามารถจากภูมิภาคอื่น ๆ ก็หวาดกลัว ไม่กล้าสมัครเข้าไปสอนในพื้นที่ การเดินทางเข้าไปนิเทศ ติดตาม ประเมินผลทำได้น้อยมาก การที่หน่วยบริหารไม่สามารถเข้าถึงโรงเรียน จึงนำมาสู่ผลกระทบที่รุนแรงทั้งในด้านความมั่นคงและประสิทธิภาพของการจัดการ ศึกษา

1.2 ความไม่เข้าใจตรงกัน ความไม่เข้าใจตรงกันระหว่างภาครัฐกับชุมชน และสถาบันการศึกษาเอกชนในพื้นที่ โดยฝ่ายรัฐมักมองโรงเรียนเอกชนในแง่ลบ ทำให้ประเด็นที่จะส่งเสริมสนับสนุนไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน บางครั้งรัฐบริหารด้วยความระแวดระวังมากกว่าส่งเสริม ในส่วนของชุมชนและท้องถิ่นบางครั้งแปลความเจตนารมณ์ของรัฐไม่ตรงสภาพ มองว่าการดำเนินการของรัฐมักมีวาระซ่อนเร้น เช่น การกำหนดให้มีหลักสูตรสอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษา มีนัยที่จะทำให้ภาษามลายูถิ่นหมดไปจากประเทศไทย และการเข้าไปสนับสนุน ส่งเสริม สถาบันการศึกษาของท้องถิ่นเป็นการเข้าไปแทรกแซงการจัดการศึกษาโดยชุมชน

1.3 ความเชื่อ ค่านิยม ความเชื่อ ค่านิยมตามวิถีชีวิตของมุสลิมในการเล่าเรียน ศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนของพื้นที่ในทุก ๆ ด้าน รวมถึงด้านการศึกษา ซึ่งในทัศนะของอิสลาม มุสลิมที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่ยึดมั่นกับหลักคำสอนของอิสลาม เป็นวิถีในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและการรู้จักศาสนาควรจะต้องผ่านกระบวนการศึกษา ซึ่งต้องเป็นการศึกษาด้านอิสลามที่มีความเข้มข้น มีคุณภาพและเป็นการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตตามวิถีทางศาสนาได้อย่างเคร่งครัด ประกอบกับความเชื่อของผู้ปกครองที่ว่า เป็นการไม่สมควรหากส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนของรัฐ ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนรวมกันระหว่างนักเรียนชายและหญิง มีการจัดกิจกรรมที่เป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธ ไม่มีวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นมุสลิม จะกระทบต่อความเชื่อทางศาสนาอิสลาม ด้วยเหตุนี้ผู้ปกครองจึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการแบ่งแยกระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม

1.4 การกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ตลอดเวลาที่ผ่านมานโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกผูกไว้กับตัวบุคคล และมักจะเปลี่ยนแปลงตามการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงของบุคคลเหล่านี้ และแนวทางการปฏิบัติงานไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายทำให้ผู้ปฏิบัติสับสน และเมื่อมีการนำนโยบาย แผนงาน มาตรการไปสู่การปฏิบัติเพียงแต่ประเมินว่าได้ทำแล้ว แต่ขาดการวิเคราะห์ประเมินถึงสิ่งที่ทำว่ามีคุณภาพหรือเกิดผลตามเป้าหมายหรือไม่

1.5 ความเหลื่อมล้ำระหว่างครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับโรงเรียนของรัฐ การสนับสนุน ส่งเสริมครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสอนในพื้นที่เสี่ยงภัย และสอนนักเรียนไทยเช่นเดียวกันมีความเหลื่อมล้ำกันระหว่างครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับครูในโรงเรียนของรัฐ ทั้งในด้าน เงินเดือน สวัสดิการ ค่าตอบแทน การพัฒนาตนเอง โดยครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ได้รับเงินเดือนไม่ตรงตามวุฒิ ไม่ได้รับเงินวิทยฐานะและเงินค่าเสี่ยงภัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.6 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในทุกจังหวัด ซึ่งหากพิจารณาจากจำนวนสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่แล้วน่าจะเพียงพอ แต่ยังขาดโปรแกรมหรือหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียน จึงมีนักเรียนในพื้นที่จำนวนไม่น้อยที่ไปเรียนต่อในต่างพื้นที่หรือต่างประเทศ โดยเฉพาะคณะหรือสาขาเกี่ยวกับอิสลามศึกษาด้านต่าง ๆ ยังให้บริการไม่เพียงพอกับนักเรียนที่ปีหนึ่ง ๆ จบด้านศาสนามากกว่าจำนวนที่รับได้ นักเรียนที่จบสายศาสนาจึงไม่มีที่เรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาอิสลามในประเทศ เนื่องจากมีที่นั่งไม่เพียงพอ อีกทั้งคุณภาพด้านอิสลามศึกษายังอาจไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากชุมชนเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคเรื่องการขาดครู อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในการสอนเนื่องจากปัญหาด้านความปลอดภัย และนักเรียนที่สอบเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาได้มีพื้นฐานความรู้วิชาสามัญไม่เพียงพอจะศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างมั่นใจ

1.7 การแบ่งแยกของนักเรียนชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม การจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาเป็นช่วงที่นักเรียนไทยมุสลิมส่วนมากยังคงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียน แต่เมื่อถึงระดับมัธยมศึกษาในขณะที่นักเรียนไทยพุทธเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนของรัฐหรือเอกชนทั่วไป นักเรียนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะย้ายไปเรียนที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เนื่องจากมีการเรียนการสอนวิชาศาสนาที่เข้มข้นกว่า ส่งผลให้เด็กนักเรียนทั้งสองกลุ่มเริ่มแยกออกจากกันและอาจแยกจากกันอย่างสิ้นเชิง ในที่สุด เมื่อถึงระดับอุดมศึกษา เมื่อนักเรียนไทยมุสลิมเลือกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ที่มีในประเทศไทยหรือต่างประเทศ ส่วนนักเรียนไทยพุทธเลือกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปที่มีอยู่หลากหลายทั้งในและต่างพื้นที่

1.8 การขาดหน่วยงานบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนโดยตรงในพื้นที่ การฝากภาระการสนับสนุน ส่งเสริมโรงเรียนเอกชนให้เขตพื้นที่การศึกษาช่วยดูแล อาจไม่เหมาะสำหรับบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะลักษณะของโรงเรียนเอกชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความหลากหลาย และส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และมีจำนวนค่อนข้างมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ประกอบกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่เองมีภาระงานมากและมีบุคลากรในกลุ่มสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ไม่เพียงพอในการดูแลโรงเรียนเอกชน ถึงแม้ กคศ. กำหนดให้มีอัตรากำลังบุคลากรในกลุ่มสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) 3 คน และบางเขตพื้นที่ ไม่มีบุคลากรในกลุ่ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดังกล่าวเลย ทำให้การดูแลโรงเรียนเอกชนซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ และส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง

1.9 การประเมินโดยใช้มาตรฐานเดียว การประเมินต่าง ๆ ของรัฐใช้มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ ก่อให้เกิดปัญหาเพราะบริบทต่างกัน การประเมินในบริบทที่แตกต่างควรใช้วิธีการที่แตกต่าง ควรมีเกณฑ์ส่วนกลางและเกณฑ์สำหรับแต่ละบริบทตามความเหมาะสม โดยเฉพาะในบริบทชายแดนภาคใต้ ซึ่งประชาชนมากกว่าร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลามและมีวิถีชีวิตแบบมุสลิม การใช้ชีวิตในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นักเรียนก็มีวิถีชีวิตแบบมุสลิม เกณฑ์บางอย่างที่ใช้ประเมินจึงไม่เหมาะสม อีกทั้งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15(1) ส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อม ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางส่วนยังไม่จบปริญญาตรี และส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการ รัฐบาลยื่นมือเข้าไปช่วยสนับสนุนส่งเสริมได้ไม่กี่ปี โรงเรียนเพิ่งตื่นตัวได้ไม่กี่ปี ก็ให้ สมศ. เข้ามาประเมินโดยใช้เกณฑ์เดียวกันกับโรงเรียนอื่น ๆ ที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

2.1 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการศึกษา

2.2 การมีเป้าหมายร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

2.3 คุณภาพของผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน

2.4 การจัดการศึกษาที่สอดคล้องหรือสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2.5 การดำเนินนโยบายผ่านองค์กรของผู้นำทางด้านการศึกษาและศาสนาของชุมชนท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.6 เจตจำนงของภาครัฐ และบุคคลที่เกี่ยวข้องที่จะส่งเสริมสนับสนุนโดยมีนโยบาย แผนงาน มาตรการ ที่มีความยั่งยืนและมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน

2.7 ความเสียสละของครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.1 การจัด/ปรับองค์การเพื่อการบริหารจัดการ ควรกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียนเอกชนโดยตรง การดำเนินการอาจปรับโครงสร้างเดิมของเขตพื้นที่การศึกษาใหม่ หรือจัดตั้งหน่วยงานของ สช. ที่จังหวัดยะลา เพื่อให้เป็นองค์กรที่รับผิดชอบดูแลโรงเรียนเอกชนโดยตรง ซึ่งต้องวิจัยเพื่อหารูปแบบในการบริหารจัดการที่เหมาะสม

3.2 การปรับวิธีงบประมาณ กระจายความเป็นธรรม เกี่ยวกับการอุดหนุนส่งเสริมโรงเรียนแต่ละขนาดในประเภทเดียวกัน ปรับระบบการตรวจสอบติดตามโรงเรียน สถาบันศึกษาของเอกชนทุกประเภท โดยเฉพาะเรื่องคุณสมบัติ/พฤติกรรมของผู้สอน นักเรียน การดำเนินงานของมูลนิธิ และการบริหารจัดการงบประมาณของโรงเรียนให้เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ และกัลยาณมิตร

3.3 การส่งเสริมพัฒนาครู ดูแลครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับสิทธิประโยชน์เท่าเทียมกัน เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคคลที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีความรู้ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพของครู ทั้งนี้ เพราะครูส่วนใหญ่เป็นคนพื้นที่ ขาดประสบการณ์องค์ความรู้ บางคนไม่ได้จบวิชาครู

3.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนภาษาไทย เร่งแก้ปัญหาและพัฒนาการสอนภาษาไทยให้มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ได้ ตลอดจนการวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนภาษาไทยให้กับนักเรียนไทยมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะในการอ่านและเขียนภาษาไทย เขียนและอ่านจากซ้ายไปขวา แต่ภาษามลายูนั้นเขียนและอ่านจากขวาไปซ้าย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.5 การพัฒนาด้านอิสลามศึกษา เร่งพัฒนาการศึกษาด้านอิสลามศึกษาในพื้นที่ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งในโรงเรียนของเอกชนและโรงเรียนของรัฐ โดยการพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาที่ใช้ในสถาบันศึกษาปอเนาะ ตาดีกา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาให้เป็นเอกภาพ เป็นมาตรฐานเดียวกัน สามารถเทียบโอนระหว่างกันได้ ทำให้ผู้เรียนไม่ต้องเสียเวลาในการเรียนซ้ำ และไม่ต้องสิ้นเปลืองทรัพยากรโดยไม่จำเป็น รวมทั้งหาแนวทางสนับสนุน ส่งเสริมให้โรงเรียนของรัฐบาลสามารถจัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาให้เข้มข้นขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งแนวทางหนึ่งคือการประสานงานกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพียงอย่างเดียวตามมาตรา 15(2) หรือสถาบันศึกษาปอเนาะ มาช่วยจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาล นักเรียนไทยมุสลิมและนักเรียนไทยพุทธก็จะมีโอกาสเรียนหนังสือร่วมกันต่อไป

3.6 การพัฒนาด้านอุดมศึกษา พัฒนาคุณภาพและขยายการรับนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนด้านอิสลามศึกษา เช่นวิทยาลัยอิสลามศึกษา ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา และสถาบันอิสลามและอาหรับศึกษาของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ให้ไปสู่การยอมรับในวงวิชาการของโลกมุสลิม รวมทั้งเร่งรัดการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในการผลิตและพัฒนาครู ผู้บริหารทั้งภาครัฐและเอกชน

3.7 การสนับสนุนส่งเสริมสถาบันศึกษาปอเนาะ สนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาของสถาบันศึกษาปอเนาะ ให้มีการเรียนอาชีพและวิชาสามัญที่มีคุณภาพตามความต้องการของสถาบันศึกษาปอเนาะ เช่น การสนับสนุน (เพิ่ม) บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ในพื้นที่ให้สามารถเข้าไปช่วยจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

3.8 การส่งเสริม พัฒนาเยาวชน เปิดโลกทัศน์ให้กับเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เรียนรู้สังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ การเพิ่มกิจกรรมเยาวชน เพื่อให้นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม มีโอกาสการเรียนรู้ร่วมกัน ได้พบปะและทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมิตรภาพความเป็นเพื่อนอันเป็นพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.9 วิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากจังหวัดชายแดนภาคใต้มีบริบท ลักษณะ เอกลักษณ์ของสถานศึกษาที่หลากหลายและแตกต่างจากภูมิภาคอื่นของประเทศ จึงควรวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่เหมาะสม ลดปัญหา พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนมีความเป็นไปได้

บทสรุปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้จากการศึกษาและวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการจัดการศึกษาจากหน่วยงานหลายสังกัด และมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทั้งด้านอาชีพและด้านศาสนาอิสลาม ในการจัดการศึกษาดังกล่าวพบปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาที่ต่ำ การเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยแนวปฏิบัติไม่ชัดเจนและสภาพปัญหาความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม ตลอดถึงความไม่สงบในพื้นที่ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาในทุกระดับ ทั้งนี้ผลการวิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายที่รัฐบาลต้องแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ทั้งการบริหารองค์กร การจัดการงบประมาณ การปรับปรุง การเรียนการสอน การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนมุสลิมและการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูอาจารย์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่

การจัดอาชีวศึกษาสำหรับชุมชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ภาพฉายของชุมชนมุสลิมที่เห็นเด่นชัดอยู่ที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับประเทศมาเลเซีย ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมลายู นับถือศาสนาอิสลาม และเมื่อมีการไปมาหาสู่ค้าขายกันทำให้ชาวไทยในจังหวัดชายแดนพากันนับถือศาสนาอิสลาม จากรายงานการวิจัยของกองวิจัยการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2531) พบว่า ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีหนาแน่นในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล นอกจากนั้นจะมีอยู่กระจัดกระจายทั่วประเทศ ประมาณ 36 จังหวัด สำหรับชาวไทยมุสลิมใน 4 จังหวัดภาคใต้นั้น มีอยู่ในจังหวัดปัตตานีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 82 รองลงมา ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส สตูล และยะลา ในส่วนของการจัดอาชีวศึกษานั้นจะมีสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษารับผิดชอบการศึกษาในระบบทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพจะอยู่ในความดูแลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำจังหวัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในส่วนของสภาพการจัดการเรียนการสอนและสภาพปัญหาของการอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมุสลิมโดยเฉพาะในภาคใต้นั้น ได้มีผลการประชุมสัมมนาและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนดังนี้

เกษม รังสิโยกฤษฎ์ (2519) ศึกษาอิทธิพลของศาสนาอิสลามต่อการจัดการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบปัญหาการศึกษาคือ ขณะที่รัฐบาลสนับสนุนให้เด็กไทยมุสลิมเรียนหนังสือไทยในเมืองไทย แต่ผู้ปกครองชาวมุสลิมมองไม่เห็นว่าภาษาไทยจำเป็นหรือมีประโยชน์อย่างไร จึงมิได้ส่งเสริมให้ลูกหลานเรียนรู้ภาษาไทยอย่างจริงจัง นอกจากนั้นรัฐสนับสนุนให้เยาวชนมุสลิมที่จบชั้นมัธยมศึกษาได้ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยอาชีวะเป็นกรณีพิเศษแต่สามารถทำได้ในวงแคบเท่านั้น

นิตยา ธรรมพันธ์ (2523) ศึกษาค่านิยมในอาชีพและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 โรงเรียนมัธยมของรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พบว่านักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีค่านิยมในอาชีพด้านบริการสังคมและความมีระเบียบแบบแผนสูงกว่านักเรียนนับถือศาสนาพุทธ แต่นักเรียนนับถือศาสนาพุทธมีค่านิยมในอาชีพด้านเกียรติยศชื่อเสียงสูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพหมวดที่ใช้วิชาชีพและวิชาการมีค่านิยมในอาชีพด้านเกียรติยศชื่อเสียง อำนาจ และด้านความอิสระสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพกสิกรรม สำหรับอาชีพที่นักเรียนเลือกมากที่สุดคือหมวดใช้วิชาชีพและวิชาการ รองลงมาคือ ช่างเทคนิค ช่างฝีมือ และอาชีพทหาร นักเรียนชายมีค่านิยมในอาชีพด้านรายได้สูงกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีค่านิยมอาชีพในด้านเกียรติยศชื่อเสียง ความก้าวหน้า การบริการสังคม ความมั่นคงในอาชีพ ความมีระเบียบแบบแผนและความเสียสละสูงกว่านักเรียนชาย

ทัศนีย์ พรหมไพจิตร (2524) ศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการแก่ชาวไทยมุสลิมหมู่บ้านสามยอด จากการศึกษาส่วนรวมอาจกล่าวได้ว่า รัฐได้จัดสวัสดิการตรงหรือสอดคล้องกับความต้องการของชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะด้านการศึกษาประชาชนมีความสนใจและเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยไม่แตกต่างจากข้อค้นพบของ ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2524) ที่พบว่า ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ต้องการการพัฒนาทางการศึกษา โดยเฉพาะด้านวิชาชีพ เพราะคำนึงถึงว่าเรียนสายวิชาชีพนั้น เมื่อสำเร็จแล้วมีงานทำ แม้แต่พ่อแม่เองก็สนใจและเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพเมื่อมีเวลาว่าง โดยให้เหตุผลว่าทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้น จึงทำให้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เห็นว่ารัฐบาลน่าจะสนับสนุนการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ เพราะตามความเป็นจริง ปรากฏว่าในจังหวัดปัตตานีมีโรงเรียนอาชีวศึกษาเพียง 2 โรง คือ โรงเรียนเทคนิคปัตตานี และโรงเรียนอาชีวปัตตานีซึ่งรับนักเรียนจำกัด ในขณะที่ผู้สมัครเรียนมีจำนวนมาก

จรรยา อร่ามกุล (2528) ได้ทำการศึกษาสถานภาพของครูอาจารย์ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเทคนิคภาคใต้ สงขลา พบว่าครูอาจารย์ในวิทยาลัยมีขวัญและความพึงพอใจในการทำงานโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ธีระ สุวรรณพานิช (2531) ศึกษาความต้องการฝึกอบรมทางด้านสัตวบาลของครู-อาจารย์ คณะวิชาสัตวศาสตร์ วิทยาลัยเกษตรกรรมภาคใต้ กรมอาชีวศึกษา พบว่าครู-อาจารย์เห็นความสำคัญในการฝึกอบรมทางสัตวบาลเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และเรื่องที่ต้องการฝึกอบรมมากที่สุดคือ การเลี้ยงโคนมโคเนื้อ นอกจากนั้นผู้วิจัยได้เสนอแนะให้มีการเพิ่มเนื้อหาด้านความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ให้ตรงกับงานที่ปฏิบัติอยู่และสามารถนำไปใช้งานในแผนกวิชาได้และสอดคล้องกับรายวิชาที่สอนอยู่

กองวิจัยการศึกษา (2531) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยต่างวัฒนธรรม โดยศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับการให้การศึกษาตามที่ควรจะเป็นของกลุ่มชาวไทยที่พูดภาษายาวีหรือกลุ่มชาวไทยมุสลิม พบว่า

1. ควรเปิดสอนวิชาชีพระยะสั้นหรือกลุ่มสนใจโดยเฉพาะให้แก่เยาวชนและเด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับ เช่น วิชาช่างกล ช่างยนต์ ช่างตัดผม การประกอบอาหาร ศิลปะประดิษฐ์ เป็นต้น

2. ควรจัดโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งให้เป็นศูนย์กลางที่ตำบลหนึ่ง โดยให้โรงเรียนมีขนาดใหญ่พอสมควร เพื่อช่วยประหยัดงบประมาณและยังช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. โรงเรียนควรมีบทบาทในการกำหนดหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น เพราะเนื้อหาบางวิชาไม่สอดคล้องกับสภาพชุมชน เช่น มีภาพพระพุทธรูป การทำความเคารพตามแบบชาวไทยพุทธ การขับร้อง และการละเล่นตามแบบชาวไทยพุทธ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. ควรเพิ่มการเรียนภาษาไทยในโรงเรียนและเน้นในเรื่องการใช้ภาษา

5. หลักสูตรควรเน้นด้านจริยธรรมให้มากขึ้น

6. ควรเพิ่มการเรียนวิชาศาสนาให้มากขึ้น ถ้าเป็นไปได้ควรให้เวลาครึ่งวัน

สำหรับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการให้การศึกษาตามที่ชุมชนต้องการ พบว่า (1) บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากกว่าโรงเรียนมัธยมสามัญ (2) มีความต้องการเรียนทางด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น รวมทั้งเยาวชนด้วย (3) มีความต้องการให้หยุดเรียนในวันศุกร์แทนวันเสาร์ เพราะเป็นวันปฏิบัติภารกิจทางศาสนา และการศึกษาปัญหาอุปสรรคพบว่า นักเรียนไทยมุสลิมจำนวนไม่น้อยที่อยู่ตามอำเภอชายแดนข้ามไปเรียนในประเทศมาเลเซีย จากการสำรวจของสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 พบว่าใน 7 อำเภอของจังหวัดนราธิวาส มีนักเรียนถึง 888 คน ที่ข้ามไปเรียนในประเทศมาเลเซีย ได้มีการสัมภาษณ์ผู้ปกครองถึงสาเหตุที่ส่งบุตรหลานไปเรียนในประเทศมาเลเซีย พบว่า

1. ผู้ปกครองมีความรู้สึกผูกพันว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของประเทศมาเลเซีย การดำรงชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับญาติและเพื่อนบ้านที่อยู่ฝั่งมาเลเซีย จึงต้องการให้บุตรหลานได้มีความรู้ด้านภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศมาเลเซีย เพื่อประโยชน์ในการติดต่อสัมพันธ์กับชาวมาเลเซียต่อไป

2. เหตุผลทางวิชาศาสนา ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม และเห็นว่ามาเลเซียเป็นประเทศที่มีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้นการเรียนวิชาศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซียจะได้ผลดีกว่าการเรียนในไทย

3. เหตุผลจากภาษา เด็กไทยมุสลิมมีความถนัดในการใช้ภาษามลายู เพราะเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้สามารถเรียนในประเทศมาเลเซียได้อย่างดี นอกจากนี้ผู้ปกครองเชื่อว่าจะได้ความรู้ภาษาอังกฤษดีกว่าเรียนในไทย เพราะมาเลเซียเคยเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ

4. เหตุผลด้านอาชีพในอนาคต ผู้ปกครองหวังว่าการจบการศึกษาจากประเทศมาเลเซียจะมีโอกาสได้งานในประเทศมาเลเซีย ซึ่งให้ค่าตอบแทนสูง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. เหตุผลด้านค่านิยมของผู้ปกครอง ผู้ปกครองเชื่อว่าประเทศมาเลเซียเจริญกว่าประเทศไทยในทุกด้าน การส่งบุตรหลานไปเรียนในต่างประเทศย่อมดีกว่าในประเทศ

อำไร กิมแหลม (2537) ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่1 ในวิทยาลัยเกษตรกรรมภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษายังเขียนภาษาไทยผิดอยู่มาก ทำให้เป็นอุปสรรคของการสื่อสาร

จรูญ รงค์รัตน์ (2537) ศึกษาความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเยาวชนมุสลิมภายใต้โครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยเกษตรกรรมพัทลุง พบปัญหาที่เรียนและสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม เยาวชนมีการศึกษาภาคปฏิบัติน้อยเกินไป และขาดแหล่งความรู้ที่เป็นแบบอย่างสำหรับการศึกษาวิชาชีพเกษตรด้านต่าง ๆ

กองวิทยาลัยเกษตรกรรม (2545) ได้จัดทำเอกสารประกอบการประชุมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2546 เรื่องแนวคิดการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอาชีวศึกษาให้เกิดสมรรถนะด้านวิชาชีพ ซึ่งได้สรุปประเด็นปัญหาในปัจจุบันของสถาบันในสังกัดอาชีวศึกษาโดยภาพรวมทั้งหมด ซึ่งรวมถึงสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดภาคใต้ด้วย ปรากฏผลดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอน พบสภาพปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

1.1 เปิดสอนไม่ตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน

1.2 การวัดผล ประเมินผล ส่วนใหญ่เน้นความรู้ความจำ ไม่เน้นการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ

1.3 กระบวนการในการติดตาม นิเทศ แนะนำ และประเมินไม่ชัดเจน ไม่ต่อเนื่อง

1.4 ขาดกิจกรรมที่เข้มแข็งเพื่อเสริมความมั่นใจในอาชีพ

1.5 การประสานสัมพันธ์ภายนอกน้อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.6 ขาดการติดตามผลสัมฤทธิ์ของผู้สำเร็จการศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.7 ไม่ใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการ

1.8 แนวปฏิบัติมีจำกัดไม่หลากหลาย

1.9 มีการจำกัดผู้เรียนต่อสาขาวิชา

1.10 การจัดเวลาให้ผู้เรียนไม่ยืดหยุ่น

1.11 การจัดตารางสอนให้ผู้เรียนไม่ยืดหยุ่น

1.12 ขาดความสนใจในการให้ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศที่จำเป็นในการประกอบอาชีพโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ

1.13 ขาดความรู้การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อเสริมงานการอาชีพ

1.14 ขาดความรู้การใช้อินเตอร์เน็ทในการบริหารจัดการในสำนักงาน

2. ด้านทรัพยากร สามารถจำแนกเป็นด้านวัสดุครุภัณฑ์และด้านบุคลากร ดังนี้

2.1 ด้านวัสดุและครุภัณฑ์ พบปัญหาการใช้ไม่เต็มศักยภาพ ขาดความทันสมัย ไม่มีการเกื้อกูลกันอยู่ในสภาพที่ใช้การไม่ได้ และไม่ตรงตามความต้องการแท้จริง กล่าวคือส่วนกลางจัดให้และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร นโยบาย และผู้ใช้

2.2 ด้านบุคลากร พบปัญหาผู้บริหารไม่ใช่มืออาชีพ ครูผู้สอนขาดคุณภาพ ไม่พัฒนาความรู้ให้ทันเทคโนโลยี ยึดผู้สอนเป็นสำคัญและขาดความเป็นครูมืออาชีพ นอกจากนั้นยังขาดโอกาสในการพัฒนาหรือพัฒนาไม่ตรงสาขา ภาระงานมากทำให้ภารกิจหลักขาดคุณภาพ และคณะกรรมการสถานศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนมีบทบาทน้อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. ด้านกฎระเบียบ พบปัญหาเกี่ยวกับระเบียบการลงทะเบียนไม่ยืดหยุ่น ระเบียบการวัดผลประเมินผลไม่ชัดเจน ระเบียบการให้ค่าตอบแทนครูไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการ การชี้แจงกฎระเบียบ หลักสูตร หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ทั่วถึง ไม่ชัดเจน และไม่ทันการ

วิทยา ขาวขจร (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารวิชาการโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนภาคใต้โดยให้ข้อเสนอแนะจากข้อค้นพบว่า สถานศึกษาควรมีการวางแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาการให้ชัดเจน ควรแจ้งให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบและให้ถือปฏิบัติตาม ผู้บริหารควรมีการติดตามการปฏิบัติงานด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ควรจัดให้บริการด้านวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ ศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการของครูผู้สอนและนักเรียน และมีการดูแลปรับปรุงระบบการวัดผลและประเมินให้เป็นมาตรฐาน

วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี (2548) ได้รายงานผลการประเมินตนเองพบจุดที่ต้องพัฒนาคือ การแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษา การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้มากขึ้น การจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เพิ่มเติม เพิ่มกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับควมต้องการของสถานประกอบการ พัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายและทักษะวิชาชีพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ส่งเสริมบุคลากรและผู้เรียนให้ทำและพัฒนางานวิจัย นวัตกรรมและโครงงาน

วิทยาลัยเทคนิคยะลา (2551) ได้รายงานผลการประเมินตนเองพบสิ่งที่ต้องพัฒนาคือ ประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารเพื่อจัดเก็บข้อมูลของผู้สำเร็จการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร สมรรถนะของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและงบประมาณที่จัดสรรสำหรับซื้อวัสดุฝึกมีน้อย

กล่าวโดยสรุปการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับชุมชนมุสลิมในประเทศไทยในส่วนที่เป็นประเด็นความไม่สอดคล้องหรือไม่สนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การจัดสถานที่เรียนและสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้มีความสามารถทางวิชาชีพอย่างแท้จริง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การจัดการเรียนการสอนยังไม่สนองความต้องการแก่ผู้เรียน และคุณภาพไม่เพียงพอต่อตลาดแรงงาน

3. การจัดหลักสูตรยังขาดการบูรณาการระหว่างหลักศาสนากับเนื้อหาวิชาในหลักสูตร

4. บทบาทของผู้นำทางศาสนาและนักวิชาการมุสลิมในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษายังมีน้อยเกินไป

5. การจัดเนื้อหาวิชาด้านภาษาต่างประเทศยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษมีน้อย และไม่มีภาษามลายูให้นักศึกษาเลือกเรียน

6. สถาบันการศึกษาด้านวิชาชีพในพื้นที่ยังมีจำนวนน้อยเกินไป ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน

7. ครู-อาจารย์ของสถาบันอาชีวศึกษาในเขตพื้นที่ต้องการได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนวิชาการและการสร้างขวัญกำลังใจ

8. การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เช่น เรียนวิชาด้านศาสนาน้อยเกินไป

9. นักเรียนและผู้ปกครองมุสลิมยังมีค่านิยมในการส่งบุตรหลานเข้าไปศึกษาต่อยังประเทศมาเลเซีย

10. สถาบันการศึกษาด้านอาชีพยังขาดประสิทธิภาพทางการบริหารและการให้บริการแก่ผู้เรียน

หลักการอิสลามที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา

ในการทำความเข้าใจถึงการจัดการอาชีวศึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น จำเป็นที่จะต้องรู้ถึงพื้นฐานบางประการที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างหลักการอิสลามกับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา ซึ่งในการนำเสนอนี้ เป็นความเห็นของผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามที่ได้ตีความและเผยแพร่ผ่านทางสื่อสารมวลชน มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

นิรนาม (2545) ได้เผยแพร่ข้อมูลคำศัพท์อิสลามที่น่ารู้ ซึ่งผู้วิจัยคัดลอกคำศัพท์บางคำเพื่ออธิบายความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในงานวิจัย ดังนี้

ซะกาต คือ ทานบังคับ หมายถึง หลักปฏิบัติประการหนึ่งที่ศาสนาอิสลามกำหนดให้ผู้มีรายได้จำนวนหนึ่งบริจาคเงินทอง ทรัพย์สินมีค่า ปศุสัตว์และพืชผักให้แก่คนยากจน คนขัดสน หรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเพื่อนำไปจัดสรรเป็นสวัสดิการแก่ผู้ยากไร้ในสังคมหรือเพื่อการสาธารณประโยชน์

นบี คือ บุคคลที่พระผู้เป็นเจ้าทรงแต่งตั้งขึ้นเป็น “ศาสดา” ของพระองค์ปฏิบัติตามพระบัญญัติของพระองค์ หรือเผยแพร่ในหมู่ผู้คนจำนวนน้อย อัลกุรอานบอกว่าพระเจ้าส่งศาสดามายังทุกประชาชาติ

มัสยิด คือ สถานที่ที่มุสลิมปฏิบัติศาสนกิจร่วมกัน เช่น การละหมาดตามตัวอักษร แปลว่าสถานที่ก้มกราบต่อพระเจ้า ในอิสลามมัสยิดมิใช่ที่สวดมนต์ดั่งที่คนในศาสนาอื่นเข้าใจ มัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชนมุสลิม เป็นสถานที่ประชุมเพื่อกิจกรรมทางศาสนา การศึกษาและสังคม มัสยิดในอิสลามจึงเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาทุกรูปแบบ

มุสลิม คือ ผู้นับถือศาสนาอิสลามตามรากศัพท์ หมายถึงผู้ที่ยอมจำนนต่อพระประสงค์ของพระเจ้าโดยสิ้นเชิง

มุฮัมมัด คือ นามของท่านศาสดาคนสุดท้ายของพระเจ้า ท่านได้ชื่อว่าเป็น “คอดิมุนนะบียีน” (ดู อัลกุรอาน บทที่ 33 โองการที่ 40) ซึ่งหมายถึงตราประทับแห่งศาสดาทั้งหลายท่านเป็นทั้งศาสดาของพระเจ้า และยังเป็นผู้นำ (ทางด้านจิตวิญญาณ) ของมุสลิมทั้งหลาย การกระทำของท่านและโอวาทของท่านเป็นแบบอย่างที่มุสลิมเจริญรอยตาม

รอมฎอน อ่านว่า เร่าะ-มะ-ดอน หมายถึง เดือนที่ 9 ตามปฏิทินอิสลามซึ่งถือว่าเป็นเดือนอันประเสริฐเพราะพระเจ้าทรงบัญญัติให้มุสลิมทุกคนถือศีลอดในช่วงเวลากลางวันของเดือนนี้ ตาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รากศัพท์ รอมฎอนมาจากคำว่า รอมด.ซึ่งแปลว่า “ลุกไหม้” เพราะฉะนั้น เดือนนี้จึงเป็นเดือนแห่งความร้อนแรง และเป็นเดือนที่มุสลิมจะเผาไหม้ความผิดต่าง ๆ ให้หมดไปด้วยการถือศีลอด

ละหมาด คือ ภาษาอาหรับเรียกว่า “เศาะละฮ์” เป็นการเคารพภักดีต่อพระเจ้าอย่างหนึ่งถือเป็นหน้าที่ที่มุสลิมทุกคนจะต้องทำ วันหนึ่งมีกำหนด 5 เวลา ละหมาดเป็นเสมือนการเข้าเฝ้าพระเจ้า ละหมาดจะช่วยยับยั้งความชั่ว ถ้าบุคคลปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ มีสมาธินอบน้อมต่อพระเจ้าอย่างแท้จริง ที่จริงละหมาดคือวิธีการขัดเกลาและฝึกฝนจิตใจรูปแบบหนึ่ง ละหมาดไม่ใช่การสวดมนต์ดังที่ศาสนิกอื่นเข้าใจ

ศีลอด คือ การแสดงความเคารพต่อพระเจ้าในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งอิสลามบังคับให้เป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคน ภาษาอาหรับเรียกว่า “เศาม.” คือ การอดอาหารเครื่องดื่ม การประพฤติที่ไม่ดีไม่งาม การพูดในทางเสียหาย ตลอดจนการร่วมประเวณีและสิ่งไร้สาระทั้งปวง มีกำหนดตั้งแต่แสงอรุณขึ้น จนดวงอาทิตย์ตก ศีลอดที่บังคับให้ปฏิบัติ ปีหนึ่งมีกำหนดหนึ่งเดือน คือในเดือนรอมฎอน ศีลอดจะช่วยสอนให้บุคคลรู้จักความหิวโหยและรู้จักความอดทน ความข่มใจที่จะไม่กระทำผิดบาป

สุนนะฮ์ ตามรากศัพท์แปลว่า วิถีทาง ครรลอง หรือวิถีชีวิต ในทางศาสนาแล้วหมายถึงแบบอย่างพฤติกรรมของท่านศาสดามุฮัมมัด ซึ่งมุสลิมถือว่ามีความสำคัญรองลงมาจากอัล-กุรอาน เป็นตัวอย่างการดำเนินชีวิต (ตามคำภีรอัล-กุรอาน) ในภาคปฏิบัติที่มุสลิมพยายามเจริญรอยตาม สุนนะฮ์ของท่านศาสดามุฮัมมัด ประกอบด้วยโอวาทและการกระทำของท่าน ตลอดจนสิ่งที่เหล่าสาวกของท่านพูดหรือกระทำแล้วท่านให้การยอมรับ

อัล-กุรอาน คือ คำภีร์อันสูงสุดของมุสลิม มุสลิมถือว่า อัล-กุรอานเป็นธรรมนูญแห่งการดำเนินชีวิต เป็นพระดำรัสของพระเจ้าที่ประทานมายังท่านศาสดามุฮัมมัดเพื่อเป็นทางนำแก่มนุษยชาติ ปัจจุบันอัล-กุรอานยังคงเดิม ไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแม้เวลาจะผ่านมา 1,400 กว่าปีแล้วก็ตาม มุสลิมอ่านอัง-กุรอานเพื่อดูว่าพระเจ้าสั่งให้เขาทำอะไรบ้าง อัล-กุรอาน คือน้ำพุแห่งชีวิต เป็นยารักษาโรค(ในจิตใจ) และเป็นทางออกของปัญหาต่าง ๆ

อัลลอฮ์ คือ พระนามของพระผู้อภิบาลแห่งสากลจักรวาล หรือ “พระเจ้า” ในภาษาอาหรับ พระองค์เป็นผู้สร้างสรพสิ่งทั้งปวง เนื่องด้วยมนุษย์ถูกสร้างโดยอำนาจของพระองค์ มนุษย์จึงมีความผูกพันกับการแสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์ ปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์ ตลอดจนดำเนินชีวิตอยู่บนแนวทางที่พระองค์ทรงรับรอง(อิสลาม) ทั้งนี้เพื่อแสวงหาความโปรดปรานจากพระองค์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อิมาม ได้แก่ ผู้นำหรือแบบอย่างตัวอย่างสำหรับการปฏิบัติตามอิมาม ณ ที่นี้มิได้หมายถึงอิมามนำละหมาดรวมอย่างเดียว แต่หมายถึงผู้นำของชุมชนมุสลิมเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้คอยชี้แนะและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่สามารถแก้ไขปัญหาและเรื่องราวต่าง ๆ ให้กับสมาชิกในชุมชน

อิสลาม คือ สันติหรือการยอมจำนนต่อพระประสงค์ของพระเจ้าโดยสิ้นเชิง อิสลาม คือ นามของระบอบการดำเนินชีวิตแบบหนึ่งที่พระเจ้าทรงรับรองในอิสลามมีมากกว่าศาสนาธรรมดา ๆ อิสลามเข้าไปเกี่ยวข้องกับชีวิตในทุกแง่มุม อาทิ การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม

ฮัจย์ คือ การเดินทางไปเยี่ยมเยียนบบัยดุลลอฮ์ (วิหารของอัลลอฮ์) เป็นการชุมนุมสันนิบาตสำหรับประชาชาติมุสลิม ณ มักกะฮ์ ประเทศซาดุดิอารเบีย เป็นหลัก ปฏิบัติประการหนึ่งที่บังคับแก่ผู้ที่มีความสามารถ ส่วนมากมักจะมีผู้แปลว่า การแสวงบุญ

มุฮัมมัด อามีน (2545) ได้อธิบายว่า อิสลามมิใช่ศาสนาใหม่ แต่อิสลามคือสัจธรรมเดียวกับที่พระผู้เป็นเจ้าได้ประทานมายังมนุษยชาติ โดยผ่านทางนบีต่าง ๆ ของพระองค์ อิสลามเป็นทั้งศาสนาแห่งความสันติ และแนวทางแห่งชีวิตที่สมบูรณ์ มุสลิมปฏิบัติตามศาสนาแห่งความสันติ ความเมตตา และการให้อภัย และส่วนใหญ่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องอันใดกับเหตุการณ์รุนแรงที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับความศรัทธาของพวกเขา ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะยึดปฏิบัติในกุรอานซึ่งเป็นบันทึกวจนะหรือคำดำรัสของอัลลอฮ์ที่ทรงประทานผ่านทางนบีมูฮัมมัด จึงถือเป็นแหล่งที่มาของความศรัทธาและการปฏิบัติของมุสลิม กุรอานพูดถึงทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเราในฐานะที่เป็นมนุษย์ เช่น วิทยปัญญา ความเชื่อ การปฏิบัติศาสนกิจและกฎหมาย แต่หัวข้อสำคัญของกุรอาน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้า และสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมา ในขณะเดียวกันกุรอานให้แนวทางเพื่อสังคมที่ยุติธรรม การประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ที่เหมาะสม และระบบเศรษฐกิจที่สมดุล

มุคต๊าร (2545) กล่าวว่า อิสลามเป็นวิถีของการดำเนินชีวิตที่พระผู้เป็นเจ้า (อัลลอร์) ส่งท่านศาสดามุฮัมมัดมาประกาศเชิญชวนและกระทำตนเป็นแบบอย่างไว้ หลักการอิสลามเป็นการรวบรวมสิ่งที่ดีทั้งหมดจากศาสนาต่าง ๆ นับแต่โลกถูกสร้างขึ้นมาไว้ในศาสนาเดียวคืออิสลาม อัลกุรอานจึงเป็นคัมภีร์แห่งสัจจธรรม เพื่อตอกย้ำคัมภีร์ก่อนหน้านี้ทั้งมวล เป็นการสะท้อนเหตุการณ์ชี้บทเรียนและความผิดพลาดทางประวัติศาสตร์มาเป็นหลักการที่สมบูรณ์แบบ อิสลาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีหลักสำคัญคือเคารพภักดีอัลลอฮ์เป็นพระเจ้าองค์เดียว ห้ามมดเท็จ ห้ามอยุติธรรมและกดขี่ ห้ามอกตัญญู ต้องเป็นผู้รักษาสัญญา ส่งเสริมความดี ยับยั้งความชั่ว รักษาความสัมพันธ์ทางเครือญาติ รักเพื่อนบ้าน มีมารยาท ไม่กระทำสิ่งที่เป็นอันตรายและหลีกห่างจากการทำตามอารมณ์ใฝ่ต่ำ

บรรจง บินกาซัน (2546) ได้นำเสนอบทความเกี่ยวกับการให้ความสำคัญและการปฏิบัติในวันศุกร์ว่า นบีมุฮัมมัดให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่วันศุกร์เป็นอย่างมาก ท่านมีคำแนะนำต่าง ๆ ให้เราปฏิบัติในวันนั้นและท่านเองก็ได้ปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง เช่น ในวันศุกร์ท่านแนะนำให้อ่านกุรอาน ท่านสั่งให้อาบน้ำ ใช้น้ำหอม แปรงฟัน ใส่เสื้อผ้าที่ดีที่สุดไปมัสยิด เพื่อละหมาดวันศุกร์ให้เร็ว เมื่อไปถึงมัสยิดแล้วให้เคารพมัสยิด หากมีเวลาหลังละมาดให้อ่านกุรอานและรำลึกถึงอัลลอฮ์ให้มาก ๆ และนั่งฟังคุฎบ๊ะซ์ (ปาฐกถาธรรม) การไปละหมาดวันศุกร์เป็นสัญลักษณ์แห่งความดีงามที่อัลลอฮ์ทรงประทานแก่มุสลิม และเป็นวันที่บรรดาผู้ศรัทธาควรจะมีความรู้สึกรื่นเริงยินดีเนื่องจากมีโอกาสได้ไปร่วมละหมาดกับผู้ศรัทธาคนอื่น ๆ โดยปกติแล้ววันศุกร์จะเป็นวันหยุดในประเทศมุสลิม และการละหมาดวันศุกร์เป็นหน้าที่สำคัญสำหรับมุสลิมชายทุกคนที่เป็นผู้ใหญ่ที่สามารถไปร่วมละหมาดได้และจะต้องไม่ขาดละหมาดทุกวันศุกร์ เว้นเสียแต่ว่าจะมีเหตุจำเป็นจริง ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับในประเทศที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านศิลปะและบันเทิงนั้น มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจ จึงขอนำเสนอทัศนะของอิสลามต่องานศิลป์และดนตรี ซึ่งปรากฏในเวบไซต์มุสลิม เมื่อวันพุธที่ 23 สิงหาคม 2546 แต่ไม่ระบุชื่อของผู้แสดงทัศนะ(นิรนาม, 2546) มีข้อความดังนี้

อิสลามเป็นศาสนาที่ชื่นชมความสวยงามและเรียกร้องให้ทุก ๆ อย่างไปสู่ความสวยงาม ดังที่ศาสดามุฮัมมัด ได้ทรงตรัสไว้ว่า "แท้จริงพระองค์นั้นทรงสง่างามยิ่ง และพระองค์อัลลอหทรงโปรดปรานความสวยงาม "ศิลปะคือการสร้างสรรค์ในสิ่งสวยงามซึ่งไม่ขัดต่ออิสลาม

อย่างไรก็ดี อิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความ สำคัญด้านศีลธรรมมากกว่าด้านความสวยงาม ประเด็นนี้มิได้หมายความว่าอิสลามต่อต้านงานศิลป์ แต่อิสลามเห็นว่าความสวยงามนั้นย่อมขึ้นอยู่กับศีลธรรม นี่คือทัศนะหลักของอิสลามที่มีต่อศิลปะในทุก ๆ แขนง จึงมีมาตรฐานในอิสลามเกี่ยวกับงานศิลป์ทุกแขนงกล่าวคือ "สิ่งที่ถูกต้องเป็นสิ่งที่ดี และสิ่งที่ชั่วร้ายเป็นสิ่งที่ผิด" และหากเป้าหมายของงานศิลป์ คือ การส่งเสริมสติปัญญาและความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนอิสลามก็ไม่ขัดข้อง อย่างไรก็ดีหากศิลปะและงานศิลป์เหล่านั้นอยู่นอกขอบเขตหรือเป้าหมายดังกล่าว กลับไม่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ใด ๆ ไปในทางที่ดี และในทางตรงกันข้าม กลับทำลายและขัดต่อศีลธรรม อิสลามก็ยอมรับไม่ได้อย่างแน่นอน

หากดนตรีและบทเพลงที่มีเนื้อร้องที่ดีละเอียดอ่อน มีทำนองไพเราะมีจังหวะที่นุ่มนวล มีเสียงร้องที่ไพเราะ อิสลามก็ไม่ปฏิเสธตราบใดที่อยู่ในขอบเขตของศีลธรรม เว้นแต่จะเป็นบทเพลงที่ส่งเสริมให้ผู้คนกระทำการใด ๆ อันขัดต่อศีลธรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้ใดก็ตามที่แสวงหาศิลปะ เพื่อประเทืองความรู้สึกด้านจิตใจ อิสลามเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าชมเชยยิ่ง พระศาสดาไม่ได้ห้ามการร้องเพลง การเล่นดนตรีตราบใดที่ไม่ขัดต่อศีลธรรม

ส่วนการเต้นรำ ศาสนาอิสลามได้แยกการเต้นรำระหว่างผู้หญิงออกจากผู้ชาย แต่ทว่าอิสลามก็ไม่ขัดข้องหากการเป็นการเต้นระบำพื้นเมือง พระศาสดาทรงอนุญาตให้พระนางอะอีชะหฺดูการเต้นรำของชาวฮาบาชี่ (ชาวเอธิโอเปีย) เนื่องในงานวันอีด การที่ผู้หญิงเต้นรำต่อหน้าผู้หญิงนั้นเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ แต่ห้ามเต้นต่อหน้าผู้ชาย ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเย้ายวนอันจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนในเรื่องวิถีการดำเนินประจำวันของอาจารย์บุคลากร และผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม จะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องของอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งอยู่ในหลักการของศาสนาเช่นเดียวกัน จึงขอนำเสนอความคิดเห็นในด้านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของอาหาร และเครื่องดื่มในอิสลามดังนี้

อับดุลฮามิด แอนดรีส (2545) ได้นำเสนอประเด็นอาหารและเครื่องดื่มในอิสลามว่า อาหารตามบัญญัติของอิสลามทั้งหมดนั้นเป็นที่อนุมัติ (หะลาล) นอกจากจะมีตัวบทจากอัลกุรอานหรือซุนนะห์ของท่านรอซูลหรือการกิยาส (เปรียบเทียบ) ที่ถูกต้อง ยืนยันในสิ่งที่นั้นว่าเป็นสิ่งต้องห้าม จึงไม่เป็นที่อนุมัติให้เรารับประทานในสิ่งที่ต้องห้ามดังกล่าวและแน่นอน บทบัญญัติของศาสนานั้นไม่อนุญาตให้รับประทานอาหารที่เป็นอันตรายต่อร่างกายมนุษย์และสุขภาพหรือสิ่งที่ทำให้สติปัญญาและสมองของมนุษย์มีขีดความสามารถลดน้อยลง

ราชันย์ ฮูเซ็น (2546) ได้ตอบคำถามเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างอาหารมุสลิมกับอาหารหะลาลว่า อาหารมุสลิม หมายถึง อาหารที่มุสลิมเป็นผู้ปรุง โดยปรุงถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลาม รวมทั้งส่วนผสม ส่วนประกอบ ก็ต้องถูกต้องตามบทบัญญัติทุกชนิดทุกส่วน นอกจากถูกต้องแล้วยังต้องไม่ขัดต่อบัญญัติอิสลามด้วย เช่นเนื้อสัตว์ ต้องได้รับการเชือดโดยมุสลิมและมีการกล่าวนามของพระผู้เป็นเจ้าขณะเชือด มีวิธีการเชือดที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม คือเชือดเส้นเลือดใหญ่ที่คอให้สัตว์นั้นตายทันทีโดยไม่ทรมาน ส่วนที่ไม่ขัดต่อบัญญัติคือ ไม่มีส่วนผสมที่ต้องห้าม เช่นเนื้อหมู น้ำมันหมู หรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆจากหมู เลือดสัตว์ไม่ว่าชนิดใด ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว ต้องมีวิธีการปรุงที่สะอาด รวมทั้งส่วนผสมก็ต้องสะอาด ไม่เน่า ไม่ส่อว่าอาจมีเชื้อโรค เพราะหลักการอิสลามอนุมัติให้มุสลิมบริโภคสิ่งที่อนุมัติและสภาพดีมีคุณค่า สำหรับอาหารหะลาลมาจากคำภาษาอาหรับ เป็นการประกอบอาหารตามหลักการอิสลาม ในการผลิตหรือปรุงอาหารหะลาลนั้น ใครจะเป็นผู้ทำก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นมุสลิม แต่ต้องเป็นไปตามบัญญัติอิสลาม และต้องได้รับการรับรองจากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ออกเครื่องหมายรับรองหรือออกหนังสือรับรองตามกฎหมาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความสำคัญของพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ต่อการจัดการอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เนื่องจากการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้นั้นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ซึ่งต้องการให้การจัดการอาชีวศึกษามีมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การรับรองวิทยฐานะและมาตรฐานการศึกษา รวมถึงเพื่อให้การบริหารงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นพระราชบัญญัตินี้จึงมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการอาชีวศึกษา และผู้วิจัยได้ประมวลสาระจากพระราชบัญญัติมาใช้เป็นกรอบการศึกษา กล่าวคือคำจำกัดความของการอาชีวศึกษาระบุว่า

“การอาชีวศึกษา” หมายความว่า กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ดังนั้น การจัดการอาชีวศึกษาต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ ทั้งนี้การจัดการอาชีวศึกษาต้องดำเนินงานให้เป็นไปตาม“มาตรฐานการอาชีวศึกษา” ซึ่งหมายถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพและมาตรฐานในการจัดการอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริม การกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนั้นพระราชบัญญัติได้กำหนดให้การจัดการอาชีวศึกษาจัดได้โดยมี 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาการวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ

เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาในหลายรูปแบบรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ

สำหรับการจัดการหลักสูตรคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดหลักสูตรไว้ดังคือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ นอกจากนั้น คณะกรรมการการอาชีวศึกษาอาจกำหนดหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อความรู้หรือทักษะในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ ซึ่งจัดขึ้นเป็นโครงการหรือสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้ อย่างไรก็ตามการจัดการอาชีวศึกษานั้นต้องคำนึงถึงแนวทางดังต่อไปนี้

1. การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติโดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การศึกษาในด้านวิชาชีพสำหรับประชาชนวัยเรียน และวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องจนถึงระดับปริญญาตรี

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม และสถานประกอบการในการกำหนดนโยบายการผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา

4. การศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และมีระบบเทียบโอนผลการเรียน และระบบเทียบประสบการณ์การทำงานของบุคคลเพื่อเข้ารับการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

5. การมีระบบจูงใจให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

6. การระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพโดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

7. การมีระบบการพัฒนาครูและคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังเอื้อให้สถาบันอาชีวศึกษามีการขยายขอบเขตงานได้มากขึ้น โดยสถาบันจะรับสถานศึกษาอื่นหรือสถานประกอบการเข้าสมทบในสถาบันเพื่อประโยชน์ในการวิจัยและพัฒนามาตรฐานการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพได้ และสามารถให้ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือปริญญาตรีแก่ผู้ที่ศึกษาจากสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ และสำเร็จการศึกษาตามหลักเกณฑ์ของสถาบันได้ ทั้งนี้การรับเข้าสมทบและการยกเลิกการเข้าสมทบของสถานศึกษาอื่นหรือสถานประกอบการให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบันและประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยในการควบคุมสถานศึกษาอื่นหรือสถานประกอบการที่เข้าสมทบในสถาบันให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับการบริหารการเงินนั้น ได้เปิดโอกาสให้สถาบันมีการจัดหารายได้นอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดินเพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพโดยสถาบันอาจมีรายได้จากเงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของสถาบัน เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่สถาบัน รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการลงทุนและจากทรัพย์สินของสถาบัน รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ที่ราชพัสดุ ซึ่งสถาบันปกครอง ดูแลหรือใช้ประโยชน์ เงินอุดหนุนจากราชการส่วนท้องถิ่นหรือเอกชน หรือองค์กรระหว่างประเทศหรือเงินอุดหนุนอื่นที่สถาบันได้รับเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการของสถาบัน และรายได้หรือผลประโยชน์อื่น รวมถึงให้สถาบันมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถาบัน ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมาย ว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งการจัดหารายได้จากการให้บริการและการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาของส่วนราชการในสถาบัน

ในด้านการสร้างความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานภายนอกสถาบันนั้น พระราชบัญญัติกำหนดให้วิทยาลัยแต่ละแห่งมีคณะกรรมการวิทยาลัยคณะหนึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของวิทยาลัย ประกอบด้วยผู้แทนครูหรือคณาจารย์ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของวิทยาลัยแห่งนั้น ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ ผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจากนั้น อาจมีผู้แทนสถานประกอบการด้านธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร หรืออุตสาหกรรม ผู้แทนหอการค้าจังหวัด และผู้แทนองค์กรด้านอาชีวศึกษาในพื้นที่ เป็นกรรมการเพิ่มขึ้นได้ สำหรับในด้านความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกมีข้อกำหนดที่เอื้อให้เกิดความร่วมมือด้วยดี อาทิ

1. สถาบันต้องจัดระบบการจัดการให้เอื้ออำนวยแก่ผู้มีประสบการณ์ ผู้ผ่านการฝึกอบรมจากสถานประกอบการที่ได้รับการรับรอง ผู้เรียนที่สะสมผลการเรียนไว้ และผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้สามารถเทียบโอนผลการเรียนหรือประสบการณ์ด้านวิชาชีพเพื่อให้ได้คุณวุฒิการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

2. ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และสถานประกอบการ ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และสถานประกอบการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. สถานประกอบการใดที่ประสงค์จะดำเนินการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยื่นคำขอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อให้ได้รับการรับรองประโยชน์ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้ถือว่าไม่เป็นการขัดหรือแย้งกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานรูปแบบศูนย์การเรียนตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

4. สถานประกอบการหรือภาคเอกชนอาจเข้าร่วมดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิจัยห้องทดลองหรือห้องปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันของรัฐหรือเอกชนได้ตามความตกลงของสถานศึกษาหรือสถาบันและสถานประกอบการนั้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ด้านความร่วมมือในการพัฒนากำลังคน การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างมาตรฐานการอาชีวศึกษาและเพิ่มพูนประสบการณ์ของครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาหรือสถาบัน ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

เพื่อให้การสร้างความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษามีประสิทธิภาพ จึงได้มีการกำหนดคุณสมบัติของครูฝึกในสถานประกอบการว่าต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาและผ่านการศึกษาหรือฝึกอบรมวิชาการศึกษาด้านอาชีพ

(2) เป็นผู้ชำนาญการด้านอาชีพโดยสำเร็จการศึกษาวิชาชีพไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ หรือมาตรฐานอื่นตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

(3) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพเฉพาะสาขาซึ่งสำเร็จการศึกษาวิชาชีพไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในสาขาอาชีพนั้นไม่น้อยกว่าห้าปี หรือสำเร็จการศึกษาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีประสบการณ์ในสาขาอาชีพนั้นไม่น้อยกว่าสามปี หรือผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติและมีประสบการณ์ในการทำงานในสาขาอาชีพนั้นไม่น้อยกว่าห้าปี

(4) เป็นผู้มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในอาชีพเฉพาะสาขา มีผลงานเป็นที่ยอมรับในสังคมและท้องถิ่น และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 นี้ จะมีส่วนช่วยให้การดำเนินการจัดการอาชีวศึกษามีแบบแผนและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องได้เกิดความร่วมมือที่ดี ในการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อเพิ่มผลผลิตและส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของประเทศไทยให้ได้ระดับมาตรฐานสากล ทำให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพโดยอิสระและพึ่งตนเองได้

การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและปฏิรูปการศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาความไม่สงบต่อเนื่องมาอย่างยาวนานและทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในพื้นที่ในทุกระดับ ดังนั้น รัฐบาลจึงมุ่งแก้ปัญหา โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ โดยก่อนปี 2547 ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) เป็นแผนที่นำไปสู่การปฏิบัติ ด้วยหวังว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมีส่วนช่วยแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างถูกจุด โดยมีความเป็นมาดังนี้

ปัจจุบันในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาที่จัดมีตั้งแต่ก่อนประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา และมีการจัดการศึกษาทั้งประเภทสามัญและอาชีวศึกษา โดยมีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 921 แห่ง ศูนย์การศึกษาพิเศษ 1 แห่ง โรงเรียนเอกชนสามัญ และอาชีวศึกษา 52 แห่ง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 125 แห่ง ปอเนาะ 232 แห่ง วิทยาลัยอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) 15 แห่ง สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) 33 แห่ง สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) 4 แห่ง นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 10 แห่ง โรงเรียนเทศบาล 33 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 441 แห่ง และศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด(ตาดีกา) 791 แห่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัญหาการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีปัญหาสำคัญคือ การจัดการศึกษายังไม่ทั่วถึง และไม่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และคุณภาพการศึกษาก็ยังอยู่ในระดับต่ำ อันเนื่องมาจากการขาดเอกภาพในการบริหารจัดการศึกษา และขาดการประสานงานในแนวราบระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาที่อยู่ในระดับพื้นที่ ขาดแคลนครู และครูขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งไม่สามารถระดมทรัพยากรมาใช้เพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาการศึกษาเร่งด่วนและในระยะยาว จึงควรมีการจัดรูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาในลักษณะพิเศษ ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการบริหารจัดการการศึกษาทุกรูปแบบ ทุกระดับ/ประเภทการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

1. เสนอนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาที่บูรณาการการศึกษากับ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬา ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด

2. ศึกษาวิจัยและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา

3. เสนอแนะและให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การให้สิทธิประโยชน์พิเศษ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพสังคม และวัฒนธรรม

4. เสนอแนะและให้ความเห็นชอบการจัดตั้งและการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่จัดการศึกษา

5. กำกับ ติดตาม ประเมินผล และเร่งรัดการดำเนินงานของหน่วยงานการศึกษาทั้งภายในและนอก ศธ. ให้เป็นไปตามนโยบายและแผน และรายงานผล รวมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. ประสานเชื่อมโยงการดำเนินงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐเอกชน และประชาชน

7. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานหรือบุคคลใดเพื่อกระทำการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน

8. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ปลัด ศธ. เลขาธิการ สกศ. เลขาธิการ กพฐ. เลขาธิการ กอ. เลขาธิการ กอศ. รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ส่วนรูปแบบการบริหารการศึกษาเฉพาะกิจในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องมีหลักการ เช่น ความเป็นเอกภาพเชิงนโยบาย แต่หลากหลายทางปฏิบัติ ไม่ใช่ต่างหน่วยงานต่างทำ ต้องมีการกระจายอำนาจและความเป็นอิสระแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ ได้มีอำนาจตัดสินใจและมีอิสระคล่องตัวในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

นอกจากนี้ ต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงาน/องค์กร/ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นได้ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานบริหารและจัดการศึกษา และต้องถือความเสมอภาค โดยคำนึงถึงโอกาสเข้ารับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งที่เป็นผู้เรียนชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ฯลฯ

สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา จากการศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของฝ่ายความมั่นคงของประเทศ ได้มีการประกาศยุทธศาสตร์ไว้คือ “เร่งพัฒนาการศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศ” โดยมีแผนงานหลักในการพัฒนา 4 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาสถานศึกษาให้มีมาตรฐานทั้งหมดอย่างรวดเร็ว
2. ให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
3. ครูมีศักยภาพและปริมาณเพียงพอ
4. พัฒนาโรงเรียนสอนศาสนา หรือโรงเรียนปอเนาะ ให้มีคุณภาพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับในช่วงปี 2548 – 2551 ได้ดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาด้านการศึกษา กล่าวคือการพัฒนาด้านการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญ ในอันที่จะส่งเสริมให้เยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ตลอดจนเสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในอนาคต โดยกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินงานพัฒนาด้านการศึกษา ได้ปรับปรุงสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว จำนวน 925 แห่ง จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนที่ จ.ยะลา และ จ.ปัตตานี รวมทั้งวิทยาลัยประมงปัตตานี และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จัดการอาชีวศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ขยายศูนย์การศึกษาพิเศษ และจดทะเบียนสถาบันปอเนาะอีก 300 แห่ง ประมวลการจัดการเรียนสู่อิสลามศึกษาในสถาบันปอเนาะ ยกระดับคุณวุฒิทางการศึกษาของบุคลากรอิสลาม และกำลังรับโอนความรับผิดชอบโรงเรียนตาดีกาจากกระทรวงมหาดไทยอีก 1,605 แห่ง ปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการกำลังจัดทำแผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2548-2551 มี 8 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. การให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยสนับสนุนให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความต้องการของแต่ละคน

2. ให้ตำบลเป็นพื้นที่เป้าหมาย จัดตั้ง “คณะพัฒนาการศึกษาตำบล” ให้ทุกองค์กรในสังคมเป็นหน่วยจัดหรือส่งเสริมการศึกษา

3. การจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดหลักสูตรใหม่ให้เอื้อต่อวิถีชีวิต ศาสนา และวัฒนธรรม

4. การใช้ทรัพยากรร่วมกันขององค์กร สำรวจทรัพยากรทางการศึกษา จัดตั้งศูนย์เครือข่ายเทคโนโลยีและขยายเครือข่ายความร่วมมือ

5. สร้างความสมานฉันท์เพื่อสันติสุข โดยจัดตั้งวิทยาลัยสันติสุขเพื่อพัฒนาผู้นำศาสนา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และเยาวชน

6. การวิจัยและพัฒนาเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดทำแผนวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

8. การสร้างขวัญและกำลังใจ โดยจัดสวัสดิการพิเศษ และจัดตั้งศูนย์บำรุงขวัญแก่ครู-อาจารย์ในพื้นที่

หากพิจารณาถึงการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่รัฐบาล โดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ จะพบว่าทั้งนโยบายและแผนนั้น มีความเหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างยิ่ง แต่ในทางปฏิบัติถ้ามองในภาพรวมของสภาพปัญหาที่ยังดำรงอยู่ ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานยังไม่บรรลุผล

ข้อมูลสถาบันอาชีวศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จำนวน 6 แห่ง เป็นกลุ่มตัวอย่างในภาคศึกษา โดยจังหวัดยะลาประกอบด้วยวิทยาลัยเทคนิคยะลา และวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา ส่วนจังหวัดปัตตานี ประกอบด้วยวิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกปัตตานี และวิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี สำหรับจังหวัดนราธิวาสนั้น ผู้วิจัยเลือกวิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส แต่ภายหลังได้โอนไปสังกัดมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ในการนำเสนอข้อมูลสถานศึกษาทั้ง 6 แห่งนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่ หลักสูตร และสาขาวิชาที่เปิดสอน รวมถึงจำนวนนักเรียนนักศึกษาในปีการศึกษา 2551 ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 1 สถาบันอาชีวศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานศึกษา- ที่อยู่	จำนวนนักเรียน นักศึกษา	เปิดสอนระดับ	สาขาวิชา
จังหวัดยะลา	ปวช. 1,251 คน	ปวช	-ช่างยนต์ ช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อมโลหะ ช่างไฟฟ้ากำลัง ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างก่อสร้าง เทคนิคสถาปัตยกรรม คอมพิวเตอร์ธุรกิจ อุตสาหกรรมเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน
1. วิทยาลัยเทคนิคยะลา 129 ถ.พิพิธภักดี ต.สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา 95000 Website :www.ytc.ac.th	ปวส. 669 คน ปทส. 107 คน	ปวช.(ทวิภาคี)	-ช่างยนต์ ช่างเชื่อมโลหะ
		ปวส.	-ช่างยนต์ ช่างเทคนิคการผลิต ช่างเทคนิคโลหะ ช่างไฟฟ้ากำลัง ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างก่อสร้าง ช่างโยธา ช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม
		ปวส.(ม.6)	-ช่างยนต์ ช่างเทคนิคการผลิต ช่างไฟฟ้ากำลัง ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างโยธา ช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยียางและพอลิเมอร์ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ
		ปวส.(ทวิภาคี)	-ช่างยนต์ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ
		ปทส.	-เทคนิคการผลิต(เครื่องมือกล) เทคนิคช่างยนต์ เทคนิคไฟฟ้ากำลัง เทคนิคไฟฟ้าสื่อสาร
		ปทส.(สมทบ)	-โยธา
2. วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา 100 หมู่5 บ้านบาโงยบาแด ต.สะเตงนอก อ.เมือง จ.ยะลา 95000 Website :www.yvc.ac.th	ปวช. 233 คน ปวส. 220 คน	ปวช.	-บัญชี การตลาด เลขานุการ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและโภชนาการ คหกรรมธุรกิจ
		ปวส.	-บัญชี การตลาด เลขานุการ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและโภชนาการ คหกรรมธุรกิจ
		ทวิภาคี	ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและโภชนาการ คหกรรมธุรกิจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สถานศึกษา- ที่อยู่	จำนวนนักเรียน นักศึกษา	เปิดสอนระดับ	สาขาวิชา
จังหวัดปัตตานี	ปวช. 734 คน	ปวช.	-ช่างยนต์ ช่างกลโรงงาน
3. วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี	ปวส. 552 คน		ช่างเชื่อมโลหะ ช่างไฟฟ้า
27 ถ.วัฒนธรรม ต.สะบารัง			ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างก่อสร้าง
อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000		ปวช.(ทวิภาคี)	-ช่างยนต์
Website		ปวส.	-ช่างยนต์ ช่างเทคนิคการผลิต
:www.technictani.ac.th			ช่างเทคนิคโลหะ ช่างไฟฟ้ากำลัง
			ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างก่อสร้าง
			ช่างโยธา เทคโนโลยีสารสนเทศ
			ช่างเทคนิคอุตสาหกรรม
			คอมพิวเตอร์ธุรกิจ
		ปวส.(สะสม)	-คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ช่างโยธา
4. วิทยาลัยอาชีวศึกษา	ปวช. 486 คน	ปวช.	-พณิชยการ คหกรรมศาสตร์ อาหาร
ปัตตานี	ปวส. 493 คน		และโภชนาการ ผ้าและเครื่องแต่ง
10 ถ.หนองจิก ต.สะบารัง			กาย ศิลปกรรม การโรงแรมและ
อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000			การท่องเที่ยว
Website		ปวส.	-การบัญชี การเลขานุการ การตลาด
:http://pvcpn.drspages.com			คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การโรงแรมและ
			บริการ ศิลปหัตถกรรม เทคโนโลยี
			ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและ
			โภชนาการ คหกรรมทั่วไป
		ปวส.(ทวิภาคี)	-ธุรกิจโรงแรม
5. วิทยาลัยเทคนิคกาญจนา	ปวช. 98 คน	ปวช.	-ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ ช่างก่อสร้าง
ภิเษกปัตตานี ต.บ่อทอง	ปวส. 159 คน		ช่างอิเล็กทรอนิส์ พาณิชยกรรม
อ.หนองจิก จ.ปัตตานี 94170		ปวช.(ทวิภาคี)	-ช่างเชื่อมโลหะ ช่างกลเรือ
Website		ปวส.	-คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ช่างเทคนิคยาน
:www.thai.net/pnkanchana			ยนต์ ช่างอิเล็กทรอนิกส์
		ปวส.(ทวิภาคี)	-ช่างไฟฟ้า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สถานศึกษา- ที่อยู่	จำนวนนักเรียน นักศึกษา	เปิดสอนระดับ	สาขาวิชา
6. มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส 96130 Website : www .npc.moe.go.th	ปวช. 539 คน ปวส. 454 คน	ปวช. ปวส.	-เครื่องกล เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง โลหะการ ไฟฟ้ากำลัง การก่อสร้างและอิเลคทรอนิคส์ -การบัญชี การขาย เลขานุการและคอมพิวเตอร์ -เครื่องกล เทคนิคการผลิต เทคนิคอุตสาหกรรม เทคนิคโลหะ ไฟฟ้ากำลัง อิเลคทรอนิคส์และการก่อสร้าง -การบัญชี การตลาด เลขานุการและคอมพิวเตอร์

การจัดการอาชีวศึกษาในกลุ่มประเทศมุสลิม

เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ มีขอบเขตการศึกษาเฉพาะการอาชีวศึกษากับชุมชนมุสลิม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาการจัดอาชีวศึกษาในกลุ่มประเทศมุสลิมเพื่อประกอบการพิจารณาดังนี้

1. การจัดการศึกษาของประเทศมาเลเซีย จากการดำเนินการวิจัยของสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านศักยภาพของคนไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบกับนานาประเทศ สำหรับประเทศที่ ผู้ศึกษาให้ความสนใจเป็นพิเศษอันเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามคือ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งได้ประกาศแผนพัฒนาอนาคตของประเทศระยะที่สอง (The Second Outline Perspective Plan 1991-2001) โดยเน้นให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนา ศักยภาพคนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อนำพาประเทศก้าวไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปในปี 2020 สำหรับกลยุทธ์ที่ถูกกำหนดไว้คือ การสร้างความสมดุลและความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา ความท้าทาย วิสัยทัศน์ และนโยบายด้านการพัฒนาระบบการศึกษาของชาติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการอาชีวศึกษา มีสาระที่สำคัญ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ สามารถผลิตคนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างเต็มรูปแบบ โดยใช้การศึกษาหลังมัธยมศึกษาเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาพลเมืองของประเทศให้มีความสามารถด้านการแข่งขัน การผลิต การสร้างสรรค์ และความสามารถสูงในการจัดการให้ตอบสนองความก้าวหน้าของวิทยาการ และยกสถานภาพทางการศึกษาและการฝึกอบรม รวมทั้งความสามารถด้านภาษาที่เป็นภาษาที่สอง

1.2 กำหนดหลักสูตร ให้สามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของตลาดแรงงาน เน้นให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการพัฒนาทักษะการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน

1.3 การรับนักศึกษา ให้เพิ่มปริมาณการเข้าศึกษาโดยขยายการรับนักศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี รวมทั้งเสริมสร้างระบบการเผยแพร่ความรู้ให้เข้มแข็งขึ้น

1.4 ส่งเสริมการฝึกทักษะและฝึกอบรมด้านวิศวกรรม โดยสร้างสถาบันฝึกอบรมและปรับเปลี่ยนโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญเป็นสายช่างเทคนิค ขยายโครงการอ่านและใช้คอมพิวเตอร์และโครงการคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปยังโรงเรียนและสถาบันฝึกอบรมทุกแห่ง

1.5 ปรับปรุงคณาจารย์ให้มีความมุ่งมั่น กระตือรือร้น และมีประสิทธิภาพในการทำงาน

1.6 จัดตั้งคณะกรรมการรับรองมาตรฐานแห่งชาติ (National Accreditation Board) เพื่อตรวจสอบคุณวุฒิที่ได้ให้เป็นที่ยอมรับระดับนานาชาติ

1.7 มีการตรวจสอบและพัฒนาเนื้อหาในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ปลูกฝังให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา กระตุ้นให้มีการร่วมมือกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิผลทางการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.8 มุ่งเน้นการผลิตผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสารสนเทศ โดยจัดเป็นโปรแกรมระดับวิทยาลัย ผลิตนักวิเคราะห์ระบบ และโปรแกรมเมอร์ และหลักสูตรการอบรมระยะสั้น ประมาณ 1-3 สัปดาห์ เพื่อฟื้นฟูทักษะการทำงาน

โดยสรุปจะเห็นว่า แม้ประเทศมาเลเซียจะเป็นประเทศที่ประชาชนเคร่งครัดต่อหลักศาสนา แต่นโยบายการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมก็ทำให้ต้องมีการหาแนวทางและนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการสร้างและฝึกฝนทักษะของประชาชน พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่วนการพัฒนาศักยภาพของคนนั้นจะเน้นการพัฒนาคนให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เสริมสร้างระบบการเผยแพร่ความรู้ให้เข้มแข็งและการควบคุมมาตรฐานทางการศึกษา

2. การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศปากีสถาน พบว่า การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพของประเทศปากีสถาน ที่จัดดำเนินการในระบบโรงเรียนสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ โปลีเทคนิค วิทยาลัยพาณิชยการ โรงเรียนอาชีวศึกษา และโรงเรียนเกษตร-เทคนิค ทั้งหมดอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ โดยไม่มีหน่วยงานระดับชาติใดทำหน้าที่ประสานร่วมระหว่างสถาบันทั้ง 4 ประเภท ยกเว้นระดับท้องถิ่น

การอาชีวะและเทคนิคการศึกษานอกระบบโรงเรียน จัดดำเนินการโดยสถาบันฝึกอบรมอาชีวศึกษา (Vocational Training Institute) จำนวน 3,109 แห่ง ที่กระจายกันอยู่ทั่วประเทศ สถาบันเหล่านี้ใช้หลักสูตรของรัฐบาลกลางในตอนเริ่มแรก ระยะต่อมามีการพัฒนาหลักสูตร กำหนดมาตรฐานกันเองให้ประกาศนียบัตรเอง โดยไม่มีหน่วยงานประสานจะมีหน่วยประสานงานบ้างเป็นเพียงระดับท้องถิ่นอาชีวศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดดำเนินงานโดยหน่วยงานหลัก 3 หน่วย คือ (1) สถาบันฝึกอบรมที่ภาคเอกชนจัดตั้งขึ้น (2) สถาบันที่รัฐวิสาหกิจจัดตั้งขึ้น (3) บริษัทเอกชนจัดตั้งศูนย์ฝึกของตนเอง ทั้ง 3 ส่วนดำเนินการฝึกอบรมอาชีพ ภายใต้การกำกับของรัฐบาล

สำหรับสภาพปัญหาที่พบในการจัดการศึกษา ได้แก่ การจัดการสอนอาชีวศึกษาให้นักเรียนสายสามัญในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จะพบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนครูช่าง ขาดเครื่องมือเครื่องจักร ขาดโครงสร้างพื้นฐานและระบบการบริหารที่ไม่เอื้อ นอกจากนั้นยังขาดการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนการจัดการสอนระดับเทคนิคในโรงเรียนโปลีเทคนิคหลักสูตร 3 ปี เมื่อจบแล้วจะไปเข้าเรียนต่อหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี ในวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เทคโนโลยีจึงได้ปริญญาตรี (B.Tech.) แต่ประสบปัญหาเนื่องจากผู้ที่จบไม่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการควบคุมการประกอบอาชีพวิศวกรรม ทั้งนี้คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่าหลักสูตรที่ใช้มีการลดวิชาหลักประเภทวิชาวิศวกรรมลงไป รวมทั้งอาจารย์ผู้สอนมีคุณภาพด้อยลงเนื่องจากอาจารย์ที่มีคุณภาพลาออกไปทำงานกับภาคธุรกิจมากขึ้น นอกจากนั้นปัญหาอีกประการหนึ่งที่พบคือ การผลิตแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เช่น ขาดหรือเกินในบางสาขา

สำหรับการพัฒนาการอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษาในระดับชาตินั้นมีแผนพัฒนารองรับโดยมีรายละเอียดที่สำคัญอาทิ เช่น การให้ทุนครูโปลีเทคนิคไปศึกษาต่อต่างประเทศ การพัฒนาศูนย์ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน การจัดตั้งศูนย์พัฒนาอาจารย์การจัดตั้งศูนย์เครื่องมือและอุปกรณ์การศึกษา การวิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษาร่วมกับสถาบันภายนอกประเทศ จึงทำให้เห็นว่าการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศปากีสถาน มีแผนการพัฒนาและส่งเสริมอย่างชัดเจน

3. การจัดการอาชีวศึกษาและเทคนิคของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน พบว่าเทคนิคและอาชีวศึกษามีช่วงเวลา 4 ปี โดยแบ่งเป็น 3 สาขา คือ ด้านเทคนิคการเกษตร และธุรกิจกับอาชีวะ นักเรียนได้วุฒิบัตรเทคนิคหลังจากจบตามหลักสูตรในสาขาการก่อสร้าง ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ สื่อสารและไฟฟ้าเทคนิค เครื่องกลทั่วไป (เครื่องจักรเหมืองแร่) การทำแบบหล่อ การหลอมโลหะ เครื่องปรับอากาศ และตู้เย็น ระบบทำความร้อน งานโลหะ เครื่องจักร ออกแบบและเชื่อม ช่างยนต์ การทอและย้อม ไฟฟ้าเครื่องกล เครื่องจักรกล ประมงและการเดินเรือพาณิชย์ การพิมพ์ อุตสาหกรรมเคมีและงานไม้ (การทำหุ่นแบบ ช่างไม้และมันฑนศิลป์)

สาขาทางการเกษตรประกอบด้วยสาขา การเกษตรทั่วไป อุตสาหกรรมอาหาร การจัดการชนบท และเครื่องจักรกสิกรรม บางสาขาดังกล่าวจัดการสอนโดยกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะที่สาขาบางสาขาจัดการสอนโดยกระทรวงเกษตร นักเรียนโรงเรียนเกษตรกรรมเลือกมาจากผู้จบโรงเรียนระดับแนะแนวที่มีความสามารถจะเรียนต่อทางสาขานี้ได้ โดยที่โรงเรียนเกษตรกรรมเป็นประเภทโรงเรียนประจำ นักเรียนจะถูกจัดให้อยู่หอพักและมีอาหารจัดให้พร้อมช่วงเวลาเรียนจะใช้ถึง 11 เดือนใน 1 ปี โดย 9 เดือน เป็นการเรียนทฤษฎีและภาคแนะนำการปฏิบัติ 2 เดือนหลังเป็นการทำงานภาคสนามจริง หลังจากเรียน 4 ปี นักเรียนจะได้ความรู้และทักษะเกี่ยวกับความรู้เชิงปฏิบัติเกี่ยวกับขบวนการผลิตพืชผล เช่น การทำไร่ การปลูกและการเก็บเกี่ยว การทำไร่ผักและไม้ผล การต่อตา ทาบกิ่งและการขยายพันธุ์ การประยุกต์ใช้วิธีการป้องกันศัตรูพืช การทำแปลงดิน การเก็บเกี่ยว การบำรุงรักษาเครื่องจักรกลการเกษตร สำหรับในด้านบริหารธุรกิจและฝึกอบรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาชีวะนักเรียนจะเรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยจะไปเยี่ยมดูงานศูนย์ฝึกอบรมการอาชีวะและโรงงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นนักเรียนได้รับการแนะนำให้ฝึกงานอีก 2 เดือน ในศูนย์ของรัฐหรือเอกชนหลังจากจบการศึกษา

ในส่วนของมีสถาบันชั้นสูงด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาอยู่ 2 ประเภท คือ วิทยาลัยเทคนิคหรือสถาบันเทคโนโลยี และสถาบันหรือศูนย์ฝึกอบรมครู เทคนิค-อาชีวะ ซึ่ง สถาบันเหล่านี้เลือกนักเรียนจากผู้จบมัธยมศึกษาทางเทคนิคอาชีวะ และจะให้ประกาศนียบัตรหลังวุฒิบัตรเมื่อจบการศึกษา ผู้จบการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคเทียบได้กับช่างเทคนิคของประเทศอื่น ๆ วิทยาลัยนักบริหารการศึกษาสำหรับช่างเทคนิค (The Colombo Plan Staff College for Technician Education) หรือ CPSC ก็ได้จัดหลักสูตรเพื่อสนองความต้องการฝึกอบรมครูของสถาบันเหล่านี้ สำหรับวิทยาลัยเทคนิคจะจัดสอนหลักสูตรเฉพาะทางของวิศวกรรมทุกด้านโดยเฉพาะในด้านวิศวกรรมเครื่องกล/เครื่องจักรไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ เคมี ก่อสร้าง/โยธา อุตสาหกรรมไม้ เสื้อผ้า โลหะ เหมืองแร่ ฯลฯ เป็นต้น หลังจากเรียน 2 ปีครึ่ง ผู้จบจากวิทยาลัยเทคนิคจะได้รับอนุปริญญาชั้นสูง (Post-Diploma Certificate) เทียบเท่าผู้จบช่างเทคนิคชั้นสูง และสามารถหางานในอุตสาหกรรมหรืองานในภาคธุรกิจอื่น ๆ ได้ การสร้างความชำนาญเฉพาะทางจะเริ่มจากปีแรกของการศึกษาและหลักสูตรเน้นการผลิตวิศวกรปฏิบัติการ อาจารย์ผู้สอนจะผ่านการฝึกอบรมมาจากอุตสาหกรรม และครูฝึกประจำโรงฝึกงานจะผ่านประสบการณ์ทางอุตสาหกรรมมายาวนาน วิทยาลัยยังจัดหลักสูตรฝึกงานในแรงงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมด้วย และจะมีความใกล้ชิดร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมตลอดเวลา ผู้จบจากศูนย์ฝึกอบรมครูด้านเทคนิค-อาชีวะเมื่อจบแล้วสามารถเข้าทำงานในกระทรวงศึกษาธิการเป็นครูในโรงเรียนมัธยมเทคนิคอาชีวะได้

นอกเหนือจากนั้นรัฐบาลยังได้มีการปรับเปลี่ยนระบบใหม่ของเทคนิคศึกษาและอาชีวศึกษา อาทิเช่น หลักสูตรอาชีวะและเทคนิคกำหนดให้ผู้ที่เรียนและมีผลคะแนนดีสามารถเข้าเรียนในสถาบันขั้นสูงได้หรือบางส่วนจะได้รับประกาศนียบัตรแสดงทักษะแล้วนำไปใช้เริ่มทำงานตามสาขาที่เรียนมาได้ นอกจากนั้นยังมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นเช่น การเรียนสองสาขาในเวลาเดียวกันโดยละเว้นวิชาภาคปฏิบัติเป็นหลักสูตรอนุปริญญาร่วม และการยืดหยุ่นให้นักเรียนย้ายจากสายหนึ่งไปสู่อีกสายหนึ่งในระดับเดียวกันเป็นต้น การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านนี้ ถือได้ว่ามีความพยายามในการเปลี่ยนแปลงให้ผู้เรียนมีโอกาสและทางเลือกมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การตอบสนองความต้องการให้กับผู้เรียนได้อย่างมาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศซาอุดีอาระเบียหรือราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการอาชีวะและเทคนิคศึกษาว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนและมีหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบ ได้แก่ The General Organization for Technical Education and Vocational Training ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (Ministry of Labour and Social Affairs) จะเป็นหน่วยงานจัดการศูนย์ฝึกอาชีพ และสถาบันเทคนิคศึกษาระดับสูง ในขณะที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดการสำหรับโรงเรียนอาชีวศึกษา และการสามัญศึกษา นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐจัดการฝึกอบรมบ้างตามความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่างที่แต่ละหน่วยต้องการบุคลากรไปใช้

ซาอุดีอาระเบียได้ก่อตั้งสถาบันเทคโนโลยีที่มีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ดีที่สุดในตะวันออกกลางคือ The Royal Technical Institute at Riyadh กับ Hofuf Technical Training School ทั้งสองแห่งสอนเน้นหนักทางด้าน Machine Tooling , Electromechanics เครื่องกล งานโลหะ นอกจากสถาบันอาชีวศึกษาที่กล่าวมา ซาอุดีอาระเบียยังมีสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อสนองความต้องการบุคลากรในทางการบริหาร คือ Institute for Pubic Administration ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองริยาดห์ สถาบันนี้มีลักษณะกึ่งราชการ มีหน้าที่จัดการฝึกอบรมทั้งภาคปกติและประเภท In-service Training สำหรับข้าราชการ สาขาวิชาที่สถาบันให้การฝึกอบรม คือ การจัดการบุคคล การจัดการทั่วไป กฎหมาย คอมพิวเตอร์ บัญชี การเลขานุการ การบริหารแผนงานและโครงการ สถาบันแห่งนี้ยังทำหน้าที่ปฏิบัติการวิจัยสนับสนุนทางวิชาการ แก่หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐบาลด้วย นอกจากนั้นซาอุดีอาระเบียยังได้ให้ความสำคัญต่อเนื่องกับการอาชีวศึกษา ได้มุ่งเน้นการปรับปรุงคุณภาพของการอาชีวศึกษาด้วยการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนการสอน และการเพิ่มสาขาวิชาและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และในภาพรวมของการอาชีวศึกษาในประเทศซาอุดีอาระเบีย สรุปได้ดังนี้

4.1 ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีโรงเรียนมัธยมสายเทคนิค ซึ่งจัดสอนวิชาชีพทางด้านช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และวิชาทางด้านเทคโนโลยีทันสมัย

4.2 ผู้จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ สามารถศึกษาต่อเนื่องไปได้ในสาขาเดียวกันในวิทยาลัยจูเนียร์ (Junior College) หรือไปสอบเข้ามหาวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.3 การเรียนวิชาชีพของสตรี เริ่มมีมากขึ้นในปัจจุบัน แต่ก็จำกัดอยู่เฉพาะในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการบ้านการเรือนเท่านั้น ยังไม่เปิดกว้างเหมือนโรงเรียนของนักศึกษาชาย อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางศาสนา

4.4 การพัฒนาทักษะฝีมือและฝึกอาชีพในซาอุดีอาระเบีย จัดเป็นการศึกษานอกระบบ ส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยโรงเรียนเอกชน เพื่อพัฒนาคนเป็นช่างเทคนิคคอมพิวเตอร์ ช่างไฟฟ้า ช่างเครื่องยนต์ ช่างไม้ก่อสร้าง ฯลฯ

กล่าวโดยสรุปได้ว่ากลุ่มประเทศมุสลิมได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก อาทิ ประเทศมาเลซียที่นำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการสร้างและฝึกฝนทักษะของประชาชน เพิ่มศักยภาพของคนให้สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อก้าวสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม ในประเทศปากีสถานมีแผนพัฒนาอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษาที่ชัดเจน เช่น การพัฒนาศูนย์ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน การส่งครูไปศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นต้น สำหรับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านจัดการอาชีวศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีทางเลือกตามความต้องการมากขึ้น เช่น เปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและเทศซาอุดิอาระเบีย ซึ่งรัฐบาลได้จัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีที่มีเครื่องมืออุปกรณ์ดีที่สุดในแถบตะวันออกกลางเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเทศกลุ่มมุสลิมซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีความเคร่งครัดต่อหลักศาสนาอิสลาม แต่ก็ให้ความสำคัญกับการจัดการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก

การถ่ายโอนการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดในการถ่ายโอน

แนวคิดการถ่ายโอนการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนามาจากแนวคิดในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งปรัชญา เวสารัชช์ (2545) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน คือการที่ประชาชน หรือชุมชน หรือองค์กรของประชาชนได้เข้ามาที่ส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอน ในรูปแบบของการตัดสินใจ กำหนดชีวิตของตนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาหรือยกระดับความสามารถของตนในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เป็นอยู่ให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน ดังนั้น หากกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการจัดการ ศึกษา ย่อมจะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในหลายลักษณะ ดังที่ชูชาติ พ่วงสมจิตร์ (2540) ได้กล่าวถึงกลุ่มปัจจัยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา 3 กลุ่มปัจจัย ได้แก่

1. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีอุตสาหกรรมเป็นหลัก และสภาวะในช่วงเศรษฐกิจดี ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองท้องถิ่น กระตุ้นให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม ได้แก่ ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนไทย

2. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความศรัทธา ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความเป็นห่วงสวัสดิภาพของบุตรหลาน ความเกี่ยวข้องผูกพันกับโรงเรียน สถานภาพของคนในชุมชน ความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียน ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนในชุมชน เครือข่ายชุมชน ผู้นำชุมชน ความพร้อมของคนในชุมชน การเห็นความสำคัญของตนเองและการเห็นแก่ความเจริญของส่วนรวม

3. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียนประกอบด้วย ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ปัจจัยเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานของโรงเรียน โรงเรียนมีระบบที่เอื้อให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม ปัจจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีแผนงานและการพัฒนาที่ดี ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน ความเป็นโรงเรียนของชุมชน และเป็นแหล่งสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้มามีส่วนร่วม

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าแนวคิดในการถ่ายโอนการศึกษาสู่ท้องถิ่นนั้นมาจากฐานคิดในเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ความต้องการของชุมชนและความพร้อมของโรงเรียน

นโยบายและแผนงานกระจายอำนาจการศึกษา

ด้วยเหตุผลของการมีส่วนร่วมของชุมชนดังกล่าว รัฐบาลจึงได้ออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระที่บัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีสาระที่ระบุไว้ในหมวดที่ 1 ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษามาตรา 8(2) ระบุว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9(5) ระบุว่าการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และในมาตรา 9(6) ได้ระบุให้มีการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ

หมวด 3 ระบบการศึกษาได้ระบุถึงความร่วมมือในระดับอาชีวศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในมาตรา 20 ระบุว่า การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

หมวด 7 ด้านครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้ระบุเรื่องการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน มาตรา 57 ระบุว่า ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ได้ระบุถึงการระดมทรัพยากรจากชุมชนและมาตรการจูงใจในการระดมทรัพยากร ในมาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้ในการจัดการศึกษา มาตรา 58(1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา 58(2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาค

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทรัพย์สินและทรัพยากรอื่น ๆ ให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสม และความจำเป็น และในวรรคสองระบุว่า ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ประเด็นสาระที่กล่าวถึงนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างชัดเจน และในฐานะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรของชุมชนที่สมควรจะเข้ามามีบทบาทต่อการจัดการศึกษา ดังนั้น รัฐบาลจึงกำหนดนโยบาย เพื่อผลักดันให้มีการกระจายอำนาจการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9(2) ระบุว่า

“การจัดระบบโครงสร้างและการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

และในมาตรา 40-41 ยังกำหนดว่า “ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น และให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินไปได้ รัฐบาลจึงได้ออกพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยกำหนดนโยบายให้กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ มาตรา 16(9) มาตรา 17(6) และมาตรา 18 ว่า “ให้เทศบาลเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนี้ ในมาตรา 30(1) และ (2) ได้กำหนดให้ดำเนินการถ่ายโอนกิจการให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในกำหนดเวลา โดยภารกิจที่เป็นการดำเนินการซ้ำซ้อนระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการให้เสร็จภายใน 4 ปี รวมทั้งกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้ชัดเจน โดยให้เป็นไปตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ทั้งนี้ต้องไม่เกินระยะเวลา 10 ปี

ทั้งนี้ ได้มีการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 โดยได้มีการกำหนดแนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 8 ด้าน เช่น ในด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแนวทางไว้ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ

3. การพัฒนาองค์กรในระดับจังหวัด เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ

4. การปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบบัญชี และระบบบริหารงานบุคคล ระบบการติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล

5. การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนและภาคประชาสังคมในการตรวจสอบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับการพัฒนาองค์กรในระดับจังหวัดเพื่อรองรับการถ่ายโอน ได้กำหนดหลักการทั่วไปไว้ดังนี้

1. การดำเนินภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางด้าน ต้องการความชำนาญในวิชาชีพเฉพาะและความเป็นเอกภาพในการจัดบริหารสาธารณะ เช่น การจัดการศึกษา การสาธารณสุข การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จำเป็นต้องจัดให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้านระดับจังหวัด โดยให้มีอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและมาตรฐานการจัดบริหารสาธารณะเรื่องนั้น ๆ ในเขตจังหวัด การจัดสรรทรัพยากร การกำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งประสานความร่วมมือระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการจัดบริการสาธารณะ คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์ปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้านระดับเขตพื้นที่ในเขตจังหวัดแทนคณะกรรมการเฉพาะด้านระดับจังหวัดได้ โดยต้องคำนึงถึงความเป็นเอกภาพในการจัดการบริการสาธารณะ

2. คณะกรรมการเฉพาะด้าน ตามข้อ 1. ควรประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานของรัฐ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนฝ่ายวิชาชีพ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนประชาชน และหรือภาคประชาสังคม

กล่าวโดยสรุป รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการกระจายอำนาจ ด้านการจัดการศึกษาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แต่จากการศึกษารูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ พบว่า การบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีคณะกรรมการบริหารการศึกษาของท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาการขาดอิสระทั้งในด้านแผนงานการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณและการเงิน มีรายได้ไม่เพียงพอ ยังต้องพึ่งงบประมาณจากส่วนกลาง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าที่ควร รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

องค์ความรู้ที่ได้ประมวลมานี้ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวคิดพื้นฐานการวิจัย รวมถึงข้อคำถามในการสัมภาษณ์โดยพิจารณาตัวแปรหลักที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการอาชีวศึกษา คือ

(1) นโยบายของรัฐบาล ระบุว่าการจัดเทคนิคศึกษาและอาชีวศึกษาต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังทางการเมือง เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่มุ่งมั่นและชัดเจน จึงจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(2) หลักสูตรการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาซึ่งถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าการจัดการอาชีวศึกษาให้บรรลุเป้าประสงค์ต้องมีกลยุทธ์ในการสร้างมาตรฐานและพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การประกันคุณภาพสถานศึกษา การส่งเสริมประสบการณ์ด้วยการบริการสังคมและการสร้างความร่วมมือกับเครือข่าย

(3) การบริหารงานบุคลากร มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา การดำเนินงานด้านบุคลากร ในการบริหารการศึกษานั้น มีขอบข่ายคือการแสวงหาบุคคล การทำนุบำรุงและรักษาบุคคล การพัฒนาบุคคล และการให้บุคคลพ้นจากงาน

(4) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการจัดการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ที่มุ่งเน้นทำความเข้าใจสภาพสถานการณ์ความเกี่ยวข้องต่าง ๆ ในบริบทและความแตกต่างของความคิดของบุคคล โดยศึกษาดูในแต่ละส่วนในภาพรวม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ (นิศา ชูโต, 2540: 16) โดยการวิจัยดำเนินการแบบการผสานในระดับการเก็บข้อมูลแบบเทคนิคสามเส้า ลักษณะต่างแหล่งข้อมูล (triangulation of sources) คือใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง ภายใต้วิธีเดียวกันคือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกูล และสุภาพ ฉัตราภรณ์, 2545: 225) ทั้งนี้เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ และแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งวิธีวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เป็นการศึกษาสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลสถานศึกษา ความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ การจัดหลักสูตร คุณภาพการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวก การบริหารงานบุคลากร ความร่วมมือกับสถานประกอบการ องค์กรศาสนาอิสลามและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาและปัญหาอุปสรรค โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร (document analysis) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth interview) โดยผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยวิจัย ซึ่งประกอบด้วยผู้ช่วยวิจัย 2 คนและล่ามภาษามลายูท้องถิ่น 1 คนโดยทั้ง 3 คน เป็นครูผู้สอนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสอนอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลของจังหวัดยะลา ซึ่งร่วมเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยกันทั้งสามจังหวัดทั้งนี้ก่อนดำเนินการได้ประชุมร่วมกันโดยผู้วิจัยได้ใช้คู่มือสัมภาษณ์เป็นแนวทางสร้างความเข้าใจร่วมกัน เมื่อเข้าสู่พื้นที่ได้ร่วมกันสัมภาษณ์และผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้จดบันทึกการสัมภาษณ์ หลักจากนั้นจะประชุมทีมงานเพื่อสรุปคำสัมภาษณ์ให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ก่อนที่ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ โดยจัดกลุ่มตามเนื้อหาแล้วนับจำนวนความถี่และสร้างข้อสรุป

สำหรับกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาในระยะที่ 1 ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ซึ่งเป็นนักเรียน นักศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน 6 แห่ง ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี และวิทยาลัยเทคนิคนราธิวาสที่โอนไปสังกัดมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ประกอบการ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยวิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยมีวิธีการเลือก ดังนี้

1. เลือกสถาบันอาชีวศึกษาตัวอย่าง โดยเลือกสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งเปิดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประกอบด้วย 6 สถาบัน คือ วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี และวิทยาลัยเทคนิคนราธิวาสที่โอนไปสังกัดมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

2. เลือกผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการที่เป็นผู้ให้ข้อมูล โดยมีวิธีการคัดเลือกดังนี้

2.1 ผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งระดับผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการสถาบันละ 1 คน รวม 6 คนในการเก็บข้อมูลได้ประสานงานเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการแต่ละสถาบัน ซึ่งหลายท่านไม่สะดวกในการให้ข้อมูล จึงเลือกเก็บข้อมูลจากรองผู้อำนวยการ โดยพิจารณาจากตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารงานด้านการเรียนการสอน ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร ซึ่งได้ข้อมูลจากผู้อำนวยการ 1 คน และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 3 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2 ผู้สอนเป็นอาจารย์ประจำและเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ทั้งนี้มีเกณฑ์พิจารณาว่าเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการศาสนาอิสลามอย่างลึกซึ้ง จะสามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน โดยใช้เกณฑ์การเลือกตามโครงสร้างหลักสูตรที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวิชาชีพและกลุ่มวิชาสามัญ-สัมพันธ์ สำหรับกลุ่มวิชาชีพเลือกจากสาขาวิชาที่มีผู้เรียนจำนวนมากที่สุด ส่วนกลุ่มวิชาสามัญ-สัมพันธ์เลือกจากอาจารย์ที่ต้องทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านกิจการนักศึกษา เพราะมีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ได้ตัวแทนอาจารย์จำนวน 12 คน ในการเก็บข้อมูลได้พิจารณาเลือกอาจารย์ตามเกณฑ์ที่กำหนดได้จำนวน 11 คน เนื่องจากอาจารย์ในบางสถาบันติดราชการกระทันหันไม่สามารถให้ข้อมูลได้

2.3 ผู้เรียน เป็นนักเรียน นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตร ปวช. และปวส. เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.50 ขึ้นไป ทั้งนี้พิจารณาว่าเป็นผู้มีศักยภาพทางการเรียน และมีความรู้ความเข้าใจในหลักการอิสลาม ใช้เกณฑ์การเลือกตามประเภทวิชาและสาขาวิชา ได้แก่ ช่างอุตสาหกรรม พณิชยกรรม และ คหกรรม ได้ตัวแทนตามสาขาวิชาละ 1 คน ทั้งนี้ในการคัดเลือกได้พิจารณาร่วมกับอาจารย์ประจำชั้นและเลือกได้หัวกน้าชั้นของแต่ละสาขา ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ ในการเก็บข้อมูลได้พิจารณาเลือกผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดได้จำนวน 30 คน

2.4 ผู้ปกครอง เป็นผู้ปกครองนักเรียน นักศึกษา ตามที่เลือกได้จากข้อ 2.3 อย่างละ 1 คน ในการเก็บข้อมูลได้จำนวน 29 คน เนื่องจากมีผู้ปกครอง 1 คน ติดการประกอบอาชีพ จึงไม่สามารถให้ข้อมูลได้

2.5 ผู้ประกอบการเป็นผู้บริหารสถานประกอบการในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสถาบันอาชีวศึกษาตัวอย่างเป็นผู้เสนอชื่อ โดยพิจารณาเกณฑ์การเข้าทำงานของผู้ที่จบการศึกษาเป็นจำนวนมากเป็นหลัก และกำหนดตามประเภทวิชา ในการเก็บข้อมูลได้จำนวน 13 คน

สำหรับกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาที่กล่าวข้างต้นสามารถแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ระยะที่ 1

สถาบัน	วท.ยะลา	วอ.ยะลา	วท.ปัตตานี	วอ.ปัตตานี	วทก.ปัตตานี	ม.นราธิวาส	รวม
ผู้บริหาร							6
- ผู้อำนวยการ						1	
- รองผู้อำนวยการ	1	1	1	1	1	-	
ผู้สอน							11
- สามัญ-สัมพันธ์	2	1	-	-	1	1	
- วิชาชีพ	1	1	1	1	1	1	
ผู้เรียน							30
- ช่างอุตสาหกรรม	5	-	2	-	-	2	
- พาณิชยกรรม	-	4	2	6	4	3	
- คหกรรม	-	1	-	-	-	1	
ผู้ปกครอง							29
- ชาย	5	5	2	4	2	3	
- หญิง	-	-	2	2	2	2	
ผู้ประกอบการ							13
- ภาคเอกชน	1	1	2	2	1	-	
- ภาคราชการ	1	1	-	-	1	3	

ในส่วนของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานในการตอบคำถามการวิจัย การได้มาของข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงนั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจึงมีความสำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดของกาญนา เกียรติมณีรัตน์ (2546: 48) มาใช้ในการสร้างเครื่องมือ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างกรอบในการศึกษาจากความรู้จากทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิดจากประสบการณ์มากำหนดกรอบในการศึกษา

2. พิจารณาปัญหาที่ต้องการวิจัยและกรอบในการศึกษา โดยกำหนดประเด็นที่จำเป็นต่อการศึกษาและกำหนดรายละเอียดของแต่ละประเด็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. สร้างข้อคำถามและสร้างแนวของคำตอบ โดยลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด (open ended question) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบตอบได้อย่างเสรี

ดังนั้นผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ในการศึกษา ระยะที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยสร้างข้อคำถาม ในลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบมีโอกาสตอบได้อย่างเสรี ซึ่งแบบสัมภาษณ์ในระยะที่ 1 มี 4 ฉบับ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารและผู้สอน แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เรียน แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครอง และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ประกอบการ โดยลักษณะคำถามประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับสภาพตลาดแรงงานในพื้นที่ ปัญหาอุปสรรคในการผลิตกำลังคน การบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน การประกันคุณภาพ การบริหารงานบุคคล การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ บทบาทการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรศาสนาอิสลาม คุณลักษณะและความสามารถของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและหลักการศาสนาอิสลาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบด้านเนื้อหา โดยผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการที่วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี ซึ่งเป็นวิทยาลัยเทคนิคที่มีผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนมาก ได้ผู้ให้ข้อมูลเป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูแผนกช่างกล 1 คน ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา 1 คน นักศึกษาแผนกช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า และช่างอิเลคทรอนิกส์ แผนกละ 1 คน ผู้ปกครองนักศึกษา 3 คน และผู้ประกอบการ 2 คน โดยดำเนินการในระหว่างวันที่ 19-30 มีนาคม 2550 เมื่อทดลองใช้แล้วพบว่าข้อคำถามมีความชัดเจน ได้คำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำเครื่องมือดังกล่าวมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ได้พิจารณาให้ความเห็นชอบ แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลภาคสนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีแผนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขั้นเตรียมงาน

เนื่องจากพื้นที่การวิจัย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบกับช่วงที่ดำเนินการวิจัย มีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องเตรียมผู้ช่วยวิจัยในพื้นที่และล่ามภาษามลายูท้องถิ่น โดยสร้างคู่มือในการสัมภาษณ์ซึ่งปรากฏอยู่ในภาคผนวก ข และประชุมสร้างความเข้าใจในเนื้อหา และวิธีการเก็บข้อมูล เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนั้นยังต้องติดต่อประสานงานในช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน 2550 เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ผ่านทางองค์กรบริหารส่วนจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

ขั้นเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมกันสัมภาษณ์ โดยเฉพาะการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้นำศาสนาอิสลามบางท่านต้องใช้ล่ามช่วยในการอธิบาย เพราะท่านเหล่านั้นใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในการสื่อสาร สำหรับการบันทึกข้อมูล ใช้การบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ และเมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์จะมีการประชุมทีมสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และความเข้าใจร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง

สำหรับช่วงเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ ในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ดำเนินการสัมภาษณ์ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2550 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2551

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การจัดระเบียบโครงสร้างและการแปลความหมายของข้อมูล เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลของสุภางค์ จันทวานิช (2546 : 17-64) มาปรับใช้ดังนี้

1. การใช้แนวคิดทฤษฎีและการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ โดยดำเนินการก่อนเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลและในขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างบทสรุป โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัยอย่างกว้างขวาง จนสามารถสร้างกรอบการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับการวิจัยนี้ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา การศึกษาสำหรับชาวไทยมุสลิมและการถ่ายโอนภารกิจการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งข้อมูลทั้งหมดได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาวิเคราะห์และสรุปจนได้กรอบในการศึกษา กล่าวคือการจัดการอาชีวศึกษาจะแยกประเด็นเป็น 4 ส่วน ได้แก่นโยบายของรัฐบาล หลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารงานบุคลากร และการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและหลักการศาสนาอิสลาม

2. การตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูล เพื่อตรวจดูความครบถ้วนของข้อมูลและเพื่อประเมินคุณภาพของข้อมูลว่าอยู่ในระดับที่จะนำมาวิเคราะห์และตอบปัญหาการวิจัยได้ โดยผู้วิจัยมีการตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาหมายถึงผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบข้อมูลในการสัมภาษณ์ และการวิจัยครั้งนี้ใช้แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน เรียกว่าเป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบต่างแหล่งข้อมูล (triangulation of sources) กล่าวคือการใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งภายใต้วิธีการเดียวกันคือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกคนต่างกลุ่มต่างสถานะในเรื่องเดียวกัน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูล เพื่อตอบปัญหาการวิจัยระยะที่ 1 คือการศึกษาสภาพการจัดการและปัญหาอุปสรรคได้เลือกผู้ให้ข้อมูลเป็น 5 กลุ่ม คือผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ โดยการใช้แหล่งข้อมูลหลายแหล่งนี้จะได้แง่มุมที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้กระจ่างชัดและมีความเที่ยงตรงยิ่งขึ้น

3. การจดบันทึกข้อมูล เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด ผู้วิจัยจึงได้จัดทำคู่มือการสัมภาษณ์สำหรับทีมผู้ช่วยวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยระยะที่ 1 ใช้ทีมสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย 2 คน และล่ามภาษามลายูท้องถิ่น 1 คน ดังนั้นในการสัมภาษ์จึงมอบหมายให้ผู้ช่วยวิจัยบันทึกข้อมูลโดยจดข้อมูลโดยละเอียดไว้ก่อน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มคำและตีความ จากนั้นหาค่าความถี่ และสรุปต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นำข้อสรุปเรื่องสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรค ซึ่งปรากฏอยู่ในภาคผนวก ก มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ในประเด็นต่อไปนี้ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดอาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก การสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายนอกสถาบัน การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรศาสนาอิสลาม การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและหลักศาสนาอิสลาม และการจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้สำเร็จการศึกษา ตามแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญในภาคผนวก ก จากนั้นนำเสนอข้อสรุปต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาก่อนดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ จดบันทึกและสรุปคำสัมภาษณ์ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบคำสัมภาษณ์ก่อนนำมาวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มเนื้อหา เพื่อสร้างข้อสรุปและทำการวิเคราะห์สร้างเป็นรูปแบบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษา

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาระยะที่ 2 ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยคำนึงถึงบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การทำหน้าที่ในการร่วมจัดทำหลักสูตรหรือเป็นกรรมการของสภานศึกษา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย นักวิชาการด้านศาสนาอิสลามในสถาบันอาชีวศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา นักวิชาการด้านการอาชีวศึกษา ผู้แทนองค์กรศาสนาอิสลาม ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนหอการค้าจังหวัด ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. นักวิชาการด้านศาสนาอิสลามในสถาบันอาชีวศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 3 คน พิจารณาว่าเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและเป็นผู้สอนด้านศาสนาอิสลามมาไม่น้อยกว่า 15 ปี และมีประสบการณ์ในการบริหารงานด้านวิชาการในสถาบันการศึกษา โดยการคัดเลือกใช้แบบเจาะจงตามคุณสมบัติเบื้องต้นที่กำหนดไว้และพิจารณาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก 1 คนก่อน แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญนั้นแนะนำบุคคลอื่นต่อไป

2. นักวิชาการด้านอาชีวศึกษาจำนวน 3 คน พิจารณาว่าเป็นผู้มีตำแหน่งบริหารหรือประสบการณ์ในการบริหารงานด้านอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือเป็นผ๕้สอนที่มีตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์ในการเป็นกรรมการจัดทำหลักสูตรของสำนักงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะกรรมการการอาชีวศึกษาไม่น้อยกว่า 15 ปี ในการคัดเลือกใช้แบบเจาะจงตามคุณสมบัติเบื้องต้นที่กำหนดไว้และประสานงานไปที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเมื่อได้ผู้เชี่ยวชาญ 1 คนแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญนั้นแนะนำบุคคลอื่นต่อไป

3. ผู้แทนองค์กรศาสนาอิสลามจำนวน 3 คน พิจารณาว่าเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจและมีตำแหน่งบริหารในคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและมีประสบการณ์ในการร่วมจัดทำหลักสูตรหรือเป็นกรรมการสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 3 คน พิจารณาว่าเป็นผู้มีตำแหน่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

5. ผู้แทนหอกาค้าจังหวัดจำนวน 3 คน พิจารณาว่าเป็นผู้มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารในหอการค้าจังหวัดและมีประสบการณ์ในการร่วมจัดทำหลักสูตรหรือเป็นกรรมการสถานศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะกึ่งมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามในประเด็นต่อไปนี้

1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร
2. การจัดการเรียนการสอน
3. การจัดกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
4. การจัดอาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก
5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายนอกสถาบัน
6. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. การสร้างความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรศาสนาอิสลาม
8. การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา
9. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและหลักศาสนาอิสลาม
10. การจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้สำเร็จการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้ศึกษาข้อมูลจากการวิเคราะห์คำตอบจากแบบสัมภาษณ์ในระยะที่ 1 ที่ผู้วิจัยส่งให้ก่อนที่จะตอบคำถามในชุดนี้

สำหรับเครื่องมือในระยะที่ 2 นั้น ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาโดยผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน และดำเนินการสัมภาษณ์ ตั้งแต่วันที่ 12 พฤษภาคมถึงวันที่ 26 มิถุนายน 2552

การตรวจสอบข้อมูล ใช้แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันเพื่อหาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษา โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลเป็น 5 กลุ่ม คือ นักวิชาการด้านศาสนาอิสลามในสถาบันอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา นักวิชาการด้านอาชีวศึกษา ผู้แทนองค์กรศาสนาอิสลาม ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนหอการค้าจังหวัด ดังรายนามผู้เชี่ยวชาญปรากฏในภาคผนวก ง สำหรับการจดบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยทำหน้าที่สัมภาษณ์และจดข้อมูล โดยมีผู้ช่วยวิจัยอีก 1 คนเป็นผู้ช่วยจดบันทึกจากนั้นนำมาสรุปคำสัมภาษณ์ แล้วส่งกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุป

ระยะที่ 3 การตรวจสอบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นำข้อสรุปรูปแบบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษามาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ในประเด็นนโยบายของรัฐบาล การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารบุคลากรและการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ได้นำข้อสรุปและแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณาความถูกต้อง ก่อนนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ โดยนำเสนอรูปแบบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาก่อนดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์จดบันทึกและสรุปคำสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มเนื้อหาและสร้างข้อสรุป

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาระยะที่ 3 พิจารณาคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยคำนึงถึงบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่หรือมีความเกี่ยวข้องในด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาทั้งนี้กำหนดแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ประกอบด้วยนักวิชาการด้านศาสนาอิสลามในสถาบันอุดมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการอาชีวศึกษา ผู้แทนองค์กรศาสนาอิสลาม ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้แทนหอการค้าในจังหวัด ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และผู้เรียนในสถาบันอาชีวศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรายนามผู้วิจัยปรากฏในภาคผนวก ง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์แบบเจาะจง ทั้งนี้ใช้วิธีการในการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แบบการเลือกในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 โดยคัดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ผู้สอนสายอาชีพ 4 คน ผู้สอนสายสามัญ 2 คน ผู้เรียน 4 คน นักวิชาการด้านศาสนาอิสลาม 1 คน ผู้แทนองค์กรศาสนาอิสลาม 1 คน ผู้เชี่ยวชาญอาชีวศึกษา 1 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คน และผู้แทนหอการค้าจังหวัด 1 คน รวม 17 คน

การเก็บข้อมูลระยะที่ 3 กับผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และกรุงเทพมหานคร จำนวน 17 คน ดำเนินการสัมภาษณ์ ตั้งแต่วันที่ 5 – 25 สิงหาคม 2552 สำหรับการจดบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยทำหน้าที่สัมภาษณ์และจดข้อมูลโดยมีผู้ช่วยวิจัยอีก 1 คน เป็นผู้ช่วยจดบันทึกร่วมด้วย จากนั้นนำมาสรุปคำสัมภาษณ์และนำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุป

สำหรับวิธีดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ สามารถแสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

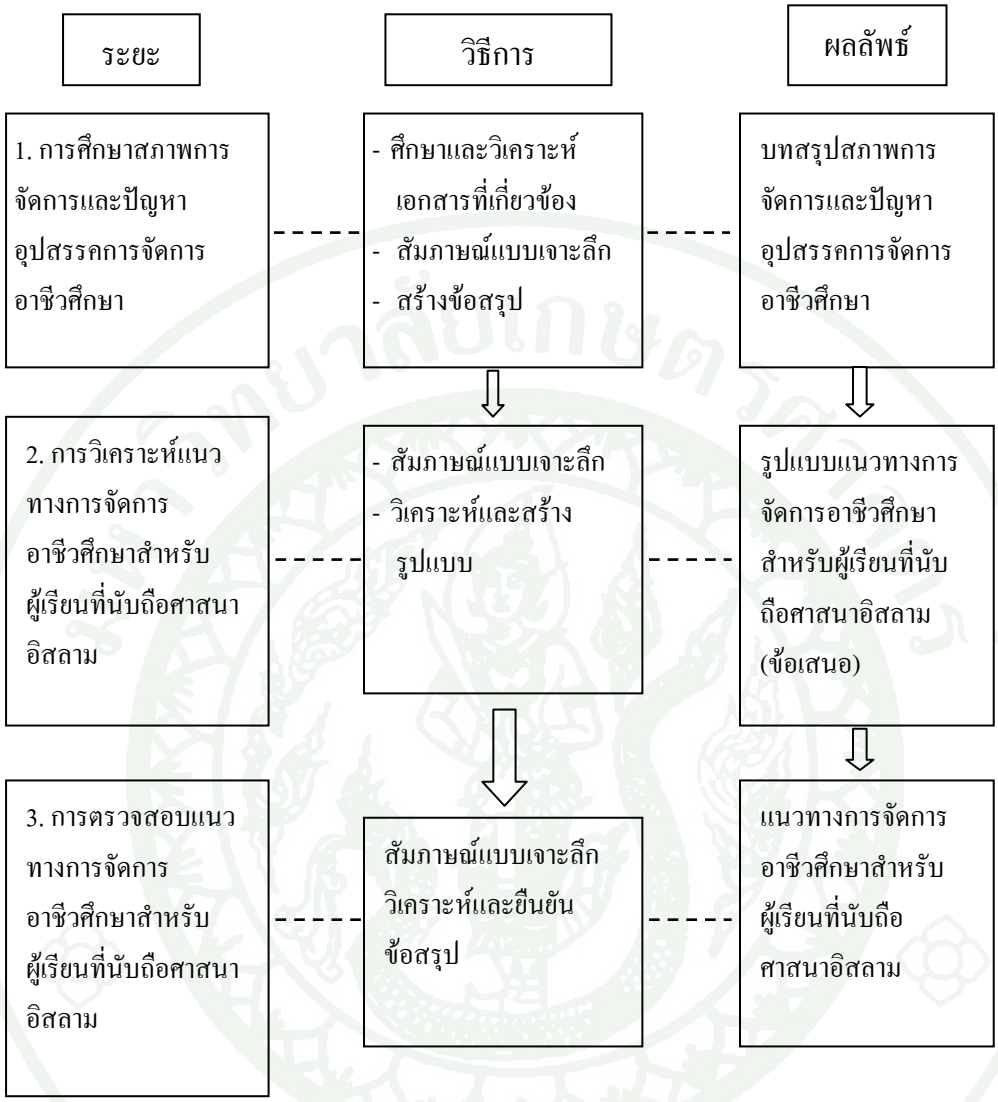

ภาพที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการนำเสนอผลการวิจัยนั้น เนื่องจากผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการคิดวางแผนและจัดกระทำอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การเข้าสู่พื้นที่วิจัยในการศึกษาสภาพการจัดการ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างที่มีคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลตอบได้อย่างอิสระ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เป็นทางการ แบ้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์จนได้ข้อสรุป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาเขียนรายงานวิจัยแบบรายงานข้อเท็จจริง แต่ได้ปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เหตุผลเกี่ยวกับประเด็นในการศึกษาเกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนาและความมั่นคงของประเทศที่พื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความอ่อนไหวในเชิงเสถียรภาพความมั่นคง ซึ่งนิศา ชูโต (2540: 152-153) ได้กล่าวถึงการเขียนรายงานวิจัยเชิงคุณภาพว่า "...ผู้เขียนเป็นผู้วิเคราะห์สร้างและเสนอแทนบุคคลในสนามที่เขามิได้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย ในฐานะผู้เขียนมีอำนาจและสิทธิขาดว่าจะเป็นปากเป็นเสียงให้กับใคร เรื่องอะไร เกี่ยวข้องกับเรื่องมุมมองใดได้อย่างอิสระ รวมทั้งการเปิดเผยหรือปกปิดความจริงเกี่ยวกับบุคคลและเรื่องราวที่ศึกษาแก่สาธารณชนบางส่วน บางตอนหรือทั้งหมดก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบ จริยธรรมและคุณธรรมของผู้เขียนว่าจะใช้สิทธิดังกล่าวอย่างไรและจะแก้ปัญหาอย่างไร..." ดังนั้นในการนำเสนอผลการวิจัยตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยอ้างอิงข้อมูลตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้ประกอบการ

สำหรับผลการวิจัยตอนที่ 2 เกี่ยวกับแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยกำหนดผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นเพื่อเป็นการปกปิดชื่อของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดนามแฝงของผู้ให้ข้อมูลในการอ้างอิง โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน จะใช้ชื่อว่าเป็น ผู้เชี่ยวชาญ 1 ถึงผู้เชี่ยวชาญ 20 และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน ใช้ชื่อเป็น ผู้เกี่ยวข้อง 1 ถึง ผู้เกี่ยวข้อง 12 ทั้งนี้การนำเสนอชื่อของผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องที่ระบุไว้ในภาคผนวกนั้น จะไม่ได้จัดเรียงตามลำดับหมายเลขแต่จะปรับเป็นการเรียงลำดับตามพยัญชนะหน้าชื่อ เพื่อปกปิดข้อมูลของบุคคลผู้ให้ข้อมูลตามความจำเป็นที่กล่าวแล้วในเบื้องต้น สำหรับการอ้างอิงผลการศึกษาในส่วนของการสัมภาษณ์ สามารถดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ค

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

สำหรับผลการวิจัยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลผ่านกระบวนการวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์จากเอกสารและแปลความหมายจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล และวิเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบในการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ข้อค้นพบซึ่งนำเสนอเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญซึ่งผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ข้อมูลทั่วไปของการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่

สภาพการจัดการอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปีการศึกษา 2552 มีสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีจำนวน 13 แห่ง ประกอบด้วยจังหวัดยะลา 5 แห่ง จังหวัดปัตตานี 6 แห่ง และจังหวัดนราธิวาส 2 แห่ง มีนักเรียนนักศึกษาจำนวน 17,331 คน และมีโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนจำนวน 4 แห่ง มีนักเรียนนักศึกษาจำนวน 2,325 คน ส่วนสถาบันที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาประกอบด้วยวิทยาลัยชุมชนจำนวน 3 แห่ง มีผู้เรียนจำนวน 4,024 คน และมหาวิทยาลัย 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ที่รวมสถาบันอาชีวศึกษา 3 แห่งไว้ในสังกัด คือ วิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส วิทยาลัยการอาชีพตากใบ และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนราธิวาส ในปีการศึกษา 2551 มีนักเรียนนักศึกษาจำนวน 1,242 คน โดยภาพรวมของทุกสถาบันเปิดสอนทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ใน 5 ประเภทวิชา ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาการก่อสร้าง โยธา เครื่องกล เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง เทคนิคการผลิต โลหะการ เทคนิคโลหะ ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิคส์ ไฟฟ้ากำลัง เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคนิคสถาปัตยกรรม

2) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คอมพิวเตอร์กราฟฟิก เทคโนโลยีสารสนเทศ พาณิชยการ การบัญชี การตลาด การขาย การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการทั่วไป การจัดการโลจิสติกส์ การจัดการธุรกิจค้าปลีก การเลขานุการ การโรงแรมและบริการ และภาษาต่างประเทศธุรกิจ

3) ประเภทวิชาคหกรรม สาขาคหกรรมศาสตร์ อาหารและโภชนาการ ผ้าและเครื่องแต่งกาย เทคโนโลยีผ้าและเครื่องแต่งกาย และการบริหารงานคหกรรมศาสตร์

4) ประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาเกษตรศาสตร์ แปรรูปสัตว์น้ำและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

5) ประเภทวิชาศิลปกรรม สาขาการพิมพ์ และศิลปกรรม

2. สภาพการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่

เมื่อพิจารณาถึงผลการศึกษาที่มาจากความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับสาขาวิชาที่ตลาดแรงงานในพื้นที่ทั้งจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีความต้องการแรงงานพบว่ามีความสอดคล้องกับสาขาวิชาที่วิทยาลัยเปิดสอนอยู่แล้วอาทิ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้ากำลัง ช่างอิเลคทรอนิคส์และช่างกล ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาการบัญชี คอมพิวเตอร์และการตลาด ประเภทวิชาคหกรรม สาขาอาหารและโภชนาการ และประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาประมง

สำหรับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรที่วิทยาลัยแต่ละแห่งดำเนินการอยู่นั้น ผู้บริหารและอาจารย์ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมสาขาพาณิชยกรรมและคหกรรมว่าหลักสูตรที่ดำเนินการอยู่สามารถใช้ได้ดีและมีความเหมาะสมได้รับการประเมินผลทั้งการประเมินภายในสถานศึกษาและการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยผลการศึกษาด้านการประกันคุณภาพของสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างปีการศึกษา 2550-2552 (www.technictani.ac.th/t1/r4.pdf) พบว่าแต่สถาบันมีการดำเนินงานประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบ โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีการใช้หลักการบริหารแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วมและทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการนำรูปแบบการบริหารงานแบบวงจรเดมมิ่ง (Plan, Do, Check และ Act) มาใช้ในการบริหารงานสถานศึกษา นอกจากนั้นผู้บริหารและอาจารย์แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าทุกสถาบันมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการอาชีวศึกษา

ในด้านการจัดการเรียนการสอน หากมองในมิติของตัวผู้สอน พบว่าผู้บริหารและอาจารย์ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ในประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรมและศิลปกรรม สอนได้ดี โดยมีผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนต่อครูผู้สอนเป็นเครื่องมือในการประเมินผลการสอนของอาจารย์ แต่ในอีกมิติหนึ่งที่ผลการศึกษาแสดงถึงการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สภาพชุมชนและหลักการของศาสนาอิสลามนั้น ปรากฏอยู่ในปัญหาอุปสรรคของสถาบัน อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนไม่ได้ดำเนินการอยู่แต่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สถาบันการศึกษาต้องใช้ทรัพยากรและเครือข่ายความร่วมมือที่มาจากภายนอกสถาบัน ได้แก่ สถานประกอบการทั้งในและนอกพื้นที่ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า วิทยาลัยทุกแห่งมีการติดต่อประสานงานในการทำความร่วมมือกับสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สถานศึกษาและสถานประกอบการในต่างประเทศ โดยผู้บริหารและอาจารย์ ระบุว่ามีการส่งนักเรียน นักศึกษาเข้ารับการฝึกงานมีการรับพนักงานในบริษัทและโรงงานเข้ามาเรียนในหลักสูตรพิเศษที่เปิดรอบบ่าย รอบค่ำ และเสาร์อาทิตย์ มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาอบรมให้ความรู้ในเรื่องวิชาชีพที่น่าสนใจ มีการขอรับทุนการศึกษามาสนับสนุนนักศึกษา มีการส่งอาจารย์และบุคลากรไปศึกษาภาษาต่างประเทศเช่น ภาษาจีนที่ประเทศจีน ภาษาอังกฤษที่ประเทศฟิลิปปินส์ และการศึกษาดูงานด้านคอมพิวเตอร์ที่ประเทศมาเลเซีย เป็นต้น นอกจากนั้นผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่ที่มีสถานประกอบการในพื้นที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักศึกษาเข้ารับการฝึกงาน ส่วนความร่วมมือกับผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลาม ผลการศึกษามุ่งประเด็นที่ความเกี่ยวข้องกับบทบาทที่สมควรจะมีหรือไม่ ซึ่งพบว่าผู้บริหารและอาจารย์ ห็นสมควรที่จะมีความร่วมมือเกี่ยวกับการวางนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การจัดหลักสูตรที่สอดแทรกศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการช่วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประชาสัมพันธ์และส่งบุตรหลานเข้าเรียนเพื่อเป็นการสร้างอาชีพที่ถาวรในท้องถิ่น ส่วนผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้ประกอบการ (สัมภาษณ์, 2551) มีความเห็นสอดคล้องกันมากว่าต้องการให้ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามมีบทบาทและส่วนร่วมในการสอน ฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจด้านศาสนาอิสลามและด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการสอดส่องดูแลด้านความประพฤติ และสำหรับความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ต้องการให้เข้ามามีบทบาทด้านการสนับสนุนงบประมาณ การจัดหาทรัพยากรทางการศึกษา และการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสายอาชีพ เช่นเดียวกับผู้ประกอบการ ที่เห็นด้วยด้านงบประมาณ เห็นตรงกันในเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร การจัดหาแหล่งงานรองรับ การเป็นวิทยากร และการดูแลด้านความปลอดภัย

สำหรับคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้ประกอบการ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมากว่า ผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามคือ มีคุณธรรมควบคู่กับความสามารถในอาชีพ มีความรู้ ความสามารถด้านอาชีพโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักศาสนาอิสลาม มีความเคารพและศรัทธาในศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง เป็นแบบอย่างของมุสลิมที่ปฏิบัติดี มีภาวะผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม มีมนุษยสัมพันธ์และรักเพื่อนมนุษย์ มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ในส่วนของคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชน ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้ประกอบการ เห็นตรงกันว่าต้องมีทักษะในเชิงปฏิบัติในสาขาวิชาชีพของตนเอง มีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ใช้ภาษามาลายูท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารได้ ปรับตัวเก่ง ทำงานเป็นทีม รักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประชาธิปไตย มีวินัยและบุคลิกภาพที่ดี ในส่วนของการบริหาร งานบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรการศึกษา นับว่ามีความสำคัญอย่างมากเพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษา แต่สำหรับสภาพการบริหารงานบุคคลที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ผู้บริหารและอาจารย์ เห็นสอดคล้องกันว่าหากรัฐบาลสามารถบรรจุบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่นั้น ๆ ได้ จะเป็นการดีอย่างยิ่ง เพราะจะมีความเข้าใจในสภาพพื้นที่สามารถสื่อสารสร้างความเข้าใจระหว่างสถานศึกษากับชุมชน นอกจากนั้นรัฐบาลต้องคำนึงถึงเรื่องสวัสดิภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิการ เพราะเป็นเครื่องมือทางการบริหารที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเรื่องนี้ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้ประกอบการ ต่างก็เห็นตรงกันว่าสวัสดิภาพ สวัสดิการและความก้าวหน้าในสายอาชีพต้องรีบดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ทุกคนทุกฝ่ายต้องการให้มีขึ้นคือการประพฤติปฏิบัติตนของครูให้เป็นแบบอย่างที่ดี สำหรับนักเรียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้จะพบว่าสภาพการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียน ที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในเรื่องของหลักสูตรการเรียนการสอน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนและการบริหารงานบุคลากรอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ตามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนผลการประเมินในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่แต่ละวิทยาลัยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (www.technictani.ac.th/t1/r4.pdf) และในปีการศึกษา 2553 นี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทิศทางการบริหารจัดการแบบรวมสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็ง เน้นพัฒนาคุณภาพ ความเป็นเอกภาพ ประหยัดงบประมาณ และสามารถสอนในระดับปริญญาตรีได้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนให้เน้นภาคปฏิบัติร้อยละ 70-75 ภาควิชาการร้อยละ 25-30 และในด้านสวัสดิภาพและสวัสดิการครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เพิ่มเงินช่วยเหลือครอบครัวครูที่เสียชีวิตกว่า 2 ล้านบาท เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

3. ปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่

สำหรับปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ข้อค้นพบจากการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยผู้บริหารและอาจารย์ เห็นว่าความต้องการของตลาดแรงงานกับสาขาวิชาที่วิทยาลัยเปิดสอนอยู่มีความสอดคล้อง แต่ปัญหาอยู่ที่ตัวผู้เรียนที่มีค่านิยมแบบไม่ต้องการทำงานหนักเช่น ช่างก่อสร้าง ปัญหาของหลักสูตรที่ต้องใช้หลักสูตรจากส่วนกลางทำให้ขาดความยืดหยุ่นที่จะมีการปรับเปลี่ยนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ปัญหาเรื่องความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาเช่น สถานประกอบการไม่รับเข้าทำงานโดยอ้างว่าประสบการณ์ไม่เพียงพอเป็นต้น ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน ผู้บริหารและอาจารย์ เห็นว่าในบางหลักสูตรมีเนื้อหาและการสอนที่ไม่สอดคล้องกับสภาพตลาดแรงงาน เช่น สาขาช่างอุตสาหกรรมมีเวลาให้นักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการน้อยเกินไป สาขาพาณิชยการ มีวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน และสาขาคหกรรม นักศึกษาขาดความรู้พื้นฐานในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนขาดทักษะพื้นฐานในการเรียนวิชาชีพเป็นต้น ซึ่งกรณีนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้ประกอบการ ส่วนผู้ปกครองเห็นแตกต่างว่าเมื่อจบแล้วไม่มีงานรองรับ ส่วนปัญหาการจัดการเรียนการสอน ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามนั้น ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ เห็นสอดคล้องกันในประเด็นการแต่งกายไม่เหมาะสม การเรียนและการคบหาระหว่างหญิงกับชายที่เกินขอบเขต รวมถึงการจัดกิจกรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทั้งในและนอกหลักสูตรที่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เช่น การจับคู่ชายหญิงเต้นลีลาศ หรือกิจกรรมประกอบจังหวะกิจกรรมประเภทประกวดร้องเพลงเต้นรำ กิจกรรมที่ต้องพักค้างแรมและกิจกรรมรับน้องเป็นต้น

ในด้านปัญหาของครูผู้สอน ผู้บริหารและอาจารย์ เห็นว่าทั้งหลักสูตรช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และคหกรรมมีปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน เหมือนกันคือครูขาดขวัญและกำลังใจเป็นอย่างมาก จากเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัย บางส่วนย้ายออกจากพื้นที่ทำให้บางสาขาขาดกำลังคน ส่วนความคิดเห็นของผู้เรียน เห็นว่าครูขาดความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้ไม่สามารถสอนได้ดี นอกจากนั้นผู้บริหารและอาจารย์ ให้ความเห็นว่าอาจารย์ ทำวิจัยไม่มาก เพราะประสบปัญหาเกี่ยวกับขาดความรู้และทักษะและประสบการณ์ในการทำวิจัย

สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษา แม้จะมีการประเมินภายในสถานศึกษาและรับการตรวจจากหน่วยงานภายนอกแล้วก็ตาม แต่ยังพบปัญหาอุปสรรค ซึ่งผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่าระบบการจัดเก็บข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ยังไม่ดี อาจารย์ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ และการดำเนินงานยังขาดความต่อเนื่อง แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจะได้กำหนดมาตรฐานหลักสูตร ปวช. และปวส.พ.ศ. 2551 โดยระบุให้สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ ในแต่ละสาขาวิชาชีพ เพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียนและมีระบบประกันคุณภาพหลักสูตรไว้ให้ชัดเจนอย่างน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ ผลลัพธ์การเรียนรู้ การบริหารหลักสูตร ทรัพยากรประกอบการเรียน และความต้องการของตลาดแรงงาน สังคมและชุมชนแล้วก็ตาม แต่ถือว่าการประกาศใช้กรอบมาตรฐานนี้ยังเป็นเรื่องใหม่ที่อาจารย์ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารต้องทำความเข้าใจ มีเวลาในการจัดระบบและจัดสรรเวลาในการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สอดคล้องกับกลยุทธ์หลักในด้านการประกันคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนั้น จากข้อมูลของผู้บริหารและอาจารย์ เสนอแนะทางออกของเรื่องนี้ว่า “...ทีมผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างและเป็นผู้นำในการทำประกันคุณภาพและต้องมีการอบรมให้ความรู้เรื่องประกันคุณภาพแก่อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ...”

ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในและสิ่งอำนวยความสะดวกของวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนและผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันว่าการจัดการด้านอาคารสถานที่ เช่น โรงอาหารมีปัญหาด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบและสุขลักษณะ การจัดห้องละหมาดยังไม่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เป็นที่พึงพอใจเพราะไม่สะดวก ไม่เพียงพอและขาดความพร้อม รวมถึงการจัดมุมพักผ่อนหย่อนใจ มักจะตั้งอยู่ในจุดเสี่ยงต่อการทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

สำหรับปัญหาอุปสรรคด้านความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารและอาจารย์ เห็นว่าปัญหาที่พบกับสถานประกอบการคือ ความไม่พร้อมของสถานประกอบการบางแห่ง เช่น ขาดมาตรฐาน มอบหมายงานให้นักศึกษาไม่ตรงกับสาขาที่เรียน เป็นต้น และความร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ คือหน่วยงานเหล่านั้นไม่กล้าส่งบุคลากรมาในพื้นที่ เนื่องจากเกรงว่าจะไม่ปลอดภัย

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นจะพบประเด็นที่เชื่อมโยงระหว่างความสอดคล้องของหลักศาสนาอิสลามกับความสามารถทางวิชาชีพที่ยังขาดการบูรณาการเข้าไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน และปัญหาเรื่องความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริหาร ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการอาชีวศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญ มีแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้โดยผลการวิจัยประกอบด้วย 4 ส่วนหลักตามกรอบแนวคิดการวิจัย คือ 1) นโยบายของรัฐบาล 2) หลักสูตรการเรียนการสอน 3) การบริหารงานบุคลากร 4) การจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพที่ 2 ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

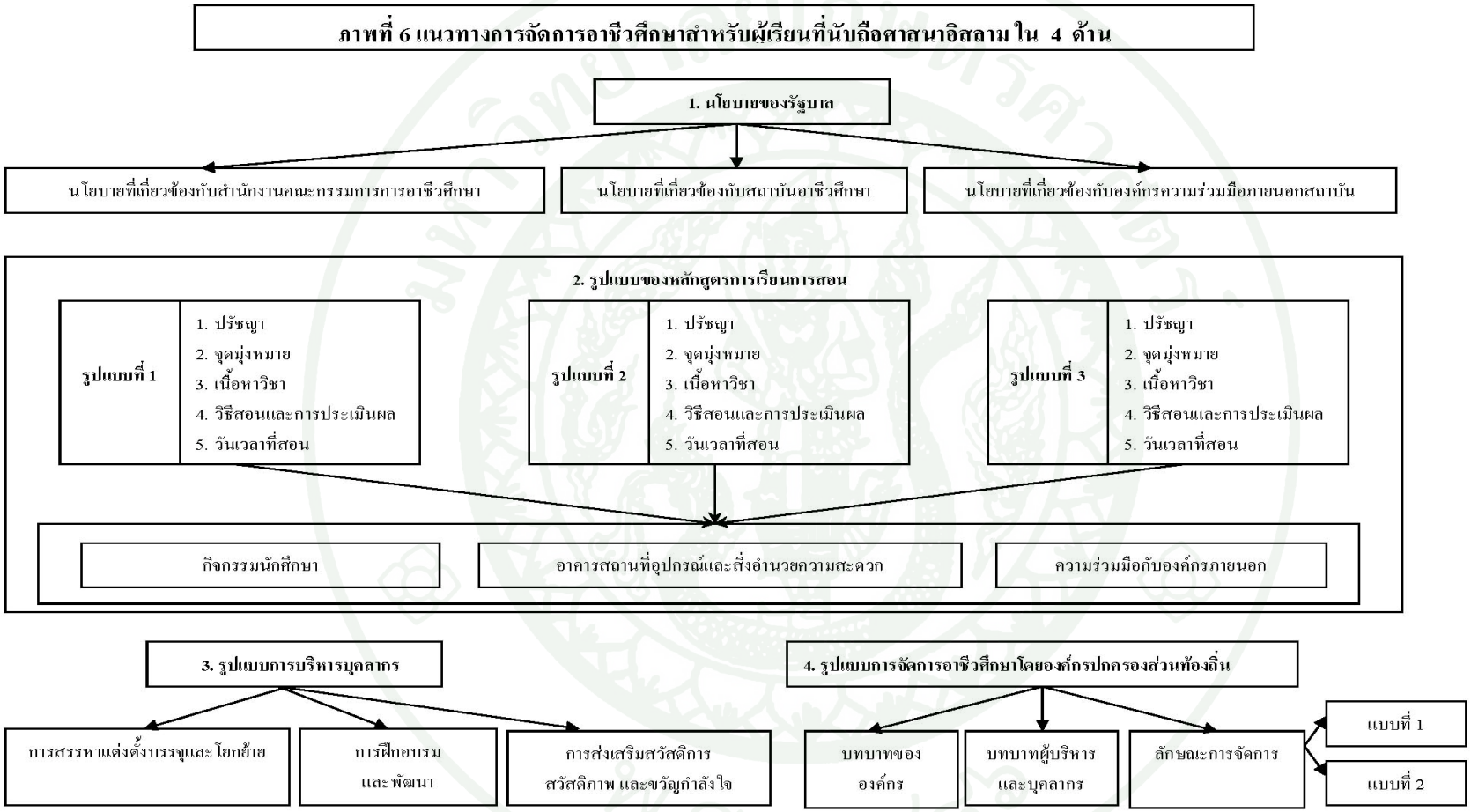

ภาพที่ 2 แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม ใน 4 ด้าน

1. นโยบายของรัฐบาลด้านการจัดการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างความสมานฉันท์บนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ดังนั้นเพื่อให้การจัดการอาชีวศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายสำหรับการจัดการอาชีวศึกษาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามและชุมชนมุสลิม โดยผลการศึกษาได้แนวทางที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาลใน 3 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แนวทางที่ 2 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษา และแนวทางที่ 3 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายนอกสถาบัน

ในส่วนของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีแผนงานรองรับ ดังนี้

1) ส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาให้ผู้เรียนมีฝีมือในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ โดยผู้เรียนปฏิบัติงานด้วยความตั้งมั่นอยู่ในจริยธรรมของหลักศาสนา ซึ่งแนวทางนี้ ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญ แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมากที่สุด แต่การที่จะผลักดันให้แผนงานนี้ประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องปฏิบัติดังนี้

1.1) สำรวจความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน โดยการวิจัยเชิงสำรวจ การเชิญผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญมาเป็นผู้ให้ข้อมูลและจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมเพื่อรับทราบความต้องการของชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญ 13 กล่าวว่า “...สถาบันควรมีการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน โดยสอบถามจากผู้ประกอบการและศิษย์เก่าที่จบการศึกษาแล้วเข้าทำงานในสถานประกอบการจะทำให้ทราบปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง..” เช่นเดียวกับผู้เชี่ยวชาญ 3 เสนอแนะว่า “...สถานศึกษาควรเชิญหน่วยงานที่ประกอบธุรกิจมาให้ความรู้เกี่ยวกับความต้องการซึ่งบุคลากรที่บริษัทของตนต้องการว่าควรอยู่ในรูปแบบใด...” ซึ่งจะช่วยให้การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันอาชีวศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับองค์กรท้องถิ่น, องค์กรศาสนา, หน่วยงานราชการ และสถานประกอบการ โดยการเชิญผู้แทนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา และปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาแบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มบทบาทหน้าที่ ความเอาใจใส่ และการเรียนรู้ของอาจารย์นิเทศ ซึ่งแผนงานนี้มีผู้เชี่ยวชาญร่วมเสนอแนะกิจกรรมสนับสนุน อาทิ ผู้เชี่ยวชาญ 13 กล่าวว่า "...เชิญผู้แทนชุมชน เช่นปราชญ์ชาวบ้าน วิทยากรท้องถิ่น เข้ามาช่วยถ่ายทอดความรู้..." ผู้เชี่ยวชาญ 5 เสริมว่า "...เชิญผู้นำศาสนาหรือนักวิชาการมุสลิมหรือองค์กรอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอบรมหรือบรรยายพิเศษในโอกาสสำคัญ และมีส่วนดูแลบัญญัติระเบียบวินัยในสถานศึกษาให้ถูกต้องตามข้อห้ามของมุสลิม เพื่อเป็นหลักประกันแห่งความเชื่อมั่นสำหรับนักเรียนและผู้ปกครองในการเรียนอาชีวศึกษาได้อย่างสนิทใจ..." และผู้เชี่ยวชาญ 15 กล่าวถึงการส่งผู้เรียนไปฝึกงานในหน่วยราชการและสถานประกอบการว่า "...อาจารย์นิเทศยังขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้ประกอบการและไม่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้ามาทำหน้าที่กำกับติดตามเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณค่าต่อการเรียนการสอนอย่างแท้จริง..." ดังนั้นกิจกรรมความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกจะช่วยเสริมสร้างให้หลักสูตรการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพขึ้น ขณะเดียวกันหน่วยงานภายนอกได้ทราบการดำเนินงานของสถานศึกษาควบคู่ไปด้วย

1.3) จัดทำฐานข้อมูลแรงงานและการจัดงานนัดพบแรงงาน โดยการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งงานที่ตลาดแรงงานต้องการโดยเชื่อมโยงภายในจังหวัด นอกพื้นที่ และต่างประเทศ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญ 9 ระบุว่า "...ให้เชิญหน่วยงานภาครัฐและสถานประกอบการมาร่วมกิจกรรมวันนัดพบแรงงานและสร้างเครือข่ายผู้ผลิตและผู้ให้บริการ..." และผู้เชี่ยวชาญ 8 ได้เสนอให้เพิ่มบริษัทจัดหางานไปต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซียและตะวันออกกลาง นอกจากนั้น การจัดทำฐานข้อมูลแรงงานเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกัน อาทิ ผู้เชี่ยวชาญ 1 กล่าวว่า "...ให้จัดทำฐานข้อมูลแรงงานในสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับสาขาวิชาเรียนร่วมกับสถานประกอบการต่าง ๆ ..." ผู้เชี่ยวชาญ 6 เสนอแนะว่า "...ควรมีการศึกษาวิจัยความต้องการแรงงานทั้งในและประเทศเพื่อนบ้านว่ามีแนวโน้มอย่างไรเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการผลิตบุคลากร..." ซึ่งหากมีฐานข้อมูลดังกล่าว จะช่วยให้การผลิตกำลังคนของสถาบันอาชีวศึกษากับการรับกำลังคนของตลาดแรงงานมีความสอดคล้องกันได้ในที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2) ส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาให้เป็นกลไกในการเสริมสร้างความรู้รักสามัคคี ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบตามระบบประชาธิปไตย ความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ ความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับแนวทางดังกล่าว ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้ชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยมีแนวปฏิบัติ คือ

2.1) ปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษา โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้นักศึกษามีทัศนคติและค่านิยมในการทำความดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญ 1 กล่าวว่า “...หลักสูตรต้องยึดหลักการให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การเรียนการสอนต้องปรับทัศนคติให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้และมุ่งเน้นทักษะการคิด การปลูกฝังค่านิยมความประพฤติที่ถูกต้อง...” นอกจากนั้นจุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือมีความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม ตลอดจนเพิ่มรายวิชาหรือเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการศาสนาอิสลาม หน้าที่พลเมืองและศีลธรรมอยู่ในการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนมาก เพราะสภาพภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของพื้นที่ที่มีความแตกต่าง ผู้เชี่ยวชาญ 10 กล่าวว่า “...ต้องเน้นให้นักเรียนมุสลิมได้เรียนรู้เพื่อจะอยู่ร่วมกันได้ในสังคมไทย...” และผู้เชี่ยวชาญ 15 เสนอว่า “...การเรียนการสอนควรเป็นการศึกษาเปรียบเทียบ โดยผู้สอนวิเคราะห์ให้ผู้เรียนเห็นถึงความเหมือนและแตกต่างระหว่างแนวปฏิบัติของศาสนาอิสลามกับวิถีชีวิตในสังคมไทยที่เป็นจริง การจัดเนื้อหาต้องแยกแยะประเด็นให้ผู้เรียนเข้าใจเหตุและผล แล้วเสนอทางเลือกให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจ...” นอกจากนั้นควรมีการจัดกิจกรรมนักศึกษาประเภทออกค่ายอาสาพัฒนา ปฐมนิเทศ กีฬาเพื่อการออกกำลังกายและเสริมสร้างความสามัคคี กิจกรรมการศึกษาดูงานด้านอาชีพและทัศนศึกษาในสถานที่สำคัญของชาติ จึงกล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายสำคัญของการเสริมสร้างความรู้รักสามัคคีนั้น ต้องอาศัยหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษาที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

2.2) จัดอบรมให้กับผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากร โดยจัดหลักสูตรที่เกี่ยวข้องความเข้าใจในศาสนาและวัฒนธรรมของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างลึกซึ้ง โดยผู้เชี่ยวชาญ 8 กล่าวว่า “...เรื่องนี้ถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะพื้นที่พิเศษ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาต้องได้รับการปฐมนิเทศอย่างเข้มข้นเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อของคนในพื้นที่...” สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 2 ที่ว่า “...ผู้บริหารและบุคลากรควรได้รับการอบรมให้รู้วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นทุกคน เพราะสิ่งนี้เป็นความจำเป็นที่จะต้องอยู่ร่วมกันในพื้นที่พิเศษ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

..." ดังนั้น การปรับพื้นฐานให้ผู้ที่จะเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อบริบทของพื้นที่ จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง

3) พัฒนาและสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการเรียนรู้ศาสนาและวัฒนธรรม

โดยแนวทางดังกล่าวนี้ รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุนในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1) ด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน

3.2) ด้านทุนการศึกษา สวัสดิการ และค่าใช้จ่ายบางส่วนในการดูงานและฝึกงานของนักเรียนและนักศึกษา

3.3) ด้านทุนสำหรับทำวิจัย ฝึกอบรม ดูงาน ศึกษาต่อของผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากร

3.4) ด้านการจัดจ้างผู้เชี่ยวชาญและวิทยากร

3.5) ด้านค่าตอบแทน ค่าเสี่ยงภัย เบี้ยกันดาร ค่าประกันภัย และสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย

สำหรับนโยบายและแนวทางนี้ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของตัวบุคคลมาก เช่น ผู้เชี่ยวชาญ 8 เสนอว่า "...ให้จัดสรรทุนการศึกษาต่อแก่ครูในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้ทุนดูงานในประเทศใกล้เคียงหรือกลุ่มประเทศมุสลิม..." ผู้เชี่ยวชาญ 9 เพิ่มเติมว่า "...การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพครู เช่น ส่งไปอบรมระยะสั้น สัมมนา ศึกษาดูงานในต่างประเทศเพื่อการเรียนรู้และคลายความเครียดจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่..." นอกจากนั้น ผู้เชี่ยวชาญ 8 ได้เสริมว่า "...รัฐควรลงทุนในการพัฒนาสื่อและระบบสารสนเทศให้ทันสมัยอยู่เสมอ และส่งเสริมด้านสวัสดิการให้มากขึ้น โดยเฉพาะด้านที่อยู่อาศัย..." กล่าวโดยสรุปว่างบประมาณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เป็นส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร หากบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ย่อมส่งผลต่อการยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอนและภารกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษา มีแผนงานรองรับคือ ปรับปรุงการดำเนินงานของสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐให้มีมาตรฐานตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 และสามารถสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้เรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับแผนการดำเนินงาน มีดังนี้

1) สนับสนุนให้มีการทำข้อตกลงความร่วมมือ ทั้งในระดับรัฐบาลและสถาบันอาชีวศึกษาของประเทศไทย กับประเทศในกลุ่มมุสลิมในการพัฒนาอาจารย์ แลกเปลี่ยนนักศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญ 2 เสนอว่า "...ควรให้ทุนการศึกษาแก่ผู้เรียนไปศึกษาต่อในประเทศมุสลิม..." ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 9 ที่ว่า "...ควรส่งเสริมการศึกษานานาชาติด้านอิสลามกับกลุ่มประเทศมุสลิม..." นอกจากนั้นควรทำความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศ ในเรื่องการแลกเปลี่ยนอาจารย์ การให้อาจารย์ศึกษาต่อ สร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด และองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ในการส่งนักศึกษาและอาจารย์ เรียนรู้งานและสร้างตลาดแรงงานรองรับ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 5 กล่าวว่า "...หากสถานศึกษาสามารถรวบรวมบุคลากรจาหน่วยงานภายนอกได้จะทำให้เกิดความร่วมมือการประสานงาน และการรับงบประมาณสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ..."

2) ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน การวิจัย การประกันคุณภาพ และส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 14 กล่าวว่า "...พ.ร.บ.อาชีวศึกษาได้ประกาศใช้ตั้งแต่ปลายปี 2551 ดังนั้นสถานศึกษาโดยผู้บริหารต้องศึกษาทำความเข้าใจกฎระเบียบต่าง ๆ ให้กระจ่างแจ้ง ครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจในหลักสูตรให้ชัดเจน..." นอกจากนั้นพระราชบัญญัติยังได้ระบุถึงการสร้างความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานภายนอกเพื่อปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน ดังที่ผู้เชี่ยวชาญ 15 ระบุว่า "...พ.ร.บ.อาชีวศึกษาได้เปิดโอกาสให้ผู้นำศาสนาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ดังนั้นควรระบุบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน เช่น ร่วมทำหลักสูตร เป็นวิทยากรและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ..." ซึ่งหากสถานศึกษาสามารถดำเนินงานตามพระราชบัญญัติได้ย่อมจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3) พัฒนาสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อโลกอาชีพและบรรยากาศทางศีลธรรม ดังที่ผู้เชี่ยวชาญ 11 กล่าวว่า "...ภาพรวมของแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่เป็นมุสลิมนั้น ก็คือสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพให้เข้มแข็ง ผู้จบการศึกษาต้องมีอาชีพสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน ส่วนเรื่องการประพฤติตนเป็นคนดีนั้น สถานศึกษาเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางศาสนา การอบรมสั่งสอน ผู้ปกครองต้องเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมตั้งแต่ที่บ้าน ..." และผู้เชี่ยวชาญ 12 ได้เสริมว่า "...หากสถาบันอาชีวศึกษาสามารถเพิ่มการเรียนรู้ด้านศาสนาควบคู่กับวิชาชีพได้ จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีนิสัยที่ไม่คดโกงใคร..." ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมทางศีลธรรมควบคู่กับบรรยากาศทางวิชาชีพจะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของสังคม

ส่วนนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายนอกสถาบันได้แก่สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรศาสนาอิสลามนั้น ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ และผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าแนวทางที่สำคัญของเรื่องนี้คือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่เครือข่ายผู้ปกครอง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศาสนาต่าง ๆ ผู้นำชุมชน ผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 เพื่อให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา ตลอดจนมีส่วนสนับสนุนด้านงบประมาณและกำลังคนแก่สถานศึกษา รวมถึงการจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้สำเร็จการศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ 1 กล่าวว่า "...เครือข่ายผู้ปกครองควรต้องมีเพราะเครือข่ายผู้ปกครองและองค์กรภายนอกจะเป็นพลังสำคัญในการผลักดันสถานศึกษาและนักเรียนไปสู่ความสำเร็จ ไปสู่การมีงานทำและเป็นคนดีของสังคม..." และผู้เชี่ยวชาญ 14 เสริมว่า "...พ.ร.บ.ใหม่นี้เชื่อว่าจะเป็นเวทีที่ประสานประโยชน์และความร่วมมือจากทุกฝ่ายได้มากยิ่งขึ้น...." ดังนั้นหากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้อย่างดี จะทำให้การจัดการอาชีวศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. หลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน นับเป็นงานที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนใน 3 รูปแบบ คือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.1 รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษา สำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 1

สำหรับรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาแบบที่ 1 ให้ความสำคัญกับหลักศาสนาอิสลามอย่างเต็มที่โดยระบุชัดเจนในปรัชญาที่ว่า “อาชีวศึกษาสร้างทักษะอาชีพควบคู่ความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม” โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ

2.1.1 ผู้เรียนมีทักษะฝีมือ มีความสามารถในการใช้ภาษามลายูท้องถิ่น มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ และการเป็นแบบอย่างที่ดีของมุสลิม

2.1.2 ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัด และความต้องการโดยตอบสนองวิถีชีวิตมุสลิม และไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม

ในด้านเนื้อหาวิชามีหลักสำคัญ คือ

1) บูรณาการความรู้ทางหลักศาสนาอิสลามเข้าในหลักสูตรการเรียนการสอน

2) ปรับปรุงเนื้อหาที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างพุทธกับมุสลิมให้เกิดความรักสามัคคี

3) เพิ่มเนื้อหาวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับวิถีมุสลิม

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอน กำหนดวิธีการสอนโดยใช้ การฝึกปฏิบัติโครงงานและศึกษาดูงานในรายวิชาชีพ ส่วนวิชาพื้นฐานประยุกต์ ใช้การบรรยาย อภิปราย และสัมมนา โดยสอดแทรกเนื้อหาด้านศาสนาอิสลามและวิถีมุสลิม ในรูปแบบที่ 1 นี้ จะเรียนวันอาทิตย์ถึงวันพฤหัสบดี หยุดวันศุกร์และเสาร์ และให้มีวันหยุดประจำปีในวันสำคัญของศาสนาอิสลาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทั้งนี้ การจัดการอาชีวศึกษาในรูปแบบที่ 1 อยู่ภายใต้เหตุผลที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ของสามจังหวัดภาคใต้เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีวิถีการดำเนินชีวิตยึดติดกับหลักศาสนา มีความคาดหวังจากบุคคลรอบข้างและชุมชนที่จะทำให้สำเร็จการศึกษาแล้วต้องมีทักษะวิชาชีพควบคู่กับการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอิสลาม ดังที่ผู้เชี่ยวชาญ 2 กล่าวว่า "...ผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนสอนศาสนา ดังนั้นหลักสูตรการเรียนการสอนไม่จำเป็นต้องเหมือนพื้นที่อื่น แต่เรียนแล้วต้องใช้ประโยชน์ได้ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน..." ทั้งนี้จะส่งผลให้สามารถหางานทำร่วมกับกลุ่มมุสลิมทั้งในและต่างประเทศได้ดีและได้รับการยอมรับ ดังนั้น การเพิ่มเนื้อหาวิชาที่จำเป็นต่อโลกมุสลิม อาทิ ภาษามลายูท้องถิ่น ภาษาอาหรับ การประกอบอาหารฮาลาลและการบูรณาการหลักศาสนาอิสลามเข้าไปในรายวิชาต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพในสังคมมุสลิมได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 8 กล่าวว่า "...ผู้สำเร็จการศึกษาในพื้นที่ไม่นิยมไปประกอบอาชีพที่อื่นในประเทศไทย แต่หากไปจะไปทำงานในประเทศมุสลิม ดังนั้นควรยกระดับการเรียนการสอนในเรื่องที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เช่น ยะลา ควรเสริมวิชาชีพปศุสัตว์ ปัตตานีมีหลักสูตรการประกอบอาหารฮาลาล ส่วนนราธิวาสมีการฝึกอบรมการค้าขายและการลงทุนในตลาดการค้าแนวชายแดน ..." ดังนั้นเนื้อหาวิชาต้องอิงกับวิถีชีวิตมุสลิม และการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

ส่วนวัน-เวลาที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน อาจจะให้หยุดในวันศุกร์แล้วเรียนทดแทนในวันอาทิตย์ เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาชายร่วมทำละหมาดได้ที่มัสยิด นอกจากนั้นควรเพิ่มวันหยุดสำคัญทางศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้น ผู้เชี่ยวชาญ 10 สนับสนุนเรื่องนี้ว่า "...สถานศึกษาต้องเข้าใจความต้องการและหากจัดตารางวันหยุดเช่นนี้ได้ ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม..."

ในด้านกิจกรรมนักศึกษา แม้ว่ารูปแบบที่ 1 จะมีแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมุสลิมอยู่มาก แต่การจัดกิจกรรมนักศึกษา ควรมีลักษณะที่สร้างให้เกิดการยอมรับและอยู่ร่วมกันภายใต้ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม นอกจากนั้นต้องส่งเสริมให้นักศึกษามีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยร่วมกัน สร้างความมีคุณค่าของตนเองต่อสังคมส่วนรวม สร้างจิตสำนึกสาธารณะ เสียสละและทำประโยชน์ให้แก่แผ่นดินเกิด ฉะนั้น กิจกรรมนักศึกษาที่เหมาะสมจึงเป็นกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์ ส่วนกิจกรรมที่ไม่ควรจัดก็คือกิจกรรมประเภทบันเทิง ซึ่งมีลักษณะไม่สร้างสรรค์และขัดกับบทบัญญัติทางศาสนา ดังที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เชี่ยวชาญ 6 กล่าวว่า "...สถาบันควรสนับสนุนให้มีกิจกรรมเพื่อชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะในด้านวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม..."

สำหรับรูปแบบของอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกแบบที่ 1 ในความเห็นของอาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครอง และผู้แทนหอการค้าจะให้ความสำคัญกับการจัดการที่ต้องให้มีความสอดคล้องเหมาะสมต่อการพัฒนาการเรียนการสอน เช่น โรงฝึกงาน ห้องคอมพิวเตอร์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และที่ทุกฝ่ายเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ การจัดสถานที่สำหรับละหมาดอย่างเหมาะสม กล่าวคือ เป็นสัดส่วน สะอาด ถูกต้องตามหลักศาสนาและมีผู้ดูแลอย่างเป็นระบบ รวมถึงการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ควรจะมีการใช้ภาษามลายูท้องถิ่นควบคู่ด้วย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 7 กล่าวว่า "...สถานประกอบกิจทางศาสนาควรมีทุกสถาบันและจัดให้เป็นสัดส่วน สะอาด อยู่ในมุมสงบ..."

ในด้านรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษารูปแบบที่ 1 ควรมีความร่วมมือกับสถานประกอบการ หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด องค์กรวิชาชีพ กระทรวงต่าง ๆ องค์กรศาสนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการเชิญเข้าร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา เพื่อมีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนด้านการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ทั้งวิชาชีพและวิชาการด้านศาสนาอิสลาม รวมถึงกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมของชุมชน สำหรับความคิดเห็นที่มีความสอดคล้องกันมาก ได้แก่ การสร้างความร่วมมือด้านวิชาการกับสถานประกอบการในการส่งนักศึกษาเข้าฝึกงานและรับเข้าทำงานเมื่อจบการศึกษา ทั้งนี้สถานประกอบการต้องเข้าใจหลักการของศาสนาอิสลาม การส่งวิทยากรของหน่วยงานแต่ละแห่งเข้ามาช่วยสอนให้นักศึกษา จัดฝึกอบรมด้านศาสนาให้ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากร การสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานประกอบการ ดังที่ผู้เชี่ยวชาญ 7 กล่าวว่า "...สถานศึกษาต้องจัดประชุมระดมความคิดเห็นของผู้ประกอบการและองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับสถานศึกษา..."

กล่าวโดยสรุปรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนแบบที่ 1 จะต้องคำนึงถึงบริบทของหลักการศาสนาอิสลาม และการทำงานให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานเป็นอย่างมาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2 รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 2

สำหรับรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษา แบบ 2 จะมุ่งเน้นที่ความรักชาติ ความศรัทธาต่อศาสนาที่ตนนับถือ และความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งรูปแบบที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

กำหนดปรัชญาว่า “อาชีวศึกษาสร้างทักษะอาชีพควบคู่ความศรัทธาต่อศาสนาที่ตนนับถือ” มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ

2.2.1 ผู้เรียนมีทักษะฝีมือ มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถทางภาษาท้องถิ่น มีภาวะผู้นำและมีความรักเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนาที่ตนนับถือ และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนเคารพในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2.2.2 ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตลาดแรงงานโดยการกำหนดเนื้อหาวิชานั้นให้มีการปรับปรุงเนื้อหารายวิชาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม และตลาดแรงงาน ตลอดจนเพิ่มเนื้อหาที่ส่งเสริมความรักชาติและหลักศาสนาที่ตนนับถือ ทั้งนี้ การเรียนการสอนในรายวิชาพื้นฐานประยุกต์ให้สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีไทย ความรักชาติ และหลักศาสนาที่ผู้เรียนสนใจ โดยกำหนดวันเรียนเป็นวันจันทร์ถึงพฤหัสบดี และวันเสาร์ หยุดวันศุกร์และวันอาทิตย์ เพิ่มวันหยุดประจำปีในวันสำคัญของศาสนาต่าง ๆ

สำหรับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในแบบที่ 2 นี้ มีเหตุผลที่สำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญ 13 กล่าวว่า “... การเรียนรู้ข้ามศาสนาและวัฒนธรรมซึ่งจะก่อให้เกิดความสมานฉันท์ได้ในที่สุด...” ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 15 เพิ่มเติมว่า “...วิธีการสอนที่เหมาะสมกับรูปแบบนี้ ควรมีลักษณะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบ โดยผู้สอนวิเคราะห์ให้ผู้เรียนเห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างระหว่างศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นจริงในสังคมไทย...” และอาจใช้ชั่วโมงเสริมเพื่อเพิ่มเนื้อหาวิชาด้านศาสนาต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เพราะหลักการทางศาสนาทุกศาสนามุ่งส่งเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 4 และผู้เชี่ยวชาญ 12 เห็นตรงกัน อาทิเรื่อง ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม ซึ่งหลักการทางศาสนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทั้งหลาย นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตการเรียน การทำงาน และชีวิตประจำวัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การอาศัยอยู่ร่วมกันของคนใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีบริบทที่เป็นจริงของความหลากหลายในทางศาสนาและวัฒนธรรม หากการจัดการอาชีวศึกษาสามารถใช้จิตวิทยาและเหตุผล เพื่อให้คนทุกศาสนาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ย่อมจะเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อประเทศชาติอย่างแน่นอน

อย่างไรก็ตาม การจัดหลักสูตรเพื่อรองรับความแตกต่างหลากหลายนี้ จำเป็นต้องพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การอบรมความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในเรื่องวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างอย่างมากในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ การอบรมและปฐมนิเทศผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่จะเข้าทำงานในพื้นที่ให้มีทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ โดยเฉพาะต้องไม่สร้างความขัดแย้ง หรือไปตอกย้ำปมที่เป็นปัญหาในพื้นที่ และการอบรมนี้ไม่ใช่ทำแค่ 1-2 วัน ต้องทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 13 ดังนั้นเมื่อครูผู้สอนมีความเข้าใจในบริบทของสังคมก็จะสามารถเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมมีการแยกแยะประเด็นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเหตุและผล โดยเสนอทางเลือกให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 15 และสำหรับวันเวลาที่ใช้ในวันศุกร์และวันอาทิตย์เป็นวันหยุดก็ด้วยเหตุผลที่เอื้อให้ผู้เรียนต่างศาสนาได้ใช้วันดังกล่าวเพื่อร่วมกิจกรรมในศาสนาของตน

สำหรับรูปแบบกิจกรรมนักศึกษาตามแบบที่ 2 นี้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอน รูปแบบของสถานที่ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ จุดมุ่งหมายของกิจกรรมนักศึกษามุ่งที่จะทำให้ผู้เรียนที่มีบริบทต่างกันได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนเกิดการยอมรับความแตกต่างทางวิถีการดำเนินชีวิต ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีโครงสร้างการดำเนินงานที่ให้นักศึกษาเข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่ ดังที่ผู้เชี่ยวชาญ 15 เสนอว่า “...การจัดกิจกรรมของมุสลิมก็ให้มุสลิมรุ่นพี่เข้ามามีบทบาทในการร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศและความถูกต้องตามหลักปฏิบัติทางศาสนา...” และลักษณะของกิจกรรมที่สมควรจัดได้แก่กิจกรรมกีฬา กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การประกวดการพูดในรูปแบบต่าง ๆ แต่ไม่ใช่การประกวดแข่งขันเต้นร้องรำทำเพลง ทั้งนี้ผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมในการกลั่นกรองกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมและวิถีชุมชน ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 12 เหล่านี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาควรให้การส่งเสริมเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ความเป็นจริงของการอยู่ร่วมกันในสังคม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนั้น กิจกรรมนักศึกษาต้องเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อาทิ กำหนดวัตถุประสงค์ให้มุ่งไปที่การมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพและภาพลักษณ์ที่ดีของผู้เรียนอาชีวศึกษา เช่น กิจกรรมที่ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพ โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมหรือนักศึกษาออกไปมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอก ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษานั้น สถานศึกษาต้องจัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้สอดคล้อง เหมาะสม เช่นสถานที่ประกอบกิจทางศาสนา สนามกีฬา และสถานที่จำลองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ในส่วนของความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาตามรูปแบบที่ 2 จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมากว่าต้องใช้รูปแบบของความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความเกี่ยวข้องเข้ามาในลักษณะของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ที่ปรึกษา วิทยากร สนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งประเด็นทั้งหมดนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 4 ผู้เชี่ยวชาญ 5 และผู้เชี่ยวชาญ 13

2.3 รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 3

สำหรับรูปแบบที่ 3 จัดเป็นรูปแบบที่มีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยปรัชญาของการศึกษามุ่งที่จะทำให้ “อาชีวศึกษาสร้างทักษะอาชีพควบคู่หลักคุณธรรมและจริยธรรม” ซึ่งถือเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล เป็นความต้องการของครอบครัว ชุมชน สังคม และตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 1 ผู้เชี่ยวชาญ 10 ผู้เชี่ยวชาญ 11 และผู้เชี่ยวชาญ 14 ทั้งนี้จุดมุ่งหมายมีสาระสำคัญที่กำหนดไว้คือ

2.3.1 ผู้เรียนมีทักษะฝีมือ มีความสามารถในการใช้ภาษาต่าง ๆ มีภาวะผู้นำ มีความรักเทิดทูนต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนการเป็นศาสนิกชนที่เป็นแบบอย่างที่ดี

2.3.2 ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและความสนใจบนพื้นฐานของหลักคุณธรรมและความต้องการของตลาดแรงงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในส่วนของเนื้อหาวิชาต้องการให้เน้น การเรียนรู้ในการใช้ชีวิตบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนการใช้ชีวิตอย่างสมดุลระหว่างอาชีพกับคุณธรรม และต้องเน้นการพัฒนาทักษะด้านอาชีพอย่างเข้มข้น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน โดยใช้วิธีสอนแบบฝึกปฏิบัติ โครงงานและการศึกษาดูงานในรายวิชาชีพ ส่วนรายวิชาพื้นฐานประยุกต์ใช้การสอนแบบบรรยาย อภิปรายและสัมมนา มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพควบคู่คุณธรรม กำหนดจัดการเรียนการสอนในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ หยุดวันเสาร์และอาทิตย์ แต่วันศุกร์เลิกเรียนเวลา 14.00 น. และเพิ่มวันหยุดประจำปีของศาสนาต่าง ๆ

กล่าวสรุปโดยภาพรวมจะพบว่ารูปแบบที่ 3 มีแนวทางที่ผสมผสานหลักการของทุกศาสนา เพราะทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้คนมีคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบสัมมาอาชีพและการดำเนินชีวิต ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องเน้นทักษะอาชีพโดยผ่านการฝึกปฏิบัติจริงนอกสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 1 ผู้เชี่ยวชาญ 11 และผู้เชี่ยวชาญ 14 และสำหรับวันเวลาที่สอนส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะสอดคล้องกับการจัดการศึกษาโดยทั่วไป และเฉพาะพื้นที่ที่มีคนไทยมุสลิมอยู่มากก็เอื้อประโยชน์ให้นักศึกษาไทยมุสลิมสามารถใช้เวลาช่วงบ่ายวันศุกร์ไปประกอบกิจกรรมทางศาสนาอิสลามได้

สำหรับกิจกรรมนักศึกษาก็เช่นเดียวกัน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมากในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ที่เสริมสร้างความรัก ความภูมิใจในชาติ ความสามัคคีและการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยการดำเนินงานจัดกิจกรรมจะเป็นความร่วมมือกันของนักศึกษาทั้งพุทธ อิสลาม และศาสนาอื่น ๆ และลักษณะกิจกรรมจะมีทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ ศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมวิชาการวิชาชีพ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญ 11 กล่าวว่า “...อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมต้องมีหน้าที่ในการคัดกรองกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของนักศึกษา...” และจัดตั้งศูนย์เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษาภาคใต้ ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 1 สำหรับด้านรูปแบบของอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก จะต้องเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ศาสนาและวัฒนธรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การบริหารงานบุคลากรของสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับการบริหารงานบุคลากรในองค์กร ถือเป็นภารกิจสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรเป็นอย่างยิ่งเพราะความสำเร็จขององค์กรย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากร สำหรับผลการวิจัยพบรูปแบบการบริหารบุคลากรใน 3 ด้าน คือ การสรรหาแต่งตั้งบรรจุและโยกย้าย การฝึกอบรมและพัฒนา การส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ และขวัญกำลังใจ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การสรรหาแต่งตั้งบรรจุและโยกย้าย โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ผู้เชี่ยวชาญ 6 ผู้เชี่ยวชาญ 7 ผู้เชี่ยวชาญ 8 และผู้เชี่ยวชาญ 12 เห็นสอดคล้องกันดังนี้

3.1.1 บรรจุครูสอนศาสนาอิสลามที่มีความเชี่ยวชาญมาสอนและฝึกปฏิบัติด้านศาสนาอย่างเข้มข้น

3.1.2 บรรจุครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก่อน

3.1.3 การแต่งตั้งผู้บริหารต้องผ่านขั้นตอน การกำหนดคุณสมบัติ การทดสอบความรู้ การวิเคราะห์ และแก้ปัญหาในเชิงบริหาร และต้องผ่านการประเมินทุกปี โดยมีกระบวนการที่โปร่งใส

3.1.4 มีการสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนผู้บริหาร และครูอาจารย์ ระหว่างสถาบันการศึกษาในพื้นที่ การแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และหาประสบการณ์เพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานประกอบการ

3.1.5 เปิดโอกาสให้องค์กรชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 การฝึกอบรมและพัฒนา เป็นประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2.1 พัฒนาสมรรถนะครูอาจารย์ โดยส่งเสริมให้เรียนรู้กับนักศึกษาที่ไปฝึกงานกับสถานประกอบการ โดยครูอาจารย์จะต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ประกอบการ

3.2.2 ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและเวลาในการทำวิจัย เพื่อเลื่อนวิทยฐานะ และความก้าวหน้าในอาชีพ

3.2.3 สนับสนุนงบประมาณให้อาจารย์ศึกษาต่อถึงระดับปริญญาโทและปริญญาเอกและเปิดโอกาสให้ลาเรียนได้มากขึ้น

3.2.4 ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ได้รับบรรยากาศทางวิชาการ คือ ความมีอิสระและเสรีภาพทางวิชาการ

3.2.5 จัดการศึกษาดูงานด้านการบริหารและด้านการเรียนการสอนในต่างประเทศ เช่น ประเทศกลุ่มมุสลิม ประเทศยุโรป

3.2.6 ฝึกอบรมให้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ โดยการอบรมต้องทำอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง

3.2.7 สร้างเสริมจริยธรรมให้กับครูอาจารย์

3.2.8 ฝึกอบรมให้ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ เช่น เทคนิคการสอน การวัดและประเมินผล สื่อการสอน การเขียนผลงานวิชาการ

3.2.9 ฝึกอบรมให้ผู้บริหารมีความรู้และทักษะการบริการมากขึ้น

3.2.10 จัดประชุมสัมมนาเพื่อการนำเสนอผลงานทางวิชาการและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการเรียนการสอน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3 การส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ และขวัญกำลังใจ โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่เห็นสอดคล้องกันคือ ผู้เชี่ยวชาญ 1 ผู้เชี่ยวชาญ 5 ผู้เชี่ยวชาญ 8 ผู้เชี่ยวชาญ 9 ผู้เชี่ยวชาญ 10 และผู้เชี่ยวชาญ 12 ดังนี้

3.3.1 เพิ่มรายได้ เพิ่มค่าเสี่ยงภัยหรือค่าตอบแทนพิเศษ สวัสดิการพิเศษ

3.3.2 ให้รางวัลผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรดีเด่น เพื่อเชิดชูเกียรติ

3.3.3 ส่งเสริมสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย ดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. การจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ด้วยรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดการศึกษาก็เป็นภารกิจหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรับไปบริหารจัดการตามความพร้อมของแต่ละพื้นที่ ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงได้ระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับทราบถึงความเป็นไปได้และแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผลการศึกษาพบว่าผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นร่วมกันทั้งหมด ในเรื่องของบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเด็นรายละเอียดดังนี้

4.1 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1.1 จัดตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษาท้องถิ่น โดยมีผู้แทนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านอาชีวศึกษา

4.1.2 จัดหาบุคลากรและผู้ชำนาญการด้านอาชีวศึกษาเข้าร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเป็น วิทยากรและที่ปรึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.1.3 วางแผนดำเนินการด้านการป้องกันและช่วยเหลือด้านสวัสดิภาพความปลอดภัยแก่ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากรและนักศึกษา

4.1.4 จัดสรรงบประมาณของท้องถิ่นเพื่อจัดซื้อทรัพยากรทางการอาชีวศึกษาและจัดทุนการศึกษาแก่ผู้เรียนที่มีศักยภาพ

4.1.5 จัดหาตลาดแรงงานและแหล่งอาชีพให้กับผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

4.2 บทบาทของผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.2.1 ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาการอาชีวศึกษาของท้องถิ่น

4.2.2 ผู้บริหารต้องรณรงค์ให้ประชาชนในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาและอาชีพ เพื่อบุตรหลานและการพัฒนาอาชีวสำหรับประชาชน

4.2.3 ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสและสนับสนุนให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการอาชีวศึกษาเป็นวิทยากร อาจารย์พิเศษ และที่ปรึกษาของสถาบันอาชีวศึกษา

4.2.4 ผู้บริหารต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน ประสานงาน และกำกับติดตามการดำเนินงานของสถาบันอาชีวศึกษาในท้องถิ่นของตน

4.2.5 บุคลากรต้องพัฒนาขีดความสามารถในการเป็นวิทยากร อาจารย์พิเศษและที่ปรึกษาด้านอาชีพให้กับสถาบันอาชีวศึกษา

ในส่วนของรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่ามี 2 รูปแบบ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รูปแบบที่ 1

ในกรณีที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างการบริหาร การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหาร วิชาการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาขึ้นใหม่ หรือขยายหลักสูตรอาชีวศึกษาในสถานศึกษาระดับอื่นที่รับผิดชอบอยู่ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความต้องการและความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

เงื่อนไขในการใช้รูปแบบที่ 1 สำหรับการจัดการคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีพื้นฐานความรู้ทักษะ ประสบการณ์ และวุฒิภาวะในการบริหารจัดการทางการศึกษาเพียงพอ เช่น โรงเรียนเทศบาลในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งเปิดหลักสูตรอาชีวศึกษาประเภทประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แล้ว สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 11 และผู้เชี่ยวชาญ 14 นอกจากนั้นหากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมสนับสนุนจะสามารถดำเนินการได้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 15 โดยการดำเนินงานในรูปแบบที่ 1 จะสามารถจัดการอาชีวศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของคนในพื้นที่ได้มาก เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดและมีบทบาทในชุมชนมาก

ในการดำเนินงานจัดการอาชีวศึกษา รูปแบบที่ 1 นี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณอย่างเต็มที่ในการจัดหาเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และพัฒนาบุคลากร รวมถึงการขยายโอกาสการอาชีวศึกษาให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 11 ผู้เชี่ยวชาญ 14 และผู้เชี่ยวชาญ 15

รูปแบบที่ 2

ในกรณีที่มีความพร้อมเฉพาะด้านงบประมาณและบุคลากร ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งงบประมาณประจำปี เพื่อสนับสนุนด้านทรัพยากรการศึกษา การเพิ่มขีดความสามารถให้กับบุคลากรและเปิดโอกาสให้เข้าไปทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนการสอนในสถาบัน และจัดกำลังคนพร้อมแผนการป้องกันด้านสวัสดิภาพความปลอดภัยให้กับผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากรและนักศึกษา รวมถึงการให้ความร่วมมือกับสถาบันในการแจ้งข้อมูลความต้องการแรงงานและการจัดหาตลาดแรงงานสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับรูปแบบที่ 2 มีความคิดเห็นที่สนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญ 1 ผู้เชี่ยวชาญ 3 ผู้เชี่ยวชาญ 4 ผู้เชี่ยวชาญ 5 ผู้เชี่ยวชาญ 9 และผู้เชี่ยวชาญ 12 โดยการดำเนินงานตามรูปแบบนี้ มีเงื่อนไขและเหตุผลรองรับคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทเป็นผู้ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะด้านงบประมาณสนับสนุน การจัดหาสื่อการเรียนการสอน เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรทางการศึกษาที่มีความจำเป็น การสนับสนุนบุคลากรให้เข้ามาร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และวิทยากร และอีกหนึ่งบทบาทที่สำคัญเช่นกันที่ผู้เชี่ยวชาญ 2 ผู้เชี่ยวชาญ 6 ผู้เชี่ยวชาญ 7 และผู้เชี่ยวชาญ 8 เห็นตรงกันคือการบริการวิชาการด้านการฝึกอบรมอาชีพแก่ประชาชน การร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาในการทำงานร่วมกับประชาชนในด้านพัฒนาชุมชนและการบำเพ็ญประโยชน์ และผู้เชี่ยวชาญ 10 กล่าวเสริมว่า “...บทบาทเสริมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาจัดการคือการป้องกันสวัสดิภาพความปลอดภัยและการจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้สำเร็จการศึกษา...”

เมื่อได้นำผลการวิจัยจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปสอบถามจากผู้เกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญให้พิจารณารูปแบบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใน 4 ด้าน คือ นโยบายของรัฐบาล หลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารงานบุคลากรและการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. นโยบายของรัฐบาลด้านการจัดการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรูปแบบแสดงในภาพที่ 3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

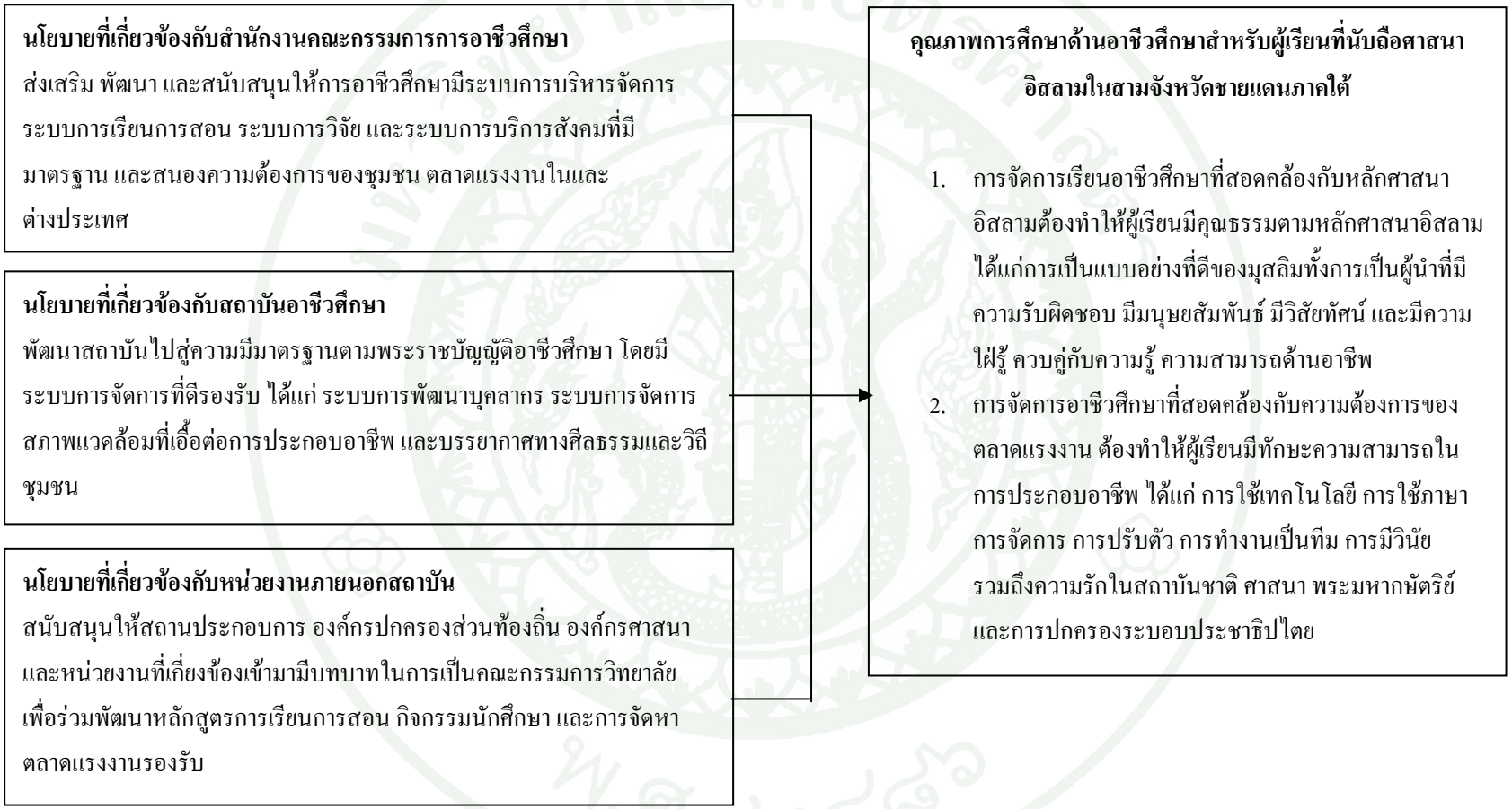

ภาพที่ 3 รูปแบบนโยบายของรัฐบาลในการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. นโยบายของรัฐบาลด้านการจัดการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับผลการวิจัยนโยบายของรัฐบาลด้านการจัดการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า ผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่สนับสนุนรูปแบบที่นำเสนอ กล่าวคือ

1.1 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีแนวทาง คือ (1) ส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาให้ผู้เรียนมีฝีมือในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ โดยผู้เรียนปฏิบัติงานด้วยความตั้งมั่นอยู่ในจริยธรรม หลักศาสนา (2) ส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามกลไกในการเสริมสร้างความรู้รักสามัคคี ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบตามระบบประชาธิปไตย ความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ ความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม และ (3) พัฒนาสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการเรียนรู้ศาสนาและวัฒนธรรม

สำหรับนโยบายที่สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาควรให้ความสำคัญคือ การผลิตผู้เรียนให้มีทักษะฝีมือควบคู่คุณธรรมตามหลักศาสนา ซึ่งเป็นแนวทางที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันมาก ผู้เกี่ยวข้อง 10 กล่าวว่า “...ต้องจัดอาชีวศึกษาให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงาน เพื่อจะได้ประกอบอาชีพที่บ้านเกิดและพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง...” ทั้งนี้การดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าประสงค์ของการอาชีวศึกษานั้น ผู้เกี่ยวข้อง 1 กล่าวว่า “...ควรจะมีตัวอย่างที่ชัดเจนในการจัดการศึกษา หากเป็นไปได้ควรเชิญผู้ที่ประสบความสำเร็จเป็นวิทยากรแนะนำ และชักชวนให้ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและประสบความสำเร็จจริงโดยอิงความถูกต้องตามระเบียบของบ้านเมือง...” นอกจากนั้น ผู้เชี่ยวชาญ 20 ได้เสนอแนะว่า “...แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาของภาครัฐบาลต้องดำเนินนโยบายเชิงรุกถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น การจัดการศึกษาแบบทวิภาคีหรือแบบผสมผสาน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนประสบการณ์จากการทำงานในชีวิตจริง...” สอดคล้องกับผู้เกี่ยวข้อง 9 ที่เห็นด้วยกับนโยบายของ สอศ. ในการจัดการศึกษาแบบทวิภาคีว่า “...ควรคำนึงถึงความพร้อมของสถานประกอบการ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาและการนิเทศของครูผู้สอน...” จะเห็นได้ว่านโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะฝีมือนั้น ต้องดำเนินนโยบายเชิงรุก ยึดความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชนเป็นสำคัญ ตลอดจนมีระบบการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นสามารถให้ผู้เรียนเทียบประสบการณ์การทำงานได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนนโยบายที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณธรรมตามหลักศาสนานั้น เฉพาะกรณีของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จึงจำเป็นต้องนำหลักศาสนาอิสลามมาปรับใช้ในสถาบันอาชีวศึกษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 18 ได้ให้ความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า

"...การอาชีวศึกษาเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการอาชีพโดยเฉพาะ ดังนั้น จึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สิ่งที่รัฐบาลต้องทำความเข้าใจตั้งแต่เริ่มต้นก็คือ ปรัชญาความเชื่อทางการศึกษาของศาสนาอิสลามที่ยึดโยงกับชีวิตในโลกปัจจุบันและโลกหน้า ความสำคัญจำเป็นของ 2 ส่วนนี้อยู่ในหลักปฏิบัติของศาสนา ซึ่งหากมุสลิมปฏิบัติตามหลักของศาสนาได้ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข..."

แต่หากรัฐบาลไม่มีความเข้าใจอย่างแท้จริง อาจกำหนดนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ดังที่ ผู้เชี่ยวชาญ 19 กล่าวว่า "...การดำเนินการจัดการศึกษาของรัฐบาลที่ผ่านมาค่อนข้างจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของคนมุสลิม การจัดการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐบาลทำให้ความเป็นมุสลิมหายไป ซึ่งเป็นสิ่งที่มุสลิมยอมรับได้ยาก..." ดังนั้นจึงให้ข้อเสนอแนะว่า "...นโยบายการผลิตคนทางอาชีวศึกษานั้น ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่เก่งทั้งศาสนาควบคู่กับความสามารถทางวิชาชีพ โดยจัดรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามเป็นวิชาเลือกในหลักสูตร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความต้องการและความสนใจ..." และสำหรับผู้เรียนที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ก็กำหนดนโยบายกลาง ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณธรรมควบคู่กับวิชาชีพอยู่แล้ว ดังที่ผู้เกี่ยวข้อง 6 กล่าวว่า "...สิ่งที่ควรเสริมให้กับนักศึกษาอย่างยิ่งคือ คุณธรรมจริยธรรม เช่น ความอดทน ความรับผิดชอบ และความกระตือรือร้น ..." ด้วยเหตุนี้ นโยบายที่ต้องการให้ผู้เรียนตั้งมั่นอยู่ในจริยธรรมของหลักศาสนานั้น จำเป็นที่ภาครัฐต้องคำนึงบริบททางสังคม อาทิ ผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามต้องมีทางเลือกในทางความเชื่อ กล่าวคือ มีวิชาเลือกเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ส่วนผู้ที่นับถือศาสนาอื่นก็ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาด้านจริยธรรมอย่างเสมอภาค

ส่วนในด้านนโยบายที่มุ่งเรื่องการส่งเสริมความรักและสามัคคี เป็นประเด็นที่มีความสำคัญ เพราะสถานการณ์ความไม่สงบและการก่อการร้ายรายวันที่เป็นข่าวปรากฏอยู่ ส่งผลให้ทั้งผู้เรียน ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ตกอยู่ในอาการที่หวาดหวั่น ด้วยเหตุนี้ นโยบายด้านการส่งเสริมความรักและสามัคคี จึงมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมากเช่นเดียวกับผู้เกี่ยวข้อง 12 กล่าวว่า "...

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หากสามารถนำนโยบายมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมจะส่งผลดีต่อการสร้างความสงบสุขและสมานฉันท์บนความแตกต่างทางวัฒนธรรม...” ขณะเดียวกันผู้เกี่ยวข้อง 1 เสนอแนะในเรื่องนี้ว่า “...รัฐบาลควรพูดเรื่องความเสมอภาค เพราะนักเรียนสามจังหวัดนี้มักถูกมองจากภายนอกว่า เป็นคนที่มีความก้าวร้าวและไม่น่าเข้าใกล้ เพราะเกรงว่าจะเป็นอันตราย ดังนั้นรัฐควรประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจและแยกให้ออกระหว่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กนักเรียนว่าไม่เกี่ยวข้องกัน...”

นอกจากนั้น ผู้เชี่ยวชาญ 19 ได้กล่าวสนับสนุนเชิงนโยบายว่า “...การส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับความแตกต่าง ต้องทำให้ผู้เรียนเปิดใจลดอคติ เปรียบเสมือนจัดดอกไม้ใส่แจกันถ้ามีเพียงดอกเดียวอาจดูไม่สวยเท่าหลายดอกหลายสี และต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศตัวจริง ไม่ใช่พลเมืองชั้นสอง ปรับเปลี่ยนทัศนคติเก่า ๆ ลืมเรื่องที่ผ่านมาในอดีต เสริมสร้างระบบและกระบวนการทางความคิดด้านบวกมากขึ้น...”

หากการนำนโยบายที่กล่าวแล้วไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดการยอมรับและปรับความเข้าใจได้ ก็ย่อมที่จะนำไปสู่ความรักสมัครสมานสามัคคี และความภาคภูมิใจต่อความเป็นชาติไทยได้ในที่สุด ประเด็นสุดท้ายกล่าวถึงนโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาและสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการเรียนรู้ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งนโยบายนี้ผู้เกี่ยวข้อง 11 กล่าวว่า “...ต้องการให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพัฒนาและสนับสนุนในการจัดให้มีอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนและมีอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน และเครื่องจักรให้พอเหมาะกับผู้เรียน...” เช่นเดียวกับผู้เกี่ยวข้อง 12 ที่เห็นว่า “...ต้องมีการกระจายงบประมาณสนับสนุนการเรียนการสอน ซื้ออุปกรณ์เครื่องจักรกลและคอมพิวเตอร์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้อย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี...” สำหรับความคิดเห็นที่สอดคล้องของผู้เรียนจะมุ่งไปที่การพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถหางานทำได้ อาทิ ผู้เกี่ยวข้อง 4 กล่าวว่า “...ควรเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้สำเร็จการศึกษาออกไปสามารถมีประสบการณ์เฉพาะเพื่อไปทำงานได้เลย สนับสนุนงบประมาณในการออกไปฝึกงานนอกพื้นที่สามจังหวัด เช่น สนับสนุนค่าที่พักระหว่างฝึกงาน ค่าอาหารบางส่วนให้กับนักศึกษาที่ออกไปฝึกงาน...” นอกจากนั้น ผู้เกี่ยวข้อง 3 เสนอแนะว่า “...อยากให้หาสถานประกอบการรองรับนักศึกษาที่จบ หรืออยากให้เปิดสอนปริญญาตรีเพื่อจะได้เรียนในท้องถิ่นใกล้บ้าน และอยากให้เพิ่มอุปกรณ์การเรียน เช่น เครื่องจักรกลในโรงฝึกงาน...” และการที่จะสามารถ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขยายตลาดแรงงานได้มากยิ่งขึ้น ผู้เกี่ยวข้อง 2 ต้องการให้ "...เพิ่มความรู้ทางภาษาท้องถิ่น เพื่อให้สามารถไปทำงานต่างประเทศได้ เช่น ภาษาอาหรับ..."

จากความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายดังกล่าวนี้ สามารถสรุปได้ว่าการสนับสนุนงบประมาณเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายมองเห็นในทิศทางเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามในกลุ่มของผู้เรียนย่อมต้องคำนึงถึงอนาคตของตนเองเมื่อจบการศึกษา จึงหวังว่าการพัฒนาการเรียนการสอนจะทำให้สามารถมีงานทำได้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น ยังมีผู้ให้ข้อเสนอเชิงนโยบายในส่วนเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร โดยผู้เกี่ยวข้อง 5 เห็นว่า "...เห็นด้วยกับนโยบาย แต่ผู้ขับเคลื่อนนโยบาย คือ บุคลากรในท้องถิ่น ที่ต้องได้รับการพัฒนา ฝึกอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติจนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอาชีวศึกษาอย่างลึกซึ้ง จนสามารถนำนโยบายไปบูรณาการได้อย่างกลมกลืน..." ส่วนผู้เชี่ยวชาญ 16 เสนอแนะว่า "...หากเป็นไปได้ควรมีการแลกเปลี่ยนครู-อาจารย์ โดยเฉพาะสายวิชาชีพกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ บ้าง หรือต่างภูมิภาค เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ..." และผู้เชี่ยวชาญ 17 เพิ่มเติมว่า "...ควรจัดหาอัตรากำลังเพิ่มขึ้น เพราะเท่าที่มีอยู่ค่อนข้างจำกัด..." ดังนั้นนโยบายที่มาจากบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงต้องมองถึงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา คือ คุณภาพของผู้เรียนและเมื่อจบแล้ว สามารถประกอบอาชีพได้ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับชุมชนและสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษา มีแนวทางเพื่อยกระดับสถาบันให้มีมาตรฐานตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 และสามารถสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้เรียน และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนโยบายนี้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากในเรื่องการเพิ่มศักยภาพให้กับผู้สอนโดยผู้เกี่ยวข้อง 10 ระบุว่า "...ควรจัดงบประมาณให้ครูที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ศึกษาดูงานในต่างประเทศ เพื่อจะได้มีความรู้แลกเปลี่ยนในการพัฒนาบ้านเมือง..." และผู้เกี่ยวข้อง 7 เสริมว่า "...ควรจะเพิ่มให้ดูงานทั้งในและต่างประเทศ แต่เมื่อกลับมาแล้วควรจะนำผลจากการไปดูงานมาเผยแพร่แก่บุคลากรทางการศึกษาที่ยังไม่มีโอกาสรับรู้รับทราบ..." ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญ 19 เสนอแนะให้ "...พัฒนาครูอาจารย์ให้มีจิตวิทยาในการดูแลนักเรียน รวมถึงพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล..." และอีกด้านหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ผู้เกี่ยวข้อง 5 เห็นว่า "...การยกระดับสถาบันนั้น ต้องสามารถปรับแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้ยืดหยุ่นได้ตามธรรมชาติของท้องถิ่น สังคม และวัฒนธรรม..." รวมถึงที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เกี่ยวข้อง 9 เสนอแนะให้ "...กำหนดแนวทางหรือวิธีการดำเนินการให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมที่สามารถปฏิบัติได้โดยไม่เอนเอียงไปทางพุทธหรือมุสลิมอย่างใดอย่างหนึ่ง..." ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ 18 ที่กล่าวว่า "...สถาบันอาชีวศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานทุกเชื้อชาติ ศาสนา ไม่มีการแบ่งแยกเพื่อให้ผู้เรียนในพื้นที่ได้มีเพื่อน มีเครือข่ายต่างศาสนา จะได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกัน..." จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่านโยบายการยกระดับมาตรฐานสถาบันต้องคำนึงถึงแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ผู้สอน ตลอดจนการปรับแผนและวิธีบริหารจัดการให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพชุมชน

ในกรณีความสามารถของสถาบันที่จะสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้เรียน และชุมชนนั้น ผู้เชี่ยวชาญ 20 กล่าวว่า "...สถาบันอาชีวศึกษาของรัฐบาล ต้องมีการทำงานเชิงรุกที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความสะดวกสบายในการเข้าถึงระบบการเทียบโอน ประสบการณ์และสุดท้าย ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนและสถานประกอบการได้มีส่วนร่วมในการเข้าสังคม เข้ามาศึกษา และร่วมในการจัดการเรียนการสอน..."

ขณะเดียวกัน ผู้เชี่ยวชาญ 17 เห็นว่า "...สถาบันควรเปิดบ้านให้ชุมชนได้ร่วมเรียนรู้ เช่น จัดฝึกอาชีพระยะสั้นให้คนภายนอก..." สำหรับมุมมองในการจัดหาตลาดแรงงานนั้น ผู้เชี่ยวชาญ 19 มองถึงตลาดแรงงานต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มมุสลิม โดยเสนอแนะว่า "...สถานศึกษาต้องจัดองค์ความรู้เกี่ยวกับภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษา สามารถติดต่อธุรกิจและการประกอบอาชีพกับกลุ่มประเทศมุสลิม..." ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ผู้เชี่ยวชาญ 16 กล่าวถึง คือ การจัดหาทุนการศึกษาแก่นักศึกษาที่เรียนดี ประพฤติดีให้ได้รับทุนการศึกษาต่อ และเตรียมจัดหาอัตราเพื่อให้ได้รับทุนกลับมาเป็นบุคลากรของวิทยาลัย
ในอนาคต

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาต้องทำงานเชิงรุก มองหาตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการเปิดโอกาสให้นักศึกษาและคนในชุมชน สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ของสถาบันอย่างเต็มที่

1.3 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายนอกสถาบัน ได้แก่ สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรศาสนาอิสลาม ซึ่งสามารถจัดความคิดเห็นเป็น 3 ลักษณะ คือ หน่วยงานที่ให้ความร่วมมือ รูปแบบความร่วมมือและผลที่ได้จากความร่วมมือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับหน่วยงานภายนอกสถาบันที่ควรเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล สถานประกอบการทั้งในและนอกพื้นที่ ชุมชน และองค์กรศาสนาอิสลาม ซึ่งเรื่องนี้ผู้เกี่ยวข้อง 7 กล่าวว่า "...หากสถานการณ์บ้านเมืองสงบกว่านี้ สถานประกอบการในพื้นที่คงจะเพียงพอและร่วมเป็นภาคีกับสถานศึกษา รวมถึงหากบุคลากรในสถาบันมีความรู้สึกปลอดภัยก็จะมีกำลังใจในการคิดร่วมกันกับสถานประกอบการใกล้เคียงหรือต่างอำเภอ..." ซึ่งต่างจากความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง 5 ที่เห็นว่า "...สถานประกอบการในสามจังหวัดภาคใต้มีจำนวนและศักยภาพไม่มากเพียงพอ ที่จะตอบสนองนโยบายได้ ควรสร้างเครือข่ายนอกพื้นที่เพิ่มขึ้น..." แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญ 17 สรุปความเห็นว่า "...หากมีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกวิทยาลัยด้านอาชีวศึกษาจะได้รับความสนใจจากสังคมมากขึ้น..."

ในส่วนของรูปแบบความร่วมมือจะมีหลายลักษณะ ดังที่ผู้เกี่ยวข้อง 11 กล่าวว่า "...องค์กรภายนอกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เช่น หลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษาและงานบริการวิชาการแก่ชุมชน..." และผู้เกี่ยวข้อง 3 ต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนผู้สอนกับโรงงานหรือสถานประกอบการ หรือการเป็นวิทยากรของผู้แทนองค์กรศาสนาอิสลามในการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษา สำหรับผู้เกี่ยวข้อง 9 เห็นว่า "...คณะกรรมการวิทยาลัยควรมาจากกลุ่มบุคลากรที่หลากหลายสาขาอาชีพทั้งภาครัฐและเอกชน..." ซึ่งรูปแบบของการเข้ามาเป็นกรรมการวิทยาลัยนี้จะปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา รวมถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาให้มากที่สุด รวบรวมคลังสมองของท้องถิ่นมาร่วมในการเรียนการสอน ตามความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง 6 และผู้เกี่ยวข้อง 4 เสนอว่าควรเชิญบุคคลภายนอกที่เชี่ยวชาญมาเป็นอาจารย์พิเศษ เพื่อนักศึกษาจะได้รับความรู้ใหม่ ๆ ทันกับการเปลี่ยนแปลง และสำหรับผลลัพธ์ที่จะได้จากความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถาบัน ถือว่าเป็นการได้ประโยชน์ร่วมกัน แต่จะเกิดผลดีกับนักศึกษาโดยตรง ทั้งนี้จะช่วยให้นักศึกษา ชุมชน และสังคม มีแนวทางที่สอดคล้องและได้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง 12 ขณะเดียวกันสถานประกอบการจะได้มีโอกาสกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานและประหยัดเวลาและงบประมาณในการฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน ซึ่งเป็นภาระต่อเนื่องของสถานประกอบการตลอดมา ดังที่ผู้เชี่ยวชาญ 16 ให้ความเห็น และในส่วนของผู้เกี่ยวข้อง 2 เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะได้คนที่มีความรู้มาร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น และองค์กรศาสนาก็จะได้คนที่มีศีลธรรมเป็นคนดีของสังคม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า หากสถาบันอาชีวศึกษาสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถาบันได้เป็นอย่างดี จะช่วยให้การจัดการอาชีวศึกษามีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาให้มีทั้งความสามารถทางวิชาชีพและมีคุณธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. หลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิเคราะห์แนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญ สามารถสร้างรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนได้ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 เน้นทักษะอาชีพควบคู่ความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม รูปแบบที่ 2 เน้นทักษะอาชีพควบคู่หลักศาสนาที่แต่ละคนนับถือ และรูปแบบที่ 3 เน้นทักษะอาชีพควบคู่หลักคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับรูปแบบทั้ง 3 แบบนี้ผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญต่างมีเหตุผลสนับสนุนที่แตกต่างกันดังนี้

2.1 รูปแบบที่ 1 แสดงในภาพที่ 4

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปรัชญา	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหาวิชา	วิธีสอนและการประเมินผล	วัน-เวลาที่สอน
อาชีวศึกษาสร้างทักษะอาชีพควบคู่ความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม	1. ผู้เรียนมีทักษะฝีมือความสามารถในการใช้ภาษามาลายูท้องถิ่น ภาวะผู้นำและการเป็นแบบอย่างที่ดีของมุสลิม และมีวิสัยทัศน์ 2. ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและความต้องการ	1. บูรณาการความรู้ทางหลักศาสนาอิสลามเข้าในหลักสูตรการเรียนการสอน 2. ปรับปรุงเนื้อหาที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างพุทธกับมุสลิมให้เกิดความรักสามัคคี	ใช้การฝึกปฏิบัติโครงงาน ศึกษาดูงานในรายวิชาชีพ ส่วนการบรรยาย อภิปราย และสัมมนาใช้กับรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม	เรียนวันอาทิตย์ถึงวันพฤหัสบดีหยุดวันศุกร์และวันเสาร์ และเพิ่มวันหยุดประจำปีในวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม

รูปแบบกิจกรรมนักศึกษา

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่เสริมสร้างความรัก ภูมิใจในชาติ ความสามัคคี และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
2. กำหนดโครงสร้างการดำเนินงานที่ให้นักศึกษาทั้งพุทธ และมุสลิมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเครือข่าย โดยมีระบบที่ปรึกษาคอยสนับสนุน
3. กำหนดลักษณะกิจกรรมที่มุ่งเน้นการบำเพ็ญประโยชน์ และศิลปวัฒนธรรม

รูปแบบของอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสอดคล้องเหมาะสมต่อการพัฒนาการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา วิถีชีวิตชุมชน และศาสนาวัฒนธรรม

รูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา

สถานประกอบการ องค์กรศาสนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความร่วมมือด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก และจัดหาตลาดแรงงาน

คุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การจัดการเรียนอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามต้องทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของมุสลิมทั้งการเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ มีวิสัยทัศน์ และมีความใฝ่รู้ควบคู่กับความรู้ ความสามารถด้านอาชีพ
2. การจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ต้องทำให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยี การใช้ภาษา การจัดการ การปรับตัว การทำงานเป็นทีม การมีวินัย รวมถึงความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ภาพที่ 4 รูปแบบหลักสูตรอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาให้มีความยึดโยงอยู่กับความศรัทธาต่อศาสนาอิสลามนั้น ผลการศึกษาพบว่าเหตุผลสำคัญต่อการสนับสนุนแนวคิดนี้คือการที่นักเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้เกี่ยวข้อง 2 กล่าวว่า "...อิสลามเป็นวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ โดยเฉพาะเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว มักจะทำงานกับคนมุสลิม หากมีความรู้คู่กับศาสนาอิสลามมักจะได้รับการยอมรับ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดี รวมถึงมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ..." แต่อย่างไรก็ตามแม้จะเห็นด้วยกับวิถีของคนส่วนใหญ่ แต่ผู้เกี่ยวข้อง 8 ก็ยังคิดถึงผู้เรียนที่นับถือศาสนาพุทธ โดยเสนอแนะว่า "...การจัดการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมควรแยกกันดำเนินการ แต่ต้องให้มีความสมดุลกัน..." นอกจากนั้นเหตุผลที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองก็มีส่วนสำคัญต่อข้อเสนอในการจัดการศึกษา ดังที่ ผู้เกี่ยวข้อง 2 และผู้เกี่ยวข้อง 4 เห็นสอดคล้องกันว่า ผู้ปกครองคาดหวังให้มีการเรียนศาสนาควบคู่เพื่อการใช้ชีวิตที่ดีในอนาคตและอีกเหตุผลคือ การที่ผู้ปกครองยินยอมส่งบุตรหลานมาเรียน เพราะไว้วางใจว่าบุตรหลานจะเป็นผู้ยึดมั่นอยู่ในหลักปฏิบัติที่ดีทั้งชาตินี้และชาติต่อไป

ในส่วนสาระสำคัญของจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาของรูปแบบที่ 1 นี้ นอกจากทักษะฝีมือแล้ว เรื่องของความสามารถในการใช้ภาษามลายูท้องถิ่น และการเป็นผู้นำตามแบบอย่างที่ดีของมุสลิม ถือ เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ รวมถึงการบูรณาการความรู้ทางหลักอิสลามเข้าในหลักสูตรการเรียนการสอน และต้องปรับปรุงเนื้อหาวิชาที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างพุทธกับมุสลิมให้เกิดความรักสามัคคี ในส่วนของวันเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนต้องการให้หยุดวันศุกร์ เพื่อเปิดโอกาสให้สามารถทำพิธีทางศาสนาในมัสยิด โดยไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับการเรียน เพราะหากไปทำพิธีในบางช่วงเวลาเหมือนในปัจจุบัน จะทำให้เสียโอกาสในการเรียนนั้นไปด้วย ในความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง 4 และผู้เกี่ยวข้อง 8 เห็นว่า "... ในวันศุกร์หลายมัสยิดมีการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนาเป็นประจำ ทำให้นักเรียนนักศึกษาได้ทำกิจกรรมทางศาสนาได้อย่างเต็มที่ และเห็นด้วยกับการเพิ่มวันหยุดประจำปีในช่วงเทศกาลสำคัญของศาสนาอิสลาม..." ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มที่สนับสนุนรูปแบบที่ 1 มีความต้องการที่จะผสานความรู้ทางวิชาชีพกับหลักปฏิบัติทางศาสนาอิสลามเข้าด้วยกัน เพื่อสนองตอบวิถีชีวิตของคนมุสลิม ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่

สำหรับการจัดกิจกรรมนักศึกษาในส่วนที่เห็นด้วยกับรูปแบบที่นำเสนอ ผู้เกี่ยวข้อง 4 มีเหตุผลที่สนับสนุน คือ "...วิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาเสนอรูปแบบกิจกรรมเพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษาให้มากที่สุด..." และผู้เกี่ยวข้อง 8 เห็นว่า "...กิจกรรมที่ไม่ใช่กิจกรรมทางศาสนา จะต้องให้ผู้เรียนทุกศาสนามีส่วนร่วมอย่างมีเอกภาพ ไม่ควรแบ่งแยกกัน ให้เรียนรู้ซึ่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กันและกัน นอกจากนั้นยังเห็นด้วยกับทุกกิจกรรมทั้งการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้มีความเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชนมุสลิม...” และในส่วนกิจกรรมที่มุ่งเน้นการบำเพ็ญประโยชน์ การทำประโยชน์ให้แผ่นดินเกิดนั้น ผู้เกี่ยวข้อง 2 เห็นด้วยอย่างยิ่งและเสริมว่า “...ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เน้นความบันเทิง เช่น เชียร์ลีดเดอร์ แต่ควรเป็นลักษณะกิจกรรมสร้างสรรค์และไม่ขัดต่อหลักปฏิบัติวิถีมุสลิม...” จึงกล่าวได้ว่ารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาตามแบบที่ 1 ไม่ต้องการให้มีลักษณะของการแบ่งแยกศาสนา แต่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้และยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการคิดและปฏิบัติโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

ในด้านของรูปแบบอาคาร สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีข้อเสนอแนะที่ต้องการให้วิทยาลัยได้ดำเนินการเพิ่มเติมได้แก่ การปรับปรุงโรงฝึกงานให้กว้างขวาง มีระบบความปลอดภัยที่รัดกุม มีอุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น อุปกรณ์ป้องกันเสียงและแสงที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ตามความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง 4 และ ผู้เกี่ยวข้อง 2 ต้องการให้เพิ่มห้องอินเตอร์เน็ตให้มากขึ้น จัดหาตำราใหม่ทางสายสามัญและวิชาชีพที่ทันสมัยเพิ่มในห้องสมุด มีเอกสารประกอบการสอนให้นักศึกษาใช้เป็นคู่มือ และผู้เกี่ยวข้อง 8 เห็นว่าต้องจัดสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาอิสลามให้เป็นสัดส่วน และสำหรับรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ผู้เกี่ยวข้อง 2 เห็นว่าสถานศึกษาที่ร่วมมือกับสถานประกอบการ องค์กรศาสนาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวทางที่ดี แต่ต้องมีการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ เช่น สถานศึกษาเข้าหาองค์กรศาสนาให้มากขึ้น ขณะเดียวกัน องค์กรศาสนาต้องเข้ามามีบทบาทในการอบรมนักศึกษาในวิทยาลัยด้วย

กล่าวโดยสรุปสำหรับรูปแบบกิจกรรมนักศึกษา การจัดการอาคาร สถานที่ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาตามแบบที่ 1 นี้ มีลักษณะที่สำคัญ คือ ต้องคำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสม ตามหลักการและหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม

2.2 รูปแบบที่ 2 แสดงในภาพที่ 5

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 5 รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับรูปแบบการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษา โดยคำนึงถึงการสร้างทักษะฝีมือควบคู่กับความศรัทธาต่อศาสนาที่ตนเองนับถือ มีฐานะความคิดจากแนวความคิดในเชิงบูรณาการ ดังที่ ผู้เกี่ยวข้อง 12 ได้ให้เหตุผลว่า

"...ต้องบูรณาการทุกสาขาวิชาเข้ากับหลักศาสนา ให้เกียรติแก่ผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ ควรเพิ่มเติมรายวิชาเลือกหรือเลือกเสรีให้กับนักศึกษา มีช่องทางในการแสวงหาความรู้ที่ตนสนใจได้มากขึ้น เช่น รายวิชาอิสลามกับสังคมไทย หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จิตสำนึกสาธารณะ ภาษามลายูกลาง หรือ ภาษาอาหรับ เป็นต้น รวมถึงการเพิ่มกิจกรรมกีฬาสีในกิจกรรมนักศึกษาให้มากขึ้น..."

อย่างไรก็ตาม แนวทางการบูรณาการการเรียนรู้นี้ถือเป็นรูปแบบที่มีความยืดหยุ่นและคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 20 เป็นผู้ที่เห็นด้วยกับรูปแบบที่นำเสนอทุกรูปแบบได้ย้ำว่า "...การเรียนการสอนสามารถดำเนินการได้ทุกรูปแบบ แต่ในการบริหารจัดการต้องมีลักษณะยืดหยุ่น ไม่ยึดติดแนวใดแนวหนึ่งมากจนเกินไป แต่ต้องคำนึงถึงสภาพชุมชนและสังคม ตลอดจนความพร้อมของผู้เรียน..." ดังนั้นจุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้จึงเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและความสนใจ มีการปรับปรุงเนื้อหารายวิชาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน และที่สำคัญ จัดวันเวลาสอนโดยกำหนดให้วันศุกร์และวันอาทิตย์ เป็นวันหยุดเพื่อเอื้อทั้งศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ รวมถึงการเพิ่มวันหยุดประจำปีในวันสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญ 19 ซึ่งเห็นว่า "...การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีลักษณะผสมผสานระหว่างศาสนากับวิชาชีพ โดยต้องมีความยืดหยุ่นสูง จัดเนื้อหาวิชาให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกตามความสมัครใจ..."

ในส่วนของรูปแบบกิจกรรมนักศึกษา อาคาร สถานที่ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา ตามรายละเอียดที่นำเสนอผลการศึกษาพบว่า เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่ารูปแบบที่ 2 นี้ จะมีลักษณะของการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและยึดหลักการของการให้ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 รูปแบบที่ 3 แสดงในภาพที่ 6

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปรัชญา	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหาวิชา	วิธีสอนและการประเมินผล	วัน-เวลาที่สอน
อาชีวศึกษาสร้างทักษะอาชีพควบคู่หลักคุณธรรมจริยธรรม	1. ผู้เรียนมีทักษะฝีมือ ความสามารถในการใช้ภาษาต่าง ๆ ภาวะผู้นำ ความรักเทิดทูนต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนการเป็นมุสลิมที่เป็นแบบอย่างที่ดี 2. ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและความสนใจบนพื้นฐานของหลักศาสนาอิสลามและตลาดแรงงาน	1. มีเนื้อหาวิชาที่เน้นการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนการใช้ชีวิตอย่างสมดุลระหว่างอาชีพกับคุณธรรม 2. มีเนื้อหาที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านอาชีพอย่างเข้มข้นเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและตาดแรงงาน	ใช้การฝึกปฏิบัติ โครงงาน ศึกษาดูงานในรายวิชาชีพ สำหรับการบรรยาย อภิปราย และสัมมนา ใช้กับรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม	เรียนวันจันทร์-ศุกร์ หยุดวันเสาร์-อาทิตย์ แต่วันศุกร์เลิกเรียนเวลา 14.00น. และเพิ่มวันหยุดประจำปีของศาสนาต่าง ๆ

รูปแบบกิจกรรมนักศึกษา

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่เสริมสร้างความรัก ภูมิใจในชาติ ความสามัคคี และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
2. กำหนดโครงสร้างการดำเนินงานที่ให้นักศึกษาทั้งพุทธ และมุสลิมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเครือข่าย โดยมีระบบที่ปรึกษาคอยสนับสนุน
3. กำหนดลักษณะกิจกรรมที่มุ่งเน้นการบำเพ็ญประโยชน์ และศิลปวัฒนธรรม

รูปแบบของอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสอดคล้องเหมาะสมต่อการพัฒนาการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา วิถีชีวิตชุมชน และศาสนาวัฒนธรรม

รูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา

สถานประกอบการ องค์กรศาสนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความร่วมมือด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกและจัดหาตลาดแรงงาน

คุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การจัดการเรียนอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม ต้องทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของมุสลิมทั้งการเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ มีวิสัยทัศน์ และมีความใฝ่รู้ ควบคู่กับความรู้ความสามารถด้านอาชีพ
2. การจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ต้องทำให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยี การใช้ภาษา การจัดการ การปรับตัว การทำงานเป็นทีม การมีวินัย รวมถึงความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ภาพที่ 6 รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดหลักสูตรที่ยึดหลักปรัชญาที่ว่า “...อาชีวศึกษาสร้างทักษะอาชีพควบคู่หลักคุณธรรมจริยธรรม...” ตามรูปแบบที่ 3 นี้ มีความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญมากที่สุด ดังที่ ผู้เชี่ยวชาญ 16 กล่าวว่า

“...ปรัชญาดังกล่าว สอดคล้องกับการผลิตกำลังคนของประเทศ กล่าวคือ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ควบคู่ไปกับวิถีประพฤติปฏิบัติในการเป็นคนดีของสังคม สามารถปรับตัวเพื่อความอยู่รอดโดยไม่เบียดบังผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามควรแก่อัตภาพของแต่ละบุคคล...”

และความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง 3 ที่ว่า “...รูปแบบนี้สามารถสร้างกำลังคนทางสายอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ ควบคู่ไปกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีความสุข สามารถอยู่ร่วมกันได้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน...” ซึ่งแนวคิดนี้ มีลักษณะของการผสมผสานและยืดหยุ่นสูง เพื่อให้เหมาะสมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นพุทธ คริสต์ อิสลาม หรือศาสนาอื่น ๆ ดังนั้น ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา วิธีสอน และการประเมินผล จึงต้องจัดให้มีความสมดุลระหว่างความสามารถทางอาชีพและการประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ผู้เชี่ยวชาญ 18 กล่าวว่า “...สถาบันต้องจัดการผู้เรียนปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักในความเป็นคนไทย รู้จักสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ และรัฐบาลควรใช้ภาษาเรียกกลุ่มคนมุสลิมว่า ชาวไทยมุสลิม เพื่อให้ทุกคนรับรู้ตลอดเวลาว่าทุกคนเป็นคนไทย...” ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง 1 ที่เสนอแนะในรูปแบบนี้ว่า

“...ควรปรับปรุงเนื้อหารายวิชาที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบ ในระบอบประชาธิปไตย ปลูกฝังความรักชาติและรู้รักสามัคคี เพิ่มการเรียนการสอนในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนมีความสำนึกรักในแผ่นดินเกิด เข้าใจหลักกฎหมาย เพื่อจะได้ไม่กระทำผิด พอใจในสิ่งที่มี และไม่คิดย้ายออกจากพื้นที่ และหากผู้เรียนได้รับการปลูกฝังเรื่องเหล่านี้แต่เนิ่น ๆ จะทำให้เกิดความเข้าใจและอยู่ในสามัญสำนึก โดยที่ไม่ต้องให้รัฐบาลเข้ามายุ่งจนอาจเกิดปัญหาตามมา...”

และอีกประการที่สำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญ 17 กล่าวถึงคือ สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับนักศึกษาว่า เขาจะต้องออกไปสู่โลกกว้าง อย่ายึดติดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือมองว่าหากมิใช่แนวทางวิถีอิสลามและจะทำให้เป็นคนไม่ดีไม่ได้ และในส่วนของการยืดหยุ่นให้วันเวลา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่สอนของวันศุกร์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามสามารถไปปฏิบัติศาสนกิจได้นั้น เป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสม ดังที่ ผู้เชี่ยวชาญ 16 ได้กล่าวสนับสนุนว่า “...ถือเป็นการให้เกียรติทั้งผู้นำศาสนา ผู้ปกครอง จะเป็นช่องทางหนึ่งในการแก้ปัญหาความไม่เข้าใจกันในสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้...”

หากพิจารณาถึงแนวคิดของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญที่สนับสนุนรูปแบบที่ 3 ค่อนข้างมีความชัดเจนต่อการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่จะส่งผลให้เกิดความสมานฉันท์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ รักษาขนบธรรมเนียมวิถีชีวิตในอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน ตลอดจนสร้างงานสร้างอาชีพให้ผู้จบการศึกษามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการจัดองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะเข้ามาช่วยเสริมให้รูปแบบนี้มีความเหมาะสม โดยผู้เกี่ยวข้อง 11 เสนอว่า การจัดกิจกรรมนักศึกษาควรเพิ่มจุดมุ่งหมายด้านการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมควรเป็นกลางไม่แบ่งแยกวัฒนธรรมและศาสนา เช่น จัดโครงการรักคณิตเพื่อเสริมสร้างวิชาการ โครงการปลูกป่าชายเลน เพื่อเพิ่มแหล่งอาหารและรั้วธรรมชาติ โครงการที่มีรายได้ระหว่างเรียนเพื่อฝึกใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และลดภาระค่าครองชีพ ตลอดจนเห็นคุณค่าของการมีงานทำ กิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคม และกิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้มีตลอดเวลา และกิจกรรมการนำนักศึกษาไปทัศนศึกษาตามต่างจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นการเปิดหูเปิดตา รับเอาสิ่งที่ดี ๆ มา ปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ผู้เกี่ยวข้อง 3 เสนอให้มีการจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่าเพื่อเป็นการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับรุ่นพี่ รวมถึงผู้เกี่ยวข้อง 5 ต้องการให้มีศูนย์เครือข่ายความร่วมมือของนักศึกษา
ที่ควรขยายมากกว่าสามจังหวัด เพื่อเพิ่มโอกาสความรู้ประสบการณ์และวิสัยทัศน์ให้กับนักศึกษา นอกจากนั้น ผู้เกี่ยวข้อง 1 มีข้อเสนอแนะว่าการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่องควรให้ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องและรับรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น และผู้เกี่ยวข้อง 9 เสนอให้มีที่ปรึกษากิจกรรมเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้นำทางศาสนาทั้งพุทธและอิสลาม และในส่วนของการพัฒนากิจกรรมนักศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ 16 กล่าวว่า “... ควรร่วมมือกับส่วนราชการ สถานประกอบการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ด้านงบประมาณและกำลังคน เพื่อบูรณาการกิจกรรมให้ทุกหน่วยของสังคมได้มีส่วนรับรู้ ช่วยเหลือดูแลให้เป็นไปตามประสงค์...”

กล่าวโดยสรุปได้ว่ากิจกรรมนักศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต โดยผ่านจากกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมเพื่อสังคมและ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง และสำหรับสภาพท้องถิ่นและชุมชนของพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นอย่างยิ่งที่กิจกรรมนักศึกษาต้องสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการยอมรับความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมกันมาก ๆ เพื่อสร้างเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน

อีกหนึ่งองค์ประกอบที่มีความสำคัญเช่นเดียวกันคือ การจัดอาคารสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับภูมิทัศน์ให้เหมาะสมเพื่อเอื้อต่อบรรยากาศการเรียนการสอน การจัดหาสื่ออุปกรณ์ให้เพียงพอและทันสมัย เช่น อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องและเฉพาะในแต่ละรายวิชา เช่น แผนกพาณิชยกรรมควรมีสื่อการสอนเป็นเครื่องมือสำนักงานที่ปฏิบัติงานได้จริงและมีใช้อยู่ในสถานประกอบการปัจจุบันจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับอุปกรณ์ได้ฝึกปฏิบัติและซ่อมบำรุงได้ นอกจากนั้นควรมีสื่อการสอนที่เป็นหนังสือ ควบคู่กับคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและอินเตอร์เน็ต ตามความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง 1 และผู้เกี่ยวข้อง 9 ได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรเพิ่มลานกีฬาและศูนย์วิทยบริการและห้องสมุด เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในส่วนของผู้เชี่ยวชาญ 16 กล่าวว่า “...อยากให้มีสถานที่พักผ่อนเพิ่มขึ้น เช่น สวนพฤกษศาสตร์เพื่อการเรียนรู้พันธุ์ไม้ หรือสวนดอกไม้ในวรรณคดี หรือศาลาอเนกประสงค์ แบบเปิดโล่ง ให้นักศึกษาใช้ทำกิจกรรมตามความสนใจและวันหยุดเสาร์อาทิตย์เปิดให้บุคคลภายนอกมาเช่าทำกิจกรรมเพื่อหารายได้สนับสนุนกิจกรรมนักศึกษา...”

และอีกหนึ่งมุมมองที่น่าสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติ โดยผู้เกี่ยวข้อง 7 กล่าวว่า “...อาคาร สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดให้จะไม่มีประโยชน์ถ้าผู้เรียนไม่รักถิ่นฐานและขาดจิตสาธารณะ ดังนั้น ผู้สอนต้องสอดแทรกบทเรียนทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน หรือย้ำเตือนนักศึกษาเมื่อมีโอกาสแนะนำ โดยต้องไม่คิดว่าธุระไม่ใช่...” หากสามารถนำแนวคิดนี้มาใช้กับหลักสูตรการเรียนการสอนได้ เชื่อว่านักศึกษา จะได้รับการเสริมสร้างคุณธรรมผ่านรูปแบบการจัดการอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการที่จะสนองตอบผู้เรียนที่เป็นมุสลิมนั้น คือ การจัดอาคารสถานที่เป็นสัดส่วนเพื่อจะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม ในทัศนะของผู้เกี่ยวข้อง 10 ขณะเดียวกัน ผู้เกี่ยวข้อง 6 เสริมว่า “...ส่วนใหญ่แต่ละวิทยาลัยจัดสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาไว้แล้วตามข้อจำกัดของแต่ละสถานที่ แต่ควรฝึกการรับผิดชอบดูแลให้สะอาดเป็นระเบียบเหมาะสมกับสถานที่ของศาสนา...” ซึ่งแนวคิดนี้จะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายด้านคุณธรรมจริยธรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลสรุปของแนวคิดต่อรูปแบบที่ 3 นี้ จะคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนบรรยากาศการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษาและบรรยากาศทางศีลธรรม ทั้งนี้การบริหารจัดการมิได้มุ่งเพียงด้านวัตถุอย่างเดียว แต่ได้เสริมสร้างการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมสำหรับนักศึกษาสอดแทรกไว้ด้วย

องค์ประกอบสุดท้าย คือ รูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา ซึ่งผู้เกี่ยวข้อง 10 เห็นว่า ความร่วมมือกับสถานประกอบการ ควรเป็นลักษณะที่บุคลากรของสถานประกอบการให้ความรู้กับนักศึกษาในช่วงเวลาฝึกงานและปฐมนิเทศ และสถานศึกษากับสถานประกอบการมีการประชุมและทำข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ตามความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง 11 และ นอกจากนั้น ผู้เกี่ยวข้อง 1 เสนอว่า "...ควรมีความหลากหลายของสถานประกอบการ และไม่จำกัดเฉพาะสถานประกอบการที่ยึดหลักการปฏิบัติงานที่ไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เพราะในความเป็นจริง หากต้องเข้าไปทำงานบุคลากรต้องปรับตัวเข้ากับองค์กร ไม่ใช่องค์กรปรับเข้าหาบุคลากร เพราะหากนักศึกษาปรับตัวก่อนออกไปทำงานจริง ก็จะไม่เกิดปัญหาต่อการทำงานในอนาคต..."

นอกจากนั้น ผู้เกี่ยวข้อง 7 และผู้เกี่ยวข้อง 5 เห็นว่า สถานศึกษาควรขยายความร่วมมือกับสถานประกอบการนอกเหนือจากสาม จังหวัดชายแดน และสำหรับความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้เข้ามามีบทบาทกับสถาบันมากขึ้น เพราะเป็นผู้แทนประชาชนย่อมรู้ความต้องการของประชาชนได้ดี และสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาได้ถูกทาง ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น ในทัศนะของผู้เกี่ยวข้อง 3 ส่วนความร่วมมือกับองค์กรศาสนานั้น ผู้เชี่ยวชาญ 16 และผู้เชี่ยวชาญ 17 เห็นว่า หากประสานความร่วมมือเกิดขึ้นและดำเนินการได้ดีจะส่งผลต่อความพึงพอใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป จะพบว่า การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาเป็นส่วนเสริมสร้างให้การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจะเกิดประโยชน์ต่อนักศึกษาโดยตรงในด้านของการปรับตัวต่อการทำงานในอนาคต และจะส่งผลต่อการแก้ปัญหาด้านการผลิตคนไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน ข้อสังเกตเกี่ยวกับความร่วมมือมีข้อเสนอแนะว่าสถาบันการศึกษาต้องวางแผนและทำงานในเชิงรุกเพื่อขยายความร่วมมือให้มากขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การบริหารงานบุคลากรของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับรูปแบบการบริหารงานบุคคลที่ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอความคิดเห็นและมีการวิเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบใน 3 ด้าน คือ การสรรหา แต่งตั้ง บรรจุ และโยกย้าย การฝึกอบรมและพัฒนา และการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ และขวัญกำลังใจ ซึ่งแสดงเป็นแผนภาพที่ 7 ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

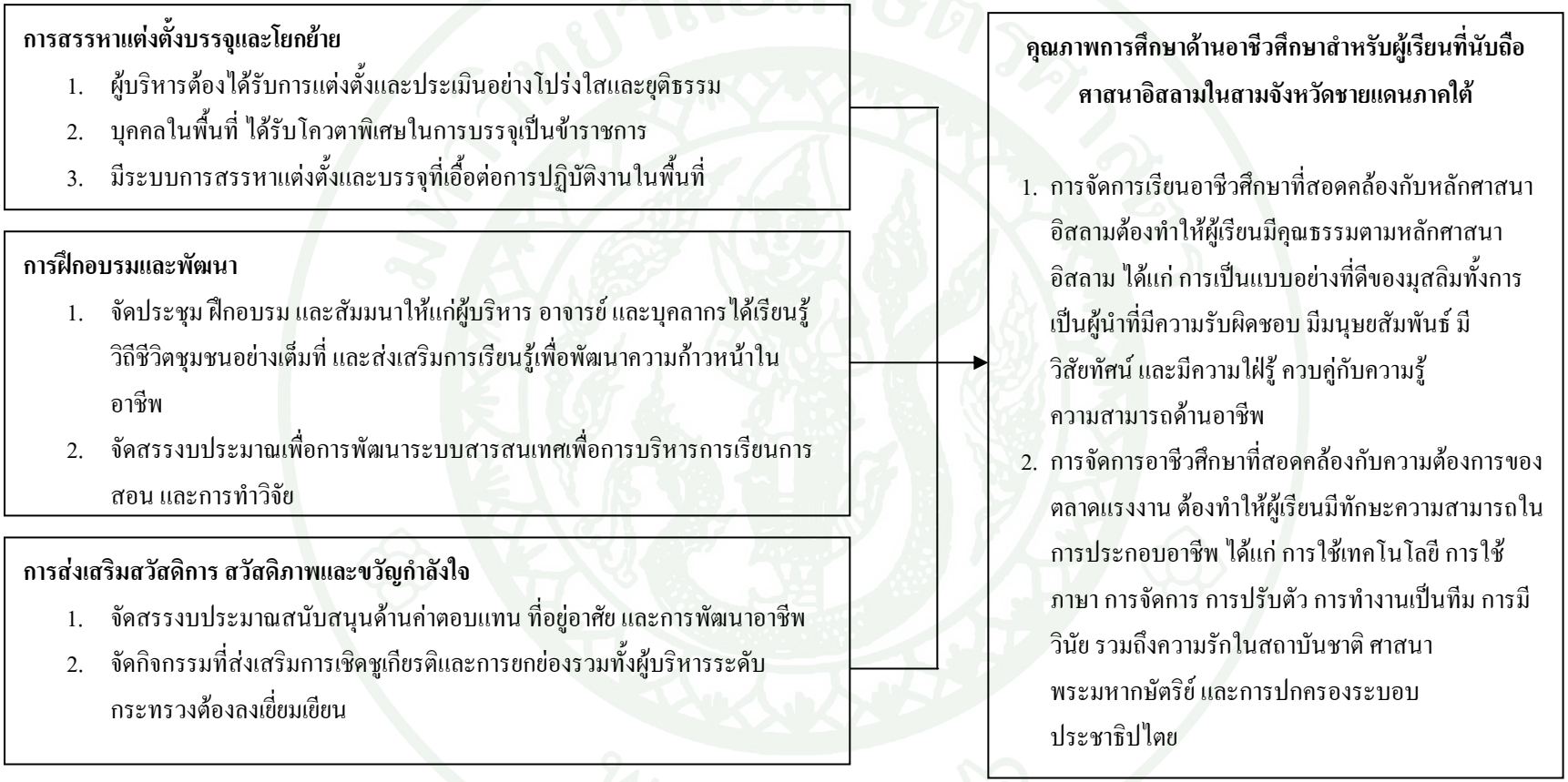

ภาพที่ 7 รูปแบบการบริหารบุคลากรของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับผลการศึกษาพบว่าผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมากว่ารูปแบบที่นำเสนอมีความเหมาะสมดีแล้วทั้ง 3 ด้าน แต่จะมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยเฉพาะกรณีของการสรรหา แต่งตั้ง และการบรรจุ หลายท่านเห็นตรงกันว่า ควรเปิดโอกาสให้คนในพื้นที่มีโอกาสบรรจุเข้าทำงาน แต่ถ้าเป็นคนต่างพื้นที่ต้องมีการประชุมฝึกอบรมและสัมมนาให้เปิดใจเรียนรู้วิถีชีวิตและบริบทต่าง ๆ ของสังคมมุสลิม ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เชี่ยวชาญ 18 ที่กล่าวว่า

"...เรื่องนี้จำเป็นมาก โดยเฉพาะการเตรียมบุคลากรให้พร้อมก่อนที่จะเข้าไปทำงานในพื้นที่ การฝึกอบรมให้บุคลากรได้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และศาสนา เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะภาคใต้มีลักษณะพิเศษ ดังนั้น การอบรมต้องเข้มข้น ไม่ใช่แค่ 1 หรือ 2 วัน ควรจัดประมาณ 15 วัน เพราะถ้าเข้าใจอย่างแท้จริง จะทำให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพ แต่ถ้ารู้ไม่พอย่อมส่งผลต่อการพูดจา ท่าที และความรู้สึกที่แสดงออกซึ่งมีแนวโน้มจะทำให้เกิดความแตกแยกได้..." เช่นเดียวกับความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง 8 ที่ว่า "...บุคลากรที่เป็นคนในพื้นที่ มีความเข้าใจถึงประเพณีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของนักศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามและเข้าใจปัญหาความรู้สึกของนักศึกษาซึ่งจะสามารถช่วยแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง..." ดังนั้นประเด็นการบรรจุแต่งตั้งคนในพื้นที่ จึงเป็นแนวทางสำคัญต่อการป้องกันปัญหาความไม่เข้าใจกัน ส่วนการอบรมให้บุคลากรทุกคนเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างเข้าใจและเข้าถึง ย่อมจะส่งผลดีต่อการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาบุคลากรที่มีไม่เพียงพอ ผู้เชี่ยวชาญ 20 ได้ให้ข้อเสนอว่า "...สถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาให้มีครูนอกระบบ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้รู้ทั้งหลายในชุมชนให้เข้าสู่ระบบ โดยมีใบเบิกทางเข้าสู่การเป็นครูได้ถูกต้อง เช่น การเทียบโอนประสบการณ์ให้ได้ใบประกอบวิชาชีพครู ซึ่งเรื่องนี้กระทรวงศึกษาธิการต้องเข้ามามีบทบาทด้วย..." และในเรื่องของความก้าวหน้าและมั่นคงในสายงานของครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น ผู้เกี่ยวข้อง 12 มีข้อเสนอที่ต้องการให้ปรับปรุงอัตรากำลังของลูกจ้างชั่วคราว เป็นพนักงานราชการ ส่วนพนักงานราชการที่มีอายุงานเกิน 3 ปี ให้บรรจุเป็นข้าราชการ และการเลื่อนวิทยฐานะ ผู้เกี่ยวข้อง 5 เห็นว่าควรสนับสนุนให้อาจารย์ทำวิจัยและนำผลงานมาใช้ รวมถึงที่ผู้เกี่ยวข้อง 12 เสนอให้มีการเลื่อนวิทยฐานะจากชำนาญการไปเป็นชำนาญการพิเศษได้ด้วยเงื่อนไขเวลา จึงเห็นได้ว่าความต้องการความก้าวหน้าและมั่นคงในอาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีข้อเสนอที่กระทรวงศึกษาธิการต้องรับทราบ และดำเนินการปรับปรุงเพื่อให้บุคลากรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่พิเศษมีขวัญและกำลังใจเพิ่มขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนการฝึกอบรมและพัฒนา ในกรณีข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพและการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านการศึกษาต่อ การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่าทุกฝ่ายมีความเห็นสนับสนุนอย่างมากและต้องการให้นำมาสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพและขวัญกำลังใจ มีข้อเสนอในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านค่าตอบแทน ที่อยู่อาศัยและการพัฒนาอาชีพ และการส่งเสริมการเชิดชูเกียรติและการกย่อง รวมถึงการที่ผู้บริหารระดับกระทรวงต้องลงไปในพื้นที่เพื่อเยี่ยมเยียน ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบที่นำเสนอมีความเหมาะสมและควรนำไปสู่การปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ผู้เกี่ยวข้อง 8 เสนอให้มีการให้กู้ยืมเงินไปศึกษาต่อโดยไม่คิดดอกเบี้ย การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับบ้านพักข้าราชการที่เป็นมุสลิม และผู้เกี่ยวข้อง 11 เน้นเรื่องการรักษาความปลอดภัยด้านชีวิตและทรัพย์สินของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่กระทบต่อความรู้สึกเป็นอย่างมาก ดังที่ผู้เกี่ยวข้อง 7 กล่าวว่า “...รัฐบาลต้องให้ความสำคัญเพราะปัจจุบันสถานการณ์มีความไม่สงบและมีความขัดแย้ง ทำให้ต้องอยู่แบบขาดความมั่นใจ ไม่รู้ว่าจะมีโอกาสได้ดำเนินงานตามวิชาชีพที่เรียนมาคุ้มค่าหรือไม่เพียงใด...” แต่อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอที่น่าสนใจเกี่ยวกับการสร้างขวัญและกำลังใจ โดยผู้เกี่ยวข้อง 1 เสนอแนะว่า “...ควรให้นักเรียนพาผู้ปกครองมาทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยกับครู เพื่อให้ครูมีความมั่นใจในการอยู่ปฏิบัติหน้าที่ และส่งผลให้ผู้ปกครองยอมรับและไว้วางใจในตัวครู ทำให้ลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจกันได้...” กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสร้างขวัญกำลังใจและการดูแลในด้านความปลอดภัยเป็นหัวใจสำคัญต่อการบริหารงานบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มีข้อเสนอจากผู้เชี่ยวชาญที่วิเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบใน 3 ด้าน ดังแสดงในภาพที่ 8

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

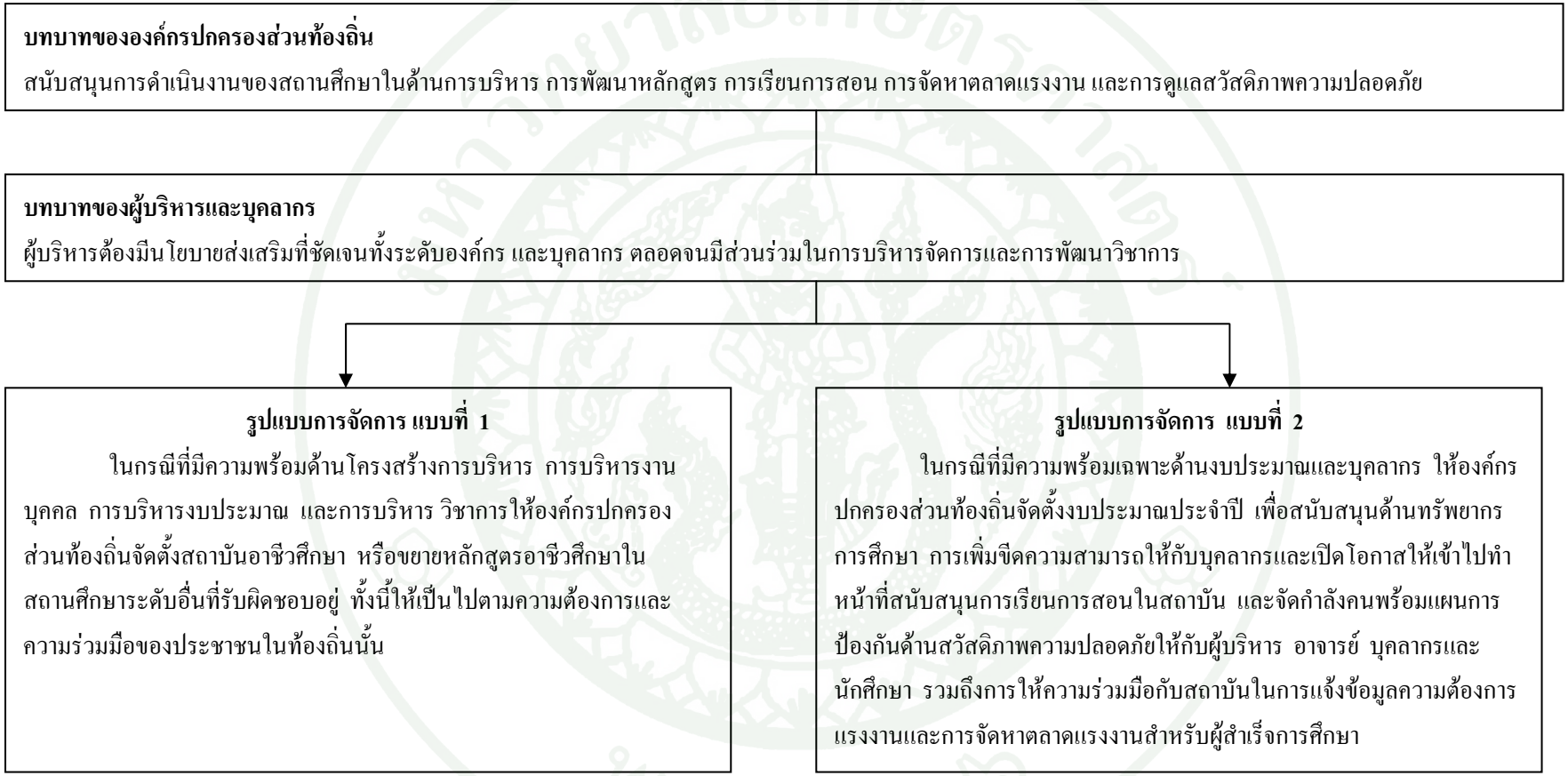

ภาพที่ 8 รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับรูปแบบทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย(1)บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2)บทบาทของผู้บริหารและบุคลากร และ(3)รูปแบบการจัดการ 2 แบบโดยแบบที่ 1 เสนอว่าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความพร้อมสูงให้จัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาขึ้นเองหรือขยายหลักสูตรอาชีวศึกษาในสถานศึกษาระดับอื่นที่รับผิดชอบอยู่ และแบบที่ 2 เสนอว่าหากยังไม่พร้อมให้สนับสนุนด้านการจัดหาทรัพยากรการศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน การดูแลด้านความปลอดภัย และการจัดหาตลาดแรงงาน รองรับผู้สำเร็จการศึกษา สำหรับผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบทบาทของผู้บริหารและบุคลากร แต่ในเรื่องการจัดการ ส่วนใหญ่สนับสนุนแบบที่ 2 โดยมีเหตุผลสนับสนุน เช่น ผู้เชี่ยวชาญ 18 กล่าวว่า “...อปท. ต้องมีลักษณะสนับสนุนมากกว่าที่จะเข้ามาจัดการ เพราะการศึกษามีความละเอียดอ่อน หากไม่เข้าใจไม่มีประสบการณ์แล้วเข้าไปจัดการยอมจะเป็นการทำลายมากกว่าสร้างสรรค์...” และยังได้กล่าวเสริมอีกว่า “...การบริหารงานในท้องถิ่นมักจะถูกการเมืองแทรกแซงซึ่งจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจของบุคลากรและนโยบายการพัฒนาที่อาจขาดความต่อเนื่อง...” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ผู้เชี่ยวชาญ 19 ที่กล่าวว่า “...ฝ่ายท้องถิ่นควรเป็นฝ่ายสนับสนุนไม่เข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงกิจการภายในเช่นการแต่งตั้งโยกย้าย แต่ในอนาคตเมื่อผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการศึกษาสูงขึ้นเชื่อว่าศักยภาพและวุฒิภาวะในการดูแลการศึกษาท้องถิ่นจะเกิดได้...” และยังได้กล่าวเสริมในตอนท้ายว่า “...หากสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหุ้นส่วนที่เกื้อหนุนซึ่งกัน จะทำให้การอาชีวศึกษาของท้องถิ่นเจริญก้าวหน้าอย่างแน่นอน...”

สำหรับรูปแบบการจัดการแบบที่ 1 มีเหตุผลสนับสนุนใน 3 ประเด็นหลักคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพเพียงพอในการจัดการศึกษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 20 ได้ให้ข้อมูลว่า “...ตัวอย่างของอำเภอกระทุ่มแบนที่มีการจัดการอาชีวศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนเป็นอย่างดี...” โดยการสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนนี้เป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ผู้เกี่ยวข้อง 7 กล่าวว่า “...หาก อปท.เข้ามาจัดการน่าจะเหมาะสมและจะช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น...” เช่นเดียวกับผู้เกี่ยวข้อง 2 เสริมว่า “...สนใจแบบที่ 1 เพราะหากการจัดการศึกษาสามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ได้ก็จะทำให้ทุกคนมีความพึงพอใจ ...” แต่อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญ 20 เห็นว่าหากมีการจัดการอาชีวศึกษาโดย อปท.อย่างเต็มรูปแบบก็ต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายและทิศทางการบริหารจัดการของรัฐบาล และเหตุผลประการสุดท้าย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและสะดวกคล่องตัว ดังที่ผู้เกี่ยวข้อง1 และผู้เชี่ยวชาญ 17 เห็นสอดคล้องกันว่าหาก อปท.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เข้ามารับผิดชอบก็ควรขยายหลักสูตรให้สูงขึ้นถึงระดับปริญญาตรี มีการเปิดหลักสูตรนอกเวลา (เสาร์-อาทิตย์) เพื่อรองรับผู้ที่มีงานทำให้เพิ่มคุณวุฒิได้ ขณะเดียวกันการขยายหลักสูตรนี้ต้องทำความเข้าใจ และสอบถามความต้องการจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดความพอใจกับทุกฝ่ายและป้องกันปัญหาที่จะตามมา โดยผู้เกี่ยวข้อง 1 ย้ำว่า "...หากผู้เรียนยังขาดสาขาวิชาใดก็ควรจัดหาและส่งเสริมให้มีตามความต้องการ เพราะหากมีทางเลือกทางการศึกษามากขึ้นเท่าใด ทางเลือกในการดำเนินชีวิตก็จะมีมากขึ้น..." ซึ่งจะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการแบบที่ 1 นี้จะมีเป้าหมายอยู่ที่การสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับศักยภาพและความพร้อมของทางองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและภายใต้นโยบายและการกำกับดูแลของรัฐบาล

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า โดยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นต้องสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านการบริหาร การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดการตลาดแรงงานและการดูแลด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย ส่วนบทบาทของผู้บริหารต้องมีนโยบายการส่งเสริมการอาชีวศึกษาที่ชัดเจนในระดับองค์กร และบุคลากรต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและพัฒนาวิชาการ สำหรับรูปแบบการบริหารจัดการนั้นหากใช้แบบที่ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาขึ้นใหม่ หรือขยายหลักสูตรอาชีวศึกษาในสถานศึกษาระดับอื่นที่รับผิดชอบอยู่ โดยต้องมีความพร้อมด้านโครงสร้างการบริหาร การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารวิชาการ แต่ถ้าใช้แบบที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่สนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านบุคลากรและด้านการจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้สำเร็จการศึกษา

ข้อวิจารณ์

ข้อสรุปจากผลการวิจัยสามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ เพื่อยืนยันข้อค้นพบดังนี้

1. สภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากข้อสรุปผลการวิจัยพบว่าการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่ดำเนินการโดยสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน และสถาบันสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหลักสูตรทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) เปิดสอนใน 5 ประเภทวิชา คือ ช่างอุตสาหกรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พาณิชยกรรม คหกรรม เกษตรกรรมและศิลปกรรม ซึ่งในแต่ละประเภทวิชานั้น จะมีสาขาวิชาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 หมวด 1 มาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการอาชีวศึกษาต้องมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อผลิกและพัฒนากำลังคน ในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและรดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551) ดังนั้นการจัดการอาชีวศึกษาของสถาบันต่าง ๆ จึงเป็นไปตามนโยบายและแนวปฏิบัติของรัฐบาล สำหรับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนพบว่ามีการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ระบุให้การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องมีคุณภาพมาตรฐานโดยสร้างมาตรฐานและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนส่งเสริมการประกันคุณภาพสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา,2551) แต่ในสภาพปัจจุบัน พบปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร คือ หลักสูตรบางหลักสูตรที่เปิดสอนไม่สอดคล้องกับควา มต้องการของตลาดแรงงานและความต้องการของผู้เรียน ในด้านการประกันคุณภาพพบว่าการดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมายเนื่องจากขาดระบบการเก็บข้อมูลที่ดี ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความต่อเนื่อง ส่วนการจัดการเรียนการสอนพบว่าการสอนไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ไม่เหมาะสมกับสังคมท้องถิ่น ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม และยังไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ในการทำงาน

นอกจากนั้นยังพบปัญหาเกี่ยวกับ ครูอาจารย์ขาดขวัญและกำลังใจ บางส่วนขอย้ายออกนอกพื้นที่ และบางสาขาวิชาขาดแคลนผู้สอนเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2550) ที่ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา คือ ด้านความปลอดภัย โดยเฉพาะครูและบุคลากรการศึกษาจะต้องเดินทางไป-กลับ ทำงานในช่วงเวลา 9.30-14.30 น. ตามที่หน่วยความปลอดภัยกำหนดให้เข้าออกจากพื้นที่ และความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินส่งผลให้ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ครูที่มีประสบการณ์สูงขอย้ายออกนอกพื้นที่ ครูบรรจุใหม่ก็มีประสบการณ์น้อย ครูที่มีขีดความสามารถจากภูมิภาคอื่นก็หวาดกลัวไม่กล้าสมัครเข้าสอนในพื้นที่ การเดินทางเข้าไปนิเทศติดตามประเมินผลของฝ่ายบริหารทำได้น้อยมาก จึงส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษาพบว่าผู้ปกครองของนักเรียนไทยมุสลิมไม่ค่อยเห็นด้วยกับกิจกรรมประเภทบันเทิงและแข่งขันการประกวด ที่หน่วยงานภายนอกเข้ามาดำเนินการเพราะกิจกรรมเหล่านั้นมีผลกระทบต่ออัตลักษณ์วิถีชีวิตของนักศึกษามุสลิม ดังที่ได้มีผู้แสดงทัศนะของอิสลามต่องานศิลป์และดนตรีว่าอิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญด้านศีลธรรมมากกว่าด้านความสวยงาม โดยอิสลามเห็นว่าความสวยงามนั้นย่อมขึ้นอยู่กับศีลธรรม เป้าหมายของงานศิลป์ ในทัศนะอิสลามคือการส่งเสริมสติปัญญาและความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน หากอยู่นอกขอบเขตหรือเป้าหมายโดยไม่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ในทางที่ดี อิสลามก็ยอมรับไม่ได้อย่างแน่นอน ตัวอย่างเช่น การจัดประกวดความสามารถในการร้องเล่นเต้นรำ ในรายการคนพันธ์อาร์ ซึ่งเป็นการประกวดของกลุ่มนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษามีผู้ปกครองมุสลิมจำนวนมากที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินกิจกรรมนี้ในพื้นที่ของชุมชนมุสลิม ด้วยเหตุผลความไม่สอดคล้องของหลักการศาสนาอิสลามในทัศนะที่กล่าวถึงการเต้นรำว่า ศาสนาอิสลามได้แยกการเต้นรำระหว่างผู้หญิงออกจากผู้ชาย แต่ทว่าอิสลามก็ไม่ขัดข้องหากการเป็นการเต้นระบำพื้นเมือง พระศาสดาทรงอนุญาตให้พระนางอะอีชะหฺดูการเต้นรำของชาวฮาบาชี่ (ชาวเอธิโอเปีย) เนื่องในงานวันอีด การที่ผู้หญิงเต้นรำต่อหน้าผู้หญิงนั้นเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ แต่ห้ามเต้นต่อหน้าผู้ชาย ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเย้ายวนอันจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรม (นิรนาม, 2546)

สำหรับการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่ามีความเหมาะสม แต่ที่ยังเป็นปัญหาได้แก่เรื่องของโรงฝึกงาน และห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอกับสัดส่วนของนักศึกษา อาคารสถานที่และโรงอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ และมุมพักผ่อนไม่เพียงพอ ซึ่งเรื่องนี้เป็นประเด็นปัญหาร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาในทุกแห่งของประเทศ ดังที่ได้มีการประชุมสัมมนาผู้บริหารอาชีวศึกษา (กองวิทยาลัยเกษตรกรรม, 2545) เกี่ยวกับภาพรวมในการบริหารว่าการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้มีความสามารถทางวิชาชีพอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรไว้ในพระราชบัญญัติอาชีวศึกษาฉบับใหม่ว่าสถานศึกษาสามารถจัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า กองทุนเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา โดยสามารถรับเงินสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศได้ ซึ่งเรื่องนี้จะช่วยให้สถาบันอาชีวศึกษาของรัฐสามารถจัดซื้อจัดหาและปรับปรุงอาคารสถานที่ได้อย่างคล่องตัว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสถานประกอบการ มี 3 ลักษณะ คือ สถานประกอบการจะมีความร่วมมือในลักษณะของการส่งนักศึกษาฝึกงานและดูงานซึ่งจะพบปัญหาเกี่ยวกับสถานประกอบการมีจำนวน ไม่เพียงพอและบางแห่งไม่ได้มาตรฐาน ส่วนที่ 2 คือ ความร่วมมือกับผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามพบว่า มีน้อย ดังนั้นข้อค้นพบจึงเป็นเชิงข้อเสนอแนะที่ต้องการให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือในด้านการพัฒนาหลักสูตร การบรรยายด้านศาสนาและคุณธรรม การเป็นที่ปรึกษาในการจัดกิจกรรมนักศึกษา และการดูแลด้านความประพฤติของนักศึกษา และส่วนสุดท้ายคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ลักษณะของความร่วมมือยังมีน้อยมาก แต่มีข้อเสนอที่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์ กิจกรรมนักศึกษา การจัดหาตลาดแรงงาน การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาซึ่งเรื่องของความร่วมมือนี้เป็นประเด็นที่มีความสำคัญมาก ดังที่พยุงศักดิ์ จันทรสุรินทร์ (2545) ได้กล่าวไว้ในการประชุมสัมมนาการดำเนินการรูปแบบสถาบันอาชีวศึกษาว่า ต้องประสานความร่วมมือและสรรพกำลังจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางและผู้ประกอบการภาคเอกชน ในลักษณะการกระจายอำนาจการบริหารไปสู่กลุ่มผู้ประกอบการ ลูกจ้าง และสมาคมวิชาชีพในลักษณะของความเป็นหุ้นส่วนเพื่อร่วมกันรับผิดชอบการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาไปสู่การแข่งขันได้ นอกจากนั้นหากนำแนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาพิจารณาจะเห็นว่าในหมวด 4 ที่ว่าด้วยความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพได้กำหนดรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไว้อย่างชัดเจนทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการ รวมถึงการที่สถาบันจะเอื้ออำนวยสิทธิและประโยชน์ด้านวิชาการและการยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับหน่วยงาน ที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษา นอกจากนั้นอมรวิชช์ นาครทรรพ (2551) ได้ค้นพบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าการจัดปัจจัยและเงื่อนไขให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ท้องถิ่น คือการร่วมมือกับชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมติดตามตรวจสอบและร่วมพัฒนางานอย่างต่อเนื่องดังนั้นสภาพของความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หากจะทำให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดการอาชีวศึกษาจำเป็นที่จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา การประชาสัมพันธ์ การจัดหาตลาดแรงงาน และการสนับสนุนด้านงบประมาณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับสภาพการบริหารบุคลากรของสถาบันอาชีวศึกษาโดยภาพรวมพบว่า อยู่ภายใต้กรอบการบริหารงานบุคคลใน 3 ส่วน คือ การสรรหาแต่งตั้งบรรจุและโยกย้าย การฝึกอบรมและพัฒนา และการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพและขวัญกำลังใจ โดยประเด็นหลังนี้จะมีความสำคัญเป็นลำดับต้นด้วยเหตุผลจากเหตุการณความไม่สงบและความรุนแรงในพื้นที่ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นเชิงข้อเสนอแนะว่าคุณลักษณะของบุคลากรที่จะเข้ามาทำงานในพื้นที่ควรเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ มีความเป็นกลางทางการเมืองและสามารถสื่อสารได้ดีทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่น ส่วนการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและเลื่อนวิทยฐานะโดยเฉพาะหลักสูตรด้านการวิจัย การประกันคุณภาพ เทคนิควิชาชีพที่ทันสมัยและด้านศาสนาวัฒนธรรม รวมถึงการส่งเสริมให้มีโอกาสศึกษาต่อและศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเรื่องนี้มีความสอดคล้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เสนอแนะและให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การให้สิทธิประโยชน์พิเศษ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม และขณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2548-2551 โดยมียุทธศาสตร์ในการสร้างขวัญและกำลังใจโดยจัดสวัสดิการพิเศษและจัดตั้งศูนย์บำรุงขวัญแก่ครูอาจารย์ในพื้นที่

ในส่วนของคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า ต้องมีความรู้ความสามารถในสายวิชาชีพ โดยมีทักษะอาชีพ ทักษะผู้นำ และทักษะการสื่อสารที่ดี ควบคู่ไปกับการตั้งมั่นอยู่บนหลักศาสนาอิสลาม และมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมมนาเรื่องการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข นอกจากนั้น ยังมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาในอิสลามที่ว่า ศึกษาสายอาชีพทางเทคนิคและอุตสาหกรรมเพื่อการเลี้ยงชีพ อันจะนำไปสู่การเป็นบ่าวที่ดีของพระอัลเลาะฮ์ การศึกษาของอิสลามไม่ได้ปล่อยปะละเลยที่จะไม่ยอมสนับสนุนให้มนุษย์มีความสามารถในการประกอบอาชีพ เพื่อความอยู่รอดของชีวิตเขา แต่แท้ที่จริงแล้วอิสลามส่งเสริมให้ศึกษาสายอาชีพด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามนั้นต้องทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพควบคู่คุณธรรมจริยธรรมและหลักศาสนาอิสลาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และประเด็นสุดท้ายได้กล่าวถึงสภาพการจัดการอาชีวศึกษาให้สามารถผลิตกำลังคนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน แต่จะพบปัญหาในบางสาขาวิชา เช่น ช่างก่อสร้าง ซึ่งพบปัญหาว่า ตลาดแรงงานมีความต้องการแต่ผู้เรียนไม่นิยมเรียน ดังนั้น สถาบันอาชีวศึกษา จึงต้องให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหานี้ โดยมีข้อเสนอจากสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) สรุปว่าสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ได้ให้ความสำคัญต่อการปรับทิศทางการจัดการอาชีวศึกษาแนวใหม่ โดยเน้นกระบวนการสร้างคุณภาพด้วยการพัฒนาสถานศึกษาให้มีศักยภาพและความพร้อมของหลักสูตร อุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี และสร้างกรอบความร่วมมือกับสถานประกอบการ รวมถึงการนำกลยุทธ์การตลาด และการประชาสัมพันธ์ สร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา ยอมรับ และดึงดูดให้ผู้เรียนหันมาสนใจเรียนอาชีวศึกษามากขึ้น

2. แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัยใน 4 ด้าน คือ 1) นโยบายของรัฐบาล 2) หลักสูตรการเรียนการสอน 3) การบริหารงานบุคลากร และ 4)การจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ข้อสรุปผลการวิจัยในแต่ละด้านมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการจัดการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยโดยภาพรวม พบว่า รัฐบาลต้องกำหนดและประสานนโยบายจาก 3 ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่ และหน่วยงานภายนอกสถาบันที่มีบทบาทต่อการสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษา โดยทั้ง 3 ภาคส่วนนี้ ต้องมีเป้าหมายที่ตรงกันคือ จัดการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามและชุมชนมุสลิม เพราะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และวิถีชีวิตของคนมุสลิมนั้นยึดโยงอยู่กับหลักศาสนา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำหลักศาสนาอิสลามมาปรับใช้ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันอาชีวศึกษา แต่ทั้งนี้การกำหนดนโยบายต้องคำนึงถึงการสร้างความสมานฉันท์กับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอื่นด้วย ซึ่งในที่นี้หมายถึง การนำหลักคุณธรรมจริยธรรมมาปรับใช้ในหลักสูตรการเรียนการสอนเช่นเดียวกัน อีกประการหนึ่งของเป้าหมายอาชีวศึกษา คือ การพัฒนาให้ผู้เรียน ให้มีทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า ทั้ง 3 ภาคส่วนต้องดำเนินนโยบายร่วมกันสนับสนุนด้านงบประมาณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในการยกระดับมาตรฐานการศึกษา ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษา การวิเคราะห์และจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้สำเร็จการศึกษา ดังนั้นนโยบายนี้จะสัมฤทธิ์ผลได้ เมื่อมีการนำสาระสำคัญจากพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษา และความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพมาใช้อย่างจริงจังและเหมาะสมก็จะช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสามารถมีงานทำได้อย่างดีมีคุณภาพ

นอกจากนั้น ข้อค้นพบจากผลการวิจัยยังพบว่า "...หากสามารถนำนโยบายมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมจะส่งผลดีต่อการสร้างความสงบสุขและสมานฉันท์ บนความแตกต่างทางวัฒนธรรม..." เรื่องนี้มีความสำคัญมาก เพราะก่อนหน้านี้ได้มีผลการวิจัยเรื่องสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2550) พบอุปสรรคเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติว่า "...ตลอดเวลาที่ผ่านมา นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกผูกไว้กับตัวบุคคล และมักจะเปลี่ยนแปลงตามการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงของบุคคลเหล่านี้ และแนวทางการปฏิบัติงานไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย แผนงาน มาตรการไปสู่การปฏิบัติเพียงแต่ประเมินว่าทำได้แล้ว แต่ขาดการวิเคราะห์ประเมินถึงสิ่งที่ทำว่ามีคุณภาพหรือเกิดผลตามเป้าหมายหรือไม่..." ดังนั้น รูปแบบของนโยบายรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันอาชีวศึกษาและหน่วยงานภายนอกสถาบันจะต้องถูกนำมาสร้างความเข้าใจ และสื่อสารกันอย่างทั่วถึงในหมู่ของผู้ปฏิบัติภายใต้กฎหมายที่เรียกว่าพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 และนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีเอกภาพ ก็เชื่อว่าแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีคุณภาพและประสิทธิภาพตามนโยบายของรัฐบาลในที่สุด

2.2 หลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม ผลการวิจัยได้รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอน 3 รูปแบบ แต่ละรูปแบบจะมีความแตกต่างที่จุดสำคัญคือ ปรัชญา จุดมุ่งหมาย และเนื้อหาวิชา ส่วนที่เป็นจุดร่วมกันคือ วิธีการสอน การประเมินผลกิจกรรมนักศึกษา อาคารสถานที่ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา ประเด็นจากข้อค้นพบที่น่าสนใจเพราะมาจากความคิดที่สอดคล้องกันมากที่สุดของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญ คือ รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอน แบบที่ 3 ที่มุ่งเน้นการสร้างทักษะอาชีพควบคู่หลักคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นแนวทางที่ผสมผสานหลักการของทุกศาสนาเข้าด้วยกัน เพราะศาสนาทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้คนทุกคนมีคุณธรรมและ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จริยธรรมในการประกอบสัมมาอาชีพและการดำเนินชีวิตซึ่งปรัชญาและจุดมุ่งหมายดังกล่าวมีความสอดคล้องกับภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ระบุว่า การจัดการอาชีวศึกษาต้องคำนึงถึงคุณธรรมและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ นอกจากนั้นรูปแบบของกิจกรรมนักศึกษาได้ข้อค้นพบว่าต้องมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรัก ความภูมิใจในชาติ ความสามัคคี และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเด็นนี้ถือว่ามีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2551) ที่ต้องการให้เพิ่มกิจกรรมเยาวชนเพื่อให้ทั้งพุทธและมุสลิมมีโอกาสการเรียนรู้ร่วมกัน ได้พบปะและทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมิตรภาพความเป็นเพื่อนอันเป็นพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ดังนั้นรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนแบบที่ 3 ซึ่งเน้นการสร้างทักษะอาชีพควบคู่หลักคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นรูปแบบที่จะเอื้อประโยชน์ให้กับผู้เรียนทุกศาสนา โดยเฉพาะผู้เรียนมุสลิมก็มีทางเลือกในการเรียนรู้ในแบบของโลกมุสลิม

2.3 รูปแบบการบริหารงานบุคลากรของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำหรับผลการวิจัยได้ข้อค้นพบการบริหารบุคลากรใน 3 ด้านคือ 1) การสรรหาแต่งตั้งบรรจุและโยกย้าย 2) การฝึกอบรมและพัฒนาและ 3)การส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพและขวัญกำลังใจ ซึ่งทั้ง 3 ประเด็นนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเพราะกระบวนการบริหารบุคลากรจะเริ่มต้นจากการสรรหาบรรจุแต่งตั้ง ผลการวิจัยพบว่าควรเปิดโอกาสให้คนในพื้นที่มีโอกาสบรรจุเข้าทำงาน แต่ถ้าเป็นคนต่างพื้นที่ต้องประชุมฝึกอบรมและสัมมนาให้เปิดใจเรียนรู้วิถีชีวิตและบริบทต่าง ๆ ของสังคมมุสลิม ส่วนในการฝึกอบรมและพัฒนาต้องส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการพัฒนาอย่างเต็มที่ ให้ผู้บริหาร ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในอาชีพทั้งการศึกษาต่อศึกษาดูงานและฝึกอบรมทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านสวัสดิการต่าง ๆ และประเด็นที่สำคัญที่สุด คือ เรื่องของสวัสดิภาพความปลอดภัยและขวัญกำลังใจ เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนมากต่อการดำรงอยู่และการก้าวต่อไปของการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข : แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปี 2551-2554 ของกระทรวงศึกษาธิการที่พบว่าสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา คือ ปัญหาความไม่ปลอดภัยของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้ทุกคนขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมถึงปัญหาการขาดแคลนครูที่มี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คุณภาพ เช่นเดียวกับผลการวิจัยเรื่องสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2550) ได้ระบุว่าความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและทำให้ครูที่มีประสบการณ์สูง ๆ ขอย้ายออกนอกพื้นที่

กล่าวโดยสรุปแล้วรูปแบบการบริหารงานบุคลากรที่เหมาะสมนั้น จำเป็นที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะบุคลากรเป็นกลไกที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษา ไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างให้บุคลากรมีสวัสดิการที่ดี มีขวัญและกำลังใจดี มีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จะส่งผลดีต่อการจัดการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ

2.4 รูปแบบการจัดอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบของการจัดการมี 3 ด้าน คือ 1)บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) 2)บทบาทของผู้บริหารและบุคลากร และ 3)รูปแบบการจัดการซึ่งมีข้อค้นพบ 2 รูปแบบ สำหรับประเด็นที่สำคัญในเรื่องนี้ คือ รูปแบบการจัดการแบบที่ 2 กล่าวคือ บทบาทของ อปท. และบทบาทของผู้บริหารและบุคลากรจะคอยสนับสนุน ด้านการจัดหาทรัพยากรทางการศึกษา การเพิ่มขีดความสามารถให้กับบุคลากร การพัฒนาการเรียนการสอน การดูแลด้านความปลอดภัย การแจ้งข้อมูลความต้องการแรงงานและการจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 (2) ระบุว่าการจัดระบบโครงสร้างและการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในมาตรา 40-41 ยังกำหนดว่า ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น และให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทของผู้บริหารและบุคลากรต่อรูปแบบการจัดการ แบบที่ 2 นี้มีความสอดคล้องและเหมาะสม ด้วยเหตุผลที่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะกำหนดนโยบายขององค์กรและร่วมส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนำเสนอแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียนซึ่งเป็น นักเรียน นักศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน 6 แห่ง ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนราธิวาสซึ่งโอนมาสังกัดมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ประกอบการ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 89 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ 4 ฉบับ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารและผู้สอน แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เรียน แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครอง และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ประกอบการ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเงื่อนไขของการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์อย่างชัดเจน และทีมสัมภาษณ์ได้ผ่านการประชุมสร้างความเข้าใจร่วมกันเป็นอย่างดี ดังนั้นในการสัมภาษณ์จึงตกลงวิธีการบันทึกข้อมูลโดยจดคำพูดและสรุปความตามประเด็น จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มตามเนื้อหาแล้วนับจำนวนความถี่

ระยะที่ 2 วิเคราะห์แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย นักวิชาการด้านศาสนาอิสลามในสถาบันอาชีวศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา นักวิชาการด้านการอาชีวศึกษา ผู้แทนองค์กรศาสนาอิสลาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนหอการค้าในจังหวัด ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล โดยเลือกบุคคลที่มีความรู้ ประสบการณ์ในการสอนและมีตำแหน่งบริหารในองค์กร รวมถึงมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ได้แก่ นักวิชาการด้านศาสนาอิสลามในสถาบันอาชีวศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา 3 คน ด้านการอาชีวศึกษา 3 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3 คน ผู้แทนองค์กรด้านศาสนาอิสลาม 3 คน ผู้แทนหอการค้าจังหวัดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 3 คน รวม 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ 1 ฉบับได้แก่แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ตามเนื้อหาแล้วหาข้อสรุปจากนั้นจึงใช้การเชื่อมโยงข้อสรุปเข้าด้วยกัน

ระยะที่ 3 ตรวจสอบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มเป้าหมายเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่หรือมีความเกี่ยวข้องในด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา ประกอบด้วยนักวิชาการด้านศาสนาอิสลามในสถาบันอาชีวศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการอาชีวศึกษา ผู้แทนองค์กรศาสนาอิสลาม ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนหอการค้าในจังหวัด ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และผู้เรียนในสถาบันอาชีวศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงโดยคัดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ผู้สอนสายอาชีพ 4 คน ผู้สอนสายสามัญ 2 คน ผู้เรียน 4 คน นักวิชาการด้านศาสนาอิสลาม 1 คน ผู้เชี่ยวชาญอาชีวศึกษา 1 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คน และผู้แทนหอการค้าจังหวัด 1 คน รวม 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 1 ชุด โดยชุดที่ 1 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ตามเนื้อหาแล้วหาข้อสรุปจากนั้นจึงใช้การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทุกขั้นตอนมาเชื่อมโยงข้อสรุปเข้าด้วยกัน

ผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าในปีการศึกษา 2552 มีสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีจำนวน 13 แห่ง ประกอบด้วยจังหวัดยะลา 5 แห่ง จังหวัดปัตตานี 6

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แห่ง และจังหวัดนราธิวาส 2 แห่ง มีนักเรียนนักศึกษาจำนวน 17,331 คน และมีโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนจำนวน 4 แห่ง มีนักเรียนนักศึกษาจำนวน 2,325 คน ส่วนสถาบันที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาประกอบด้วยวิทยาลัยชุมชนจำนวน 3 แห่ง มีผู้เรียนจำนวน 4,024 คน และมหาวิทยาลัย 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ที่รวมสถาบันอาชีวศึกษา 3 แห่งไว้ในสังกัด คือ วิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส วิทยาลัยการอาชีพตากใบ และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนราธิวาส ในปีการศึกษา 2551 มีนักเรียนนักศึกษาจำนวน 1,242 คน โดยภาพรวมของทุกสถาบันเปิดสอนทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ใน 5 ประเภทวิชา ดังนี้ (1)ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาการก่อสร้างโยธา เครื่องกลเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง เทคนิคการผลิต โลหะการ เทคนิคโลหะ ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิคส์ ไฟฟ้ากำลัง เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคนิคสถาปัตยกรรม (2)ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คอมพิวเตอร์กราฟฟิก เทคโนโลยีสารสนเทศ พาณิชยการ การบัญชี การตลาดการขาย การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการทั่วไป การจัดการโลจิสติกส์ การจัดการธุรกิจค้าปลีก การเลขานุการ การโรงแรมและบริการ และภาษาต่างประเทศธุรกิจ (3)ประเภทวิชาคหกรรม สาขาคหกรรมศาสตร์ อาหารและโภชนาการ ผ้าและเครื่องแต่งกาย เทคโนโลยีผ้าและเครื่องแต่งกายและการบริหารงานคหกรรมศาสตร์ (4)ประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาเกษตรศาสตร์ แปรรูปสัตว์น้ำและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และ(5)ประเภทวิชาศิลปกรรม สาขาการพิมพ์ และศิลปกรรม

เมื่อพิจารณาถึงผลการศึกษาที่เกี่ยวกับสาขาวิชาที่ตลาดแรงงานในพื้นที่ทั้งจังหวัดยะลาปัตตานีและนราธิวาส มีความต้องการแรงงานพบว่ามีความสอดคล้องกับสาขาวิชาที่วิทยาลัยเปิดสอนอยู่แล้วอาทิ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้ากำลัง ช่างอิเลคทรอนิคส์และช่างกล ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาการบัญชี คอมพิวเตอร์และการตลาด ประเภทวิชาคหกรรม สาขาอาหารและโภชนาการ และประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาประมง สำหรับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรที่วิทยาลัยแต่ละแห่งดำเนินการอยู่นั้น พบว่าในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรม, พาณิชยกรรมและคหกรรมว่าหลักสูตรที่ดำเนินการอยู่สามารถใช้ได้ดีและมีความเหมาะสมได้รับการประเมินผลทั้งการประเมินภายในสถานศึกษาและการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยผลการศึกษาด้านการประกันคุณภาพของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างปีการศึกษา 2550-2552 พบว่าแต่สถาบันมีการดำเนินงานประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบ โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีการใช้หลักการบริหารแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วมและทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการนำรูปแบบการบริหารงานแบบวงจรเดมมิ่ง (Plan, Do, Check และ Act) มาใช้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในการบริหารงานสถานศึกษาและทุกสถาบันมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการอาชีวศึกษา

ในด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ในประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรมและศิลปกรรม สอนได้ดี โดยมีผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนต่อครูผู้สอนเป็นเครื่องมือในการประเมินผลการสอนของอาจารย์ แต่ในอีกมิติหนึ่งที่ผลการศึกษาแสดงถึงการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สภาพชุมชนและหลักการของศาสนาอิสลามนั้น จะปรากฏอยู่ในปัญหาอุปสรรคของสถาบัน อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนไม่ได้ดำเนินการอยู่แต่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สถาบันการศึกษาต้องใช้ทรัพยากรและเครือข่ายความร่วมมือที่มาจากภายนอกสถาบัน ได้แก่ สถานประกอบการทั้งในและนอกพื้นที่ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า วิทยาลัยทุกแห่งมีการติดต่อประสานงานในการทำความร่วมมือกับสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สถานศึกษาและสถานประกอบการในต่างประเทศ โดยมีการส่งนักเรียน นักศึกษาเข้ารับการฝึกองาน มีการรับพนักงานในบริษัทและโรงงานเข้ามาเรียนในหลักสูตรพิเศษที่เปิดรอบบ่าย รอบค่ำและเสาร์ อาทิตย์ มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาอบรมให้ความรู้ในเรื่องวิชาชีพที่น่าสนใจ มีการขอรับทุนการศึกษามาสนับสนุนนักศึกษา มีการส่งอาจารย์และบุคลากรไปศึกษาภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาจีนที่ประเทศจีน ภาษาอังกฤษที่ประเทศฟิลิปปินส์ และการศึกษาดูงานด้านคอมพิวเตอร์ที่ประเทศมาเลเซีย เป็นต้น นอกจากนั้นผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่ที่มีสถานประกอบการในพื้นที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักศึกษาเข้ารับการฝึกงาน ส่วนความร่วมมือกับผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลาม ผลการศึกษามุ่งประเด็นที่ความเกี่ยวข้องกับบทบาทที่สมควรจะมีหรือไม่ ซึ่งพบว่าควรมีความร่วมมือเกี่ยวกับการวางนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การจัดหลักสูตรที่สอดแทรกศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการช่วยประชาสัมพันธ์และส่งบุตรหลานเข้าเรียนเพื่อเป็นการสร้างอาชีพที่ถาวรในท้องถิ่น และต้องการให้ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามมีบทบาทและส่วนร่วมในการสอน ฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจด้านศาสนาอิสลามและด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการสอดส่องดูแลด้านความประพฤติ และสำหรับความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ผลการศึกษาพบว่า ต้องการให้เข้ามามีบทบาทด้านการสนับสนุนงบประมาณ การจัดหาทรัพยากรทางการศึกษา และการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสายอาชีพ เช่นเดียวกับผู้ประกอบการ ที่เห็นด้วยด้านงบประมาณ เห็นตรงกันในเรื่องการมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร การจัดหาแหล่งงานรองรับ การเป็นวิทยากร และการดูแลด้านความปลอดภัย

สำหรับคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามคือ มีคุณธรรมควบคู่กับความสามารถในอาชีพ มีความรู้ ความสามารถด้านอาชีพโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักศาสนาอิสลาม มีความเคารพและศรัทธาในศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง เป็นแบบอย่างของมุสลิมที่ปฏิบัติดี มีภาวะผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม มีมนุษยสัมพันธ์และรักเพื่อนมนุษย์ มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ในส่วนของคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชน ต้องมีทักษะในเชิงปฏิบัติในสาขาวิชาชีพของตนเอง มีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ใช้ภาษามาลายูท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารได้ ปรับตัวเก่ง ทำงานเป็นทีม รักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประชาธิปไตย มีวินัยและบุคลิกภาพที่ดี

ในส่วนของการบริหารงานบุคลากร ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรการศึกษา นับว่ามีความสำคัญอย่างมากเพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษา แต่สำหรับสภาพการบริหารงานบุคคลที่เป็นอยู่ปัจจุบัน พบว่าหากรัฐบาลสามารถบรรจุบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่นั้น ๆ ได้ จะเป็นการดีอย่างยิ่ง เพราะจะมีความเข้าใจในสภาพพื้นที่ สามารถสื่อสารสร้างความเข้าใจระหว่างสถานศึกษากับชุมชน นอกจากนั้นรัฐบาลต้องคำนึงถึงเรื่องสวัสดิภาพความปลอดภัยและสวัสดิการ เพราะเป็นเครื่องมือทางการบริหารที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ทุกคนทุกฝ่ายต้องการให้มีขึ้นคือการประพฤติปฏิบัติตนของครูให้เป็นแบบอย่างที่ดี สำหรับนักเรียน

สำหรับปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ข้อค้นพบจากการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน พบว่าความต้องการของตลาดแรงงานกับสาขาวิชาที่วิทยาลัยเปิดสอนอยู่มีความสอดคล้อง แต่ปัญหาอยู่ที่ตัวผู้เรียนที่มีค่านิยมแบบไม่ต้องการทำงานหนักเช่น ช่างก่อสร้าง ปัญหาของหลักสูตรที่ต้องใช้หลักสูตรจากส่วนกลางทำให้ขาดความยืดหยุ่นที่จะมีการปรับเปลี่ยนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ปัญหาเรื่องความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาเช่น สถานประกอบการไม่รับเข้าทำงานโดยอ้างว่าประสบการณ์ไม่เพียงพอเป็นต้น ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่าในบางหลักสูตรมีเนื้อหาและการสอนที่ไม่สอดคล้องกับสภาพตลาดแรงงาน เช่น สาขาช่างอุตสาหกรรมมีเวลาให้นักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการน้อยเกินไป สาขาพาณิชยการ มีวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน และสาขาคหกรรม นักศึกษาขาดความรู้พื้นฐานในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสน์และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนขาดทักษะพื้นฐานในการเรียนวิชาชีพเป็นต้น แต่ผู้ปกครองเห็นแตกต่างว่าเมื่อจบแล้วไม่มีงานรองรับ ส่วนปัญหาการจัดการเรียนการสอน ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามนั้น พบว่าการแต่งกายไม่เหมาะสม การเรียนและการคบหาระหว่างหญิงกับชายที่เกินขอบเขต รวมถึงการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรที่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เช่น การจับคู่ชายหญิงเต้นลีลาศ หรือกิจกรรมประกอบจังหวะกิจกรรมประเภทประกวดร้องเพลงเต้นรำ กิจกรรมที่ต้องพักค้างแรมและกิจกรรมรับน้องเป็นต้น

ในด้านปัญหาของครูผู้สอน พบว่าทั้งหลักสูตรช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และคหกรรมมีปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน เหมือนกันคือครูขาดขวัญและกำลังใจเป็นอย่างมากจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัย บางส่วนย้ายออกจากพื้นที่ทำให้บางสาขาขาดกำลังคน นอกจากนั้นพบว่าครูขาดความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้ไม่สามารถสอนได้ดี และยังพบว่าอาจารย์ ทำวิจัยไม่มาก เพราะประสบปัญหาเกี่ยวกับขาดความรู้และทักษะและประสบการณ์ในการทำวิจัย

สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษา แม้จะมีการประเมินภายในสถานศึกษาและรับการตรวจจากหน่วยงานภายนอกแล้วก็ตาม แต่ยังพบปัญหาอุปสรรคในเรื่องระบบการจัดเก็บข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ยังไม่ดี อาจารย์ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ และการดำเนินงานยังขาดความต่อเนื่อง

ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในและสิ่งอำนวยความสะดวกของวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า การจัดการด้านอาคารสถานที่ เช่น โรงอาหารมีปัญหาด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบและสุขลักษณะ การจัดห้องละหมาดยังไม่เป็นที่พึงพอใจเพราะไม่สะดวก ไม่เพียงพอและขาดความพร้อม รวมถึงการจัดมุมพักผ่อนหย่อนใจ มักจะตั้งอยู่ในจุดเสี่ยงต่อการทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

สำหรับปัญหาอุปสรรคด้านความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา พบว่าปัญหา ความไม่พร้อมของสถานประกอบการบางแห่ง เช่น ขาดมาตรฐาน มอบหมายงานให้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นักศึกษาไม่ตรงกับสาขาที่เรียน เป็นต้น และความร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ คือหน่วยงานเหล่านั้นไม่กล้าส่งบุคลากรมาในพื้นที่ เนื่องจากเกรงว่าจะไม่ปลอดภัยกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นจะพบประเด็นที่เชื่อมโยงระหว่างความสอดคล้องของหลักศาสนาอิสลามสกับความสามารถทางวิชาชีพที่ยังขาดการบูรณาการเข้าไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน และปัญหาเรื่องความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริหาร ครู อาจารย์ในพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2 . แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่านโยบายของรัฐบาล หลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารงานบุคลากร และการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ผลสรุปดังนี้

2.1 นโยบายของรัฐด้านการจัดการอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1.1 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีแนวทางรองรับดังนี้

1) ส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาให้ผู้เรียนมีฝีมือในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ โดยผู้เรียนปฏิบัติงานด้วยความตั้งมั่นอยู่ในจริยธรรมของหลักศาสนา มีแนวปฏิบัติรองรับ ดังนี้

1.1) การสำรวจความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน โดยการวิจัยเชิงสำรวจ การเชิญผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญมาเป็นผู้ให้ข้อมูลและจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมเพื่อรับทราบความต้องการของชุมชน

1.2) การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับองค์กรท้องถิ่น, องค์กรศาสนา, หน่วยงานราชการ และสถานประกอบการ โดยการเชิญผู้แทนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา และการปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาแบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มบทบาทหน้าที่ความเอาใจใส่ และการเรียนรู้ของอาจารย์นิเทศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.3) การจัดทำฐานข้อมูลแรงงานและการจัดงานนัดพบแรงงาน โดยการจัดทำฐานข้อมูลเชื่อมโยงภายในจังหวัด นอกพื้นที่ และต่างประเทศ มีการทำข้อตกลงความร่วมมือกับต่างประเทศ ทั้งนี้เป็นประเด็นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างเครือข่ายและส่งเสริมความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2) ส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาให้เป็นกลไกลในการเสริมสร้างความรู้รักสามัคคี ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบตามระบบประชาธิปไตย ความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ ความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีแนวปฏิบัติรองรับ คือ

2.1) การปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษา โดยกำหนดในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้อง สอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ สอดแทรกในการสอน จัดกิจกรรมนักศึกษาประเภทออกค่ายอาสาพัฒนา ปฐมนิเทศ กีฬาและทัศนศึกษาในสถานที่สำคัญของชาติ

2.2) จัดอบรมให้กับผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากร โดยจัดหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ความเข้าใจในศาสนาและวัฒนธรรมของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้กระบวนการฝึกอบรมต้องมีเทคนิคในการเปิดใจยอมรับและปรับเปลี่ยนทัศนคติ

3) พัฒนาและสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการเรียนรู้ศาสนาและวัฒนธรรม โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุนในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1) ด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน

3.2) ด้านทุนการศึกษา สวัสดิการ และค่าใช้จ่ายบางส่วนในการดูงานและฝึกงาน

3.3) ด้านทุนสำหรับทำวิจัย ฝึกอบรม ดูงาน ศึกษาต่อของผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.4) ด้านการจัดจ้างผู้เชี่ยวชาญและวิทยากร

3.5) ด้านค่าตอบแทน ค่าเสี่ยงภัย เบี้ยกันดาร ค่าประกันภัย และสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย

2.1.2 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษา มียุทธศาสตร์ คือการยกระดับสถาบันให้มีมาตรฐานตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 และสามารถสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้เรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวปฏิบัติรองรับ ดังนี้

1) สนับสนุนให้มีการทำข้อตกลงความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มมุสลิมในการพัฒนาอาจารย์ แลกเปลี่ยนนักศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน ทำความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่นในเรื่องการแลกเปลี่ยนอาจารย์ การให้อาจารย์ศึกษาต่อ สร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด และองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ในการส่งนักศึกษาและอาจารย์ เรียนรู้งานและสร้างตลาดแรงงานรองรับ

2) ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน การวิจัย การประกันคุณภาพ และส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา ให้มีมาตรฐาน

3) พัฒนาสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อโลกอาชีพและบรรยากาศทางศีลธรรม

2.1.3 นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายนอกสถาบันได้แก่ สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรศาสนาอิสลามนั้น มีนวทางที่สำคัญคือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 เพื่อให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา ตลอดจนมีส่วนสนับสนุนด้านงบประมาณและกำลังคนแก่สถานศึกษา รวมถึงการจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้สำเร็จการศึกษา

2.2 หลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับรูปแบบของหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รูปแบบของหลักสูตรการเรียนการสอนจำนวน 3 รูปแบบ ส่วนรูปแบบของกิจกรรมนักศึกษาเน้นจุดมุ่งหมายที่เสริมสร้างความรัก ภูมิใจในชาติ ความสามัคคี และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่วนโครงสร้างการดำเนินงานให้นักศึกษาทั้งพุทธ และมุสลิมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเครือข่าย โดยมีระบบที่ปรึกษาคอยสนับสนุน และลักษณะกิจกรรมต้องมุ่งเน้นการบำเพ็ญประโยชน์ และศิลปวัฒนธรรม สำหรับรูปแบบของอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ต้องมีความสอดคล้องเหมาะสมต่อการพัฒนาการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา วิถีชีวิตชุมชน และศาสนาวัฒนธรรม ส่วนรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษานั้น สถานประกอบการ องค์กรศาสนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องให้ความร่วมมือด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกและจัดหาตลาดแรงงาน

2.3 การบริหารงานบุคลากรของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รูปแบบ คือ

2.3.1 การสรรหาแต่งตั้งบรรจุและโยกย้าย ผู้บริหารต้องได้รับการแต่งตั้งและประเมินอย่างโปร่งใสและยุติธรรม บุคคลในพื้นที่ ได้รับโควตาพิเศษในการบรรจุเป็นข้าราชการ และมีระบบการสรรหาแต่งตั้งและบรรจุที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่

2.3.2 การฝึกอบรมและพัฒนา จัดประชุม ฝึกอบรม และสัมมนาให้แก่ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากร ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนอย่างเต็มที่ และส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ และมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการเรียนการสอน และการทำวิจัย

2.3.3 การส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพและขวัญกำลังใจ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านค่าตอบแทน ที่อยู่อาศัย และการพัฒนาอาชีพ และมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเชิดชูเกียรติและการยกย่องรวมทั้งผู้บริหารระดับกระทรวงต้องลงเยี่ยมเยียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.4 การจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รูปแบบการจัดการ 2 รูปแบบ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีบทบาทสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านการบริหาร การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การจัดหาตลาดแรงงาน และการดูแลสวัสดิภาพความปลอดภัย รวมถึงผู้บริหารต้องมีนโยบายส่งเสริมที่ชัดเจนทั้งระดับองค์กร และบุคลากร ตลอดจนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการพัฒนาวิชาการ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการศึกษา

ในการดำเนินงานวิจัยนี้มีปัญหาอุปสรรคสำคัญเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยมีประเด็นที่ผู้วิจัยนำเสนอเพื่อพิจารณา 2 ประเด็น คือ

1. สภาพของปรากฏการณ์เมื่อผู้วิจัยได้มุ่งเป้าหมายการศึกษาไปยังพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ในปี พ.ศ.2546 นั้น เหตุการณ์ในพื้นที่ยังอยู่ในความสงบ แต่เมื่อเข้าสู่ปี 2547 เหตุการณ์ความรุนแรงเริ่มก่อตัวขึ้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความลังเลในการศึกษาพื้นที่เป้าหมาย แต่เมื่อได้ประสานงานกับเครือข่ายผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ได้รับคำตอบว่าการเก็บข้อมูลในเขตเมืองไม่มีอันตราย จึงตัดสินใจอย่างแน่วแน่ในการเลือกพื้นที่เป้าหมาย จนถึงปี 2550 ผู้วิจัยวางแผนการเก็บข้อมูลและประสานงานกับเครือข่ายในพื้นที่พบว่ามีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยสูงมาก จึงต้องชะลอแผนการดำเนินงาน และได้ปรับเปลี่ยนวิธีการในการเก็บข้อมูล โดยหาทีมผู้ช่วยนักวิจัยซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ วางแผนการทำงานร่วมกันและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของกลุ่มคนและพื้นที่ จึงทำให้มีการจัดทำคู่มือการสัมภาษณ์ การประชุมสร้างความเข้าใจในทีมผู้ช่วยวิจัย และการจัดหาล่ามภาษามลายูท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการศึกษาสภาพการณ์และวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ แต่ในการเข้าสู่สนามวิจัยก็ยังพบปัญหาอุปสรรค กล่าวคือ ทีมผู้วิจัยขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลอย่างเปิดเผยตามจริยธรรมในการวิจัยและเก็บข้อมูล แต่ปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ปกครองนักศึกษาเกือบทั้งหมดมีความไม่ไว้วางใจและค่อนข้างเป็นปฏิปักษ์กับทางราชการ โดยแสดงออกในลักษณะว่าหากตอบเพื่อราชการจะได้รับการปฏิเสธก่อนเสมอ นอกจากนั้นยังพบว่าในพื้นที่ไม่มีใครไว้ใจใครเลยเกือบทุกคนจะปิดปากสนิท แม้ทีมผู้ช่วยนักวิจัยจะเป็นคนในพื้นที่ ซึ่งเรื่องนี้ผู้วิจัยจึงต้องใช้การประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ตั้งแต่การตรวจสอบสถานการณ์ความปลอดภัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนการเดินทางเข้าพื้นที่ การเข้าพบผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนาอิสลามเพื่อให้การแนะนำในการสัมภาษณ์

สำหรับบทเรียนที่ผู้วิจัยได้รับจากสภาพของปรากฏการณ์ คือ การเลือกสนามวิจัยที่นักวิจัยจะสามารถเข้าไปเก็บข้อมูลต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพความปลอดภัยของผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้ที่ให้ข้อมูล โดยเฉพาะการแปลความและตีความในภาษามลายูท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยต้องสื่อสารผ่านล่ามดังนั้นต้องมีเวลาในการซักซ้อมทำความเข้าใจล่วงหน้า

2. การเข้าถึงข้อมูล เนื่องจากผู้วิจัยได้กำหนดยุทธวิธีเข้าสู่สนามวิจัยแบบเปิดเผย กล่าวคือ ประสานงานล่วงหน้าทางโทรศัพท์กับเครือข่าย แล้วส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยังผู้รับผิดชอบในพื้นที่เป้าหมาย จากนั้นดำเนินการขอสัมภาษณ์โดยมีเวลาจำกัดทำให้ขาดการสร้างสัมพันธภาพเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความไว้วางใจและเปิดเผยความรู้สึก โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียนและผู้ปกครอง จะมีความรู้สึกอึดอัดในการตอบคำถาม และรู้สึกไม่ปลอดภัยในการให้ข้อมูล นอกจากนั้นผู้วิจัยซึ่งไม่ใช่คนปักต์ใต้ไม่รู้ทั้งภาษาใต้และภาษามลายูท้องถิ่น ก็รู้สึกอึดอัดในการที่จะถามคำถามแบบเจาะลึก และการสื่อสารผ่านล่ามก็ทำให้การสัมภาษณ์ไม่ลื่นไหล และรู้สึกถึงความไม่เป็นกันเองกับผู้ให้ข้อมูล

นอกจากนั้นยังพบว่าเครื่องมือในการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างแบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้ทีมผู้ช่วยวิจัยได้เกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกันนั้น ทำให้การสัมภาษณ์ถูกกำหนดขอบเขตที่แคบลง ไม่สามารถเจาะลึกหรือตามร่องรอยได้ และในอีกประสบการณ์หนึ่ง คือ การถามคำถามแบบปลายเปิดกับกุล่มเป้าหมายบางกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลจะตอบคำถามแบบไม่กล้าฟันธง เช่น ถามว่าอาจารย์สอนดีหรือไม่ ผู้ตอบจะตอบแบบค่อนข้างเกรงใจเพราะกลัวเกิดผลกระทบตามมา

จากประสบการณ์ในการเข้าถึงข้อมูลนี้ทำให้ผู้วิจัยได้บทเรียนว่า ผู้วิจัยในบทบาทแบบคนนอกซึ่งจะต้องเข้าไปสัมภาษณ์พูกคุย ต้องเรียนรู้ที่จะเตรียมตัวและปรับตัวให้มาก ต้องวางแผนในการใช้เวลาการสัมภาษณ์อย่างเหมาะสม เช่น การสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ประกอบการอาจใช้เวลาและสถานที่ที่ไม่เป็นทางการแบบนั่งคุยในร้านอาหาร ร้านกาแฟ เป็นต้น

แต่สำหรับการเข้าถึงข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ถือว่าประสบความสำเร็จเพราะได้รับความร่วมมืออย่างดี โดยผู้ให้ข้อมูลมองว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หัวข้อการวิจัยนี้มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อสังคมมาก จึงสละเวลาและแสดงความคิดเห็นตลอดจนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยของการศึกษาเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นี้ สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติต่อบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เนื่องจากสภาพปัจจุบันของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สงบ ดังนั้นรัฐบาลควรกำหนดนโยบายที่มีความเฉพาะเจาะจงในการจัดการอาชีวศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการเร่งด่วนก่อนเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยเฉพาะการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้เกิดขวัญและกำลังใจและมีความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันนโยบายในระยะยาวควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาที่มีผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่ให้จัดการมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม

2. แม้ว่าสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นบ้างต่อผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม แต่ประเด็นที่เป็นปัญหาขัดแย้งก็ยังมีอยู่ ดังนั้น ผู้บริหารและคณาจารย์ของสถาบันควรเชิญผู้นำศาสนา นักวิชาการอิสลามและผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการบริหารจัดการและ การสร้างงานที่เหมาะสมเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษา

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานในขณะเดียวกันต้องร่วมปลูกฝังจริยธรรมในการปฏิบัติงานตามหลักศาสนาอิสลาม โดยให้ผู้นำศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมและต้องส่งเสริมให้คณาจารย์ของสถาบันได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติม ตลอดจนสนับสนุนให้มีการทำวิจัยและร่วมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง นอกจากนั้นต้องแสวงหาความร่วมมือกับสถานประกอบการและสถาบันอาชีวศึกษาของกลุ่มประเทศมุสลิมในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษาร่วมกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. คณาจารย์ของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรได้รับการสัมมนาหรือฝึกอบรมให้มีความเข้าใจในหลักการศาสนาอิสลามอย่างถูกต้องเพื่อให้สามารถบูรณาการ การเรียนการสอนความรู้ทางศาสนากับวิชาชีพได้ ขณะเดียวกันต้องเรียนรู้เทคโนโลยีและเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของการอาชีวศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้คณาจารย์มีความกระตือรือร้นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

5. นักเรียนนักศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และผู้ปกครองควรได้รับการสื่อสารสร้างความเข้าใจจากสถานศึกษาในเรื่องของการงานอาชีพ ตั้งแต่การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาด้านอาชีวศึกษา การสื่อสารให้เข้าใจเกี่ยวกับกลไกของตลาดแรงงานเพื่อให้สามารถเลือกสาขาวิชาที่เมื่อจบแล้วสามารถหางานทำได้ง่ายและการสื่อสารให้ผู้ปกครองได้เอาใจใส่ต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม

6. สถานศึกษาโดยผู้บริหารและคณาจารย์ต้องสื่อสารสร้างความเข้าใจกับผู้ประกอบการในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำทางศาสนาเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือและให้การสนับสนุนในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

7. สถานศึกษาโดยผู้บริหารและคณาจารย์ต้องมีการประเมินคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา พร้อมรายงานผลให้กระทรวงศึกษาธิการได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ควรสร้างระบบการจัดการความรู้ของผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามให้เป็นฐานข้อมูลสำหรับมุสลิมทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาในการปฏิบัติงานด้านการวิจัย การบริการชุมชน และการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา

2. ควรศึกษาในเรื่อง รูปแบบการจัดฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับประชาชนในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมการศาสนา. 2519. **ศาสนาอิสลามฉบับของจุฬาราชมนตรี.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กรมอาชีวศึกษา. 2544. **รายงานประจำปี 2543-2544 ครบรอบ 60 ปี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. 2547. **ทำเนียบสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2548. **แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้**. กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิค.

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. 2538. **อาชีวศึกษา ปรัชญา หลักการและทฤษฎี.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตตำราเรียน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

กองวิจัยการศึกษา. 2531. **รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยต่างวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

กองวิทยาลัยเกษตรกรรม. 2545. **รายงานการประชุมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาเรื่องแนวคิดการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอาชีวศึกษาให้เกิดสมรรถนะด้านวิชาชีพ วันที่ 20 ตุลาคม 2545** . กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

กองแผนงานกรมอาชีวศึกษา. 2545. **รายงานผลการดำเนินงานการปฏิรูปโครงสร้างอาชีวศึกษา.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กาญจนา เกียรติมณีรัตน์. 2546. **ภูมิปัญญาในการทอผ้าพื้นเมืองภาคเหนือ: รูปแบบการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ของครูภูมปัญญาไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาอาชีวศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติภูมิ วิเศษศักดิ์. 2543. **กระบวนการพัฒนาและธำรงเอกลักษณ์แห่งการแต่งกายแบบอิสลามของนักศึกษาสตรีมุสลิมในมหาวิทยาลัยส่วนกลาง.** วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เกษม รังสิโยกฤษฎ์. 2519. **อิทธิพลของศาสนาอิสลามต่อการจัดการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้.** วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เกสรี สุวรรณเรืองศรี. 2542. **การพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามความคิดพหุวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาลในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะอนุกรรมการศึกษาวิถีทางการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์. 2549. “รายงานของคณะกรรมการศึกษาวิถีทางการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์เสนอต่อคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ”**. เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมการทำงานจัดทำกรอบแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาวฉบับที่ 2 (พ.ศ.2550-2564).** กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

คีรีบูน สุวรรณคีรี, จุฬาลักษณ์ ถาวรพิทักษ์ และ สุพจน์ โกวิทยา. 2532. **การวิจัยประเมินผลโครงการพัฒนาวิชาชีพในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิเอเชีย.

จรรยา อร่ามกุล. 2528. **การศึกษาสถานภาพของครูอาจารย์ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาวิทยาเขตเทคนิคภาคใต้ สงขลา.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

จินตนา สุขสำราญ. 2538. **การศึกษาการจัดการศึกษาในศูนย์รับเลี้ยงเด็กของชุมชนไทยมุสลิม.** วิทยานิพนครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จรูญ รงค์รัตน์. 2537. **ความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเยาวชนมุสลิมในเขตอำเภอ กงหรา จังหวัดพัทลุง ภายใต้โครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยเกษตรกรรมพัทลุง.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ชนาธิป พรกุล. 2543. **แคทส์: รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชินภัทร ภูมิรัตน. 2542. **สรุปผลการประชุมคองเกรสนานาชาติ ครั้งที่2 เรื่องเทคนิคศึกษาและอาชีวศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. 2540. **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา. 2524. **ประชากรกับการพัฒนาเขตชุมชน : การศึกษาเพื่อหาข้อกำหนดลักษณะเขตชุมชนของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันประชากรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ซากีย์ พิทักษ์คุมพล. 2549**. "ผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบต่อการย้ายถิ่นของประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้". เอกสารประกอบในการสัมมนาโครงการเมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เรื่องปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับรัฐไทย โครงการสันติวิธีความรุนแรงและสังคมไทย (Nonviolence, Violence, and Thai Society) ปีที่ 1**. (อัดสำเนา)

ทัศนีย์ พรหมไพจิตร. 2524. **แนวทางการจัดสวัสดิการแก่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสามยอด ต.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี.** วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ธีระ สุวรรณพานิช. 2531. **ความต้องการฝึกอบรมด้านสัตวบาลของครู-อาจารย์ คณะวิชาสัตวศาสตร์ วิทยาลัยเกษตรกรรมภาคใต้กรมอาชีวศึกษา.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาครุศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นฐพงศ์ เทพจารี. 2533. **ความยึดมั่นผูกพันในศาสนาอิสลามของคนไทยมุสลิมชนบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีผลต่อพฤติกรรมด้านสังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นิธิดา บุรณจันทร์. 2536. **การบริหารงานในโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิตยา ธรรมพันธ์. 2523. **ค่านิยมในอาชีพและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น มศ.3 โรงเรียนมัธยมของรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขามัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

นิรนาม. 2545. “คำศัพท์อิสลามที่น่ารู้”. **บทความทั่วไป** (Online). www.muslimthai.com/is/am/modules.php? name=News&file=article&sid=1, 15 กุมภาพันธ์ 2551.

_____. 2546 . “ทัศนะอิสลาม” **บทความทั่วไป** (Online). www.muslimthai.com/is/am/modules.php?name=News&file=article&sid=1, 15 กุมภาพันธ์ 2551.

นิศา ชูโต. 2540. **การวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: พี. เอ็น. การพิมพ์.

บรรจง บินกาซัน. 2546. “วันศุกร์: วันพิเศษสำหรับมุสลิม” . **บทความทั่วไป** (Online). www.muslimthai.com/is/am/modules.php?name=News&file=article&sid=1, 15 กุมภาพันธ์ 2551.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ. 2541. “อาชีวศึกษา”. **เอกสารประกอบการเรียนวิชานวัตกรรมและกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประยูรศักดิ์ ชลายนเดช. 2532. **มุสลิมในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: บริษัท อัมรินทร์พริ๊นติ้งกรุ๊ป จำกัด.

ประเวศ วะสี. 2542. **การปฏิรูปการศึกษาในประเทศฝรั่งเศส.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

_____. 2550. **ดับไฟใต้ด้วยจิตวิวัฒน์และพลังแห่งทางสายกลาง.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรีนปัญญาญาณ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2542. **การจัดและการบริหารอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ปรัชญา เวสารัชช์. 2545. **ชุดฝึกอบรมผู้นำชุมชน: ประมวลสาระ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

ผ่องพรรณ ตรัยมงคงกูล และสุภาพ ฉัตราภรณ์. 2545. **การออกแบบการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พงษ์พัชรินทร์ พุธวัฒนะ. 2531. **คติชนวิทยากับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยมุสลิม: ศึกษากรณีชุมชนบ้านครัวเหนือกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขามนุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พยุงศักดิ์ จันทรสุรินทร์. 2545. “การดำเนินงานของสถาบันการอาชีวศึกษา”**. เอกสารคำบรรยายในการประชุมสัมมนาการดำเนินการรูปแบบสถาบันอาชีวศึกษา ครั้งที่2/2545**.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง. 2549. “องค์ความรู้การวิจัยความสัมพันธ์พุทธ-มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรอบ 49 ปี”. **เอกสารประกอบในการสัมมนาโครงการเมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เรื่องปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับรัฐไทย โครงการสันติวิธีความรุนแรงและสังคมไทย (Nonviolence, Violence, and Thai Society) ปีที่ 1.** (อัดสำเนา)

ภิญโญ สาธร. 2526. **หลักการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คุรุสภา.

มานี ชูไทย. 2544. **รายงานวิจัยเรื่องหลักการอิสลามที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตนทางด้านสุขภาพและการสาธารณสุข.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มานี ชูไทย, พิสมัย ฮาซาไนน์ และ สิริยา ยูซูฟี. 2542. **รายงานวิจัยเรื่องการรับรู้บทบาทตนเองของอิมามต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุสลิมในประเทศไทย.** ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มารค ตามไทย และสมเกียรติ บุญชู. 2549. “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติจังหวัดชายแดนภาคใต้เปรียบเทียบในรอบ 30 ปี”**. เอกสารประกอบในการสัมมนาโครงการเมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เรื่องปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับรัฐไทย โครงการสันติวิธีความรุนแรงและสังคมไทย (Nonviolence, Violence, and Thai Society) ปีที่ 1.** (อัดสำเนา)

มุคต๊าร. 2545. “ความเข้าใจในอิสลาม”. **บทความทั่วไป** (Online). www.muslimthai.com/is/am/modules.php?name=News&file=article&sid=3, 15 กุมภาพันธ์ 2551.

มุฮัมมัด อามีน. 2545. **“**ศาสนาอิสลามโดยย่อ**”. บทความทั่วไป** (Online). http://www.muslimthai.com/islam/modules.php?name=New&file=article&sid, 15 กุมภาพันธ์ 2551.

โมฮัมมัด อับดุลกาเดร์. 2520. **ความเข้าใจเรื่องศาสนาอิสลามและชาวไทยมุสลิมเบื้องต้นใน 4 จังหวัดภาคใต้.** กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมธี ปิลันธนานนท์. 2530. **การบริหารอาชีวะและเทคนิคศึกษา.** กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง.

ราชันย์ ฮูเซ็น. 2546. “ผลิตภัณฑ์อาหารทะลาล”. **บทความทั่วไป** (Online). www.muslimthai.com /is/am/modules.php?name=News&file=article&sid=5, 15 กุมภาพันธ์ 2551.

เรืองยศ จันทร์คีรี. 2550. **เบื้องลึกสถานการณ์เดือด 3 จังหวัดภาคใต้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวรรณภูมิอภิวัฒน์.

รัตติยา สาและ. 2549. “ปฏิสัมพันธ์ “ใหม่”: พุทธ-มุสลิมสามจังหวัดชายแดนใต้”. **เอกสารประกอบในการสัมมนาโครงการเมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เรื่องปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับรัฐไทย โครงการสันติวิธีความรุนแรงและสังคมไทย (Nonviolence, Violence, and Thai Society) ปีที่ 1.** (อัดสำเนา)

วรรณี อับดุลสมัด. 2540. **ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนมุสลิมต่อการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญวิธีการเรียนทางไกลในเขตมีนบุรีและเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วิชาญ ชูช่วย. 2533. **สังคมชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย , มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ มหาสารคาม.

วิทยา ขาวขจร. 2546. **การบริหารงานวิชาการโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

วิทยาลัยเทคนิคยะลา. 2551. “บทสรุปสำหรับผู้บริหาร”. **รายงานการประเมินตนเอง ประจำปี 2551**. (Online). www.ytc.ac.th/pre/sar%2051/index.html, 15 เมษายน 2553.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี. 2548. “การประกันคุณภาพ”. **รายงานการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2548**. (Online). www.arpt.moe.go.th/research/sar.htm, 12 เมษายน 2553.

วิลาศ ชูช่วย. 2542. **สังคมกรณ์ทางการเมืองของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิเวก ปางพุฒิพงศ์. 2523. “การอาชีวศึกษา”. **รายงานประจำปี 2523 กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.** กรุงเทพฯ: กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

วิศรุต เลาะวิถี. 2545. “อิสลามกับการศึกษา”. **บทความทั่วไป** (Online). http://www.muslimthai.com/islam/modules.php?name=New&file=article&sid, 15 กุมภาพันธ์ 2551.

วิรัช กุมุทมาศ. 2528. “รายงานการวิจัยรูปแบบของความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนในการพัฒนาอาชีวอุตสาหกรรม”**. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่น 21 พ.ศ. 2528**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ศศิรัศมิ์ วชิรโชติ. 2540. **คุณภาพชีวิตของนักเรียนไทยมุสลิมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม : กรณีศึกษาโรงเรียนมูลนิธิอาซิซสถาน อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สบสันติ์ อุกฤษฎ์ และคณะ. 2535. **รายงานการวิจัยเรื่องการจัดฝึกภาคปฏิบัติให้นักศึกษามีความสามารถในการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานอุตสาหกรรม.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สมพงษ์ ปานเกล้า. 2542. **นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลในชุมชนไทยมุสลิม จังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2475-2535).** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ. 2544. **ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ: ด้านศักยภาพของคนไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สรัญ เพชรรักษ์. 2542. **บทบาทผู้นำชุมชนมุสลิมในกรุงเทพมหานคร: ศึกษาชุมชนสุเหล่าบ้านดอน.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขามนุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สวัสดิ์ อุดมโภชน์. 2543. **รายงานการวิจัยเอกสารการปฏิรูปการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศสหรัฐอเมริกา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุจิตรา แซ่เล้า. 2534. **การศึกษาความต้องการของชุมชนไทยมุสลิมที่มีต่อการบริการของโรงเรียนมัธยมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนไทยมุสลิมที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนคลองยาวประชานุสรณ์ อำเภอเกาะลันดา จังหวัดกระบี่.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ บำรุงสุข. 2547. “ปีใหม่: สร้างยุทธศาสตร์ภาคใต้ใหม่”. **หนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์** ฉบับที่ 1222 ปีที่ 24 วันที่ 16 มกราคม 2547.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2531. **รายงานการวิจัยเรื่องคุณลักษณะทางสังคมของชาวไทยมุสลิมและการสนองตอบต่อรัฐบาล**. ก รุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรางค์ จันทวานิช. 2546. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริชัย หวันแก้ว. 2550. **ยุติไฟใต้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักข่าวมุสลิมไทย. 2547. “สุรเกียรติ์ดันตั้งสาขา ม.อิสลามในไทยหวังแก้ปัญหาไฟใต้” (Online). http//:www.muslimthai.com/news/article.php?a=715, 16 กุมภาพันธ์ 2551.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546. **บันทึกการศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2551. **ยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. ม.ป.ป. **การศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข:แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปี 2551 - 2554 ของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2545. **การประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา(ปวช.ปวส.อนุปริญญาหรือเทียบเท่า)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549. **รายงานสรุปผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่องการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา: การปฏิรูปการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา. 2551. **รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักวิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษา. ม.ป.ป.. “การกำหนดความเชี่ยวชาญหรือความเป็นเลิศ”. (Online). www.easywebtime.com/archeewa/areaof.html, 16 มกราคม 2553.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2550. **รายงานการวิจัยเรื่องสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 2535. **วัฒนธรรมอิสลาม.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ทางนำ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อมรวิชช์ นาครทรรพ. 2551. **รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.**กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

องุ่น ละเต็บซัน. 2539. **การศึกษาบทบาทของคอเต็บที่มีผลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุสตาซอับดุชชะกูร บิน ซาฟีอีย์. 2553. “วัฒนธรรมมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ท่ามกลางความรุนแรง: ตอนที่ 1” . (Online). www.thaingo.org.writer/view.php?id=1525, 29 มีนาคม 2553.

อับดุลซะกูร์ บินซาฟีอีย์. ม.ป.ป.. “รายงานวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้” (Online). www.soreda.oas.psu.ac.th/showdetail.php?researchid=279, 21 มีนาคม 2551.

อับดุลฮามิด แอนดรีส. 2545. “อาหารและเครื่องดื่มในอิสลาม”. **บทความทั่วไป** (Online). www.muslimthai.com/is/am/modules.php?name=News&file=article&sid, 21 มีนาคม 2551.

อับดุลฮาลิม มินซาร์. 2535. **คุณลักษณะของผู้ปฏิบัติการโครงการพัฒนาเพื่อความหวังใหม่ตามทัศนะของผู้นำมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อัฮหมัดสมบูรณ์ บัวหลวง. 2547. “รากเหง้าไฟใต้”. **รายงานการประชุมเรื่องแนวทางสันติวิธีเพื่อแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้.** ปัตตานี: คณะทำงานแนวทางสันติวิธี สภาความมั่นคงแห่งชาติ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อำไร กิมแหลม. 2537. **ผลงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเรียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยเกษตรกรรมภาคใต้.** วิทยาลัยเกษตรกรรมนราธิวาส.

Good, C. V. 1973. **Dictionary of Education**. New York: Mc Graw-Hill Book Company.

Hassan, A. J. 1979. **Falsafah Dan Pengatahuan Islam**. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.

Lankard, A.B. 1996. "Job Training versus Career Development: What is Voc Ed' Role?" (Online). http//encacue. org/docgen.asp?tbi, 7 มิถุนายน 2549.

Ludgito, A. 1976. **An Introduction to Islamic Theology**. Bangkok: Mahidol University.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

ธันวาคม 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

กระผมนายนักรบ ระวังการณ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาใต้” โดยมี รศ.ดร.วิกร ตัณฑวุฒโฒ รศ.ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค และ รศ.ดร.กุลขนิษฐ์ ราเชนบุณยวัทน์ เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า ท่านมีความเหมาะสมในการเป็นผู้ให้ข้อมูลในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้สัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่จัดเตรียมมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายนักรบ ระวังการณ์)
นิสิตปริญญาเอก สาขาอาชีวศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหาร และอาจารย์

เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ให้สัมภาษณ์

1. **ชื่อ-สกุล**.....
2. **ตำแหน่ง**.....
3. **สถานศึกษาที่สังกัด**.....
4. **ถ้าเป็นผู้สอน ท่านสอนอยู่ในกลุ่มวิชาใด □ สามัญ-สัมพันธ์ □ วิชาชีพ**

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพการจัดอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ตลาดแรงงานในพื้นที่ มีความต้องการบุคลากรในสาขาใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ และกรุณาเรียงลำดับความสำคัญ)

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านพบปัญหาอุปสรรคในการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานบ้างหรือไม่ และเป็นปัญหาอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. วิทยาลัยของท่านได้ดำเนินการบริหารจัดการในประเด็นต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

3.1 การจัดการเกี่ยวกับหลักสูตร

(1) หลักสูตรช่างอุตสาหกรรม

- **หลักสูตรที่ใช้อยู่ดีหรือไม่**.....
- **มีการประเมินหลักสูตรหรือไม่**.....
- **มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง**
- .....
  .....
  .....
  .....
- **มีแนวทางแก้ไขอย่างไร**
- .....
  .....
  .....
  .....

(2) หลักสูตรพาณิชยกรรม

- **หลักสูตรที่ใช้อยู่ดีหรือไม่**.....
- **มีการประเมินหลักสูตรหรือไม่**.....
- **มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง**
- .....
  .....
  .....
  .....
- **มีแนวทางแก้ไขอย่างไร**
- .....
  .....
  .....
  .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(3) หลักสูตรคหกรรม

- **หลักสูตรที่ใช้อยู่ดีหรือไม่**.....
- **มีการประเมินหลักสูตรหรือไม่**.....
- **มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง**
- .....

  .....

  .....

  .....
- **มีแนวทางแก้ไขอย่างไร**
- .....

  .....

  .....

  .....

(4) หลักสูตรศิลปกรรม

- **หลักสูตรที่ใช้อยู่ดีหรือไม่**.....
- **มีการประเมินหลักสูตรหรือไม่**.....
- **มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง**
- .....

  .....

  .....

  .....
- **มีแนวทางแก้ไขอย่างไร**
- .....

  .....

  .....

  .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2 การจัดการเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์

(1) หลักสูตรช่างอุตสาหกรรม

- **อาจารย์ส่วนใหญ่สอนได้ดีหรือไม่**.....
- **มีการประเมินการสอนของอาจารย์อย่างไร**.....
- **มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง**
- .....
  .....
  .....
  .....
- **มีแนวทางแก้ไขอย่างไร**
- .....
  .....
  .....
  .....

(2) หลักสูตรพาณิชยกรรม

- **อาจารย์ส่วนใหญ่สอนได้ดีหรือไม่**.....
- **มีการประเมินการสอนของอาจารย์อย่างไร**.....
- **มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง**
- .....
  .....
  .....
  .....
- **มีแนวทางแก้ไขอย่างไร**
- .....
  .....
  .....
  .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(3) หลักสูตรคหกรรม

- **อาจารย์ส่วนใหญ่สอนได้ดีหรือไม่**.....
- **มีการประเมินการสอนของอาจารย์อย่างไร**.....
- **มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง**
- .....

  .....

  .....

  .....
- **มีแนวทางแก้ไขอย่างไร**
- .....

  .....

  .....

  .....

(4) หลักสูตรศิลปกรรม

- **อาจารย์ส่วนใหญ่สอนได้ดีหรือไม่**.....
- **มีการประเมินการสอนของอาจารย์อย่างไร**.....
- **มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง**
- .....

  .....

  .....

  .....
- **มีแนวทางแก้ไขอย่างไร**
- .....

  .....

  .....

  .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. ท่านมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการอาชีวศึกษาบ้างหรือไม่

- **มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง**

.....

.....

.....

.....

- **มีแนวทางแก้ไขอย่างไร**

.....

.....

.....

.....

5. บุคลากรของวิทยาลัยมีการทำวิจัยเฉลี่ยปีละกี่เรื่อง

- **ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งใด**

.....

.....

- **มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการอย่างไร**

.....

.....

.....

.....

- **มีแนวทางแก้ไขอย่างไร**

.....

.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. วิทยาลัยมีเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการที่ใดบ้าง

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ร่วมมือกันในลักษณะใด

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

มีแนวทางแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. วิทยาลัยมีเครือข่ายความร่วมมือกับเครือข่ายต่างประเทศหรือไม่

- .....

ถ้ามีมีที่ใดบ้าง

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ร่วมมือกันในลักษณะใด

- .....
- .....

มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

มีแนวทางแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามมากน้อยเพียงใด

- .....

มีประเด็นใดบ้างที่ไม่สอดคล้อง

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

มีแนวทางแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

9. ท่านคิดว่าการสรรหา แต่งตั้ง บรรจุ และโยกย้ายบุคลากรของวิทยาลัยเพื่อทำงานในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ควรมีแผนการดำเนินงานอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ควรได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการอย่างไรบ้าง

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10. ท่านคิดว่าการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมของพื้นที่มีความจำเป็นหรือไม่

ที่ผ่านมามีการดำเนินการเรื่องนี้อย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

11. ท่านคิดว่าการสร้างขวัญกำลังใจ การส่งเสริมสวัสดิการ และการจัดสวัสดิภาพแก่บุคลากรควรเป็นเช่นใด

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

รัฐบาลควรสนับสนุนอย่างไรบ้าง

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

12. นอกจากการฝึกอบรม การสร้างขวัญกำลังใจ การส่งเสริมสวัสดิการ และการจัดสวัสดิภาพแล้ว ท่านคิดว่าบุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัย ควรได้รับการดูและและส่งเสริมในด้านใดเพิ่มเติม

- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ควรมีวิธีปฏิบัติอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

13. ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาหรือไม่

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ถ้ามีควรเป็นเช่นใด

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ถ้าเห็นว่าไม่สมควรกรุณาระบุเหตุผลด้วย

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

14. ท่านคิดว่าผู้นำศาสนาอิสลามและนักวิชาการอิสลามในพื้นที่ ควรเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาหรือไม่

- .....

ถ้ามีควรเป็นเช่นใด

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ถ้าเห็นว่าไม่สมควรกรุณาระบุเหตุผลด้วย

- .....
- .....
- .....
- .....

15. ท่านคิดว่าผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ควรมีคุณลักษณะและความสามารถอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับสภาพชุมชน สังคม และสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

นายนักรบ ระวังการณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสัมภาษณ์สำหรับนักศึกษา

เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ให้สัมภาษณ์

1. **ชื่อ-สกุล**.....
2. **สาขาที่เรียน**.....
3. **สถานศึกษาที่สังกัด**.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพการจัดอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ตลาดแรงงานในพื้นที่ มีความต้องการบุคลากรในสาขาใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ และกรุณาเรียงลำดับความสำคัญ)

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

2. ท่านคิดว่าการเรียนการสอนในสาขาที่ท่านศึกษาอยู่ มีประเด็นใดบ้างที่ไม่สนองความต้องการการเรียนรู้ของตัวท่าน

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- .....
- .....

3. ท่านคิดว่าการเรียนการสอนในสาขาที่ท่านศึกษาอยู่ มีประเด็นใดบ้างที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชุมชนและสังคมที่ท่านอาศัยอยู่

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

4. ท่านคิดว่าการเรียนการสอนในสาขาที่ท่านศึกษาอยู่ มีประเด็นใดบ้างที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ท่านคิดว่าผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ควรมีคุณลักษณะและความสามารถอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับสภาพชุมชน สังคม และสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

- .....
- .....
- .....

6. ท่านคิดว่ากิจกรรมนอกห้องเรียนที่วิทยาลัยจัดให้มีประเด็นใดบ้างที่ไม่เหมาะสม

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

7. ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมภายใน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่วิทยาลัยจัดให้ มีประเด็นใดบ้างที่ไม่เหมาะสม

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

8. ท่านคิดว่าครู อาจารย์ และบุคลากรของวิทยาลัย ควรได้รับการดูแลและส่งเสริมในด้านใดบ้าง

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

9. ท่านคิดว่าผู้นำศาสนาอิสลามและนักวิชาการอิสลามในพื้นที่ ควรเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาหรือไม่

- .....

ถ้ามีควรเป็นเช่นใด ถ้าเห็นว่าไม่สมควรกรุณาระบุเหตุผลด้วย

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ถ้าเห็นว่าไม่สมควรกรุณาระบุเหตุผลด้วย

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10. ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาหรือไม่

- .....

ถ้ามีควรเป็นเช่นใด

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ถ้าเห็นว่าไม่สมควรกรุณาระบุเหตุผลด้วย

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

นายนักรบ ระวังการณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครอง

เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ให้สัมภาษณ์

1. **ชื่อ-สกุล**.....
2. **เป็นผู้ปกครองของ**.....
   ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ที่.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพการจัดอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ตลาดแรงงานในพื้นที่ มีความต้องการบุคลากรในสาขาใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ และกรุณาเรียงลำดับความสำคัญ)

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

2. ท่านคิดว่าการเรียนการสอนในสาขาที่บุตรหลานของท่านศึกษาอยู่ มีประเด็นใดบ้างที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชุมชนและสังคมที่ท่านอาศัยอยู่

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- .....
- .....

3. ท่านคิดว่าการเรียนการสอนในสาขาที่บุตรหลานของท่านศึกษาอยู่ มีประเด็นใดบ้างที่ไม่เหมาะสมกับหลักศาสนาอิสลาม

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

4. ท่านคิดว่าผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ควรมีคุณลักษณะและความสามารถอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับสภาพชุมชน สังคม และสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

5. ท่านคิดว่ากิจกรรมนอกห้องเรียนที่วิทยาลัยจัดให้มีประเด็นใดบ้างที่ไม่เหมาะสม

- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

6. ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมภายใน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่วิทยาลัยจัดให้ มีประเด็นใดบ้างที่ไม่เหมาะสม

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

7. ท่านคิดว่าครู อาจารย์ และบุคลากรของวิทยาลัย ควรได้รับการดูแลและส่งเสริมในด้านใดบ้าง

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8. ท่านคิดว่าผู้นำศาสนาอิสลามและนักวิชาการอิสลามในพื้นที่ ควรเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาหรือไม่

- .....

ถ้ามีควรเป็นเช่นใด

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ถ้าเห็นว่าไม่สมควรกรุณาระบุเหตุผลด้วย

- .....
- .....
- .....

9. ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาหรือไม่

- .....

ถ้ามีควรเป็นเช่นใด

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ถ้าเห็นว่าไม่สมควรกรุณาระบุเหตุผลด้วย

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10. ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคอื่น ๆ อีกหรือไม่ ที่ท่านเคยประสบหรือประสบอยู่จากการดำเนินงานของวิทยาลัย และปัญหานั้นควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

นายนักรบ ระวังการณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ประกอบการ

เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ให้สัมภาษณ์

1. **ชื่อ-สกุล**.....
2. **ตำแหน่ง**.....
3. **ชื่อและที่อยู่ของหน่วยงาน**.....
   .....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพการจัดอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ตลาดแรงงานในพื้นที่ มีความต้องการบุคลากรในสาขาใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ และกรุณาเรียงลำดับความสำคัญ)

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

2. ท่านคิดว่าวิทยาลัยอาชีวศึกษาในพื้นที่ ผลิตกำลังคนได้ตรงและเพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงานหรือไม่

- .....

ถ้าไม่ตรงหรือเพียงพอกับความต้องการ มีปัญหาอะไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีสาเหตุจากอะไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

จะแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

3. ท่านคิดว่าวิทยาลัยอาชีวศึกษาในพื้นที่ จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพการทำงานในสถานประกอบการหรือไม่

- .....

ถ้าไม่สอดคล้อง มีปัญหาอะไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

สาเหตุจากอะไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จะแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

4. ท่านคิดว่าวิทยาลัยอาชีวศึกษาในพื้นที่ จัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามหรือไม่

- .....

ถ้าไม่สอดคล้อง มีปัญหาอะไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

สาเหตุจากอะไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

จะแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ท่านคิดว่าผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ควรมีคุณลักษณะและความสามารถอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับสภาพชุมชน สังคม และสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

6. สถานประกอบการของท่านเป็นเครือข่ายความร่วมมือของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในพื้นที่หรือไม่

- .....

ถ้าเป็นร่วมมือกันในลักษณะใด

- .....
- .....
- .....
- .....

มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

จะแก้ไขอย่างไร

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. ท่านคิดว่าครู อาจารย์ และบุคลากรของวิทยาลัย ควรได้รับการดูแลและส่งเสริมในด้านใดบ้าง

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

8. ท่านคิดว่าผู้นำศาสนาอิสลามและนักวิชาการอิสลามในพื้นที่ ควรเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาหรือไม่

- .....

ถ้ามีควรเป็นเช่นใด

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ถ้าเห็นว่าไม่สมควรกรุณาระบุเหตุผลด้วย

- .....
- .....
- .....

9. ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาหรือไม่

- .....

ถ้ามีควรเป็นเช่นใด

- .....
- .....
- .....
- .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ถ้าเห็นว่าไม่สมควรกรุณาระบุเหตุผลด้วย

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

นายนักรบ ระวังการณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ ศธ.0513.109(2)อศ./

ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

เมษายน 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ

เรียน

ด้วยนายนักรบ ระวังการณ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ภายใต้การควบคุมของ

1. รศ.ดร.วิกร ตัณฑวุฒโฒ ประธานคณะกรรมการ
2. รศ.ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค กรรมการที่ปรึกษาวิชาเอก
3. รศ.ดร.กุลขนิษฐ์ ราเชนบุณยวัทน์ กรรมการที่ปรึกษาวิชารอง

ในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว นิสิตจำเป็นต้องได้รับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะประเด็นเกี่ยวข้องข้อมูลของการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการจัดการอาชีศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในการเก็บรวบรวมในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยขออนุญาตส่งข้อมูลสรุปผลการสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาและปัญหาอุปสรรคมาให้พิจารณา ก่อนเพื่อการขอสัมภาษณ์ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียง ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอขอบพระคุณที่ให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิต มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค)
หัวหน้าภาควิชาอาชีวศึกษา

ภาควิชาอาชีวศึกษา
โทร.02-942-8256 โทรสาร 02-579-0203

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม ใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – สกุล_____

ตำแหน่งงาน – สถานที่ทำงาน_____

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ท่านคิดว่าควรมีแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้

1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร
2. การจัดการเรียนการสอน
3. การจัดกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
4. การจัดอาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก
5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายนอกสถาบัน
6. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. การสร้างความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรศาสนาอิสลาม
8. การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา
9. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและหลักศาสนาอิสลาม
10. การจัดหาตลาดงานรองรับผู้สำเร็จการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปการสัมภาษณ์ เรื่อง สภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษา ใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. สรุปผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหาร

ด้านความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่พบว่ามีความต้องการบุคลากรในสาขาช่างอุตสาหกรรม ได้แก่ ช่างเชื่อมโลหะและช่างก่อสร้าง สาขาพาณิชยกรรม ได้แก่ สาขาบัญชีและคอมพิวเตอร์ธุรกิจ นอกจากนั้นยังมีความต้องการด้านอุตสาหกรรมเกษตรและประมง

ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานพบว่าที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ การผลิตกำลังคนไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเนื่องจากค่านิยมของผู้เรียนที่ต้องการเรียนในสาขาที่ไม่ยาก เรียนสบาย ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของตลาด อีกเหตุผลหนึ่งคือข้อจำกัดด้านหลักสูตร บุคลากรและเครื่องมืออุปกรณ์ที่ถูกกำหนดจากส่วนกลางให้จัดเหมือนกันทำให้ไม่ตรงกับความต้องการในท้องถิ่น นอกจากนั้นผู้บริหารให้ข้อคิดเห็นในประเด็นปัญหาในการผลิตของสถาบันเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรพบว่าหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่ใช้ได้ดี แต่ควรมีการประเมินหลักสูตรทุก 4 ปี มีการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน ร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดเตรียมการเรียนการสอน ส่วนที่เป็นปัญหาอุปสรรคได้แก่ การขาดแคลนผู้สอนบางสาขาวิชา บางรายวิชา เช่น ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ เนื่องจากมีการขอย้ายออกนอกพื้นที่

ด้านคุณภาพการสอนของอาจารย์พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่สอนได้ดี มีการประเมินการสอนของอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะมีระบบการประเมินเพื่อเลื่อนวิทยะฐานะ สำหรับปัญหาของอาจารย์ขณะนี้จะเป็นเรื่องความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเครียดในการทำงาน ส่วนข้อเสนอแนะในการแก้ไข คือ ควรให้อาจารย์มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติหน้าที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการอาชีวศึกษาพบว่าอาจารย์ขาดความเข้าใจและความตระหนักเรื่องการประกันคุณภาพ ในขณะที่ฝ่ายบริหารไม่ได้ขับเคลื่อนและดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขเสนอให้ทีมผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างและเป็นผู้นำในการทำประกันคุณภาพ มีการจัดฝึกอบรมสร้างความเข้าใจให้ความรู้แก่อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ

ด้านการทำงานวิจัยของอาจารย์พบว่าอาจารย์มีความรู้และทักษะในการทำงานวิจัยน้อยมาก จึงทำให้ขาดความสนใจ ดังนั้น ฝ่ายบริหารต้องสนับสนุนทั้งการหาแหล่งงบประมาณการวิจัยและการอบรมให้ความรู้

ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการพบว่าส่วนใหญ่มีความร่วมมือกับสถานประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง สำหรับพื้นที่นราธิวาสจะมีความร่วมมือกับประเทสมาเลเซีย โดยลักษณะของความร่วมมือส่วนใหญ่จะเป็นการส่งนักศึกษาฝึกงาน การจัดการเรียนการสอนร่วมแบบทวิภาคี การให้ทุนการศึกษาและการให้บุคลากรมาเป็นวิทยากรพิเศษ ปัญหาอุปสรรคที่พบคือสถานประกอบการมีจำนวนไม่มากและบางแห่งไม่ได้มาตรฐาน แนวทางการแก้ไขคือการหาพันธมิตรเพิ่มเติม ทั้งหน่วยราชการและเครือข่ายต่างประเทศ

ด้านความสอดคล้องในการจัดการเรียนการสอนกับหลักศาสนาอิสลาม พบว่าส่วนใหญ่จะมีนโยบายและแนวทางปฏิบัติให้มีความสอดคล้องและยืดหยุ่นทั้งกิจกรรมในและนอกห้องเรียน

ด้านการบริหารจัดการบุคลากรของสถาบันพบว่าบุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่มีทั้งคนในและนอกพื้นที่สำหรับคนในพื้นที่ควรใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดีและควรสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติราชการ ส่วนคนนอกพื้นที่ควรมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมความเป็นอยู่สามารถปรับตัวได้ดี อย่างไรก็ตามผู้บริหารเห็นว่าควรสรรหาคนในพื้นที่เข้ามาทำงานเป็นอันดับแรก นอกจากนั้นต้องดูแลสวัสดิการและความปลอดภัย สนับสนุนให้อาจารย์ได้มีโอกาสศึกษาต่อ ฝึกอบรมและศึกษาดูงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา ผู้บริหารเห็นร่วมกันว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณและวัสดุครุภัณฑ์ ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อ ดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัย

ด้านบทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามต่อการรับผิดชอบในการจัดการอาชีวศึกษา ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการศึกษา เป็นที่ปรึกษาและผู้สนับสนุนในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เช่น เป็นวิทยากรพิเศษโดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น การชี้ช่องทางการประกอบอาชีพ เป็นต้น

ด้านคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้บริหารเห็นร่วมกันว่าคุณลักษณะที่สำคัญ คือ มีคุณธรรมควบคู่กับความสามารถในอาชีพ นอกจากนั้นต้องเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ มีมนุษยสัมพันธ์และรักเพื่อนมนุษย์

2.2 ความคิดเห็นของผู้สอน

ด้านความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ พบว่ามีความต้องการบุคลากรในสาขาช่างอุตสาหกรรม ได้แก่ ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้ากำลัง ช่างเชื่อมโลหะ และช่างอิเลคทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ สำหรับในสาขาพาณิชยกรรม ได้แก่ คอมพิวเตอร์ บัญชีและการตลาด นอกจากนั้นยังมีความต้องการด้านอาชีพ คือ ครูสอนภาษาอังกฤษ

ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน พบว่าการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรไม่สอดคล้องและไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน สถานประกอบการไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าฝึกงานในสายงานที่ได้ศึกษามาและไม่รับผู้ที่จบการศึกษาใหม่ที่ไม่มีประสบการณ์เข้าทำงาน นอกจากนั้นนักศึกษามีค่านิยมที่ไม่ต้องการเรียนในสาขาที่ต้องทำงานหนักเช่น ช่างก่อสร้าง

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่าหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่มีคุณภาพดี จะมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องหลักสูตรที่เปิดสอนไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่บางหลักสูตรที่เปิดสอนมีผู้เรียนน้อย วัสดุครุภัณฑ์สำหรับผู้เขียนในสาขาพณิชยกรรมไม่เพียงพอ การใช้เวลาในการฝึกงานในสถานประกอบการน้อยเกินไป และผู้เรียนมีความต้องการเรียนด้านศาสนาควบคู่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กับวิชาชีพ สำหรับข้อเสนอแนะในแนวทางการแก้ไขได้แก่ ให้มีการสำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงหลักสูตร มีการประชาสัมพันธ์ขีดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันให้กว้างขวางขึ้น เพิ่มชั่วโมงการเรียนวิชาปฏิบัติมากขึ้น มีการสอนซ่อมเสริมให้นักศึกษาและจัดการเรียนแบบคู่ขนานระหว่างศาสนากับอาชีพ

ด้านคุณภาพการสอนของอาจารย์ พบว่า คุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี แต่มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องที่อาจารย์ขอย้ายออกนอกพื้นที่ทำให้อาจารย์ที่อยู่ต้องรับภาระการสอนมากขึ้นและยังขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขคือ ให้มีการบรรจุผู้สอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลนให้เพียงพอ

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการอาชีวศึกษา พบว่าส่วนใหญ่มีการดำเนินงานประกันคุณภาพ แต่มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องการเก็บข้อมูล อาจารย์ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพ และจัดทำเอกสารประกอบการประเมินยังไม่เป็นระบบ ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนและการดำเนินงานยังขาดความต่อเนื่อง สำหรับแนวทางในการแก้ไขคือการอบรมให้ความรู้เรื่องการประกันคุณภาพแก่อาจารย์และฝ่ายบริหารต้องเป็นผู้นำในการประกันคุณภาพอย่างจริงจัง

ด้านการทำงานวิจัยของอาจารย์ พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ขาดความสนใจในการทำวิจัย ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ที่ถูกต้องและขาดประสบการณ์ในการทำวิจัย ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขคือ การฝึกอบรมในเรื่องการทำวิจัยให้เข้มข้นและมีความต่อเนื่อง พร้อมทั้งสถาบันควรมีงบประมาณการวิจัยสนับสนุนด้วย

ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ พบว่าทางสถาบันมีเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการที่มีที่ตั้งอยู่ใกล้สถาบัน โดยลักษณะความร่วมมือจะเป็นไปในรูปแบบของการส่งนักศึกษาเข้ารับการฝึกงาน สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความร่วมมือคือทางสถาบันควรมีการหาสถานประกอยการขนาดใหญ่ให้นักศึกษาได้เพิ่มพูนประสบการณ์ และควรมีการนิเทศประเมินผลการฝึกงานอย่างเข้มข้น ส่วนเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศจะเป็นประเทศในแถบเอเชียอาทิ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และจีน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านความสอดคล้องในการจัดการเรียนการสอนกับหลักศาสนาอิสลาม พบว่ามีความสอดคล้องกันดีโดยเฉพาะการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาอย่างเท่าเทียม แต่มีข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงรายวิชาบางรายวิชาให้เหมาะสมไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เช่น พลศึกษา

ด้านการบริหารจัดการบุคลากรของสถาบัน พบว่า การสรรหา บรรจุ แต่งตั้งบุคลากรของสถาบันควรเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่นั้น มีความสามารถในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่นได้เป็นอย่างดีและเป็นผู้ที่มีใจเป็นกลางทั้งด้านศาสนาและการเมือง ส่วนการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการควรเน้นเรื่องการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพและงบประมาณในการสนับสนุนการเรียนการสอน
นอกจากนั้นทางสถาบันต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมของพื้นที่ให้กระจ่าง รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้นด้วย ในส่วนของการสร้างขวัญและกำลังใจ ควรดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน อาทิเงินค่าตอบแทนการเสี่ยงภัย การให้ไปศึกษาต่อและฝึกอบรมทางด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่และวิทยาการด้านอาชีพ เป็นต้น

ด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา รวมถึงการจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับชุมชน

ด้านบทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามต่อการรับผิดชอบในการจัดการอาชีวศึกษา พบว่าอาจารย์เห็นด้วยที่จะให้ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามเข้ามาร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ตั้งแต่การร่วมกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรให้อาชีพกับศาสนาไปด้วยกันได้อย่างกลมกลืน และการช่วยประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนในพื้นที่สนใจเข้าศึกษาด้านอาชีพมากขึ้น

ด้านคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม พบว่าคุณลักษณะและความสามารถที่จำเป็นมากคือ การที่จะต้องมีความรู้ความสามารถด้านอาชีพ แต่ต้องตั้งบนพื้นฐานของหลักศาสนาอิสลาม เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล มีคุณธรรมจริยธรรม รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีคุณสมบัติที่ว่า “เก่ง ดี มีสุข”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.3 ความคิดเห็นของผู้เรียน

ด้านความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ พบว่ามีความต้องการบุคลากรด้านช่างก่อสร้าง ช่างกล ช่างไฟฟ้าอิเลคทรอนิกส์ และช่างฝีมือทั่วไป ด้านพาณิชยกรรมได้แก่ บัญชี คอมพิวเตอร์ และด้านเกษตรกรรมได้แก่ สาขาประมง

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ได้แก่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ไทยและศิลปะประดิษฐ์ นอกจากนั้นยังพบปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการสอนของผู้สอนที่ไม่สามารถให้ความรู้โดยละเอียด อุปกรณ์และเครื่องมือไม่เพียงพอและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน นักศึกษาไม่ได้ฝึกปฏิบัติในสถานที่จริงและไม่มีโอกาสศึกษาดูงาน

สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขคือ ให้ผู้สอนแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดทั้งการใช้เทคนิคการสอนที่ทันสมัยสามารถตอบสนองความแตกต่างของนักศึกษาได้ นอกจากนั้นนักศึกษาได้แสดงความเห็นว่า การเรียนรู้มารยาทไทยและวิชาด้านการคำนวณไม่มีความจำเป็น และเสนอแนะว่าครูผู้สอนควรเป็นมุสลิม

ในด้านความสอดคล้องของหลักศาสนาอิสลามกับการเรียนการสอนพบว่า มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องการแต่งกาย การเรียนร่วมห้องระหว่างชายหญิง และการเรียนรายวิชาเกี่ยวกับการเต้นลีลาศที่ต้องจับคู่หญิงชาย มีข้อเสนอแนะให้แยกห้องเรียนระหว่างชายหญิง

ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่านักศึกษาไม่เห็นด้วยกับการประกวดความสามารถเช่น การเต้น รายการประกวดคนพันธ์อาร์เป็นต้น และการจัดกิจกรรมกีฬาสี การรับน้องใหม่ สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขคือ กิจกรรมรับน้องควรแยกชายหญิง และควรจัดภายในสถานศึกษา ควรยกเว้นการเข้าร่วมประกวดโครงการประเภทคนพันธ์อาร์และการเต้น

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ไม่สะอาดเรียบร้อยเท่าที่ควร หอพักไม่ได้มาตรฐานไม่เพียงพอ ห้องละหมาดไม่เพียงพอและตั้งอยู่ในพื้นที่ไม่เหมาะสมเช่น ใกล้ห้องน้ำ มีการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมกับนักศึกษามุสลิม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านการส่งเสริมบทบาทครูอาจารย์ พบว่าควรมีการส่งเสริมให้ครูอาจารย์ตระหนักในด้านวัฒนธรรมของมุสลิมมากขึ้น และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา ควรมีการส่งครูอาจารย์ไปศึกษาอบรมเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้รู้เท่าทันโลกปัจจุบันและควรดูแลเรื่องสวัสดิภาพ สวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ด้านบทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการสภาพแวดล้อม การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ การให้ความรู้ด้านการเมืองการปกครองและการดูแลป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา นอกจากนั้นยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นกับผู้บริหารสถานศึกษาว่าอาจมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องการจัดสรรงบประมาณและการสื่อสารระหว่างกัน

ด้านบทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามต่อการรับผิดชอบในการจัดอาชีวศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าควรเข้ามามีบทบาทในเรื่องการนิเทศและการออกกฎระเบียบในการดูและระเบียบวินัยนักศึกษาให้สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

ด้านคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่เห็นว่าต้องมีคุณธรรมนำความรู้ มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่มุสลิมคนอื่น ๆ ปฏิบัติตนเป็นมุสลิมที่ดี

2.4 ความคิดเห็นของผู้ปกครอง

ด้านความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ พบว่ามีความต้องการของบุคลากรด้านช่างก่อสร้าง ช่างกลโรงงานและช่างไฟฟ้าอีเลคทรอนิกส์ ด้านพาณิชยกรรมได้แก่บัญชี การตลอดธุรกการและคอมพิวเตอร์

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าสาขาที่เรียนเมื่อจบออกมาไม่มีงานรองรับ เนื้อหาที่เรียนนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้น้อยมาก สำหรับข้อเสนอแนะคือ ควรจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เน้นการฝึกภาคปฏิบัติมากขึ้น และเสนอให้รัฐบาลจัดตลาดแรงงานรองรับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนั้นผู้ปกครองยังเห็นว่าสถาบันควรส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ความประพฤติ และกิจกรรมทางศาสนาให้มากขึ้น ส่วนปัญหาด้านรายวิชาพบว่า กิจกรรมพลศึกษายังขาดความเหมาะสม

ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้ปกครองเห็นว่ากิจกรรมที่ไม่เหมาะสมคือ กิจกรรมที่ต้องค้างแรม กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาแต่งกายไม่เหมาะสมร่วมกิจกรรม เช่น กีฬาสี กิจกรรมบันเทิง การประกวดความสามารถ โดยหน่วยงานภายนอกและกิจกรรมที่ไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาหยุดพักทำพิธีละหมาด

ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขได้แก่ การลดกิจกรรมที่เน้นการบันเทิงอย่างเดียว บุคลากรในสถานศึกษาต้องเห็นความสำคัญของพิธีละหมาด การจัดกิจกรรมควรเชิญให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย และต้องเอาใจใส่เรื่องระเบียบวินัยให้เคร่งครัดมากขึ้น

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านสถานที่เช่น โรงอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่เป็นระเบียบ ห้องละหมาดขาดความพร้อมและไม่สะดวก มุมพักผ่อนมีความเสี่ยงและล่อแหลมต่อการทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สำหรับข้อเสนอแนะคือ การจัดเวรยามออกตรวจตราสม่ำเสมอ

ด้านการส่งเสริมบทบาทครูอาจารย์ ผู้ปกครองเห็นว่าครูอาจารย์ควรปรับปรุงวินัยและการแสดงออกให้เหมาะสมมากขึ้นเช่น การใช้คำพูดที่สุภาพกับนักเรียน การเป็นแบบอย่างที่ดีทางจริยธรรม ควรเพิ่มค่าตอบแทนเช่นเงินเดือน ค่าเสี่ยงภัยให้มากขึ้น จัดทุนการศึกษาให้ครูอาจารย์ไปศึกษาต่อ และดูแลด้านความปลอดภัย

ด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าควรเข้ามามีบทบาทในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหาแหล่งงานรองรับและการดูและด้านความปลอดภัย

ด้านบทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามต่อการรับผิดชอบในการจัดอาชีวศึกษา ผู้ปกครองเห็นด้วยอย่างมากที่จะให้ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามเข้ามามีส่วนร่วมในการบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับหลักศาสนาอิสลาม ให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมและการดูแลกวดขันเรื่องการแต่งกายของนักศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้ปกครองเห็นว่าต้องมีความประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจ มีคุณธรรม จริยธรรม และเคารพศรัทธาในศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง สามารถเผยแพร่ความรู้แก่ผู้อื่นได้ มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีทักษะในการสื่อสารการพูดดีทั้งภาษากลางและภาษาท้องถิ่น

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินงานของสถาบัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนขาดคุณธรรม สถานศึกษาให้การสนับสนุนกิจกรรมด้านศาสนาน้อยเกินไป บุคลากรที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามมักไม่ค่อยให้เกียรติผู้นับถือศาสนาอิสลาม และการจัดสวัสดิการแก่นักศึกษามุสลิมยังไม่เพียงพอ

2.5 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ

ด้านความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ พบว่ามีความต้องการบุคลากรด้านอุตสาหกรรมได้แก่ช่างกลโรงงาน ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้ากำลังและช่างยนต์ ด้านพาณิชยกรรม ได้แก่ บัญชี ธุรการ ประชาสัมพันธ์ และคอมพิวเตอร์ นอกจากนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าสถาบันในพื้นที่สามารถผลิตกำลังคนได้ตรงและเพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนได้มีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพการทำงานในสถานประกอบการในระดับหนึ่ง แต่ยังมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับผู้สอนที่ไม่เพียงพอและขาดความเชี่ยวชาญ ขาดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการเรียนการสอนที่จำเป็นและมีคุณภาพ ซึ่งส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาขาดคุณภาพ ดังนั้นต้องจัดหาผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญให้เพียงพอมีการลดรายวิชาที่ไม่จำเป็นลงบ้าง โดยวิชาที่มีความจำเป็นต้องจัดการให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

นอกจากนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า การเรียนการสอนที่ดำเนินการอยู่มีความสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม แต่จะมีปัญหาอุปสรรคบ้าง ได้แก่ ขอบเขตของการคบหาสมาคมระหว่างนักศึกษาชายหญิง ไม่มีการสอดแทรกหรือบูรณาการหลักศาสนาอิสลามเข้าไปในหลักสูตรและการเรียนการสอน สำหรับข้อเสนอแนะคือการจัดโครงการอบรมเกี่ยวกับจริยธรรมอิสลามที่เหมาะสมแก่นักศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับเรื่องความร่วมมือของสถานประกอบการในพื้นที่นั้นสถานประกอบการส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ารับการฝึกงาน

ด้านการส่งเสริมบทบาทครูอาจารย์ ผู้ประกอบการเห็นว่า รัฐบาลต้องดูแลเอาใจใส่ในเรื่องสวัสดิภาพและสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น มีการส่งเสริมให้อาจารย์ บุคลากรเข้ารับการอบรมและลาศึกษาต่อได้มากขึ้น นอกจากนั้นยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ครูอาจารย์แต่งกายและประพฤติตนอย่างเหมาะสม

ด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา ผู้ประกอบการเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินและงบประมาณของสถานศึกษา และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งระบบ

ด้านบทบาทของผู้นำศาสนา และนักวิชาการอิสลามต่อการรับผิดชอบในการจัดอาชีวศึกษา ผู้ประกอบการเห็นด้วยที่จะให้ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลาม ให้การสนับสนุนในการอบรมความรู้ด้านศาสนาอิสลามแก่นักศึกษา

ด้านคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ ควบคู่กับการประพฤติปฏิบัติตามหลักศาสนา มีภาวะผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคมสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สภาพปัจจุบันในการจัดการอาชีวศึกษา

1. ความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ พบว่าผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุดในประเภทวิชาอุตสาหกรรมได้แก่ สาขาช่างก่อสร้าง ช่างกลโรงงาน ช่างไฟฟ้ากำลังและช่างอิเลคทรอนิกส์ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ได้แก่ สาขาบัญชีและคอมพิวเตอร์ ส่วนสาขาอื่น ๆ ที่ผู้เกี่ยวข้องให้ความคิดเห็นได้แก่ ช่างยนต์ ช่างเชื่อมโลหะ การตลาด ประชาสัมพันธ์ ธุรการ ประมงและครูสอนภาษาอังกฤษ

2. การจัดหลักสูตร พบว่าหลักสูตรที่เปิดสอนมีคุณภาพดี บางหลักสูตรมีผู้เรียนน้อยเพราะไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและเมื่อจบออกมาไม่มีตลาดแรงงานรองรับ สำหรับเนื้อหาในรายวิชามีบางส่วนไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้แก่ ประวัติศาสตร์ไทยและท้องถิ่น ศิลปะประดิษฐ์ และรายวิชาที่ขาดความเหมาะสมคือ พลศึกษา

ในส่วนของรายวิชาในหลักสูตร มีสัดส่วนของภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติไม่เหมาะสม บางรายวิชามีมากเกินความจำเป็น บางรายวิชาไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้และสถานศึกษามีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

3. คุณภาพการสอนของผู้สอน เนื่องจากสภาพปัญหาที่ผู้สอนบางส่วนขอย้ายออกนอกพื้นที่ ทำให้ผู้สอนที่อยู่ต้องรับภาระการสอนมากขึ้น และปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิภาพความปลอดภัยทำให้ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน นอกจากนั้นในบางสาขาวิชาเป็นสาขาขาดแคลนจึงทำให้ไม่มีผู้สอนหรือถ้าต้องจัดผู้สอนแทนก็จะขาดทักษะและความชำนาญ สำหรับความคิดเห็นของนักศึกษามีความต้องการผู้สอนที่เป็นมุสลิมและต้องการผู้สอนที่สามารถให้ความรู้โดยละเอียด ซึ่งผู้ประกอบการก็เห็นว่าผู้สอนต้องมีความเชี่ยวชาญ

4. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมแต่ที่นักศึกษาและผู้ปกครองเห็นสอดคล้องกันว่ามีลักษณะที่ไม่เหมาะสมคือ กิจกรรมประกวดความสามารถประเภทบันเทิง เช่น การเต้น การแสดง และกิจกรรมกีฬาสี กิจกรรมรับน้องใหม่ที่ต้องมีการค้างแรมและเปิดโอกาสให้นักศึกษาแต่งกายไม่เหมาะสม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การจัดสภาพแวดล้อมภายในและสิ่งอำนวยความสะดวก นักศึกษาและผู้ปกครองเห็นสอดคล้องกันว่าห้องละหมาดขาดความพร้อมไม่สะดวก ไม่เพียงพอและตั้งอยู่ในที่ไม่เหมาะสมเช่น ใกล้ห้องน้ำ ส่วนที่นักศึกษาเห็นว่ามีการจัดการไม่เหมาะสมได้แก่ อาคารสถานที่ไม่สะอาดเรียบร้อยเท่าที่ควร หอพักไม่ได้มาตรฐานไม่เพียงพอ มีการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมกับนักศึกษามุสลิม สำหรับผู้ปกครองเห็นว่า โรงอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่เป็นระเบียบ มุมพักผ่อนมีความเสี่ยงและล่อแหลมต่อการทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

6. บทบาทครูอาจารย์และการพัฒนาส่งเสริม ในด้านการทำงานวิจัยของอาจารย์พบว่ายังขาดความสนใจ เพราะขาดความรู้ที่ถูกต้องและขาดประสบการณ์ในการทำวิจัย ในด้านวินัยและการแสดงออกต้องปรับปรุงให้เหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา รวมถึงต้องส่งเสริมให้ครู อาจารย์ตระหนักถึงวัฒนธรรมของกลุ่มมุสลิมมากขึ้น นอกจานั้นรัฐบาลต้องดูแลเอาใจใส่เรื่องสวัสดิการและสวัสดิภาพ มีการเปิดโอกาสและสนับสนุนให้อาจารย์เข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาต่อ

7. การบริหารจัดการบุคลากรของสถาบัน พบว่า การสรรหา บรรจุ แต่งตั้งบุคลากรของสถาบันควรเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่นั้น มีความสามารถในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่นได้เป็นอย่างดี และเป็นผู้นำที่มีใจเป็นกลางทั้งด้านศาสนาและการเมือง ส่วนการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการควรเน้นเรื่องการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ และงบประมาณในการสนับสนุนการเรียนการสอน

8. ความร่วมมือกับสถานประกอบการ ส่วนใหญ่สถาบันจะมีความร่วมมือกับสถานประกอบการในพื้นที่ในรูปของการส่งนักศึกษาเข้ารับการฝึกอบรม นอกจากนั้นจะมีเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศโดยเฉพาะในแถบอาเซียน

9. คุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามต้องมีความรู้ควบคู่คุณธรรม มีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบ มีวินัยและปฏิบัติตนเป็นมุสลิมที่ดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา ผู้เกี่ยวข้องเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา โดยมีบทบาทในการร่วมพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรการศึกษาดูแลด้านความปลอดภัยและเป็นผู้ให้ความรู้

11. บทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามต่อการรับผิดชอบในการจัดอาชีวศึกษา ผู้เกี่ยวข้องเห็นด้วยที่จะให้ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา โดยมีความรับผิดชอบอย่างมากในการอบรมให้ความรู้แก่นักศึกษา สำหรับนักศึกษาเห็นเพิ่มเติมว่า ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลระเบียบวินัย ความประพฤติของนักศึกษา ส่วนผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่าต้องร่วมกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรให้อาชีพกับศาสนาไปด้วยกันได้อย่างกลมกลืน และการช่วยประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนในพื้นที่สนใจเข้าศึกษาด้านอาชีพมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การจัดการเรียนการสอนไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและผู้เรียนมีค่านิยมที่ไม่ต้องการเรียนในสาขาที่ต้องทำงานหนักเช่น ช่างก่อสร้าง

2. สถานประกอบการไม่เปิดโอกาสให้นักศึกาฝึกงานตรงความสายงานที่เรียน และมักจะไม่รับผู้ที่จบการศึกษาใหม่ที่ไม่มีประสบการณ์เข้าทำงาน

3. หลักสูตรที่เปิดสอนไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่

4. วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือสำหรับผู้เรียนที่มีไม่เพียงพอและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนรวมถึงไม่มีคุณภาพ

5. นักศึกษามีโอกาสฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการน้อยเกินไปและขาดโอกาสศึกษาดูงาน

6. ขาดการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามเข้าไปสอดแทรกในการสอนวิชาชีพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. อาจารย์ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการประกันคุณภาพได้ตามมาตรฐาน รวมถึงขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ

8. ความไม่สอดคล้องระหว่างหลักศาสนาอิสลามกับการเรียนการสอน จะพบในการบางรายวิชาเช่น พลศึกษาที่ต้องจับคู่ระหว่างหญิงชาย

ข้อเสนอแนะในการจัดการอาชีวศึกษา

1. มีการสำรวจความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงานเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน

2. มีการประชาสัมพันธ์ขีดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันให้กว้างขวางขึ้น

3. ปรับปรุงหลักสูตร โดยมีการบูรณาการความรู้ทางศาสนาอิสลามเข้ามาในวิชาชีพ เพิ่มชั่วโมงการเรียนวิชาด้านปฏิบัติ

4. ส่งเสริมให้ผู้สอนแสวงหาความรู้เทคโนโลยีและเทคนิคการสอนใหม่

5. ผู้บริหารต้องดำเนินการอย่างจริงจรังและต่อเนื่องในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา

6. ปรับปรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เหมาะสมและต้องไม่ให้ขัดกับหลักของศาสนาอิสลาม

7. จัดการฝึกอบรมในเรื่องการทำวิจัยให้แก่อาจารย์และผู้บริหารจัดหางบประมาณสนับสนุนการทำวิจัย

8. จัดหาสถานประกอบการขนาดใหญ่ให้นักศึกษาฝึกงานและควรมีการนิเทศประเมินผลการฝึกงานอย่างเข้มข้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9. สถาบันต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมของพื้นที่ให้กระจ่าง รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้น

10. การสร้างขวัญและกำลังใจ ควรดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน อาทิเงินค่าตอบแทนการเสี่ยงภัย การให้ไปศึกษาต่อและฝึกอบรมทางด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่และวิทยาการด้านอาชีพ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ ศธ.0513.109(2)อศ./075

ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

กรกฎาคม 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

ด้วยนายนักรบ ระวังการณ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ภายใต้การควบคุมของ

1. รศ.ดร.วิกร ตัณฑวุฒโฒ ประธานคณะกรรมการ
2. รศ.ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค กรรมการที่ปรึกษาวิชาเอก
3. รศ.ดร.กุลขนิษฐ์ ราเชนบุณยวัทน์ กรรมการที่ปรึกษาวิชารอง

ในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว นิสิตจำเป็นต้องได้รับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะประเด็นเกี่ยวข้องข้อมูลของการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในการเก็บรวบรวมในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมในการให้ข้อมูลในเรื่องนี้เป็นอย่างดี และขออนุญาติส่งข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาให้ท่านได้พิจารณาก่อนเพื่อการขอสัมภาษณ์ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอขอบพระคุณที่ให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิต มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค)
หัวหน้าภาควิชาอาชีวศึกษา

ภาควิชาอาชีวศึกษา
โทร.02-942-8256 โทรสาร 02-579-0203

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง
เรื่อง รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – สกุล .....ตำแหน่ง.....
สถานที่ทำงาน…….

ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

ขอความกรุณาท่านได้พิจารณารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม ใน 4 ด้าน คือ

1. นโยบายของรัฐบาล
2. รูปแบบของหลักสูตรการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา อาคารสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกและความร่วมมือกับองค์กรภายนอก
3. รูปแบบการบริหารบุคลากร
4. รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการพิจารณาข้อมูลดังกล่าวทางผู้วิจัย ได้จัดทำแผนภาพสรุปราบละเอียดภายในแบบสัมภาษณ์ในหน้าที่ 2 และได้แสดงรายละเอียดของแต่ละส่วนตามหน้าที่อยู่ในวงเล็บในแผนภาพแล้ว ขอความกรุณาให้ท่านได้แสดงเหตุผลด้วยว่ารูปแบบดังกล่าวปฏิบัติได้หรือปฏิบัติไม่ได้ ด้วยปัจจัยเงื่อนไขอย่างไร

ขอขอบพระคุณอย่างสูง
นายนักรบ ระวังการณ์
ผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รูปแบบนโยบายของรัฐบาลในการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนให้การอาชีวศึกษามีระบบการบริหารจัดการ ระบบการเรียนการสอน ระบบการวิจัย และระบบการบริการสังคมที่มีมาตรฐาน และสนองความต้องการของชุมชน ตลาดแรงงานในและต่างประเทศ

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษา
พัฒนาสถาบันไปสู่ความมีมาตรฐานตามพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา โดยมีระบบการจัดการที่ดีรองรับ ได้แก่ ระบบการพัฒนาบุคลากร ระบบการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ และบรรยากาศทางศีลธรรมและวิถีชุมชน

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายนอกสถาบัน
สนับสนุนให้สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรศาสนาและหน่วยงานที่เกี่ยงข้องเข้ามามีบทบาทในการเป็นคณะกรรมการวิทยาลัย เพื่อร่วมพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา และการจัดหาตลาดแรงงานรองรับ

คุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การจัดการเรียนอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามต้องทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของมุสลิมทั้งการเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ มีวิสัยทัศน์ และมีความใฝ่รู้ ควบคู่กับความรู้ ความสามารถด้านอาชีพ
2. การจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ต้องทำให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยี การใช้ภาษา การจัดการ การปรับตัว การทำงานเป็นทีม การมีวินัย รวมถึงความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รูปแบบหลักสูตรอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 1

ปรัชญา	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหาวิชา	วิธีสอนและการประเมินผล	วัน-เวลาที่สอน
อาชีวศึกษาสร้างทักษะอาชีพควบคู่ความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม	1. ผู้เรียนมีทักษะฝีมือความสามารถในการใช้ภาษามาลายูท้องถิ่น ภาวะผู้นำและการเป็นแบบอย่างที่ดีของมุสลิม และมีวิสัยทัศน์ 2. ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและความต้องการ	1. บูรณาการความรู้ทางหลักศาสนาอิสลามเข้าในหลักสูตรการเรียนการสอน 2. ปรับปรุงเนื้อหาที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างพุทธกับมุสลิมให้เกิดความรักสามัคคี	ใช้การฝึกปฏิบัติโครงงาน ศึกษาดูงานในรายวิชาชีพ ส่วนการบรรยาย อภิปราย และสัมมนาใช้กับรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม	เรียนวันอาทิตย์ถึงวันพฤหัสบดีหยุดวันศุกร์และวันเสาร์ และเพิ่มวันหยุดประจำปีในวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม

รูปแบบกิจกรรมนักศึกษา

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่เสริมสร้างความรัก ภูมิใจในชาติ ความสามัคคี และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
2. กำหนดโครงสร้างการดำเนินงานที่ให้นักศึกษาทั้งพุทธ และมุสลิมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเครือข่าย โดยมีระบบที่ปรึกษาคอยสนับสนุน
3. กำหนดลักษณะกิจกรรมที่มุ่งเน้นการบำเพ็ญประโยชน์ และศิลปวัฒนธรรม

รูปแบบของอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสอดคล้องเหมาะสมต่อการพัฒนาการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา วิถีชีวิตชุมชน และศาสนาวัฒนธรรม

รูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา

สถานประกอบการ องค์กรศาสนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความร่วมมือด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกและจัดหาตลาดแรงงาน

คุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การจัดการเรียนอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามต้องทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของมุสลิมทั้งการเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ มีวิสัยทัศน์ และมีความใฝ่รู้ควบคู่กับความรู้ ความสามารถด้านอาชีพ
2. การจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ต้องทำให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยี การใช้ภาษา การจัดการ การปรับตัว การทำงานเป็นทีม การมีวินัย รวมถึงความรักในสถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 2

ปรัชญา	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหาวิชา	วิธีสอนและการประเมินผล	วัน-เวลาที่สอน
อาชีวศึกษาสร้างทักษะอาชีพควบคู่ความศรัทธาต่อศาสนาที่ตนนับถือ	1. ผู้เรียนมีทักษะฝีมือ ความสามารถทางภาษาท้องถิ่น ภาวะผู้นำ และความรักเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย 2. ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและความสนใจ	1. ปรับปรุงเนื้อหารายวิชาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน 2. เพิ่มเนื้อหาที่ส่งเสริมความรักชาติและคุณธรรม	ใช้การฝึกปฏิบัติ โครงงาน ศึกษาดูงานในรายวิชาชีพ สำหรับการบรรยาย อภิปราย และสัมมนาใช้กับรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นไทย	เรียนวันจันทร์-พฤหัสบดี และวันเสาร์ หยุดวันศุกร์ และวันอาทิตย์ และเพิ่มวันหยุดประจำปีในวันสำคัญของศาสนาต่าง ๆ

รูปแบบกิจกรรมนักศึกษา

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่เสริมสร้างความรัก ภูมิใจในชาติ ความสามัคคี และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
2. กำหนดโครงสร้างการดำเนินงานที่ให้นักศึกษาทั้งพุทธ และมุสลิมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเครือข่าย โดยมีระบบที่ปรึกษาคอยสนับสนุน
3. กำหนดลักษณะกิจกรรมที่มุ่งเน้นการบำเพ็ญประโยชน์ และศิลปวัฒนธรรม

รูปแบบของอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสอดคล้องเหมาะสมต่อการพัฒนาการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา วิถีชีวิตชุมชน และศาสนาวัฒนธรรม

รูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา

สถานประกอบการ องค์กรศาสนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความร่วมมือด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกและจัดหาตลาดแรงงาน

คุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การจัดการเรียนอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม ต้องทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของมุสลิมทั้งการเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ มีวิสัยทัศน์ และมีความใฝ่รู้ ควบคู่กับความรู้ ความสามารถด้านอาชีพ
2. การจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ต้องทำให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยี การใช้ภาษา การจัดการ การปรับตัว การทำงานเป็นทีม การมีวินัย รวมถึงความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 3

ปรัชญา	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหาวิชา	วิธีสอนและการประเมินผล	วัน-เวลาที่สอน
อาชีวศึกษาสร้างทักษะอาชีพควบคู่หลักคุณธรรมจริยธรรม	1. ผู้เรียนมีทักษะฝีมือ ความสามารถในการใช้ภาษาต่าง ๆ ภาวะผู้นำ ความรักเทิดทูนต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนการเป็นมุสลิมที่เป็นแบบอย่างที่ดี 2. ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและความสนใจบนพื้นฐานของหลักศาสนาอิสลามและตลาดแรงงาน	1. มีเนื้อหาวิชาที่เน้นการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนการใช้ชีวิตอย่างสมดุลระหว่างอาชีพกับคุณธรรม 2. มีเนื้อหาที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านอาชีพอย่างเข้มข้นเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและตาดแรงงาน	ใช้การฝึกปฏิบัติโครงงาน ศึกษาดูงานในรายวิชาชีพ สำหรับการบรรยาย อภิปราย และสัมมนาใช้กับรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม	เรียนวันจันทร์-ศุกร์ หยุดวันเสาร์-อาทิตย์ แต่วันศุกร์เลิกเรียนเวลา 14.00น. และเพิ่มวันหยุดประจำปีของศาสนาต่าง ๆ

รูปแบบกิจกรรมนักศึกษา

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่เสริมสร้างความรัก ภูมิใจในชาติ ความสามัคคี และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
2. กำหนดโครงสร้างการดำเนินงานที่ให้นักศึกษาทั้งพุทธ และมุสลิมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเครือข่าย โดยมีระบบที่ปรึกษาคอยสนับสนุน
3. กำหนดลักษณะกิจกรรมที่มุ่งเน้นการบำเพ็ญประโยชน์ และศิลปวัฒนธรรม

รูปแบบของอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสอดคล้องเหมาะสมต่อการพัฒนาการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา วิถีชีวิตชุมชน และศาสนาวัฒนธรรม

รูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา

สถานประกอบการ องค์กรศาสนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความร่วมมือด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกและจัดหาตลาดแรงงาน

คุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การจัดการเรียนอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม ต้องทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของมุสลิมทั้งการเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ มีวิสัยทัศน์ และมีความใฝ่รู้ควบคู่กับความรู้ ความสามารถด้านอาชีพ
2. การจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ต้องทำให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยี การใช้ภาษา การจัดการ การปรับตัว การทำงานเป็นทีม การมีวินัย รวมถึงความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รูปแบบการบริหารบุคลากรของสถาบันอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การสรรหาแต่งตั้งบรรจุและโยกย้าย

1. ผู้บริหารต้องได้รับการแต่งตั้งและประเมินอย่างโปร่งใสและยุติธรรม
2. บุคคลในพื้นที่ ได้รับโควตาพิเศษในการบรรจุเป็นข้าราชการ
3. มีระบบการสรรหาแต่งตั้งและบรรจุที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่

การฝึกอบรมและพัฒนา

1. จัดประชุม ฝึกอบรม และสัมมนาให้แก่ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากร ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนอย่างเต็มที่ และส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ
2. จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการเรียนการสอน และการทำวิจัย

การส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพและขวัญกำลังใจ

1. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านค่าตอบแทน ที่อยู่อาศัย และการพัฒนาอาชีพ
2. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเชิดชูเกียรติและการยกย่องรวมทั้งผู้บริหารระดับกระทรวงต้องลงเยี่ยมเยียน

คุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การจัดการเรียนอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามต้องทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของมุสลิมทั้งการเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ มีวิสัยทัศน์ และมีความใฝ่รู้ควบคู่กับความรู้ ความสามารถด้านอาชีพ
2. การจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ต้องทำให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยี การใช้ภาษา การจัดการ การปรับตัว การทำงานเป็นทีม การมีวินัย รวมถึงความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านการบริหาร การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การจัดหาตลาดแรงงาน และการดูแลสวัสดิภาพความปลอดภัย

บทบาทของผู้บริหารและบุคลากร

ผู้บริหารต้องมีนโยบายส่งเสริมที่ชัดเจนทั้งระดับองค์กร และบุคลากร ตลอดจนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการพัฒนาวิชาการ

รูปแบบการถ่ายโอนฯ แบบที่ 1

ในกรณีที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างการบริหาร การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหาร วิชาการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษา หรือขยายหลักสูตรอาชีวศึกษาในสถานศึกษาระดับอื่นที่รับผิดชอบอยู่ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความต้องการและความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

รูปแบบการถ่ายโอนฯ แบบที่ 2

ในกรณีที่มีความพร้อมเฉพาะด้านงบประมาณและบุคลากร ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งงบประมาณประจำปี เพื่อสนับสนุนด้านทรัพยากรการศึกษา การเพิ่มขีดความสามารถให้กับบุคลากรและเปิดโอกาสให้เข้าไปทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนการสอนในสถาบัน และจัดกำลังคนพร้อมแผนการป้องกันด้านสวัสดิภาพความปลอดภัยให้กับผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากรและนักศึกษา รวมถึงการให้ความร่วมมือกับสถาบันในการแจ้งข้อมูลความต้องการแรงงานและการจัดหาตลาดแรงงานสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข

คู่มือสัมภาษณ์การวิจัย (รอบที่1)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คู่มือการสัมภาษณ์งานวิจัย (รอบที่ 1)

เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์

1. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการ สถาบันละ 1 คน รวม 6 คน

2. ผู้สอน หมายถึง อาจารย์ประจำที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยเลือกจากกลุ่มวิชาชีพ 1 คน และกลุ่มวิชาสามัญ-สัมพันธ์ 1 คน สถาบันละ 12 คน รวมเป็น 12 คน

3. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนระดับ ปวช. และนักเรียนระดับ ปวส. ที่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามและกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีสุดท้าย มีเกรดเฉลี่ยระดับ 2.50 ขึ้นไป รวม 30 คน โดยเลือกตามประเภทวิชา ดังนี้

ประเภทและระดับวิชา / สถาบัน	อุตสาหกรรม		พาณิชยกรรม		คหกรรม		ศิลปหัตถกรรม	
	ปวช.	ปวส.	ปวช.	ปวส.	ปวช.	ปวส.	ปวช.	ปวส.
วิทยาลัยเทคนิคยะลา	1	1	1	1			1	1
วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา			1	1	1	1		
วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี	1	1	1	1				
วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี			1	1	1	1	1	1
วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกปัตตานี	1	1	1	1				
วิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส	1	1	1	1	1	1		

4. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษาในข้อ 3 อย่างละ 1 คน รวม 30 คน

5. ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้บริหารของหน่วยงานที่รับผู้สำเร็จการศึกษาของสถาบันเข้าทำงานเป็นจำนวนมาก โดยมีสถานที่ตั้งอยู่ใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเลือกตามประเภทวิชา ดังนี้

5.1 สาขาอุตสาหกรรม สถาบันเสนอชื่อ 1 คน

5.2 สาขาพาณิชยกรรม สถาบันเสนอชื่อ 1 คน

5.3 สาขาคหกรรม สถาบันเสนอชื่อ 1 คน

5.4 สาขาศิลปหัตถกรรม สถาบันเสนอชื่อ 1 คน

รวม 4 คน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ชุดผู้บริหาร-อาจารย์

คำถามข้อที่ 1 **สาขาในตลาดแรงงาน** หมายถึง สาขาที่สถาบันการอาชีวศึกษาเปิดสอน ใน 5 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทอุตสาหกรรม เช่น ช่างยนต์ ช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อมโลหะ ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างก่อสร้าง ช่างเทคนิคอุตสาหกรรม ช่างเทคนิคการผลิต เป็นต้น

2. ประเภทพาณิชยกรรม เช่น บัญชี การตลาด เลขานุการ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การท่องเที่ยว การเงินและการธนาคาร เป็นต้น

3. ประเภทคหกรรม เช่น อาหารและโภชนาการ ผ้าและเครื่องแต่งกาย การโรงแรม เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น

4. ประเภทศิลปหัตถกรรม เช่น วิจิตรศิลป์ ศิลปกรรม จิตรกรรม การออกแบบ เป็นต้น

คำถามข้อที่ 2 **ปัญหาอุปสรรคในการผลิตกำลังคน** หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย หลักสูตรการเรียนการสอน บุคลากรทางการศึกษา นักเรียนนักศึกษา และสภาพแวดล้อมทางสังคมเศรษฐกิจ

คำถามข้อที่ 4 **งานประกันคุณภาพ** หมายถึง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในภายนอกตามที่ สมศ. กำหนด

คำถามข้อที่ 5 **บุคลากรของมหาวิทยาลัย** หมายถึง ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุน**งานวิจัย** หมายถึง งานวิจัยที่บุคลากรทำเพื่อขอเลื่อนระดับ ทำโดยขอรับทุนจากหน่วยงานภายนอก และงานวิจัยของสถาบัน

คำถามข้อที่ 6-7 **เครือข่ายความร่วมมือ** หมายถึง การติดต่อและทำความตกลงความร่วมมืออย่างเป็นทางการโดยมีลายลักษณ์อักษรยืนยัน

คำถามข้อ 8 **การจัดการเรียนการสอน** หมายถึง เนื้อหาในรายวิชา วิธีการสอนของอาจารย์ สื่อการสอนทั้งที่เป็นสื่อโสตทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ศึกษาดูงานหรือฝึกงาน นอกจากนั้นยังหมายถึงการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานศึกษาด้วย

คำถามข้อที่ 10 **การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร** หมายถึง การประชุมชี้แจง การสัมมนา การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในสถาบันอย่างเป็นระบบ การส่งบุคลากรไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายนอกสถาบันกับชุมชนอย่างเป็นระบบ

คำถามข้อ 11 **การสร้างขวัญและกำลังใจ สวัสดิการและสวัสดิภาพ** หมายถึง นอกจากในส่วนที่ราชการจัดให้แล้ว ในความต้องการส่วนตัวของท่านต้องการอะไรเพิ่มเติมอีก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำถามข้อ 13 <u>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</u> หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

บทบาทการจัดการอาชีวศึกษา หมายถึง การรับโอนงานการจัดการอาชีวศึกษาจากกระทรวงศึกษามาจัดการทั้งหมด รับโอนมาเพียงบางส่วน เช่น งบประมาณ บุคลากร หรือหลักสูตร เป็นต้น หรือสามารถจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาเป็นแบบเฉพาะของท้องถิ่นเช่นเดียวกับสถานศึกษาเอกชนหรือสถานศึกษาในสังกัดท้องถิ่น

คำถามข้อ 14 <u>บทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการ</u> หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาหลักสูตร การสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมทางศาสนาในสถานศึกษา การกำกับติดตามด้านคุณภาพและมาตรฐาน เป็นองค์กรกลางในการระดมความช่วยเหลือและสนับสนุนจากท้องถิ่น เป็นต้น

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์นักศึกษา

คำถามข้อ 1 <u>สาขาในตลาดแรงงาน</u> หมายถึง สาขาที่สถาบันการอาชีวศึกษาเปิดสอนใน 5 ประเภท ดังนี้

1. <u>ประเภทอุตสาหกรรม</u> เช่น ช่างยนตร์ ช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อมโลหะ ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างก่อสร้าง ช่างเทคนิคอุตสาหกรรม ช่างเทคนิคการผลิต เป็นต้น
2. <u>ประเภทพาณิชยกรรม</u> เช่น บัญชี การตลาด เลขานุการ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การท่องเที่ยว การเงินและการธนาคาร เป็นต้น
3. <u>ประเภทคหกรรม</u> เช่น อาหารและโภชนาการ ผ้าและเครื่องแต่งกาย การโรงแรม เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น
4. <u>ประเภทศิลปหัตถกรรม</u> เช่น วิจิตรศิลป์ ศิลปกรรม จิตรกรรม การออกแบบ เป็นต้น

คำถามข้อ 2-4 <u>การจัดการเรียนการสอน</u> หมายถึง เนื้อหาในรายวิชา วิธีการสอนของอาจารย์ สื่อการสอน ทั้งที่เป็นสื่อโสตทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ และสถานที่ศึกษาดูงานและฝึกงาน

คำถามข้อ 6 <u>กิจกรรมนอกห้องเรียน</u> หมายถึง กิจกรรมที่สถาบันเป็นผู้กำหนด หรือกิจกรรมที่นักศึกษาเป็นผู้จัดเอง โดยผ่านทางองค์การฯ สโมสรหรือชมรม

คำถามข้อ 7 <u>สภาพแวดล้อมภายในและสิ่งอำนวยความสะดวก</u> หมายถึง การจัดตกแต่งสถานที่ ห้อง หรือสถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำถามข้อ 9 <u>บทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการ</u> หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาหลักสูตร การสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมทางศาสนาในสถานศึกษา การกำกับติดตามด้านคุณภาพและมาตรฐาน เป็นองค์กรกลางในการระดมความช่วยเหลือและสนับสนุนจากท้องถิ่น เป็นต้น

คำถามข้อ 10 <u>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</u> หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

<u>บทบาทการจัดการอาชีวศึกษา</u> หมายถึง การรับโอนงาน การจัดอาชีวศึกษา จากกระทรวงศึกษามาจัดการทั้งหมด รับโอนมาเพียงบางส่วน เช่น งบประมาณ บุคลากร หรือหลักสูตร เป็นต้น หรือสามารถจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาเป็นแบบเฉพาะของท้องถิ่นเช่นเดียวกับสถานศึกษาเอกชน หรือสถานศึกษาในสังกัดท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

คำถามข้อ 1 <u>สาขาในตลาดแรงงาน</u> หมายถึง สาขาที่สถาบันการอาชีวศึกษาเปิดสอนใน 5 ประเภท ดังนี้

1. <u>ประเภทอุตสาหกรรม</u> เช่น ช่างยนต์ ช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อมโลหะ ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างก่อสร้าง ช่างเทคนิคอุตสาหกรรม ช่างเทคนิคการผลิต เป็นต้น
2. <u>ประเภทพาณิชยกรรม</u> เช่น บัญชี การตลาด เลขานุการ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การท่องเที่ยว การเงินและการธนาคาร เป็นต้น
3. <u>ประเภทคหกรรม</u> เช่น อาหารและโภชนาการ ผ้าและเครื่องแต่งกาย การโรงแรม เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น
4. <u>ประเภทศิลปหัตถกรรม</u> เช่น วิจิตรศิลป์ ศิลปกรรม จิตรกรรม การออกแบบ เป็นต้น

คำถามข้อ 2-3 <u>การจัดการเรียนการสอน</u> หมายถึง เนื้อหาในรายวิชา วิธีการสอนของอาจารย์ สื่อการสอนทั้งที่เป็นสื่อโสตทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ศึกษาดูงานหรือฝึกงาน

คำถามข้อ 5 <u>กิจกรรมนอกห้องเรียน</u> หมายถึง กิจกรรมนอกหลักสูตรที่อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้จัด หรือวิทยาลัยเป็นผู้กำหนด หรือกิจกรรมนักศึกษาเป็นผู้จัดเองโดยผ่านทางองค์การฯ สโมสร หรือชมรม

คำถามข้อ 6 <u>สภาพแวดล้อมภายในและสิ่งอำนวยความสะดวก</u> หมายถึง การจัดตกแต่งสถานที่ ห้อง หรือสถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำถามข้อ 8 <u>บทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการ</u> หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาหลักสูตร การสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมทางศาสนาในสถานศึกษา การกำกับติดตามด้านคุณภาพและมาตรฐาน เป็นองค์กรกลางในการระดมความช่วยเหลือและสนับสนุนจากท้องถิ่น เป็นต้น

คำถามข้อ 9 <u>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</u> หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

<u>บทบาทการจัดการอาชีวศึกษา</u> หมายถึง การรับโอนงาน การจัดอาชีวศึกษา จากกระทรวงศึกษามาจัดการทั้งหมด รับโอนมาเพียงบางส่วน เช่น งบประมาณ บุคลากร หรือหลักสูตร เป็นต้น หรือสามารถจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาเป็นแบบเฉพาะของท้องถิ่นเช่นเดียวกับสถานศึกษาเอกชน หรือสถานศึกษาในสังกัดท้องถิ่น

ส่วนที่ 5 แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

คำถามข้อที่ 1 <u>สาขาในตลาดแรงงาน</u> หมายถึง สาขาที่สถาบันการอาชีวศึกษาเปิดสอนใน 5 ประเภท ดังนี้

1. <u>ประเภทอุตสาหกรรม</u> เช่น ช่างยนต์ ช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อมโลหะ ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างก่อสร้าง ช่างเทคนิคอุตสาหกรรม ช่างเทคนิคการผลิต เป็นต้น
2. <u>ประเภทพาณิชยกรรม</u> เช่น บัญชี การตลาด เลขานุการ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การท่องเที่ยว การเงินและการธนาคาร เป็นต้น
3. <u>ประเภทคหกรรม</u> เช่น อาหารและโภชนาการ ผ้าและเครื่องแต่งกาย การโรงแรม เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น
4. <u>ประเภทศิลปหัตถกรรม</u> เช่น วิจิตรศิลป์ ศิลปกรรม จิตรกรรม การออกแบบ เป็นต้น

คำถามข้อ 3-4 <u>การจัดการเรียนการสอน</u> หมายถึง เนื้อหาในรายวิชา วิธีการสอนของอาจารย์ สื่อการสอนทั้งที่เป็นสื่อโสตทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ศึกษาดูงานหรือฝึกงาน นอกจากนั้นยังหมายถึงการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานศึกษาด้วย

คำถามข้อ 6 <u>เครือข่ายความร่วมมือ</u> หมายถึง การติดต่อและทำความตกลงความร่วมมืออย่างเป็นทางการโดยมีลายลักษณ์อักษรยืนยัน

คำถามข้อ 8 <u>บทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการ</u> หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาหลักสูตร การสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมทาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสนาในสถานศึกษา การกำกับติดตามด้านคุณภาพและมาตรฐาน เป็นองค์กรกลางในการระดมความช่วยเหลือและสนับสนุนจากท้องถิ่น เป็นต้น

คำถามข้อ 9 <u>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</u> หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

<u>บทบาทการจัดการอาชีวศึกษา</u> หมายถึง การรับโอนงาน การจัดอาชีวศึกษา จากกระทรวงศึกษามาจัดการทั้งหมด รับโอนมาเพียงบางส่วน เช่น งบประมาณ บุคลากร หรือหลักสูตร เป็นต้น หรือสามารถจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาเป็นแบบเฉพาะของท้องถิ่นเช่นเดียวกับสถานศึกษาเอกชน หรือสถานศึกษาในสังกัดท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ค

ตารางและบทสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 แสดงความถี่ของความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ รอบที่ 1 ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ต่อสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

รายการ	ความถี่
1. สาขาวิชาที่ตลาดแรงงานในพื้นที่มีความต้องการ	
ก่อสร้าง	7
พนักงานบัญชี	6
ช่างไฟฟ้ากำลัง	6
คอมพิวเตอร์	4
ช่างเชื่อมโลหะ	4
ครูภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ	3
ช่างอิเลคทรอนิคส์	3
การตลาด	2
ช่างยนต์	2
โฟร์แมน	1
ช่างเครื่องเย็น	1
ช่างกลโรงงาน	1
ช่างเฟอร์นิเจอร์	1
แรงงานภาคการเกษตร	1
แรงงานด้านการประมง	1
พนักงานทั่วไป	1
2. ปัญหาอุปสรรคในการผลิตคนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน	
ค่านิยมของผู้เรียนที่ไม่ต้องการทำงานหนัก เช่น งานก่อสร้าง	4
หลักสูตรที่เปิดสอนไม่สอดคล้อง/ไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนในพื้นที่ เพราะใช้หลักสูตรกลางจากต้นสังกัดซึ่งเป็นภาพรวมเหมือนกันทั้งประเทศ	4
สถานประกอบการไม่รับผู้จบการศึกษาภายในเขตจังหวัดนั้น ๆ โดยอ้างว่าประสบการณ์ไม่เพียงพอ	4

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
การติดต่อสื่อสาร/ภาษา	3
มีการจ่ายค่าแรงที่ไม่เป็นธรรม โดนเอาเปรียบตลอดเวลา	2
สถานประกอบการไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าฝึกงานในสายงานที่ได้ศึกษามา	1
3. การบริหารจัดการหลักสูตรช่างอุตสาหกรรม	
หลักสูตรใช้ได้ดี	12
หลักสูตรได้รับการประเมิน	7
หลักสูตรที่ใช้ไม่มีปัญหา	6
ส่วนที่เป็นปัญหาได้แก่	
หลักสูตรที่เปิดสอนไม่สอดคล้อง/ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่	5
บางสาขามีผู้เรียนน้อยมาก	3
เวลาที่ใช้ฝึกงานในสถานประกอบการน้อยเกินไป	2
ผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจเรียนด้านศาสนาควบคู่วิชาชีพ	2
ครุภัณฑ์มีจำกัด	1
ขาดการวิจัยหลักสูตร	1
แนวทางการแก้ไข ได้แก่	
ควรประชาสัมพันธ์ขีดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันให้มากขึ้น	3
ควรจัดการเรียนแบบคู่ขนาน คือศาสนากับอาชีพ	2
ควรทำการสำรวจความต้องการของชุมชนนั้น ๆ ก่อนเปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆ	2
ควรเพิ่มชั่วโมงเรียนในวิชาปฏิบัติให้มากขึ้น	2
ควรจัดทำหลักสูตรและแผนการเรียนร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
4. การบริหารจัดการหลักสูตรพาณิชยกรรม	
หลักสูตรใช้ได้ดี	14
หลักสูตรได้รับการประเมิน	9
หลักสูตรที่ใช้ไม่มีปัญหา	7
ส่วนที่เป็นปัญหาได้แก่	
วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน	3
ผู้เรียนมีจำนวนน้อยและไม่สนใจในการเรียน	2
นักศึกษาที่จบสายสามัญมีความรู้พื้นฐานสายวิชาชีพน้อยมาก	2
ตลาดแรงงานไม่ต้องการผู้จบวิชาชีพเฉพาะ แต่ต้องการวิชาชีพทั่วไป เช่น พนักงานทั่วไป	1
แนวทางการแก้ไขได้แก่	
ควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน	2
ควรเปิดสอนหลักสูตรระยะสั้นสายวิชาชีพทั่วไป เพื่อทดแทนหลักสูตรเฉพาะที่มีอยู่เดิม	1
ควรเปิดโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เพื่อรองรับแรงงานที่จบการศึกษาใหม่	1
ควรมีการปรับวิชาพื้นฐานสายอาชีพ	1
5. การบริหารจัดการหลักสูตรคหกรรม	
หลักสูตรใช้ได้ดี	5
หลักสูตรที่ใช้ไม่มีปัญหา	4
หลักสูตรได้รับการประเมิน	2
ส่วนที่เป็นปัญหาได้แก่	
นักศึกษาขาดความรู้พื้นฐานในวิชาสามัญ เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตฯ วิทย์ฯ	1
ขาดแคลนบุคลากร	1
นักศึกษาที่จบสายสามัญมีพื้นฐานสายวิชาชีพน้อยมาก	1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
แนวทางการแก้ไขได้แก่	
ควรมีการปรับพื้นฐานสายอาชีพ	1
ควรมีการซ่อมเสริมแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม	1
6. การจัดการเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์	
6.1 หลักสูตรช่างอุตสาหกรรม	
อาจารย์ส่วนใหญ่สอนได้ดี	9
มีการประเมินการสอนของอาจารย์	6
ไม่มีการประเมินการสอนของอาจารย์	2
ลักษณะของการประเมิน	
ประเมินด้วยการสังเกต	2
ประเมินเพื่อปรับเลื่อนวิทยฐานะ	1
ปัญหาอุปสรรคในการประเมิน	
ครูขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน	2
ครูมีประสบการณ์ด้านการอาชีพน้อย	2
เวลาในการประเมินน้อยเกินไป	1
ขาดการติดตามผลการประเมิน	
แนวทางการแก้ไข	1
เพิ่มประสิทธิภาพการฝึกงาน ฝึกอบรมต่าง ๆ แก่ผู้เรียน	
6.2 หลักสูตรพาณิชยกรรม	1
อาจารย์ส่วนใหญ่สอนได้ดี	
ลักษณะของการประเมิน	6
ประเมินเพื่อปรับเลื่อนวิทยฐานะ	
สำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนต่อครูผู้สอน	3
ปัญหาอุปสรรคในการประเมิน	2
ครูผู้สอนย้ายไปหลายคนเพราะเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้คนที่เหลือต้องสอนมากขึ้น	1
ครูมีประสบการณ์ด้านอาชีพน้อย	1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
แนวทางการแก้ไข	
ควรสร้างจิตสำนึกและกระตุ้นให้รักการเรียนรู้มากขึ้นกว่าเดิม	1
ควรบรรจุครูผู้สอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลนให้เพียงพอ	1
6.3 หลักสูตรคหกรรม	
อาจารย์ส่วนใหญ่สอนได้ดี	5
ลักษณะของการประเมิน	
สำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนต่อครูผู้สอน	2
แนวทางการแก้ไข	
ครูผู้สอนย้ายไปหลายคนเพราะเหตุการณ์ความไม่สงบ	2
ควรบรรจุครูผู้สอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลนให้เพียงพอ	2
6.4 หลักสูตรศิลปกรรม	
อาจารย์ส่วนใหญ่สอนได้ดี	2
สำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนต่อครูผู้สอน	2
7. การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานของอาชีวศึกษา	
มีการประเมิน	4
ปัญหาอุปสรรค	
การเก็บข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ สำหรับทำ SAR ยังไม่เป็นระบบทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน	3
ครูไม่เข้าใจหลักการประกันคุณภาพ	2
ขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	2
ขาดการขับเคลื่อนจากฝ่ายบริหาร	1
การนำสู่การปฏิบัติยังไม่จริงจังเท่าที่ควร	1
แนวทางการแก้ไข	
ควรเก็บข้อมูลในเชิงประจักษ์ ตามสภาพจริง	3
ควรฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องหลักประกันคุณภาพ	2
ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในเรื่องการประกันคุณภาพของสถานศึกษา	2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
8. จำนวนการทำวิจัยของบุคลากรของวิทยาลัย	
ไม่ถึง 50 เรื่อง/ปี	6
50 เรื่อง/ปี	1
แหล่งงบประมาณในการทำวิจัย	
กรมอาชีวศึกษา	2
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)	2
งบประมาณของสถานศึกษา	2
หน่วยงานอื่น ๆ	1
ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน	
ผู้วิจัยไม่มีประสบการณ์และขาดความรู้อย่างถูกต้องในเรื่องระเบียบวิธีวิจัย	6
ขาดผู้ดำเนินการวิจัย เพราะมีผู้สนใจน้อย	3
ขาดงบประมาณสนับสนุน	2
ไม่สานต่องานวิจัยและไม่นำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์หรือแก้ไขปัญหาสังคม	2
ขาดผู้เชี่ยวชาญ/ผู้มีประสบการณ์สำหรับตรวจ,แนะนำในการทำวิจัย	1
แนวทางการแก้ไข	
ควรมีการอบรมเรื่องระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และเพิ่มความถี่ในการอบรมให้มากขึ้น	7
ควรมีผู้เชี่ยวชาญสำหรับตรวจสอบ,แนะนำวิธีการทำวิจัยที่ถูกต้อง	3
เพิ่มงบประมาณสนับสนุนการวิจัย	2
ควรมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานวิจัย เช่น การให้รางวัล	1
9. สถานประกอบการที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือกับวิทยาลัย	
สถานประกอบการบริเวณโดยรอบสถานศึกษา เช่น ร้านคอมพิวเตอร์ , สำนักงานบัญชี	8
บริษัทเอกชน เช่น บริษัทประกันชีวิต	8
หน่วยงานราชการต่าง ๆ	6

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
ลักษณะความร่วมมือ	
นักศึกษาเข้าฝึกงานในสถานประกอบการ	9
รับพนักงานบริษัท/โรงงานเข้ามาเรียนในหลักสูตรพิเศษ เช่น เสาร์อาทิตย์/รอบบ่าย,ค่ำ	1
ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน	1
เชิญวิทยากรเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องวิชาชีพที่น่าสนใจแก่นักศึกษาภายในสถานศึกษา	1
ปัญหาอุปสรรค	
สถานประกอบการรับนักศึกษาเข้าฝึกงานไม่ตรงตามสาขาวิชาที่กำลังเรียนอยู่	1
สถานประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีมาตรฐาน	1
การติดต่อสื่อสาร/ภาษา	1
นักศึกษามีคุณสมบัติส่วนตัวและความประพฤติไม่เหมาะสม	1
แนวทางการแก้ไข	
ควรมีการนิเทศนักเรียน/นักศึกษาเพื่อประเมินพฤติกรรมก่อนเข้าฝึกงานในสถานประกอบการ และก่อนจบการศึกษา	2
ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าฝึกงานในสถานประกอบการขนาดใหญ่เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ทักษะชีวิต	1
10. การมีเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศ	
มี	3
ไม่มี	3
ประเทศที่เป็นเครือข่าย	
จีน	1
ฟิลิปปินส์	1
มาเลเซีย	1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
ลักษณะความร่วมมือ	
บุคลากรไปศึกษาเรื่องภาษาต่างประเทศที่น่าสนใจ เช่น ภาษาจีน	1
บุคลากรมีโอกาสศึกษาดูงานด้านคอมพิวเตอร์	1
ปัญหาอุปสรรค	
ชาวต่างชาติไม่อยากมาทำงานในพื้นที่เสี่ยงภัย	1
แนวทางการแก้ไข	
ควรเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติทุกประเทศที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานในพื้นที่ดังกล่าว	1
11. ความสอดคล้องระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับหลักศาสนาอิสลาม	
สอดคล้องกันดี	5
มีการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาอย่างเท่าเทียมกันในทุกศาสนา	2
มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณธรรมอันดีงามเสมอ	1
ประเด็นที่ไม่สอดคล้อง	
รูปแบบวิชาเรียนไม่เหมาะสม	2
แนวทางการแก้ไข	
ควรมีการปรับปรุงรายวิชาให้เหมาะสมกับหลักสูตรการสอน	3
12. แผนการดำเนินงานสรรหาแต่งตั้งบรรจุโยกย้ายบุคลากรเพื่อทำงานในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	
ควรบรรจุบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่นั้น ๆ	7
ควรเลือกบุคคลที่มีจิตใจเป็นกลางทั้งทางการเมืองการปกครองและการศาสนา	3
ควรใช้บุคลากรที่ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่นได้เป็นอย่างดีมาปฏิบัติงาน	2
ควรสำรวจความต้องการของแรงงานในพื้นที่	2
ควรรับฟังความคิดเห็นของชุมชนเป็นสำคัญ	1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
การสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ	
ขั้นตอนการจัดสอบเพื่อบรรจุควรมีมาตรฐานและความโปร่งใส	4
ควรสนับสนุนด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ และงบประมาณ	4
ควรส่งเสริมด้านความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิต	3
ควรส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น สวัสดิการ และความก้าวหน้าอื่น ๆ	3
13. ความจำเป็นในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมของพื้นที่	
จำเป็น	12
ลักษณะการดำเนินงาน	
ทำกิจกรรมเพื่อเน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น การอบรมวิชาชีพ	2
ชี้แจงเรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมของชุมชน	1
14. การสร้างขวัญกำลังใจ การส่งเสริมสวัสดิการและการจัดสวัสดิภาพแก่บุคลากร	
ควรให้ความสำคัญกับบุคลกรด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การบรรจุเป็นลูกจ้างประจำ , ศึกษาต่อ	8
ค่าตอบแทนควรได้รับอย่างเหมาะสมกับเนื้องาน	5
ตรวจสอบความต้องการของบุคลากร	1
การสนับสนุนจากรัฐบาล	
ควรเพิ่มเงินค่าตอบแทน/ค่าเสี่ยงภัย	6
สวัสดิการด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิ	3
ต้องยอมรับในความแตกต่างของลักษณะประชากรและชุมชน	2
ส่งเสริมให้มีทักษะ ความรู้เพิ่มขึ้น	2
สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย	2
ควรจริงจังในการแก้ปัญหาทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานในพื้นที่	1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
15. การดูแลส่งเสริมบุคลากรในด้านอื่น ๆ	
เทคนิควิธีการบริหาร/การจัดการแนวใหม่ เช่น การบริหารผู้นำการเปลี่ยนแปลง	3
ควรจัดให้มีอาชีพเสริมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้	2
การศึกษาดูงาน	1
จัดความดีความชอบให้ ทั้งตัวเงินและตำแหน่งหน้าที่	1
วิธีปฏิบัติในการดูแลและส่งเสริม	
จัดอบรมวิชาชีพ/วิชาที่จำเป็น	4
ศึกษาดูงาน	2
ฝึกอบรมเทคนิคด้านต่าง ๆ ทางการบริหารแนวใหม่	2
16. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา	
ควร	9
ไม่ควร เพราะจะมีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง	1
ลักษณะของการมีบทบาทและส่วนร่วม	
สนับสนุนด้านงบประมาณ/ทรัพยากรทางการศึกษาอื่น ๆ ในการจัดการเรียนการสอน	4
	3
เรียนแบบคู่ขนาน ศาสนากับอาชีพ และออกไปฝึกอาชีพให้กับชุมชน	2
ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในสถานศึกษานั้น	1
ถ้าไม่สมควร เหตุผลคือ	
จะมีการเมืองเข้ามาแทรกแซงการจัดการศึกษาท้องถิ่น	1
17. บทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามและนักวิชาการอิสลามในพื้นที่ต่อการจัดการอาชีวศึกษา	
ควร	10

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
ลักษณะของการมีบทบาทและส่วนร่วม	
เน้นหลักสูตรที่สอดแทรกภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ศาสนาและอาชีพ	4
ทุกฝ่ายควรมีการระดมความคิดเห็น/ร่วมกันวางนโยบายและแนวทางจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น	4
ช่วยประชาสัมพันธ์และจัดส่งบุตรหลานเข้าเรียนเพื่อเป็นการสร้างอาชีพที่ถาวรในท้องถิ่นนั้น ๆ	1
18. คุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมและศาสนาอิสลาม	
ควรมีความรู้ความสามารถ และอยู่บนพื้นฐานของหลักศาสนาอิสลาม	7
ควรเป็นผู้มีความรู้ ความคิดกว้างไกล มีวิสัยทัศน์ก้าวหน้า	5
ควรมีคุณสมบัติตามความมุ่งหมายแห่ง พรบ.การศึกษาแห่งชาติ 2542 “เก่ง ดี มีสุข”	4
มีคุณธรรมจริยธรรม รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตย	4
ควรมีการติดต่อประสานงานกันในหมู่ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

รายการ	ความถี่
1. สาขาวิชาที่ตลาดแรงงานในพื้นที่มีความต้องการ	
ช่างกล/ก่อสร้าง	10
ด้านธุรการ/บัญชี/คอมพิวเตอร์	8
ไอที/คอมพิวเตอร์	6
ด้านการพัฒนาชุมชน/การเมืองการปกครอง	5
ไฟฟ้า/อิเลคทรอนิคส์	5
ด้านประมง	5
ช่างฝีมือทั่วไป	5
ด้านอุตสาหกรรม	4
ด้านการเกษตร	4
หมอ/พยาบาล	2
ด้านกฎหมาย	2
2. ลักษณะของปัญหาการเรียนการสอนที่ไม่สนองความต้องการของผู้เรียน	
อุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอ ไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการรู้ของผู้เรียนได้ทัน	7
การปรับพื้นฐานก่อนการเรียนมีปัญหา เพราะจบมาไม่ตรงกับที่เรียนต่อ	7
เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น/ประวัติศาสตร์ชาติไทย/ศิลปะประดิษฐ์ ฯลฯ	6
ครูผู้สอนไม่สามารถให้ความรู้โดยละเอียดได้	6
นักศึกษาไม่ได้ดูงาน/ฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง	4
แนวทางการแก้ไข	
ผู้สอนควรแสวงหาความรู้/เทคโนโลยีใหม่ และต้องใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการสอนนักเรียนที่มีความหลากหลาย	9

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
3. ลักษณะของปัญหาการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชุมชนและสังคมในท้องถิ่น	
การสอนมารยาทไทย เช่น การไหว้ การแต่งกายแบบไทย	8
การเรียนในวิชาสามัญ เช่น การคำนวณไม่มีความจำเป็น	6
ชุมชนไม่มีตลาดแรงงานรองรับเมื่อจบการศึกษา	5
แนวทางการแก้ไข	
รัฐบาลควรจะมีตำแหน่งงานรองรับเมื่อจบการศึกษา	9
ครูผู้สอนควรเป็นมุสลิม	3
4. ลักษณะของปัญหาการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม	
การเรียนในห้องเรียนเดียวกันของนักเรียนชายหญิง	8
การแต่งกาย	7
บางรายวิชามีกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การเต้นลีลาศชายกับหญิง	4
แนวทางการแก้ไข	
ควรแยกห้องเรียนนักเรียนชายและหญิงออกจากกัน	2
5. คุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมและหลักศาสนาอิสลาม	
มีคุณธรรมนำความรู้	11
เป็นผู้มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบต่อสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่มุสลิมคนอื่น ๆ ได้	9
ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอิสลามได้เป็นอย่างดี	4
6. ลักษณะของกิจกรรมนอกห้องเรียนที่ไม่เหมาะสม	
การประกวดความสามารถ เช่น คนพันธุ์อาร์ การเต้น ฯลฯ	25
กิจกรรมกลางแจ้งต่าง ๆ เช่น รับน้อง/กีฬาสี	15
บางครั้งใช้แรงงานนักศึกษาในการทำกิจกรรมบางอย่าง	1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
แนวทางการแก้ไข	
กรมอาชีวศึกษาควรยกเว้นสถานศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเข้าร่วมประกวด	7
การรับน้องควรแยกชายหญิงและจัดภายในสถานศึกษามากกว่าภายนอก	4
7. ลักษณะของปัญหาด้านสภาพแวดล้อมภายในและสิ่งอำนวยความสะดวกของวิทยาลัย	
อาคารสถานที่ไม่สะอาดเรียบร้อยเท่าที่ควร	21
ห้องละหมาดไม่เพียงพอและตั้งอยู่ในสถานที่ไม่เหมาะสม เช่น ใกล้ห้องน้ำ	16
มีการเผยแพร่สื่อที่ไม่เหมาะสมกับนักศึกษาอิสลาม	4
ควรมีหอพักที่เพียงพอและได้มาตรฐานแก่นักศึกษา	3
แนวทางการแก้ไข	
ควรเอาใจใส่ดูแลอาคารสถานที่ให้มีความเหมาะสม	17
ดูแลควบคุมสื่อต่าง ๆ ภายในให้มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับหลักศาสนาอิสลาม	2
8. แนวทางการดูแลและส่งเสริมครูอาจารย์และบุคลากร	
ควรให้การศึกษาต่อ อบรม พัฒนาบุคลากรอยู่เสมอเพื่อให้รู้เท่าทันกับโลกปัจจุบัน	11
ควรส่งเสริมให้ครูอาจารย์ตระหนักในด้านวัฒนธรรมให้มากกว่านี้	8
ควรดูแลเรื่องสวัสดิภาพและสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เงินเดือน ความปลอดภัย	6
ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน	6
9. การเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาของผู้นำศาสนาอิสลามและนักวิชาการอิสลามในพื้นที่	
ควร	14
ไม่ควร	6

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
ลักษณะการมีบทบาทรับผิดชอบ	
ควรเข้ามานิเทศแก่นักเรียน เพราะปัจจุบันจะห่างไกลจากหลักศาสนามาก	9
ร่วมกันออกกฎระเบียบในการปกครองนักเรียนในเรื่องระเบียบวินัยต่าง ๆ	6
สอดส่องดูแลนักเรียนนักศึกษา	4
เหตุผลที่เห็นว่าไม่สมควรเข้ามามีบทบาท	
การเข้ามาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจะเป็นการสร้างความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคน	3
ทุกคนมีจิตสำนึกในตนเองว่าสิ่งไหนควรไม่ควรอย่างไร	2
10. การเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
ควร	13
ไม่ควร	4
ลักษณะของการมีบทบาทรับผิดชอบ	
ร่วมมือกันจัดการศึกษา เช่น การจัดหลักสูตร การจัดการสิ่งแวดล้อม	20
เข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทัศนคติระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา	11
ให้ความรู้ด้านการเมืองการปกครองแก่นักศึกษา	9
เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพระหว่างกัน	8
ดูแลเรื่องการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ	5
เหตุผลที่เห็นว่าไม่สมควรเข้ามามีบทบาท	
อาจมีปัญหาในเรื่องการติดต่อสื่อสาร/ภาษา	6
อาจเกิดความขัดแย้งขึ้น เนื่องจากความต้องการไม่ตรงกันในประเด็นต่าง ๆ เช่น งบประมาณ	3
สถานศึกษามีผู้อำนวยการดูแลอยู่แล้ว	1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษา สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

รายการ	ความถี่
1. สาขาวิชาที่ตลาดแรงงานในพื้นที่มีความต้องการ	
ช่างก่อสร้าง	9
งานธุรการ/บัญชี/การตลาด	7
ช่างกลโรงงาน	6
ช่างอิเลคทรอนิคส์	6
คอมพิวเตอร์	6
ช่างไฟฟ้า	3
ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศ	2
ช่างยานยนต์	2
ครู	1
หมอ พยาบาล	1
การเงินการธนาคารแบบอิสลาม	1
ช่างเชื่อม	1
คหกรรม	1
2. ลักษณะของปัญหาการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชุมชนและสังคมในท้องถิ่น	
ไม่มีงานรองรับเมื่อจบการศึกษาออกมา	3
เนื้อหาที่เรียน/ภาษานำมาประยุกต์ใช้ได้ยาก	2
แนวทางการแก้ไข	
ควรเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และเน้นวิชาปฏิบัติมากกว่า	4
รัฐบาลควรมีตลาดแรงงานรองรับ	1
3. ลักษณะของปัญหาการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับหลักศาสนาอิสลาม	
การแต่งกายและความประพฤติของนักศึกษาไม่เหมาะสมกับหลักศาสนาอิสลาม	5

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
กิจกรรมพลศึกษา	2
คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ	2
แนวทางการแก้ไข	
ควรเน้นการปฏิบัติมากกว่าสอนแค่ทฤษฎี	6
ควรมีกิจกรรมในเชิงศาสนามากกว่าที่เป็นอยู่	1
4. คุณลักษณะแความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีความสอดคล้องกับสภาพชุมชนและหลักศาสนาอิสลาม	
มีความประพฤติดี ทั้งกาย วาจา ใจ เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม และเคารพศรัทธาในศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง	13
ต้องเป็นผู้ที่สามารถจะเผยแพร่ความรู้แก่ผู้อื่นได้	8
มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ที่ดี ยอมรับฟังเสียงส่วนใหญ่ในสังคม	6
มีความสามารถด้านการสื่อสาร/การใช้ภาษากลางและภาษาถิ่น	5
5. ลักษณะของกิจกรรมนอกห้องเรียนที่ไม่เหมาะสม	
กิจกรรมสาธารณประโยชน์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่งกายไม่เหมาะสมเข้าร่วมกิจกรรมและกิจกรรมที่ต้องมีการนอนค้างคืน	13
กิจกรรมบันเทิง/การประกวดความสามารถโดยหน่วยงานภายนอก เช่น คนพันธุ์อาร์	9
นักศึกษาหญิงไม่ใส่ผ้าคลุมหัวในเวลาเรียน	6
การนำนักศึกษาไปเข้าค่ายไม่มีตารางหยุดพักสำหรับทำพิธีละหมาด	4
แนวทางการแก้ไข	
ลดการจัดกิจกรรมที่เน้นความบันเทิงเพียงอย่างเดียวลงหรืองดจัดไปเลย	8
สถานศึกษาต้องเอาใจใส่เพิ่มขึ้น มีระเบียบวินัยที่เคร่งครัด เหมาะสม	6
บุคลากรในสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของพิธีละหมาด	5
ควรเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย	4

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
6. ลักษณะของปัญหาด้านสภาพแวดล้อมภายในและสิ่งอำนวยความสะดวกของวิทยาลัย	
มุมพักผ่อนหรือมุมสงบต่าง ๆ มักจะสุ่มเสี่ยงหรือล่อแหลมต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	10
ปัญหาด้านสถานที่ เช่น สภาพโรงอาหารที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ถูกสุขลักษณะที่ดี	9
ที่ละหมาดยังขาดความพร้อมและความสะดวกเท่าที่ควร	6
ห้องปฏิบัติการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน	5
บริเวณห้องพักส่วนรวมไม่ควรนำหิ้งพระ(พุทธ) มาตั้งบูชา	1
แนวทางการแก้ไข	
ควรมีการจัดเวรยามในสถานศึกษา เพื่อออกตรวจอย่างสม่ำเสมอ	4
7. แนวทางการดูแลและส่งเสริมครูอาจารย์และบุคลากร	
ผู้สอนควรปรับปรุงวินัยตนเอง และการแสดงออกที่เหมาะสม เช่น การใช้วาจาที่สุภาพกับนักเรียน และด้านคุณธรรม จริยธรรม	11
ควรเพิ่มค่าตอบแทนให้มากขึ้นกว่าเดิม เช่น เงินเดือน ค่าเสี่ยงภัย	8
ให้ทุนเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง	6
ควรดูแลด้านสวัสดิการ เช่น ความปลอดภัย ให้ดีขึ้น	5
8. การเข้ามามีบทบาทความรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาของผู้นำศาสนาอิสลามและนักวิชาการอิสลามในพื้นที่	
ควร	16
ลักษณะของการมีบทบาทความรับผิดชอบ	
เข้ามาบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เช่น สอนอัลกรุอาน	12
ให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม	8
ช่วยดูแลเรื่องการแต่งกายที่ถูกต้องเหมาะสมของนักศึกษา	7

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
9. การเข้ามามีบทบาทความรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษา	
ควร	13
ไม่ควร	4
ลักษณะของการมีบทบาทความรับผิดชอบ	
มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหางาน ดูแลความปลอดภัย ฯลฯ	9
ควรจัดหางานรองรับนักศึกษาที่จบการศึกษาไป	6
ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในเรื่องการจัดการองค์กร	3
เหตุผลที่เห็นว่าไม่สมควรเข้ามามีบทบาท	
เพราะมีลักษณะการบริหารจัดการและความรับผิดชอบที่แตกต่างไปจากสถานศึกษา	5
10. ปัญหาอุปสรรคอื่น ๆ	
ครูผู้สอนขาดคุณธรรม จริยธรรม	9
สถานศึกษาให้การสนับสนุนกิจกรรมด้านการศาสนาน้อยเกินไป	6
มีคนต่างศาสนาบางส่วนที่ไม่ค่อยให้เกียรติผู้นับถือศาสนาอิสลาม	3
การจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ สำหรับนักศึกษาอิสลามยังไม่เพียงพอ	2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 4 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษา สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

รายการ	ความถี่
1. สาขาวิชาที่ตลาดแรงงานในพื้นที่มีความต้องการ	
ครูอาจารย์	7
ธุรการ/ประชาสัมพันธ์/บัญชี	6
ด้านไอที	5
ช่างกล	5
ด้านอุตสาหกรรม	4
ช่างไฟฟ้ากำลัง	4
ช่างก่อสร้าง	4
ด้านอาหาร	3
ช่างยนต์	3
พนักงานขาย	2
ด้านเกษตรกรรม	2
ช่างปูน/ช่างไม้	1
2. ความเพียงพอของกำลังคนที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาในพื้นที่ผลิตออกมา	
เพียงพอ	9
ไม่เพียงพอ	5
ปัญหาอุปสรรคในการผลิตกำลังคน	
ผลิตแรงงานได้ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน	4
แนวทางการแก้ไข	
เพิ่มสาขาวิชาที่ตลาดต้องการ เช่น สาขาวิชาอิสลามศึกษา	2
3. ความสอดคล้องของการจัดการเรียนการสอนกับสภาพการทำงานในสถานประกอบการ	
สอดคล้อง	9
ไม่สอดคล้อง	6

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น	
แรงงานไม่มีคุณภาพ	5
ผู้เรียนได้รับความรู้ไม่เต็มที่	3
สาเหตุของปัญหา	
ผู้สอนไม่เพียงพอต่อความต้องการ/ไม่มีความเชี่ยวชาญ	7
ขาดวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนที่ดีและจำเป็น	5
สถานศึกษากับสถานประกอบการขาดการประสานงานกันในเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษา	3
แนวทางการแก้ไข	
ควรจัดหาครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญให้เพียงพอ และลดจำนวนรายวิชาให้น้อยลงเพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุดในการจัดการเรียนการสอน	5
ควรจัดเตรียมพื้นฐานวิชาให้แก่ผู้เรียนก่อน	5
4. ความสอดคล้องของการจัดการเรียนการสอนกับหลักศาสนาอิสลาม	
สอดคล้อง	10
ไม่สอดคล้อง	5
ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น	
ไม่มีการสอดแทรกหลักธรรมทางศาสนาอิสลามเข้าไปในหลักสูตร	5
ขอบเขตของการคบหาสมาคมระหว่างนักเรียนชายหญิง	3
นักศึกษาไม่ค่อยได้ร่วมพิธีทางศาสนาเท่าที่ควร	3
สาเหตุของปัญหา	
ไม่ได้รับความร่วมมือจากนักเรียน/นักศึกษา	4
หลักสูตรไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม	3
แนวทางการแก้ไข	
ควรจัดโครงการอบรมจริยธรรมอิสลามที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน	2
5. คุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีความสอดคล้องกับสภาพชุมชนและหลักศาสนาอิสลาม	
ควรจัดการศึกษาวิชาชีพกับศาสนาควบคู่กันไป	7

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
ควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถจริง ๆ เป็นผู้นำที่ดี และรับผิดชอบต่อสังคม	6
สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้ดี แต่ไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม	4
6. การเป็นเครือข่ายความร่วมมือ	
ใช่	9
ไม่ใช่	4
ลักษณะความร่วมมือ	
ให้นักศึกษาเข้าฝึกงาน	8
7. แนวทางการดูแลส่งเสริมครูอาจารย์และบุคลากร	
ควรได้รับการดูแลในเรื่องสวัสดิภาพและสวัสดิการต่าง ๆ	8
ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ทักษะเพิ่มขึ้น เช่น ได้รับการศึกษาต่อ	5
ส่งเสริมด้านการแต่งกายและความประพฤติตนให้เหมาะสม	4
8. การเข้ามามีบทบาทความรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาของผู้นำศาสนาอิสลามและนักวิชาการอิสลามในพื้นที่	
ควร	7
ไม่ควร	2
ลักษณะของการมีบทบาทความรับผิดชอบ	
ร่วมมือกับสถานศึกษาในการฝึกอบรมให้ความรู้ทางศาสนาแก่นักศึกษา	5
9. การเข้ามามีบทบาทความรับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
ควร	7
ลักษณะของการมีบทบาทความรับผิดชอบ	
เข้ามาเป็นผู้สนับสนุนทางการเงิน/งบประมาณแก่สถานศึกษา	6
ดูแลในด้านการจัดการศึกษาทั้งระบบ	4

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์รอบที่ 1 เรื่อง สภาพการจัดการอาชีวศึกษาและปัญหาอุปสรรคของสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความคิดเห็นของผู้บริหาร

ด้านความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่พบว่ามีความต้องการบุคลากรในสาขาช่างอุตสาหกรรม ได้แก่ ช่างเชื่อมโลหะและช่างก่อสร้าง สาขาพาณิชยกรรม ได้แก่ สาขาบัญชีและคอมพิวเตอร์ธุรกิจ นอกจากนั้นยังมีความต้องการด้านอุตสาหกรรมเกษตรและประมง

ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานพบว่าที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ การผลิตกำลังคนไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเนื่องจากค่านิยมของผู้เรียนที่ต้องการเรียนในสาขาที่ไม่ยาก เรียนสบาย ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของตลาด อีกเหตุผลหนึ่งคือข้อจำกัดด้านหลักสูตร บุคลากรและเครื่องมืออุปกรณ์ที่ถูกกำหนดจากส่วนกลางให้จัดเหมือนกันทำให้ไม่ตรงกับความต้องการในท้องถิ่น นอกจากนั้นผู้บริหารให้ข้อคิดเห็นในประเด็นปัญหาในการผลิตของสถาบันเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรพบว่าหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่ใช้ได้ดี แต่ควรมีการประเมินหลักสูตรทุก 4 ปี มีการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน ร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดเตรียมการเรียนการสอน ส่วนที่เป็นปัญหาอุปสรรคได้แก่ การขาดแคลนผู้สอนบางสาขาวิชาบางรายวิชา เช่น ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ เนื่องจากมีการขอย้ายออกนอกพื้นที่

ด้านคุณภาพการสอนของอาจารย์พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่สอนได้ดี มีการประเมินการสอนของอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะมีระบบการประเมินเพื่อเลื่อนวิทยะฐานะ สำหรับปัญหาของอาจารย์ขณะนี้จะเป็นเรื่องความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเครียดในการทำงาน ส่วนข้อเสนอแนะในการแก้ไข คือ ควรให้อาจารย์มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติหน้าที่

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการอาชีวศึกษาพบว่าอาจารย์ขาดความเข้าใจและความตระหนักเรื่องการประกันคุณภาพ ในขณะที่ฝ่ายบริหารไม่ได้ขับเคลื่อนและดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขเสนอให้ทีมผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และเป็นผู้นำในการทำประกันคุณภาพ มีการจัดฝึกอบรมสร้างความเข้าใจให้ความรู้แก่อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ

ด้านการทำงานวิจัยของอาจารย์พบว่าอาจารย์มีความรู้และทักษะในการทำงานวิจัยน้อยมาก จึงทำให้ขาดความสนใจ ดังนั้น ฝ่ายบริหารต้องสนับสนุนทั้งการหาแหล่งงบประมาณการวิจัยและการอบรมให้ความรู้

ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการพบว่าส่วนใหญ่มีความร่วมมือกับสถานประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง สำหรับพื้นที่นราธิวาสจะมีความร่วมมือกับประเทสมาเลเซีย โดยลักษณะของความร่วมมือส่วนใหญ่จะเป็นการส่งนักศึกษาฝึกงาน การจัดการเรียนการสอนร่วมแบบทวิภาคี การให้ทุนการศึกษาและการให้บุคลากรมาเป็นวิทยากรพิเศษ ปัญหาอุปสรรคที่พบคือสถานประกอบการมีจำนวนไม่มากและบางแห่งไม่ได้มาตรฐาน แนวทางการแก้ไขคือการหาพันธมิตรเพิ่มเติม ทั้งหน่วยราชการและเครือข่ายต่างประเทศ

ด้านความสอดคล้องในการจัดการเรียนการสอนกับหลักศาสนาอิสลาม พบว่าส่วนใหญ่จะมีนโยบายและแนวทางปฏิบัติให้มีความสอดคล้องและยืดหยุ่นทั้งกิจกรรมในและนอกห้องเรียน

ด้านการบริหารจัดการบุคลากรของสถาบันพบว่าบุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่มีทั้งคนในและนอกพื้นที่สำหรับคนในพื้นที่ควรใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดีและควรสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติราชการ ส่วนคนนอกพื้นที่ควรมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมความเป็นอยู่สามารถปรับตัวได้ดี อย่างไรก็ตามผู้บริหารเห็นว่าควรสรรหาคนในพื้นที่เข้ามาทำงานเป็นอันดับแรก นอกจากนั้นต้องดูแลสวัสดิการและความปลอดภัย สนับสนุนให้อาจารย์ได้มีโอกาสศึกษาต่อ ฝึกอบรมและศึกษาดูงาน

ด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา ผู้บริหารเห็นร่วมกันว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณและวัสดุครุภัณฑ์ ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อ ดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านบทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามต่อการรับผิดชอบในการจัดการอาชีวศึกษา ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการศึกษา เป็นที่ปรึกษาและผู้สนับสนุนในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเช่น เป็นวิทยากรพิเศษโดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น การชี้ช่องทางการประกอบอาชีพ เป็นต้น

ด้านคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้บริหารเห็นร่วมกันว่าคุณลักษณะที่สำคัญ คือ มีคุณธรรมควบคู่กับความสามารถในอาชีพ นอกจากนั้นต้องเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ มีมนุษยสัมพันธ์และรักเพื่อนมนุษย์

ความคิดเห็นของอาจารย์

ด้านความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ พบว่ามีความต้องการบุคลากรในสาขาช่างอุตสาหกรรม ได้แก่ ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้ากำลัง ช่างเชื่อมโลหะ และช่างอิเลคทรอนิกส์ เป็นส่วนใหญ่ สำหรับในสาขาพาณิชยกรรม ได้แก่ คอมพิวเตอร์ บัญชีและการตลาด นอกจากนั้นยังมีความต้องการด้านอาชีพ คือ ครูสอนภาษาอังกฤษ

ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน พบว่า การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรไม่สอดคล้องและไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน สถานประกอบการไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าฝึกงานในสายงานที่ได้ศึกษามาและไม่รับผู้ที่จบการศึกษาใหม่ที่ไม่มีประสบการณ์เข้าทำงาน นอกจากนั้นนักศึกษามีค่านิยมที่ไม่ต้องการเรียนในสาขาที่ต้องทำงานหนักเช่น ช่างก่อสร้าง

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่าหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่มีคุณภาพดี จะมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องหลักสูตรที่เปิดสอนไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ บางหลักสูตรที่เปิดสอนมีผู้เรียนน้อย วัสดุครุภัณฑ์สำหรับผู้เขียนในสาขาพณิชยกรรมไม่เพียงพอ การใช้เวลาในการฝึกงานในสถานประกอบการน้อยเกินไป และผู้เรียนมีความต้องการเรียนด้านศาสนาควบคู่กับวิชาชีพ สำหรับข้อเสนอแนะในแนวทางการแก้ไขได้แก่ ให้มีการสำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงหลักสูตร มีการประชาสัมพันธ์ขีดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันให้กว้างขวางขึ้น เพิ่มชั่วโมงการเรียนวิชาปฏิบัติมากขึ้น มีการสอนซ่อมเสริมให้นักศึกษาและจัดการเรียนแบบคู่ขนานระหว่างศาสนากับอาชีพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านคุณภาพการสอนของอาจารย์ พบว่า คุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี แต่มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องที่อาจารย์ขอย้ายออกนอกพื้นที่ทำให้อาจารย์ที่อยู่ต้องรับภาระการสอนมากขึ้นและยังขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขคือ ให้มีการบรรจุผู้สอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลนให้เพียงพอ

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการอาชีวศึกษา พบว่าส่วนใหญ่มีการดำเนินงานประกันคุณภาพ แต่มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องการเก็บข้อมูล อาจารย์ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพ และจัดทำเอกสารประกอบการประเมินยังไม่เป็นระบบ ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนและการดำเนินงานยังขาดความต่อเนื่อง สำหรับแนวทางในการแก้ไขคือ การอบรมให้ความรู้เรื่องการประกันคุณภาพแก่อาจารย์และฝ่ายบริหารต้องเป็นผู้นำในการประกันคุณภาพอย่างจริงจัง

ด้านการทำงานวิจัยของอาจารย์ พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ขาดความสนใจในการทำวิจัย ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ที่ถูกต้องและขาดประสบการณ์ในการทำวิจัย ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขคือ การฝึกอบรมในเรื่องการทำวิจัยให้เข้มข้นและมีความต่อเนื่อง พร้อมทั้งสถาบันควรมีงบประมาณการวิจัยสนับสนุนด้วย

ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ พบว่าทางสถาบันมีเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการที่มีที่ตั้งอยู่ใกล้สถาบัน โดยลักษณะความร่วมมือจะเป็นไปในรูปแบบของการส่งนักศึกษาเข้ารับการฝึกงาน สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความร่วมมือคือทางสถาบันควรมีการหาสถานประกอยการขนาดใหญ่ให้นักศึกษาได้เพิ่มพูนประสบการณ์ และควรมีการนิเทศประเมินผลการฝึกงานอย่างเข้มข้น ส่วนเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศจะเป็นประเทศในแถบเอเชียอาทิ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และจีน

ด้านความสอดคล้องในการจัดการเรียนการสอนกับหลักศาสนาอิสลาม พบว่ามีความสอดคล้องกันดีโดยเฉพาะการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาอย่างเท่าเทียม แต่มีข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงรายวิชาบางรายวิชาให้เหมาะสมไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เช่น พลศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านการบริหารจัดการบุคลากรของสถาบัน พบว่า การสรรหา บรรจุ แต่งตั้งบุคลากรของสถาบันควรเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่นั้น มีความสามารถในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่นได้เป็นอย่างดีและเป็นผู้ที่มีใจเป็นกลางทั้งด้านศาสนาและการเมือง ส่วนการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการควรเน้นเรื่องการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพและงบประมาณในการสนับสนุนการเรียนการสอน

นอกจากนั้นทางสถาบันต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมของพื้นที่ให้กระจ่าง รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้นด้วย ในส่วนของการสร้างขวัญและกำลังใจ ควรดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน อาทิ เงินค่าตอบแทนการเสี่ยงภัย การให้ไปศึกษาต่อและฝึกอบรมทางด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่และวิทยาการด้านอาชีพ เป็นต้น

ด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา รวมถึงการจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับชุมชน

ด้านบทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามต่อการรับผิดชอบในการจัดการอาชีวศึกษา พบว่าอาจารย์เห็นด้วยที่จะให้ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามเข้ามาร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ตั้งแต่การร่วมกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรให้อาชีพกับศาสนาไปด้วยกันได้อย่างกลมกลืน และการช่วยประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนในพื้นที่สนใจเข้าศึกษาด้านอาชีพมากขึ้น

ด้านคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า คุณลักษณะและความสามารถที่จำเป็นมากคือ การที่จะต้องมีความรู้ความสามารถด้านอาชีพ แต่ต้องตั้งบนพื้นฐานของหลักศาสนาอิสลาม เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล มีคุณธรรมจริยธรรม รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีคุณสมบัติที่ว่า “เก่ง ดี มีสุข”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความคิดเห็นของผู้เรียน

ด้านความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ พบว่ามีความต้องการบุคลากรด้านช่างก่อสร้าง ช่างกล ช่างไฟฟ้าอิเลคทรอนิกส์ และช่างฝีมือทั่วไป ด้านพาณิชยกรรม ได้แก่ บัญชี คอมพิวเตอร์ และด้านเกษตรกรรมได้แก่ สาขาประมง

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ได้แก่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ไทยและศิลปะประดิษฐ์ นอกจากนั้นยังพบปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการสอนของผู้สอนทีไม่สามารถให้ความรู้โดยละเอียด อุปกรณ์และเครื่องมือไม่เพียงพอและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน นักศึกษาไม่ได้ฝึกปฏิบัติในสถานที่จริงและไม่มีโอกาสศึกษาดูงาน

สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขคือ ให้ผู้สอนแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดทั้งการใช้เทคนิคการสอนที่ทันสมัยสามารถตอบสนองความแตกต่างของนักศึกษาได้ นอกจากนั้นนักศึกษาได้แสดงความเห็นว่า การเรียนรู้มารยาทไทยและวิชาด้านการคำนวณไม่มีความจำเป็น และเสนอแนะว่าครูผู้สอนควรเป็นมุสลิม

ในด้านความสอดคล้องของหลักศาสนาอิสลามกับการเรียนการสอนพบว่า มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องการแต่งกาย การเรียนร่วมห้องระหว่างชายหญิง และการเรียนรายวิชาเกี่ยวกับการเต้นลีลาศที่ต้องจับคู่หญิงชาย มีข้อเสนอแนะให้แยกห้องเรียนระหว่างชายหญิง

ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่านักศึกษาไม่เห็นด้วยกับการประกวดความสามารถเช่น การเต้น รายการประกวดคนพันธ์อาร์เป็นต้น และการจัดกิจกรรมกีฬาสี การรับน้องใหม่ สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขคือ กิจกรรมรับน้องควรแยกชายหญิง และควรจัดภายในสถานศึกษา ควรยกเว้นการเข้าร่วมประกวดโครงการประเภทคนพันธ์อาร์และการเต้น

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ไม่สะอาดเรียบร้อยเท่าที่ควร หอพักไม่ได้มาตรฐานไม่เพียงพอ ห้องละหมาดไม่เพียงพอและตั้งอยู่ในพื้นที่ไม่เหมาะสมเช่น ใกล้ห้องน้ำ มีการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมกับนักศึกษามุสลิม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านการส่งเสริมบทบาทครูอาจารย์ พบว่าควรมีการส่งเสริมให้ครูอาจารย์ตระหนักในด้านวัฒนธรรมของมุสลิมมากขึ้น และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา ควรมีการส่งครูอาจารย์ไปศึกษาอบรมเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้รู้เท่าทันโลกปัจจุบันและควรดูแลเรื่องสวัสดิภาพ สวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ด้านบทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการสภาพแวดล้อม การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ การให้ความรู้ด้านการเมืองการปกครองและการดูแลป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา นอกจากนั้นยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นกับผู้บริหารสถานศึกษาว่าอาจมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องการจัดสรรงบประมาณและการสื่อสารระหว่างกัน

ด้านบทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามต่อการรับผิดชอบในการจัดอาชีวศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าควรเข้ามามีบทบาทในเรื่องการนิเทศและการออกกฎระเบียบในการดูและระเบียบวินัยนักศึกษาให้สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

ด้านคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่เห็นว่าต้องมีคุณธรรมนำความรู้ มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่มุสลิมคนอื่น ๆ ปฏิบัติตนเป็นมุสลิมที่ดี

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง

ด้านความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ พบว่ามีความต้องการของบุคลากรด้านช่างก่อสร้าง ช่างกลโรงงานและช่างไฟฟ้าอีเลคทรอนิกส์ ด้านพาณิชยกรรมได้แก่บัญชี การตลอดธุรกการและคอมพิวเตอร์

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าสาขาที่เรียนเมื่อจบออกมาไม่มีงานรองรับ เนื้อหาที่เรียนนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้น้อยมาก สำหรับข้อเสนอแนะคือ ควรจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เน้นการฝึกภาคปฏิบัติมากขึ้น และเสนอให้รัฐบาลจัดตลาดแรงงานรองรับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนั้นผู้ปกครองยังเห็นว่าสถาบันควรส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ความประพฤติ และกิจกรรมทางศาสนาให้มากขึ้น ส่วนปัญหาด้านรายวิชาพบว่า กิจกรรมพลศึกษายังขาดความเหมาะสม

ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้ปกครองเห็นว่ากิจกรรมที่ไม่เหมาะสมคือ กิจกรรมที่ต้องค้างแรม กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาแต่งกายไม่เหมาะสมร่วมกิจกรรม เช่น กีฬาสี กิจกรรมบันเทิง การประกวดความสามารถ โดยหน่วยงานภายนอกและกิจกรรมที่ไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาหยุดพักทำพิธีละหมาด

ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขได้แก่ การลดกิจกรรมที่เน้นการบันเทิงอย่างเดียว บุคลากรในสถานศึกษาต้องเห็นความสำคัญของพิธีละหมาด การจัดกิจกรรมควรเชิญให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย และต้องเอาใจใส่เรื่องระเบียบวินัยให้เคร่งครัดมากขึ้น

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านสถานที่เช่น โรงอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่เป็นระเบียบ ห้องละหมาดขาดความพร้อมและไม่สะดวก มุมพักผ่อนมีความเสี่ยงและล่อแหลมต่อการทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สำหรับข้อเสนอแนะคือ การจัดเวรยามออกตรวจตราสม่ำเสมอ

ด้านการส่งเสริมบทบาทครูอาจารย์ ผู้ปกครองเห็นว่าครูอาจารย์ควรปรับปรุงวินัยและการแสดงออกให้เหมาะสมมากขึ้นเช่น การใช้คำพูดที่สุภาพกับนักเรียน การเป็นแบบอย่างที่ดีทางจริยธรรม ควรเพิ่มค่าตอบแทนเช่นเงินเดือน ค่าเสี่ยงภัยให้มากขึ้น จัดทุนการศึกษาให้ครูอาจารย์ไปศึกษาต่อ และดูแลด้านความปลอดภัย

ด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าควรเข้ามามีบทบาทในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหาแหล่งงานรองรับ และการดูและด้านความปลอดภัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านบทบาทของผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามต่อการรับผิดชอบในการจัดอาชีวศึกษา ผู้ปกครองเห็นด้วยอย่างมากที่จะให้ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามเข้ามามีส่วนร่วมในการบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับหลักศาสนาอิสลาม ให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมและการดูแลกวดขันเรื่องการแต่งกายของนักศึกษา

ด้านคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้ปกครองเห็นว่าต้องมีความประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจ มีคุณธรรม จริยธรรม และเคารพศรัทธาในศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง สามารถเผยแพร่ความรู้แก่ผู้อื่นได้ มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีทักษะในการสื่อสารการพูดดีทั้งภาษากลางและภาษาท้องถิ่น

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินงานของสถาบัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนขาดคุณธรรม สถานศึกษาให้การสนับสนุนกิจกรรมด้านศาสนาน้อยเกินไป บุคลากรที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามมักไม่ค่อยให้เกียรติผู้นับถือศาสนาอิสลาม และการจัดสวัสดิการแก่นักศึกษามุสลิมยังไม่เพียงพอ

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ

ด้านความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ พบว่ามีความต้องการบุคลากรด้านอุตสาหกรรม ได้แก่ ช่างกลโรงงาน ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้ากำลังและช่างยนต์ ด้านพาณิชยกรรม ได้แก่ บัญชีธุรการ ประชาสัมพันธ์ และคอมพิวเตอร์

นอกจากนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าสถาบันในพื้นที่สามารถผลิตกำลังคนได้ตรงและเพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนได้มีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพการทำงานในสถานประกอบการในระดับหนึ่ง แต่ยังมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับผู้สอนที่ไม่เพียงพอและขาดความเชี่ยวชาญ ขาดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการเรียนการสอนที่จำเป็นและมีคุณภาพ ซึ่งส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาขาดคุณภาพ ดังนั้นต้องจัดหาผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญให้เพียงพอมีการลดรายวิชาที่ไม่จำเป็นลงบ้าง โดยวิชาที่มีความจำเป็นต้องจัดการให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า การเรียนการสอนที่ดำเนินการอยู่มีความสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม แต่จะมีปัญหาอุปสรรคบ้าง ได้แก่ ขอบเขตของการคบหาสมาคมระหว่างนักศึกษาชายหญิง ไม่มีการสอดแทรกหรือบูรณาการหลักศาสนาอิสลามเข้าไปในหลักสูตรและการเรียนการสอน สำหรับข้อเสนอแนะคือการจัดโครงการอบรมเกี่ยวกับจริยธรรมอิสลามที่เหมาะสมแก่นักศึกษา

สำหรับเรื่องความร่วมมือของสถานประกอบการในพื้นที่นั้นสถานประกอบการส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ารับการฝึกงาน

ด้านการส่งเสริมบทบาทครูอาจารย์ ผู้ประกอบการเห็นว่า รัฐบาลต้องดูแลเอาใจใส่ในเรื่องสวัสดิภาพและสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น มีการส่งเสริมให้อาจารย์ บุคลากรเข้ารับการอบรมและลาศึกษาต่อได้มากขึ้น นอกจากนั้นยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ครูอาจารย์แต่งกายและประพฤติตนอย่างเหมาะสม

ด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการอาชีวศึกษา ผู้ประกอบการเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินและงบประมาณของสถานศึกษา และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งระบบ

ด้านบทบาทของผู้นำศาสนา และนักวิชาการอิสลามต่อการรับผิดชอบในการจัดอาชีวศึกษา ผู้ประกอบการเห็นด้วยที่จะให้ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลาม ให้การสนับสนุนในการอบรมความรู้ด้านศาสนาอิสลามแก่นักศึกษา

ด้านคุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ ควบคู่กับการประพฤติปฏิบัติตามหลักศาสนา มีภาวะผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคมสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 1

วันที่สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2552 เวลา 10.00 น.

ข้อสรุป

1. การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดภาคใต้โดยภาพรวมควรมีลักษณะอย่างไร

การสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตรควรมีการปรับเปลี่ยนเป็นวาระคือไม่ควรเกินหกปีคือผลิตนักศึกษาหลักสูตรละประมาณ 3 รุ่น แล้วมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและความต้องการของตลาดแรงงานโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การพัฒนาหลักสูตรควรเน้นเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบของพลเมืองต่อสังคม ต่อชุมชน และประเทศชาติตามหลักบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม ตลอดจนหลักธรรมในศาสนาที่ตนนับถือ และแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริง ปลูกฝังให้เยาวชนมีทัศนคติ ค่านิยมในการทำความดี มีคุณธรรม

เนื้อหาของหลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกได้ตามถนัดหรือตามความต้องการของผู้ปกครองในระดับอาชีวศึกษาซึ่งมีนโยบายหลักในการผลิตช่างเทคนิคสู่สังคมควรเน้นทักษะสร้างเสริมประสบการณ์ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้นหลังสำเร็จการศึกษา ผู้เรียนจะต้องสามารถใช้วิชาความรู้ประกอบอาชีพที่ตนถนัดได้เลย

ในส่วนของหลักสูตร วิทยาลัยอาชีวศึกษา หรือวิทยาเทคนิค ควรมีการอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นให้กับประชาชนในชุมชนได้เข้าอบรมเพื่อยกระดับความรู้ทางวิชาชีพให้สูงขึ้น เช่น หลักสูตรซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ซ่อมมือถือ การซ่อมแซมที่พักอาศัย หลักสูตรการเชื่อมโลหะ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การจัดการเรียนการสอน มีวิธีการอย่างไร ควรมีจุดเน้นใดบ้าง เพื่อให้สอดคล้องหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักการที่ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ การจัดการอาชีวศึกษาเองก็ต้องปรับทัศนเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้จากการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นอกเหนือจากห้องเรียน สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบการศึกษามากขึ้น

กลุ่มวิชาการ ควรจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการความรู้ ทักษะ คุณธรรม ศิลปวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนถึงพร้อมด้วยคุณวุฒิและคุณธรรม ควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้และวิธีการสอนที่มุ่งเน้นทักษะการคิด การปลูกฝังค่านิยม ความประพฤติที่ถูกต้อง

กลุ่มวิชาชีพ ควรเน้นทักษะในการปฏิบัติที่รวดเร็ว สิ้นเปลืองน้อยทั้งเวลาและวัตถุดิบ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถบูรณาการเรื่องต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้ หากมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามา ควรมีการฝึกอบรมผู้เรียนทุกชั้นปีให้เรียนรู้ร่วมกัน ขณะเดียวกันก็ควรเชิญศิษย์เก่าที่สนใจเข้าร่วมอบรมเรื่องใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในแวดวงวิชาชีพเป็นการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งฝึกหรือกระตุ้นผู้เรียนได้รู้จักคิดค้นเครื่องมือหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง เช่น อาจมีการจัดประกวดผลิตภัณฑ์หรือผลงานนักศึกษาทุกปีการศึกษาโดยมีทุนการศึกษาเป็นรางวัล

ในแต่ละภาคเรียนหลังมีการสอบไล่แล้วเสร็จ สถานศึกษาควรมีการแจ้งผลการเรียนไปถึงผู้ปกครองด้วย เพื่อเป็นการรับรู้ร่วมกันอันจะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาในเรื่องผลการเรียนของนักเรียน

3. การดำเนินการด้านการจัดกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

ในส่วนของกิจกรรมนักศึกษาควรสร้างเสริมความมีจิตสำนึกต่อชุมชนโดยอาจนำนักศึกษาไปสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน จัดในลักษณะชมรมอาสาพัฒนาชุมชน ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชมรมต่อต้านยาเสพติด เป็นการเปิดโลกกว้างสำหรับนักศึกษาฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกความรับผิดชอบต่อสังคม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จัดศูนย์เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักศึกษา ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยร่วมมือกันระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาทุกแห่งใน สามจังหวัดภาคใต้ มีกิจกรรมสม่ำเสมอ หมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ อาจอยู่ในรูปแบบการสัมมนาทางวิชาชีพ

ในส่วนของกิจกรรมเสริมหลักสูตร หากสามารถจัดศึกษาดูงานได้ทุกวิชาก็จะเป็นการดี เพราะการเรียนรู้ที่ได้ผล คือ ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์จริง อาจจัดในรูปแบบการเชื่อมโยงทุกวิชาในที่เดียวกันก็ได้ และอีกประการหนึ่งวิทยาลัยควรนำนักศึกษาไปทัศนศึกษา ไปดูงานสถานประกอบการในต่างถิ่น ต่างภูมิภาค ที่เป็นกิจการใหญ่ ๆ เช่น นิคมอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้าเขื่อน โรงงานประกอบรถยนต์ บริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่ เพื่อเป็นการเปิดโลกกว้างให้นักศึกษาได้เรียนรู้อันอาจนำมาประยุกต์ใช้ในอาชีพในอนาคต

การฝึกงาน ควรส่งนักศึกษาไปฝึกงานในโรงงานหรือบริษัทขนาดใหญ่เพื่อจะได้สัมผัสกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นการสร้างโอกาสให้แก่นักศึกษา โดยควรมีการฝึกงานทุกวิชา อาจจะเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ก็ได้ตามลักษณะเฉพาะของรายวิชา

จัดกิจกรรมค่ายยุวชนศาสนสัมพันธ์เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาพุทธ อิสลาม เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมที่ตนเชื่อถือ สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นคนดีของสังคม

4. การจัดอาคาร / สถานที่ / อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

- ทุกสถานศึกษาควรมีสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา เพราะเป็นกิจกรรมศาสนาที่ต้องปฏิบัติทุกวัน

- ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการและเน้นความปลอดภัยเป็นหลัก

- การจัดทำป้ายภาษายาวี อาจจัดทำเฉพาะบางป้ายที่ต้องการประชาสัมพันธ์หรือชี้แจง แต่หากทำได้ทุกป้ายก็จะเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมอิสลาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก

เครือข่ายผู้ปกครองควรต้องมี โดยอาจคัดเลือกตัวแทนเครือข่ายในทุกชั้นปีเป็นกรรมการ มีการประชุมทุกภาคเรียน เพราะเครือข่ายผู้ปกครองและองค์กรภายนอกจะเป็นพลังสำคัญในการผลักดันสถานศึกษาและนักเรียนไปสู่ความสำเร็จไปสู่การมีงานทำและเป็นคนดีของสังคม

การสร้างเครือข่ายองค์กรภายนอกอาจะทำในลักษณะการจัดโครงการสัมพันธ์ชุมชนที่มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดกีฬาสัมพันธ์ระหว่างผู้นำท้องถิ่น นักการเมืองและข้าราชการ

- จัดดาวห์สัญจรระหว่างชาวบ้านกับผู้นำศาสนาเพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสังคม

- สัปดาห์เยี่ยมบ้านนักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อพบปะสังสรรค์หรือการมอบทุนต่าง ๆ

- จัดระบบดูแลนักศึกษาเป็นลักษณะไตรภาคี คือ ผู้ปกครอง สถานศึกษาและสถานประกอบการ มีกิจกรรมเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงของนักศึกษา

- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน เน้นกระบวนการคิดร่วมกันของชุมชนและสถานศึกษา โดยการนำนักศึกษาไปร่วมกิจกรรมของชุมชนในหลายลักษณะ เช่น กิจกรรมการพัฒนาชุมชน กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

- สร้างและเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลทางการศึกษาของจังหวัดชายแดนใต้เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ ส่วนราชการ ภาคเอกชน ได้รับข้อมูลที่ตรงกัน ทำให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวใช้ในการประกอบการตัดสินใจในทิศทางการพัฒนาและแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ถูกต้อง

6. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

สถาบันศึกษาควรร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสามารถกระทำได้หลายลักษณะ เช่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.1 การขอรับการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมที่วิทยาลัยออกไปบริการสังคม

6.2 เชิญผู้นำองค์กร (นายก อบจ. / อบต. / ปลัดเทศบาล / นายกเทศมนตรี) มาร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษาหรือเป็นกรรมการในกิจกรรมพิเศษที่วิทยาลัยจัดขึ้น

6.3 หมุนเวียนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพ ซึ่งเป็นพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปเป็นผู้บรรยาย ผู้ฝึกวิชาชีพให้กับผู้เรียน เป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

6.4 เปิดโรงเรียนในวันหยุดเพื่อให้ท้องถิ่นได้ใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมทางสังคม

7. การสร้างความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรศาสนาอิสลาม

เนื่องจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่พิเศษมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน ทั้งด้านการศึกษา ความมั่นคง การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เพื่อสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาจึงควรร่วมมือกับผู้นำศาสนาในหลายรูปแบบ เช่น การเชิญผู้นำศาสนาเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร มีส่วนแนะนำการจัดการเรียนการสอนในวิชาทางศาสนาอิสลาม การนำบุคลากร นักศึกษาพบปะผู้นำศาสนาในกิจกรรมสำคัญของท้องถิ่น

8. การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา

- จัดกิจกรรมการนำเสนอผลงานทางวิชาการของผู้บริหาร ครู และบุคลากร

- จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิด ประสบการณ์ เพื่อให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

- มีการอบรมเทคนิคการสอน การวัดผลประเมินผลอบรม การจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- มีการให้รางวัลแก่ผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษาดีเด่น มีการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยมีรางวัลเป็นแรงจูงใจ

9. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและหลักศาสนาอิสลาม

9.1 สถานศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และสถานประกอบการทั้งนี้ควรยึดหลักการอิสลาม เช่น ไม่ทำงานในร้านขายหมู

9.2 จัดแสดงผลงานของนักศึกษาเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ศักยภาพของผู้เรียน

9.3 มีทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาในต่างประเทศ

9.4 นำนักศึกษาไปดูงานนอกจังหวัดและนอกภูมิภาคเพื่อเป็นการเปิดหูเปิดตาเสริมสร้างศักยภาพเก็บเกี่ยวประสบการณ์ก่อนออกไปประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ วิทยาอาชีวศึกษาควรจัดแข่งขันกิจกรรมวิชาการและนิทรรศการวิชาชีพโดยเชิญสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ สามจังหวัดเข้าร่วมกิจกรรม

10. การจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้จบการศึกษา สถานศึกษาควรทำอย่างไร

- การจัดทำฐานข้อมูลแรงงานในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสาขาวิชาเรียน ร่วมกับสถานประกอบการต่าง ๆ

- จัดกิจกรรมเปิดโลกการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่สังคม

- เชิญผู้ประกอบการมาเสนอแนะแนวทางการประกอบอาชีพให้นักศึกษาฟัง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 2

วันที่สัมภาษณ์ 19 มิถุนายน 2552 เวลา 14:30 น.

ข้อสรุป

1. การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดภาคใต้โดยภาพรวมควรมีลักษณะอย่างไร

นักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมและมัธยมต้นมาจากโรงเรียนสอนศาสนา เพราะฉะนั้นหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอนไม่จำเป็นต้องเหมือนพื้นที่อื่น ๆ หรือครบทุกวิชา อาจจะให้มีการเรียนเฉพาะวิชาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต หรือสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นหลักสูตรอาชีวศึกษาควรมีการปรับปรุงทุก ๆ 5 ปี โดยสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องนำทฤษฎีทางศาสนามาบรรจุไว้ในหลักสูตร เช่น หลักศรัทธา 6 ประการ หลักอิสลาม 5 ประการ เช่น การจัดกิจกรรมทำละหมาดวันละ 5 เวลา การปฏิญาณตนต่อพระผู้เป็นเจ้า การถือศีลอด การบริจาคทาน และสถานศึกษาควรส่งเสริมการทำพิธีฮัทจ์ โดยการพัฒนาหลักสูตรต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง โดยอาจเชิญโต๊ะครูหรือผู้นำศาสนาในชุมชนมาร่วมกันจัดทำหลักสูตร โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ

ในส่วนเนื้อหาของหลักสูตรอาชีวศึกษาในพื้นที่พิเศษ ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ ศาสนา วัฒนธรรม วิชาสามัญ และภาษาโดยจะต้องนำมาบูรณาการเชื่อมโยงต่อกัน มีการเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ เช่น อาหารพันรส อาหารท้องถิ่น อาหารฮาลาล ซึ่งขณะนี้มีความจำเป็นมากขึ้น โดยเฉพาะมีการจัดตั้งโรงงานผลิตอาหารฮาลาลที่ปัตตานีเพื่อส่งออกไปจำหน่ายในประเทศโลกมุสลิมในตะวันออกกลาง สิ่งเหล่านี้กำลังต้องการบุคลากรเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นสถานศึกษาควรมีการอบรมหลักสูตรระยะสั้นให้กับผู้สนใจทั่วไป เช่น ผู้ปกครอง นักศึกษา นักเรียนมัธยม สมาชิกชุมชน ให้ได้เรียนรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพได้ทันที เช่น การซ่อมโทรศัพท์มือถือ ช่างซ่อมเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ในวันหยุดซึ่งจะเป็นการบริการสังคมไปในตัว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การจัดการเรียนการสอน มีวิธีการอย่างไร ควรมีจุดเน้นใดบ้าง เพื่อให้สอดคล้องหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร

ควรทำให้สถานศึกษาเป็นเสมือนโรงเรียนของชุมชนเพื่อเป็นฐานสู่ความเป็นสถานศึกษาสองศาสนา เน้นความพร้อมด้านวิชาการแต่ให้ผู้เรียนสามารถนำหลักศาสนามาบูรณาการกับวิถีชีวิตและการอยู่ร่วมกันกับต่างศาสนาได้ การจัดการเรียนการสอนสายอาชีพในปัจจุบันมีปัญหาประการสำคัญคือ เด็กเรียนไปแล้วไม่มีงานทำ อีกประการหนึ่งก็คือสถานศึกษาด้านอาชีพมีวิถีชีวิตไม่สอดคล้องกับหลักศาสนา ดังนั้นจะต้องปฏิรูปการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน โดยสถาบันอาชีวศึกษาควรร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น สถาบันปอเนาะ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนประชาคม ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดและตามความสมัครใจ และควรต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและนำข้อมูลมาปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การเรียนการสอนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ สถานศึกษาควรเชิญผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน สถานประกอบการมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนเป็นประจำ หรือให้บุคคลเหล่านั้นรับผิดชอบบางรายวิชาที่เชี่ยวชาญตลอดภาคเรียน

การจัดการเรียนการสอนควรกำหนดให้มีวิธีสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างน้อยร้อยละ 60 เพราะเป็นสายปฏิบัติการทางวิชาชีพ

3. การดำเนินการด้านการจัดกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

กิจกรรมนักศึกษา เนื่องจากในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแตกต่างทางศาสนาอย่างเห็นได้ชัด เพื่อให้เกิดสมานฉันท์และสันติสุข สถานศึกษา ควรมุ่งสร้างความเข้าใจในคุณค่าของความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1) จัดปฐมนิเทศทั้งในและนอกสถานที่ คือจัดภายในมหาวิทยาลัยและนำนักศึกษาไปใช้ชีวิตร่วมกับชาวบ้านเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกันระหว่างไทยพุทธ-มุสลิม ใช้เวลาประมาณ 3-5 วัน หมุนเวียนไปแต่ละอำเภอ โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยสลับกันไป หมุนเวียนกันไป

2) นำนักศึกษาอาสาสมัครในลักษณะค่าอาสาออกพัฒนาชุมชน เช่น สร้างที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน พัฒนาวัด-มัสยิด ทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อสร้างความมีคุณค่าของตนเองต่อสังคม

กิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรจะต้องมีมากเป็นพิเศษเพราะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เพราะเหตุว่านักศึกษาที่เรียนทางสายอาชีพเมื่อจบระดับ ปวช. หรือ ปวส. แล้วมักจะหันไปประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ มีจำนวนค่อนข้างน้อยที่จะศึกษาในระดับสูงขึ้น ในแต่ละวิชาจึงควรเน้นภาคปฏิบัติให้มากทั้งภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา โดยอาจดำเนินการ ดังนี้

1) พานักศึกษาไปศึกษาดูงานสถานประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น โรงงาน แหล่งผลิตหัตถกรรม โรงแรม หน่วยราชการ เพื่อนำประสบการณ์เหล่านั้นมาใช้หลังจบการศึกษา

2) ส่งนักศึกษาไปฝึกงานในสถานประกอบการ โดยมีระยะเวลา 1 ภาคการศึกษาเพื่อจะได้เรียนรู้งานอย่างต่อเนื่อง และมีการนิเทศงานอย่างจริงจัง

3) การจัดพิธีไหว้ครู ควรจัดแยกระหว่างนักศึกษาไทยพุทธกับมุสลิม ในส่วนนักศึกษามุสลิมควรมีการอัญเชิญคัมภีร์อัลกุร-อ่าน มาประกอบ โดยเชิญผู้นำศาสนามาประกอบพิธี

4. การจัดอาคาร / สถานที่ / อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

ห้องละหมาดควรจะต้องมีเป็นสัดส่วน และควรมีผู้ดูแลอย่างชัดเจนเพื่อดำเนินกิจกรรมนี้ให้ถูกต้องตามหลักศาสนา ทั้งนี้เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสถานที่อื่น ๆ ในฐานะที่เป็นสถานศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก

สถานศึกษาควรเน้นการส่งเสริมการทำงานระหว่างสถาบันกับชุมชนโดยอาจอยู่ในรูปแบบคณะกรรมการโรงเรียน โดยการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกร่วมเป็นคณะกรรมการ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด / องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน มหาดไทย การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้ได้มีส่วนรับรู้การดำเนินการทางการศึกษาของสถาบันและช่วยกันระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนต่อไป

6. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

สถาบันควรร่วมมือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อดำเนินการจัดการศึกษา เช่น การอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว ในวิชาชีพที่สามารถให้ประชาชนเรียนรู้และนำไปใช้งานในครัวเรือนได้ เช่น การซ่อมเครื่องยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า การทำหัตถกรรมในครัวเรือน โดยอาจจะรับการสนับสนุนงบประมาณจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำโครงการร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการนำนักศึกษาไปซ่อมแซมบ้านพักอาศัยของประชาชนหรือสถานที่สาธารณะแทนการจ้างผู้รับเหมา เพื่อเป็นการฝึกประสบการณ์ให้ผู้เรียนโดยมีเบี้ยเลี้ยงให้กับนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม

7. การสร้างความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรศาสนาอิสลาม

สถานศึกษาควรมีภารกิจในการบริการทางวิชาการแก่สังคมโดยการร่วมมือกับองค์กรศาสนาไม่ว่าจะเป็นวัดหรือมัสยิด ในการเผยแพร่วิชาการผ่านวิทยุชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการเชิญผู้นำศาสนามาสัมภาษณ์ชี้แนวทางการดำรงชีวิต เชิญครูอาจารย์บรรยายผ่านวิทยุชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

8. การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา

การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาชายแดนภาคใต้ควรได้รับการอบรมให้ได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นทุกคน เพราะสิ่งนี้เป็นความจำเป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่จะต้องอยู่ร่วมกันในพื้นที่พิเศษ โดยมีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สอบต.) เป็นเจ้าภาพในวันศุกร์ สถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้บุคลากร นักศึกษาที่เป็นมุสลิมโดยเฉพาะผู้ชายให้ไปละหมาดที่มัสยิดในช่วงเวลา 12:30-13:30 น.

รัฐบาลควรจัดงบประมาณสำหรับการอบรมวิชาการต่าง ๆ ให้กับครูสามัญและครูศาสนา รวมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาต่อระดับปริญญาโท ปริญญาเอกเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาด้วย รวมทั้งควรมีการรับรองคุณวุฒิของครูสอนศาสนาที่สำเร็จการศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อให้มีใบประกอบวิชาชีพครู เพื่อสามารถสอนในสถานศึกษาสามัญและสายอาชีพได้

ควรมีการเสริมสร้างจริยธรรมให้กับบุคลากรทางการศึกษาทุกคนได้ตระหนักรู้ถึงบทบาทของตนในการร่วมรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา อย่าไปคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของครูผู้สอนธรรมดา

9. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและหลักศาสนาอิสลาม

สถาบันอาชีวศึกษา ควรเน้นฝึกอบรมผู้เรียนให้สามารถเป็นผู้ประกอบการ เรียนรู้การทำแผนธุรกิจ ฝึกฝนการเป็นผู้บริหารสถานประกอบการ เช่น วิชาว่าด้วยบริษัทจำลอง โดยการจำลองรูปแบบบริษัทแล้วให้แต่ละคนฝึกทำหน้าที่ในแต่ละตำแหน่งหมุนเวียนกันไป เช่น ฝึกเป็นผู้จัดการ ฝึกเป็นหัวหน่วยต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้ก่อนออกไปประกอบอาชีพ สถานศึกษาควรเน้นเรื่องภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาอาหรับ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและเป็นทางเลือกของผู้เรียนรวมทั้งให้ทุนการศึกษาไปศึกษาต่อในประเทศมุสลิม

10. การจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้จบการศึกษา สถานศึกษาควรทำอย่างไร

สถานศึกษาควรแสวงหาพันธมิตรสถานประกอบการทั้งในและต่างประเทศ (มาเลเซีย อินโดนีเซีย ตะวันออกกลาง) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความต้องการแรงงานในแต่ละภาคการผลิตหรือบริการ โดยการเชิญผู้ประกอบการมาแนะแนวเส้นทางการประกอบอาชีพ แนะแนวคุณสมบัติของผู้เรียนที่สถานประกอบการต้องการ โดยจัดกิจกรรมเหล่านี้ทุกภาคเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเตรียมพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต โดยประสานหน่วยราชการ เช่น สำนักจัดหางานทั้งในและต่างประเทศ บริษัทจัดหางาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3

วันที่สัมภาษณ์ 18 มิถุนายน 2552 เวลา 08.30 น.

ข้อสรุป

1. การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดภาคใต้โดยภาพรวมควรมีลักษณะอย่างไร

เห็นควรบรรจุรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามโดยเฉพาะการดำรงตนในสังคมและการครองเรือน อาจเป็นรูปแบบของรายวิชาเฉพาะหรือการอบรมเป็นหลักสูตร ๆ ไป เพราะประชาชนหรือนักศึกษามุสลิมมีความเคร่งครัดในศาสนาเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว หากมีการบรรจุเพื่อการเรียนการสอนจะทำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญพร้อมที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนสาขาวิชาชีพมากขึ้น

เนื้อหาของหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น รูปแบบการเรียนการสอนควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น และสังคม มุ่งเน้นทางด้านศาสนา ภาษาไทย ภาษามลายูท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และควรมีการเทียบโอนการเรียนวิชาศาสนา เทียบวุฒิทางการศึกษาสำหรับเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ส่งเสริมการสอนวิชาสามัญและอาชีพแบบครบวงจร เปิดโอกาสให้ผู้นำศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

เพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพโดยเน้นการปฏิบัติงานได้จริงควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตได้ ทั้งนี้หลักสูตรการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม บนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการมีส่วนร่วมของประชาชน สิ่งนี้จะเป็นทางหนึ่งในการสร้างสันติสุขในสามจังหวัดภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในส่วนของหลักสูตร สถานศึกษาต้องตระหนักว่าเป้าหมายการเรียนของชาวมุสลิมประการแรก คือ การเรียนรู้เพื่อศาสนา ส่วนการเรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพนั้นเป็นประเด็นรอง เพราะฉะนั้นจึงต้องบริหารหลักสูตรให้สมดุลด้วยระหว่างศาสนากับวิชาชีพ

ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้เป็นหลักสูตรที่สร้างความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยร่วมกัน เพราะสังคมไทยมิใช่มีเฉพาะคนที่พูดภาษาไทยอย่างเดียว หลักสูตรควรจะสะท้อนความเป็นสังคมหลากหลายวัฒนธรรม เช่น ชื่อคนในแบบเรียนหรือตำราควรบ่งบอกความหลากหลายทางเชื้อชาติ

2. การจัดการเรียนการสอน มีวิธีการอย่างไร ควรมีจุดเน้นใดบ้าง เพื่อให้สอดคล้องหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษาควรเน้นการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ให้มีการเรียนรู้วิชาสามัญ วิชาชีพ และวิชาศาสนาอย่างสมดุล ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาที่หลากหลายและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ถูกต้อง มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน จัดระบบแนะแนวที่เข้มแข็ง โดยอาจเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปชี้นำแนวทางการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพโดยเฉพาะอาชีพอิสระ หน่วยงานเหล่านั้น เช่น กรมการจัดหางาน มหาวิทยาลัย สถานประกอบการ กระทรวงการต่างประเทศ องค์การศาสนา

เร่งรัดการใช้หลักสูตรบูรณาการสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษากับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

เน้นพัฒนาศักยภาพผู้สอนอิสลามศึกษาให้มีโอกาสศึกษาต่อในวิชาชีพครู ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนวิชาเลือกเสรีที่ทั้งนักศึกษาและชุมชนสามารถเรียนร่วมกันได้ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน โดยอาจจะเชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาเป็นผู้บรรยายถ่ายทอด

ประการสำคัญน่าจะมีการบรรจุวันฮารีรายอให้เป็นวันหยุดราชการ มีการกำหนดให้โรงเรียนในพื้นที่เลิกเรียนช่วง 14:00 น. ของทุกวันศุกร์เพื่อสนับสนุนการทำละหมาดในมัสยิด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การดำเนินการด้านการจัดกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

ในด้านกิจกรรมนักศึกษา เห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมกีฬาหรือกิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาไทยพุทธและมุสลิมในการใช้ชีวิตร่วมกันในช่วงเวลาหนึ่งประมาณ 3-5 วัน ในลักษณะค่ายอาสา หรือนำนักศึกษาไปร่วมพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นอื่นหรือจังหวัดอื่นเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน เพื่อให้สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างเป็นสุข ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าเป็นการสร้างจิตสำนึกสาธารณะเพื่อชุมชนที่ทรงประสิทธิภาพ

ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรจะมีทุกวิชาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เช่น การศึกษาดูงานสถานประกอบการ ศึกษาดูงานหน่วยงานภาครัฐ ดูงานการพัฒนาชุมชน ศึกษาดูงานหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลการพัฒนา ศึกษาดูงานการประกอบอาชีพของคนในชุมชน เพื่อจะได้นำสิ่งเหล่านั้นมาปรับใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดี ๆ ให้เกิดกับองค์กรและชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

4. การจัดอาคาร / สถานที่ / อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

- สถานประกอบกิจทางศาสนา (ห้องละหมาด) ควรมีเป็นอย่างยิ่ง เพราะมุสลิม (ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม) ถือว่าสถานที่ละหมาดเป็นศูนย์รวมของมุสลิมในการประกอบกิจ และอีกประการหนึ่งยังส่งผลให้สังคมรอบด้านให้ความสนใจแก่สถานศึกษาเพราะเห็นว่าลูกหลานของตนมีสถานที่ประกอบศาสนกิจในสถานศึกษา

- ด้านความปลอดภัยก็ถือเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกันเพราะต่างคนต่างก็ต้องการความปลอดภัยด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งนี้ในทางที่ดีควรปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนซึ่งความรู้สึกรับผิดชอบต่อตัวเองและต่อผู้อื่นด้วยเช่นกัน

- ด้านป้ายก็ควรมีการใช้ภาษายาวีด้วยทั้งนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งภาษาของท้องถิ่น

- สิ่งแวดล้อมและทิวทัศน์ควรจัดสร้างไม่ให้มีสถานที่อันเป็นที่ล่อแหลมจะเกิดให้เกิดการขาดคุณธรรมและจริยธรรมหรืออันตรายใด ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเห็นว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างสูง ทั้งนี้ก็เพราะหลังจากที่ผู้สำเร็จการศึกษาจบไปแล้วเขาก็จะต้องเผชิญกับองค์กรเหล่านี้ ทั้งนี้รูปแบบการสร้างเครือข่ายอาจจะเป็นให้ผู้ที่ศึกษาเข้าไปคลุกคลีกับชุมชนด้วย การทำกิจกรรม โครงการสานสัมพันธ์ต่าง ๆ หรืออาจเป็นการเชิญผู้คนในชุมชนมาอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ ในสถานศึกษาหรืออีกแบบหนึ่งคือการเชิญองค์กรภายนอกมาให้ข้อมูลวิชาการต่าง ๆ ที่องค์กรนั้นดำเนินการอยู่ โดยเฉพาะควรให้วัดหรือมัสยิดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สำคัญแก่ประชาชนในพื้นที่ด้วย

6. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

สถานศึกษาควรขอรับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนบริหารจัดการงบประมาณเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน วัสดุครุภัณฑ์ทางการศึกษา เครื่องจักรกลที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ อุปกรณ์กีฬา เครื่องมือที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ควรมีการเชิญนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด/ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นวิทยากร เป็นกรรมการสถานศึกษาโดยตำแหน่งเพื่อความร่วมมืออันดีและนำความเจริญมาสู่สถานศึกษา ขณะเดียวกันหากชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจัดกิจกรรมสำหรับชุมชน เช่น การจัดการเรียนศาสนา การเรียนอัล-กุรอาน ในวันหยุดราชการหรือวันสำคัญสถานศึกษาก็ควรอนุเคราะห์ด้านสถานที่ในการดำเนินการด้วย ทั้งนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนได้มาก

7. การสร้างความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรศาสนาอิสลาม

ในเรื่องนี้มีความเห็นว่าทางสถาบันควรมีการประสาน/สานสัมพันธ์กับผู้นำศาสนาหรือองค์กรอิสลาม โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะผู้คนต่างนับถือศาสนาอิสลาม ส่วนหนึ่งอาจทำให้สังคมเกิดการมองภาพลักษณ์ที่ดีต่อสถานศึกษา การสร้างความร่วมมืออาจเป็นในรูปการขอเชิญเป็นวิทยากรบรรยายศาสนาหรือขอความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ จากผู้นำหรือองค์กรเหล่านั้นเกี่ยวกับการกำหนดหลักสูตร หรือดึงผู้นำ/องค์การศาสนาอิสลามมาเป็นที่ปรึกษาของวิทยาลัยเพื่อคอยให้คำปรึกษาในด้านศาสนาและชุมชนอิสลาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8. การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา

รัฐบาลจะต้องดูแล เยียวยา บุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างกันบุคลากรทางการศึกษาในภูมิภาคอื่น เพราะบุคคลเหล่านี้ได้รับผลกระทบทางจิตใจเป็นอย่างมากในการก่อความไม่สงบในพื้นที่ หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องแสวงหาวิธีการสร้างขวัญกำลังใจให้เพียงพอ เช่น สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพครูให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรม สัมมนา ให้สิทธิในการลาศึกษาต่อเป็นกรณีพิเศษเพื่อแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพของครู เพราะปัจจุบันนี้ครูส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ขาดประสบการณ์ ขาดองค์ความรู้และส่วนใหญ่ไม่ได้จบในวิชาชีพครู บุคลากรที่มีประสบการณ์วิชาชีพครูก็มักขอย้ายออกนอกพื้นที่หรือไปช่วยราชการที่อื่นทำให้ขาดครูอยู่เป็นประจำ

การเลื่อนวิทยฐานะครูควรมีรูปแบบที่แตกต่างจากหลักเกณฑ์ปรกติ เช่น อาจไม่ต้องทำผลงานวิชาการ แต่เป็นการฝึกอบรมเพิ่มเติมเสริมประสบการณ์และสะสมชั่วโมง เมื่อถึงจุดเหมาะสมก็สามารถพิจารณาเลื่อนตำแหน่งได้

ส่วนการพัฒนาผู้บริหารนั้น ผู้บริหารควรมีวุฒิด้านการบริหารการศึกษาโดยตรง ผ่านการอบรมผู้บริหารตามแบบฉบับของอิสลาม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการระดมสมองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันในการพัฒนาการศึกษา

9. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและหลักศาสนาอิสลาม

- โดยลำพังสถานศึกษาอย่างเดียวนั้นไม่อาจที่จะพัฒนาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและหลักศาสนาอิสลาม

- ทางสถานศึกษาควรเชิญหน่วยงานหรือองค์การที่ประกอบธุรกิจมาให้ความรู้เกี่ยวกับความต้องการซึ่งบุคลากรที่บริษัทของตนต้องการว่าควรอยู่ในรูปแบบใด

- ในด้านหลักศาสนาอิสลามอาจเป็นการเชิญมาอบรมให้ความรู้เป็นหลักฐานหรือรายวิชา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10. การจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้จบการศึกษา สถานศึกษาควรทำอย่างไร

แรกเริ่มที่ผู้เรียนเข้าศึกษา สถานศึกษาควรเชิญองค์กรต่าง ๆ ที่เป็นตลาดแรงงานซึ่งต้องการแรงงานจากองค์กรของเรามาให้ความรู้ถึงสิ่งที่ทางผู้ประกอบการต้องการ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาตั้งหลักได้ถูกต้องตั้งแต่แรกเข้าศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 4

วันที่สัมภาษณ์ 14 พฤษภาคม 2552 เวลา 10.00 น.

ข้อสรุป

1. การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดภาคใต้โดยภาพรวมควรมีลักษณะอย่างไร

หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งทางการศึกษา ประชาชนที่ได้รับการศึกษาตามกรอบแนวทางที่ออกแบบไว้ในหลักสูตร ย่อมสามารถสร้างและพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตตามประสบการณ์ที่ได้รับ เพราะฉะนั้นหลักสูตรจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพและประเทศก้าวหน้าได้ ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรจึงควรบรรจุเนื้อหาที่ว่าด้วยหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองที่มีต่อสังคม เน้นหลักการทางศาสนาทุกศาสนาในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม การปรับปรุงหลักสูตรควรให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็น เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรศาสนา องค์กรทางสังคม มาร่วมกันออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด โดยยึดแผนการศึกษาชาติเป็นตัวตั้ง ประการต่อมา เมื่อมีการใช้หลักสูตรไประยะหนึ่ง (4 ปี) ควรมีการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงต่อไป

เนื้อหาของหลักสูตรในวิทยาลัยอาชีวศึกษาจะต้องยืดหยุ่นเพื่อรองรับความต้องการส่วนใหญ่ของผู้เรียนภายใต้ความต้องการแรงงานในท้องถิ่น เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะไม่นิยมไปทำงานนอกภูมิภาคของประเทศ จึงยังคงประกอบอาชีพในท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การจัดการเรียนการสอน มีวิธีการอย่างไร ควรมีจุดเน้นใดบ้าง เพื่อให้สอดคล้องหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร

การเรียนการสอนเป็นการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้เป็นคนดีมีปัญญา

กลุ่มวิชาการ ควรเน้นวิชาภาษาอังกฤษและวิทยาศาสตร์ เพราะสองวิชานี้มีความจำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพเป็นอย่างมาก โดยผู้สอนพยายามชี้ให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของภาษา หากภาษาไม่แน่อาจเป็นอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ หรือหากไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ความสำเร็จในชีวิตการทำงานอาจล่าช้าในการมาถึงตนเอง

กลุ่มภาคปฏิบัติ ถือเป็นจุดเน้นสำคัญของหลักสูตรสายอาชีพควรเน้นภาคปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะทางวิชาชีพให้เกิดความชำนาญ

3. การดำเนินการด้านการจัดกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

เพื่อให้การพัฒนานักศึกษาเป็นคนเก่งและเป็นคนดี สถานศึกษาต้องดำเนินกิจกรรมนักศึกษาอยู่เสมอ เช่น กิจกรรมกีฬา เพื่อการออกกำลังกายและเสริมสร้างสามัคคี กิจกรรมสันทนาการ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลายความเครียด กิจกรรมค่ายอาสาพัฒนา เพื่อฝึกความอดทน ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกการทำงานเพื่อสังคม ฝึกความเป็นผู้นำ กิจกรรมเหล่านี้จึงต้องจัดเพื่อผู้เรียนได้ฝึกฝน

ส่วนกิจกรรมเสริมหลักสูตรก็ควรมีในทุกสาขาวิชาชีพ เช่น การฝึกงานในสถานประกอบการ การศึกษาดูงานซึ่งควรมีการดูงานทั้งในท้องถิ่นและต่างพื้นที่เพื่อผู้เรียนจะได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์สะสมไว้ก่อนออกไปศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. การจัดอาคาร / สถานที่ / อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

อาคารสถานที่ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งมีเครื่องมืออุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติจำนวนมาก จะต้องยึดหลักความปลอดภัยในระดับสูง จัดสิ่งแวดล้อมโดยการปลูกต้นไม้เพื่อดูดซับควันพิษหรือเศษฝุ่นที่เกิดจากการปฏิบัติการในโรงงานมีระบบป้องกัน ระบบเตือนภัยที่สมบูรณ์ ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยของผู้เรียนเป็นสำคัญ

นอกเหนือจากมีโรงฝึกงานแต่ละวิชาแล้ว สถานศึกษาควรจัดห้องจำลองในรูปบริษัทเพื่อการเรียนในสาขาวิชาด้านการบริหารธุรกิจ การจัดห้องประชาธิปไตย โดยจำลองมาจากรัฐสภาเพื่อฝึกให้นักศึกษาเห็นภาพและฝึกปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กร

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก

สถานศึกษาควรจะต้องร่วมมือกับองค์กรภายนอก เพื่อเป็นการเปิดกว้างให้ชุมชนภายนอกได้รับรู้การดำเนินงานของสถาบัน ทั้งนี้เพื่อร่วมมือกันในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการภายในสถาบัน ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ได้มีส่วนร่วมในการผลิตบุคลากรเพื่อทำงานให้กับประเทศต่อไป การร่วมมืออาจจะเป็นไปในลักษณะการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความร่วมมือในการสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษา การสร้างเครือข่ายเพื่อทำกิจกรรมสาธารณะ การร่วมมือกันในทางวิชาการ ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานประกอบการ หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด องค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โดยการพัฒนาสถานศึกษา ครูผู้สอน นักศึกษา สื่อ ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและแผนพัฒนากำลังคนของประเทศ

6. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน เสริมสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นเป็นภารกิจหลัก ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างสิ่งที่ดีให้แก่ชุมชน โดยสถานศึกษาดูแลกิจกรรมทางวิชาการส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณ เช่น จัดตั้งศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน โดยการแนะนำถ่ายทอด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความรู้ให้ประชาชนรู้จักวิธีใช้ การดูแลรักษาซ่อมบำรุงเครื่องใช้ในครัวเรือน ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การส่งนักศึกษาไปฝึกงานในหน่วยราชการ

7. การสร้างความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรศาสนาอิสลาม

7.1 เชิญเข้าร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา

7.2 เชิญผู้นำศาสนามาบรรยายในรายวิชาที่เกี่ยวข้องทั้งไทยพุทธ – มุสลิม

7.3 เชิญผู้นำทางศาสนาทุกศาสนามาประกอบพิธีในวันสำคัญของศาสนานั้น ๆ ในสถานศึกษา

7.4 เชิญผู้นำศาสนาร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศ เพื่อให้หลักธรรมในการดำรงชีวิตในอนาคต

8. การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ จึงควรมีการพัฒนาศักยภาพครู ผู้บริหาร เช่น สนับสนุนทุนการศึกษาต่อ การประเมินวิทยฐานะ โดยเน้นผลงานเชิงประจักษ์ สนับสนุนงบประมาณให้ครูเข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เช่น การเขียนผลงานวิชาการ การผลิตสื่อการสอน การอบรมเทคนิคการสอน

9. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและหลักศาสนาอิสลาม

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการศึกษา นักศึกษาสายอาชีพจึงควรได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างหลากหลายวิธี นอกเหนือจากการเรียน การฝึกงาน การดูงานแล้ว ยังควรต้องเข้าร่วมอบรม/สัมมนา การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่จัดโดยสถาบันวิชาชีพหรือสถานประกอบการ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน รวมทั้งปฏิบัติตนให้สอดคล้องในแง่คุณสมบัติที่สถานประกอบการกำหนดไว้สำหรับนักศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10. การจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้จบการศึกษา สถานศึกษาควรทำอย่างไร

ร่วมวางแผนการผลิตนักศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมแรงงาน แรงงานจังหวัด สถานประกอบการ เพื่อผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานในพื้นที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 5

วันที่สัมภาษณ์ 19 มิถุนายน 2552 เวลา 14:30 น.

ข้อสรุป

1. การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดภาคใต้โดยภาพรวมควรมีลักษณะอย่างไร

ควรปรับรูปแบบของหลักสูตรอย่างน้อย 4 ปีต่อครั้ง เพราะปัจจุบันจำนวนผู้เข้าศึกษาในวิทยาลัยเทคนิค/วิทยาลัยอาชีวศึกษา มีจำนวนลดน้อยลง อาจเป็นเพราะว่า

1) การเรียนสายอาชีพยังไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากวิถีชีวิตในวิทยาลัยด้านอาชีวศึกษาไม่เอื้ออำนวยกับหลักการทางศาสนา ทำให้ผู้ปกครองไม่สนับสนุนหรือกระตือรือร้นส่งบุตรหลานเข้าเรียน

2) ปัญหาคุณภาพการศึกษาซึ่งได้รับการประเมินว่าอยู่ในระดับต่ำ นักเรียนที่เข้ามาเรียนส่วนใหญ่มีผลการเรียนค่อนข้างต่ำ ไปเรียนทางวิชาสามัญไม่ได้

3) ตัวหลักสูตรอาชีวศึกษาไม่เอื้อต่อการตัดสินใจมาเรียน ส่วนหนึ่งหันไปเรียนศาสนาในโรงเรียนปอเนาะมากขึ้น

4) เนื่องจากผู้ที่เข้ามาเรียนในสถาบันอาชีวศึกษามักจะขาดองค์ความรู้ ขาดคุณภาพทางการศึกษา นำมาซึ่งการปฏิเสธจากสถานประกอบการในการรับคนเข้าทำงาน จึงทำให้มีอัตราการว่างงานค่อนข้างสูงเมื่อสำเร็จอาชีวศึกษา

ซึ่งเหล่านี้คือประเด็นปัญหาสำคัญที่สถาบันต้องพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตรการเรียนการสอนจึงต้องกระทำเป็นลำดับต้น ๆ ของการอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยต้องมีการร่วมมืออย่างจริงจังกับสถานประกอบการ ผู้นำชุมชน ตลอดจนผู้ปกครองของนักศึกษาเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมกันวางแผน ร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของทุกฝ่าย รู้ความต้องการของผู้ใช้แรงงาน สนองตอบความต้องการของชุมชน และเป็นคนดีของสังคม ปฏิบัติตนในกรอบแห่งศาสนา

ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่รับผู้จบการศึกษาสายอาชีพไปทำงาน คือ วิทยาลัยผลิตคนไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน วิทยาลัยผลิตไปทางหนึ่ง สถานประกอบการต้องการคนอีกประเภทหนึ่ง ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเมื่อไปทำงานจริง สถานประกอบการก็ยังคงต้องฝึกงานอีกไม่สามารถปฏิบัติงานได้ทันที เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายและเสียเวลาสำหรับสถานประกอบการ

ปัญหาประการต่อมาก็คือ ในหลักสูตรควรบรรจุเนื้อหาหรือวิถีปฏิบัติด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้มาก โดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และต่อสังคม รวมทั้งสอดแทรกวัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างกันแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข เน้นความรู้เรื่องวิถีพุทธ วิถีมุสลิม โดยใช้หลักการทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตการเรียน การทำงาน และชีวิตประจำวัน

หลักสูตรอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเน้นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาปี 1 ควรเน้นวิชาสามัญควบคู่กับหลักคำสอนทางศาสนาประยุกต์หลักการทางศาสนาเข้ากับวิชาที่เรียน ยกกรณีศึกษา ยกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอธิบายให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ส่วนปีที่ 2 ควรเน้นสายอาชีพที่สามารถออกไปทำงานได้ทันที หากสำเร็จการศึกษาแล้วมีงานทำจะสามารถแก้ปัญหาการออกกลางคันได้

2. การจัดการเรียนการสอน มีวิธีการอย่างไร ควรมีจุดเน้นใดบ้าง เพื่อให้สอดคล้องหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร

กระบวนการเรียนการสอนในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่พิเศษที่มีความแตกต่างทางเอกลักษณ์ วัฒนธรรม เช่น สามจังหวัดภาคใต้ ควรเน้นเฉพาะพื้นที่ หลักสูตรไม่จำเป็นต้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เหมือนกับอาชีวศึกษาในภูมิภาคอื่น ๆ เพราะฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนควรให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ สภาพความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ เท่าที่เป็นอยู่สถานศึกษาบางแห่งจัดสอนตามความพร้อมของสถาบัน เช่น ครูผู้สอนพร้อมก็เปิดสาขานั้น สาขาใดไม่มีครูผู้เชี่ยวชาญก็ไม่เปิดสอน โดยไม่มีนโยบายเชิงรุกหรือขาดการจัดการที่ดี ซึ่งกรณีเช่นนี้สถานศึกษาอาจเชิญบุคลากรจากหน่วยงานอื่นเข้าไปช่วยสอนในบางสาขาวิชาก็ได้ อีกประการหนึ่ง การศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาควรมีพันธกิจในการผลิตคนออกไปประกอบวิชาชีพ แต่ปัจจุบันเป็นการผลิตนักศึกษาเพียงเพื่อการเรียนรู้เท่านั้น ทำให้เกิดผลการด้อยคุณภาพตามมา ทางแก้ก็น่าจะได้แก่ การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกสถาบัน เช่น จากสถานประกอบการ บริษัท ปราชญ์ท้องถิ่น หรือผู้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพต่าง ๆ เป็นผู้ให้ความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์แก่ผู้เรียน หรืออาจเชิญนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมาบรรยายพิเศษเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เพื่อขยายพรมแดนแห่งการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้กว้างขึ้น

3. การดำเนินการด้านการจัดกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

กิจกรรมนักศึกษา ยังต้องคงอยู่ในปริมาณที่เหมาะสม เพราะลำพังการเรียนอย่างเดียวไม่สามารถสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพได้ กิจกรรมถือเป็นวิธีการกล่อมเกลาชีวิตในสถาบันการศึกษา แต่ในขณะเดียวกันกิจกรรมที่จัดจะต้องไม่ไปกระทบต่ออัตลักษณ์ วิถีชีวิตของนักศึกษามุสลิม เช่น กิจกรรมบันเทิง การเต้น การจับคู่ชาย-หญิงในวิชาพลศึกษา ควรเน้นในส่วนของกีฬา การออกบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน การเผยแพร่ความรู้เรื่องระบอบประชาธิปไตย การรณรงค์การเลือกตั้ง การรณรงค์เพื่อลดภาวะโลกร้อน

กิจกรรมเสริมหลักสูตร นี่คือจุดเด่นที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาจะต้องมีและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง คือ การฝึกงานในสถานประกอบการ การศึกษาดูงานหน่วยงานภายนอก การจัดกิจกรรมทางวิชาการและวิชาชีพ โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปบรรยาย อภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ที่ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สถานศึกษาจะต้องดำรงตนในฐานะผู้นำทางวิชาชีพในชุมชนนั้น ๆ กิจกรรมเสริมหลักสูตรควรจะมีในทุกวิชาที่เป็นวิชาปฏิบัติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. การจัดอาคาร / สถานที่ / อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีนักศึกษามุสลิมจำนวนมาก สถาบันจึงต้องมีสถานประกอบกิจทางศาสนาหรือห้องละหมาด ซึ่งเห็นว่า ควรสร้างเป็นเอกเทศ อยู่ห่างจากห้องน้ำ สนามกีฬา มีการทำความสะอาดทุกวัน ควรเป็นสถานที่ร่มรื่นเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่ดี เหล่านี้สามารถช่วยให้เด็กไม่รู้สึกแตกแยกที่ได้มาอยู่ร่วมกันในสถาบันการศึกษาของรัฐ ทุกวันที่มีการละหมาดควรเชิญผู้นำศาสนาในท้องถิ่นหรือครูมุสลิมคอยดูแลในฐานะพี่เลี้ยงในการทำกิจกรรม

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก

วิทยาลัยเทคนิค/ อาชีวศึกษา ควรเชิญบุคคลภายนอกอันได้แก่ ผู้นำศาสนา/ เจ้าคณะจังหวัด/ ผู้ว่า/ นายก อบจ./ นายก อบต./ กศน./ สถานประกอบการ/ สำนักงานจัดหางาน มาร่วมเป็นสภาที่ปรึกษาโดยร่วมกันวางแผนดำเนินงาน ให้ข้อเสนอแนะ หรือให้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงสถานศึกษาโดยรวมหากสถานศึกษาสามารถรวบรวมบุคลากรเหล่านี้ได้ จะทำให้เกิดความร่วมมือการประสานงาน และสามารถที่จะรับการสนับสนุนด้านงบประมาณในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ การที่มีกรรมการจากหลายฝ่ายจะนำมาซึ่งความร่วมมือในทุกด้านเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

6. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในฐานะที่ อบต. / อบจ. เป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ย่อมทราบความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดีร่วมมือกับ อปท. ในการให้ความรู้สู่ชุมชน การดูแลสภาพแวดล้อมของชุมชน โดยสถานศึกษามีกำลังพล อบต. อาจสนับสนุนงบประมาณและเครื่องมือ เครื่องจักรในการทำกิจกรรม

7. การสร้างความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรศาสนาอิสลาม

เห็นด้วยที่สถานศึกษาควรเชิญผู้นำศาสนาหรือนักวิชาการมุสลิมหรือองค์กรอิสลามประจำจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การอบรม การ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรยายพิเศษในโอกาสสำคัญรวมทั้งมีส่วนดูแลบัญญัติระเบียบวินัยในสถานศึกษาเพื่อให้ถูกต้องตามข้อห้ามของมุสลิม อย่างน้อยเพื่อเป็นหลักประกันแห่งความเชื่อมั่นสำหรับนักเรียนและผู้ปกครองในการเข้าศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างสนิทใจ

ในส่วนของสถานศึกษาควรมีโครงการกับองค์กรทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ส่งครูอาจารย์ นักศึกษาไปแนะนำความรู้ด้านต่าง ๆ ที่มัสยิด หรือวัดในโอกาสที่ประชาชนไปทำพิธีทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา นอกเหนือจากการบริการทางวิชาการแก่สังคมแล้ว ยังเป็นการประชาสัมพันธ์สถาบันไปในตัว

8. การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา

ผู้บริหารคือกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมขององค์กรให้ดำเนินไปในทิศทางที่สังคมคาดหวัง เพราะฉะนั้นการได้มาซึ่งผู้บริหารควรผ่านกระบวนเคี่ยวกรำอย่างค่อนข้างสมบูรณ์ตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดคุณสมบัติ การทดสอบองค์ความรู้ การทดสอบการวิเคราะห์ การแก้ปัญหาในเชิงบริหาร เน้นผู้มีความรู้ทางการบริหาร รวมทั้งจะต้องมีความเข้าใจในอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ในระดับดีพอสมควร ซึ่งผู้บริหารอาจไม่จำเป็นต้องนับถือศาสนาอิสลาม แต่ควรเข้าใจในวิถีชีวิตของพี่น้องมุสลิม

ผู้บริหารควรมีการประเมินทุกระยะเช่นทุกปี ทั้งโดยการประเมินโดยระบบราชการผ่านต้นสังกัด การประเมินโดยหน่วยงานในพื้นที่รวมทั้งควรมีการประเมินจากกรรมการสถานศึกษาหรือกรรมการภายนอกที่สถาบันจัดตั้งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างการยอมรับจากชุมชน หรือรับข้อเสนอแนะจากบุคคลในชุมชน

ควรมีการแต่งตั้งที่ปรึกษาผู้บริหารสถานศึกษา โดยอาจจะตั้งจากผู้อาวุโสหรือข้าราชการที่เกษียณอายุเพื่อนำประสบการณ์มาชี้แนะแนวทางบริหารจัดการ การคัดเลือกผู้บริหารควรมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ หากมิได้เป็นเช่นนี้อาจยังผลให้คนเก่ง คนดี บั่นทอนจิตใจ บั่นทอนศักยภาพการทำงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนบุคลากรทางการศึกษา ควรสร้างขวัญและกำลังใจ เช่น เบี้ยเลี้ยงพิเศษ การพิจารณาความดีความชอบพิเศษที่ยืนหยัดในสถานการณ์พิเศษเหล่านี้ได้ การให้ผลตอบแทนในการเสี่ยงภัยประการสำคัญ สถานศึกษาควรจัดทำโครงการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากร โดยส่งครูไปทำงานในสถานประกอบการ ขณะเดียวกันก็ส่งวิศวกรหรือผู้เชี่ยวชาญจากโรงงานหรือสถานประกอบการไปทำหน้าที่ครูผู้สอน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสริมสร้างประสบการณ์ตรงซึ่งผลประโยชน์จะตกแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 6

วันที่สัมภาษณ์ 18 มิถุนายน 2552 เวลา 15.00 น.

ข้อสรุป

1. การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดภาคใต้โดยภาพรวมควรมีลักษณะอย่างไร

หลักสูตรอาชีวศึกษาเห็นด้วยว่าควรบรรจุวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามใส่ลงไป เพราะในพื้นที่นี้ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม การใส่เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาลงไปจะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าไม่ห่างศาสนา ขณะเดียวกันผู้ปกครองก็อาจจะมีความสบายใจที่ส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนวิชาชีพแล้วได้เรียนศาสนาด้วย ทั้งนี้ควรบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยเข้าไปด้วย

เนื้อหาของหลักสูตรควรมีการยืดหยุ่นพอสมควร โดยพยายามออกแบบหลักสูตรให้ผู้เรียนเลือกตามถนัดเพราะหากจบการศึกษาออกไปบุคคลเหล่านั้นจะต้องนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหลักสูตรควรเน้นทักษะการปฏิบัติให้มากอย่างน้อยต้องสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. การจัดการเรียนการสอน มีวิธีการอย่างไร ควรมีจุดเน้นใดบ้าง เพื่อให้สอดคล้องหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร

กลุ่มวิชาการ ควรมีการจัดการเรียนการสอนสองภาษา คือ ภาษาไทย และมลายูถิ่น มีกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้สามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โดยเฉพาะควรให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงมีคุณภาพทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพ และวิชาศาสนา สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกันอย่างถูกต้องชัดเจน มีความรู้ภาษามลายูกลางเพื่อการติดต่อสื่อสารและเจรจาธุรกิจได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลุ่มวิชาชีพ ควรเน้นทักษะในการปฏิบัติงานจริง โดยสถานศึกษาควรมีเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอนที่ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนก้าวทันความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อมุ่งการมีอาชีพและมีงานทำ

3. การดำเนินการด้านการจัดกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

ในส่วนกิจกรรมนักศึกษา สถาบันควรสนับสนุนให้มีกิจกรรมเพื่อชุมชน เพื่อก่อให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะในด้านวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม โดยการนำนักศึกษาลงชุมชนเพื่อให้เห็นถึงวิถีนชีวิตทั่วไปของชุมชน เช่น การประกอบอาชีพของคนในชุมชนโครงสร้างและความสัมพันธ์ของชุมชน ตั้งแต่ระดับครอบครัว ญาติพี่น้อง องค์กรชุมชน กรรมการชุมชน ทั้งนี้เพื่อความสำนึกที่ดีต่อสังคม โดยสามารถกระทำในรูปแบบค่ายอาสาพัฒนา หรือชมรมรักษ์ถิ่น

ส่วนกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การศึกษาดูงาน การฝึกงานในสถานประกอบการคือสิ่งจำเน็นในการศึกษาสายอาชีพอยู่แล้ว

4. การจัดอาคาร / สถานที่ / อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

หากเป็นไปได้สถานศึกษาควรคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมให้มากเพราะการมีสิ่งแวดล้อมที่ดี บรรยากาศร่มรื่น จะเป็นพลังผลักดันให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ควรมีการจัดสวนหย่อม จัดชุดโต๊ะ เก้าอี้ เพื่อการผ่อนคลายจะสามารถลดความตึงเครียดทางจิตใจลงได้ อาคารสถานที่ของสถานศึกษาควรบริหารจัดการให้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่ากับการลงทุนช่วงวันหยุดควรเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกหรือชุมชนใช้ประโยชน์เป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก

สถานศึกษาซึ่งถือว่าเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม จะต้องแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรภายนอกให้มาก เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานศึกษาควรมีสมาคมผู้ปกครองเพื่อร่วมมือกันสร้างสรรค์หรือช่วยกันแก้ปัญหาในส่วนของผู้เรียน และควรมีกิจกรรมกับองค์กรอื่นในสังคมอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมกีฬา กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมตามประเพณี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ควรร่วมกันดำเนินการ ซึ่งองค์กรภายนอกหลายหน่วยก็มีศักยภาพเพียงพอในการให้ความช่วยเหลือสถานศึกษาได้ในหลายกรณี

การสร้างเครือข่ายสามารถกระทำได้โดยการเชิญตัวแทนขององค์กรเหล่านั้น เป็นกรรมการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาเพื่อเป็นการแสวงหาพันมิตรและขอคำแนะนำเพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษา

6. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ การสร้างความร่วมมือกับองค์กรเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน สถานศึกษาสามารถดำเนินการประสานกับ อบท. ในการจัดฝึกอบรมอาชีพเสริมแก่ประชาชนในชุมชนจัดอบรมให้ความรู้ที่สถานศึกษามีองค์ความรู้อยู่แล้ว เป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของสถาบัน เป็นการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ซึ่งเป็นภารกิจของสถานศึกษาอยู่แล้ว

7. การสร้างความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรศาสนาอิสลาม

เห็นด้วยที่จะให้ผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลาม เช่น ครูสอนศาสนาในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามเข้าร่วมรับผิดชอบต่อกระบวนการจัดการศึกษา ตั้งแต่การร่างหลักสูตร การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนเพื่อให้การผลิตบุคลากรสาขาอาชีพมีหลักการศาสนาไปด้วยกันอย่างกลมกลื่น ซึ่งจะมีผลต่อการดำรงชีวิตในสังคมต่อไป

8. การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา

ควรมีการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ด้วยกัน อาจจะเชิญผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการในแต่ละสาขาอาชีพมาสอนนักศึกษาโดยเฉพาะวิชาทางเทคนิคการผลิต ขณะเดียวกันก็สลับครูไปศึกษาดูงานในสถานประกอบการ เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์และพัฒนาศักยภาพซึ่งผลประโยชน์จะเกิดกับบุคลากรและนักศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและหลักศาสนาอิสลาม

ควรมีการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ด้วยกัน อาจจะเชิญผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการในแต่ละสาขาอาชีพมาสอนนักศึกษาโดยเฉพาะวิชาทางเทคนิคการผลิต ขณะเดียวกันก็สลับครูไปศึกษาดูงานในสถานประกอบการ เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์และพัฒนาศักยภาพซึ่งผลประโยชน์จะเกิดกับบุคลากรและนักศึกษา

10. การจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้จบการศึกษา สถานศึกษาควรทำอย่างไร

สถาบันการศึกษาควรมีการศึกษาวิจัยความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่อย่างจริงจัง รวมทั้งตลาดแรงงานในประเทศพื้นบ้านว่าในแต่ละปีและแนวโน้มในปีต่อไปตลาดต้องการแรงงานประเภทแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นฐานในการผลิตบุคลากรตามสาขาวิชาชีพ รวมทั้งประสานกับสถานประกอบการ หน่วยราชการ เพื่อขอรับข้อมูลการรับสมัครมาเผยแพร่ในสถาบันอาจจะออกมาในรูปงานนัดพบแรงงานอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้ต้องการคนงานกับผู้ต้องการทำงานได้พบกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 7

วันที่สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2552 เวลา 13.00 น.

ข้อสรุป

1. การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดภาคใต้โดยภาพรวมควรมีลักษณะอย่างไร

หลักสูตรการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้บนความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ ต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความต้องการของท้องถิ่น ควรเชื่อมโยงกับหลักศาสนาและความเชื่อเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจยอมรับซึ่งกันและกัน อันจะนำมาซึ่งความสงบสุข เพราะฉะนั้นควรบรรจุวิชาอิสลามได้เรียนรู้คำสั่งสอนตามหลักธรรมที่ถูกต้องแท้จริง รวมทั้งควรเน้นความเป็นหน้าที่พลเมืองปลูกฝังความรักชาติ รักแผ่นดิน

เนื้อหาของหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นโดยควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างน้อย 4 ปีต่อครั้งเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อหาคำตอบ หาข้อสรุปเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงแก้ไข โดยขอให้เน้นทักษะทางวิชาชีพให้มาก

2. การจัดการเรียนการสอน มีวิธีการอย่างไร ควรมีจุดเน้นใดบ้าง เพื่อให้สอดคล้องหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร

เนื่องจากการอาชีวศึกษาทำหน้าที่ผลิตบุคลากรออกไปประกอบอาชีพในอนาคต สถานศึกษาควรเน้นการเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพได้มาตรฐาน สร้างทักษะ ตามความต้องการของสถานประกอบการ โดยใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการหลายรายวิชาเข้าด้วยกันในชิ้นงานหรือโครงการ ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ทักษะ และเสริมสร้างความชำนาญมากขึ้น วัดผลจากชิ้นงานหรือโครงการซึ่งจะทำให้นักศึกษามีชิ้นงานอันเป็นผลผลิตของตนเองหรือของกลุ่ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนควรมีการนำเอาเทคโนโลยีช่วยสอน เช่น คอมพิวเตอร์ สื่อการสอนด้านอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ให้มากเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น มีโรงฝึกงานที่ทันสมัยจำลองจากสถานประกอบการ

ควรมีการจัดสถานที่ในการเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง เช่น ห้องเรียนในวิทยาลัย ห้องเรียนในสถานประกอบการ และห้องเรียนในชุมชน เพื่อฝึกให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์หลากหลาย

3. การดำเนินการด้านการจัดกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

กิจกรรมนักศึกษาควรเปิดกว้างมีหลาย ๆ หลักสูตร เพื่อเป็นทางเลือกให้กับเด็ก และให้ทางชมรมหรือกิจกรรมนักศึกษาจัดกิจกรรมการแข่งขันหรือจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนอยู่เสมอ การศึกษาดูงานหรือการฝึกงานควรจะจัดให้เป็นวิชาของเทอมสุดท้ายก่อนจบ หรือก่อนเทอมสุดท้าย ให้ไปฝึกงานจริงทุกคณะและมีใบรับรองการฝึกงาน โดยอาจจะร่วมมือกับหน่วยงานราชการ เพื่อจัดให้เด็กมาฝึกงานทุกเทอม

ในส่วนงานบริการสังคม ควรให้นักศึกษามีกิจกรรมบริการสังคมด้านวิชาชีพ ในฐานะที่มีความรู้ทางช่างเทคนิค เช่น บริการซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าในชุมชน ในศาสนสถาน ซ่อมเครื่องยนต์ การดูแลความพร้อมของยานยนต์ในช่วงเทศกาลสำคัญ เป็นการสร้างความภาคภูมิใจ การปลูกจิตสำนึกในการให้บริการสังคม ใช้วิชาชีพที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

4. การจัดอาคาร / สถานที่ / อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

สถานประกอบกิจทางศาสนาควรมีทุกสถาบันการศึกษา โรงเรียน ควรจัดให้เป็นสัดส่วน สะอาด อยู่ในมุมสงบห่างจากห้องเรียนปรกติ ในแต่ละสัปดาห์ควรมีการเชิญครูผู้สอนอิสลามศึกษา (อุสตาซ) ไปเป็นวิทยากรอบรมให้กับนักศึกษาด้วย ส่วนป้ายภาษายาวีอาจจะมีหรือไม่ก็ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก

สถานศึกษาจะต้องปรับบทบาทการจัดการศึกษาผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ควรร่วมมือกับสถานประกอบการ หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด องค์กรวิชาชีพ ในการจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากองค์กรเหล่านี้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้วยการส่งนักศึกษาไปเรียนรู้ในสถานประกอบการในท้องถิ่นหรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคธุรกิจเอกชนในการดำเนินการเพื่อสังคม

6. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

สถาบันการศึกษาสามารถร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของผู้เรียนและสร้างความประทับใจให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้ในหลายรูปแบบ เช่น

6.1 ให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ฝึกอบรมอาชีพแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดย อบต. หรือ อบจ. สนับสนุนงบประมาณดำเนินการ

6.2 ใช้สถานบันการศึกษาเป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ แก่บุคลากรของท้องถิ่น เช่น ช่าง เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน

6.3 จัดทำโครงการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมมือกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาในการดูแลอุปกรณ์สาธารณูปโภคในชุมชน เช่น การซ่อมแซมไฟฟ้า ประปาในชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์และรายได้แก่นักศึกษา

7. การสร้างความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรศาสนาอิสลาม

ควรมีการเชิญผู้นำศาสนาในท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา เช่น การจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การปฐมนิเทศ การให้ความรู้เรื่องศาสนาสำหรับนักศึกษาในทุกภาคเรียน สถานศึกษาควรนำนักศึกษาไปร่วมกิจกรรมทางศาสนาร่วมองค์กรทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา หรือร่วมพัฒนาศาสนสถานในบางโอกาส

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8. การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา

เนื่องจากการจัดการศึกษาในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนใต้ยึดหลักในการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการวิถีชีวิต จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรเพื่อนำไปสู่การเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เช่น

- ควรมีการอบรมผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในหลักสูตรผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการด้านกิจการนักเรียน และด้านชุมชนสัมพันธ์

- ควรให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 8

วันที่สัมภาษณ์ 19 มิถุนายน 2552 เวลา 10:00 น.

ข้อสรุป

1. การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดภาคใต้โดยภาพรวมควรมีลักษณะอย่างไร

ทุกหลักสูตรทางการศึกษาย่อมมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้คู่กับคุณธรรม หลักสูตรอาชีวศึกษาในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เช่นกัน มุ่งที่จะผลิตบุคลากรที่มีความรู้ในสาขาอาชีพและออกไปเป็นคนดีของสังคม หลักสูตรอาชีวศึกษา ควรจะต้องออกแบบมาเพื่อผลิตคนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต การประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น หลักสูตรจะต้องพิจารณาว่าผลิตบุคลากรออกไปแล้วสนองตอบต่อความต้องการของท้องถิ่นหรือไม่โดยเฉพาะนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาทางสายสามัญและสายอาชีพ ในพื้นที่นี้จะไม่นิยมไปประกอบอาชีพที่อื่นในประเทศไทย เว้นแต่หากจะไปทำงานส่วนใหญ่จะเดินทางไปยังประเทศมุสลิม เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และประเทศแถบตะวันออกกลาง ด้วยเหตุนี้หลักสูตรอาชีวศึกษาควรผลิตคนตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

ในส่วนของวิชาสามัญเห็นว่าควรบรรจุวิชาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามสอดแทรกไว้ในทุกวิชา เพราะพื้นที่นี้เยาวชนเข้ามาศึกษาส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลาม เพราะศาสนาอิสลามเป็นศาสนาแห่งศรัทธาอย่างน้อยในแต่ละวิชาควรแทรกมุขยบัญญัติ 5 ประการ คือ 1. การกล่าวปฏิญาณตน 2. การนมัสการ 5 เวลา 3. การบริจาคทรัพย์ 4. การถือศีลอด และ 5. คือ การประกอบพิธีฮัจย์ สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องหล่อหลอมจิตใจของผู้เรียนให้มีคุณธรรม รู้จักขอบคุณผู้มีพระคุณ มีความอดทนในการทำความดี อดทนในการละเว้นความชั่ว เป็นบ่อเกิดแห่งการเกื้อกูลกัน เป็นบ่อเกิดแห่งการอยู่ร่วมกันด้วยความสุข ซึ่งสังคมต้องการบุคลากรเช่นนี้ เป็นอนาคตของชาติต่อไป

เนื้อหาของหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นไปตามกระแสความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ควรมีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาหลักสูตรทุก ๆ 3 ปี เพื่อให้ก้าวทันกระแสโลกและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น และสังคม มุ่งเน้นด้านศาสนา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ส่วนวิชาชีพควรเพิ่มเติมหรือยกระดับการเรียนการสอนในเรื่องที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะจังหวัดยะลา ควรเสริมวิชาชีพเกี่ยวกับปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงแพะ การเลี้ยงแกะ ส่วนปัตตานีน่าจะมีหลักสูตรการประกอบอาหารฮาลาลไว้บริการนักศึกษาและประชาชนทั่วไป ส่วนจังหวัดนราธิวาส ควรมีการฝึกอบรมการค้าขาย การลงทุนในตลาดการค้าแนวชายแดน แต่ทั้งนี้ สถาบันอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค ตลอดจนวิทยาลัยการอาชีพ จะต้องเสริมสร้างหลักสูตรที่เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว สามารถทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที โดยอาจมีการฝึกอบรมก่อนเข้าทำงานเล็กน้อยก็สามารถเริ่มงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการเรียนการสอน มีวิธีการอย่างไร ควรมีจุดเน้นใดบ้าง เพื่อให้สอดคล้องหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร

ควรจัดการเรียนการสอน ทั้งกลุ่มวิชาการ กลุ่มวิชาชีพและภาคปฏิบัติให้สอดคล้องกัน คือความรู้ในวิชาชีพก็มีทักษะความเชี่ยวชาญก็เกิด การจัดการเรียนการสอนควรส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาที่หลากหลาย พยายามให้สอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม บนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนมีส่วนร่วม ส่งเสริมผู้นำศาสนาหรือผู้ทรงภูมิปัญญาให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

สถานศึกษาควรได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองก่อนจะส่งบุตรหลานเข้าเรียน เช่น ระบบประกันคุณภาพ (ISO) ระบบการประเมินคุณภาพภายใน (SAR) เพื่อเป็นเครื่องมือยืนยันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัย

ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเนื้อหาวิชากับการฝึกปฏิบัติงาน มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีการสอนโดยเน้นนักศึกษาเป็นสำคัญ นำประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาเป็นกรณีศึกษา ในโครงสร้างของหลักสูตรควรมีวิชาเลือกเสรีเพื่อให้นักศึกษาได้เลือกเรียนตามความต้องการของตนเอง วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค สามจังหวัดภาคใต้ควรมีการประชุมวิเคราะห์ร่วมกันในการแสวงหาความร่วมมือในแต่ละแห่งเพื่อสรุปปัญหาที่แต่ละสถานศึกษาได้รับนำมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน หรืออาจมีการใช้ทรัพยากรครูร่วมกันในบางสาขาวิชาชีพ เป็นการบูรณาการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อความหลากหลายในสาขาวิชาซึ่งผลประโยชน์จะตกอยู่กับผู้เรียนอย่างทั่วถึง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การดำเนินการด้านการจัดกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

สถานศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาให้มาก โดยเฉพาะการทำงานเพื่อชุมชน โดยอาจร่วมกับ อบจ.ยะลา ซึ่งมีโครงการสานสัมพันธ์พัฒนาชุมชน ซึ่งดำเนินกิจกรรมในทุกวันศุกร์ โดยนำฝ่ายบริหาร ข้าราชการร่วมพัฒนาศาสนสถานโดยไม่จำกัดว่าเป็นศาสนิกใดหมุนเวียนไปทุกอำเภอ

อีกกิจกรรมหนึ่งที่นักศึกษาสามารถเข้าร่วมได้คือโครงการค่ายคุณธรรม จริยธรรม ป้องกันยาเสพติด ด้วยการสร้างให้ทุกคนมีความเข้าใจพิษภัยของยาเสพติด และสร้างสภาพแวดล้อมครอบครัวให้อบอุ่น เสริมสร้างสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็งซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายรัฐบาล “5 รั้วป้องกัน” คือ รั้วชายแดน รั้วชุมชน รั้วสังคม รั้วโรงเรียน และรั้วครอบครัว ทั้งนี้เพื่อให้เด็กและเยาวชนห่างไกลยาเสพติด นำหลักคุณธรรม จริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม

กิจกรรมนักศึกษาทุกกิจกรรมต้องมีจุดเน้นที่จะก่อให้เกิดความสามัคคีภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เน้นให้รักท้องถิ่น รักสถาบัน มีความเกื้อกูลกัน

ในประเด็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรก็จำเป็นต้องมี เช่น การฝึกงานในสถานประกอบการและควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศทุกระยะ ทั้งจากสถานที่ฝึกงานและจากสถานศึกษาเอง ซึ่งสถานประกอบการอาจมีเบี้ยเลี้ยงบางส่วนให้กับนักศึกษาเพื่อเป็นกำลังใจ

4. การจัดอาคาร / สถานที่ / อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

นักศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ร้อยละ 80 เป็นนักศึกษามุสลิม สถานประกอบกิจทางศาสนาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และควรเป็นอาคารเอกเทศไม่ควรปะปนกับสถานที่อื่น แลดูสง่างาม มีความเงียบสงบ

ส่วนป้ายชื่อบอกอาคารสถานที่นั้น อาจจะยังไม่จำเป็นแต่หากเป็นไปได้ก็ควรจะมี แต่อย่าให้ประเด็นภาษายาวีเป็นปัญหา ขอให้คิดว่าเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก

ควรมีเครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายสถานประกอบการ องค์กรศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อระดมความเห็นในการสร้างความเข้มแข็งโดยมีการประชุมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง โดยวิทยาลัยต้องเปิดกว้างให้องค์กรเหล่านั้นมีส่วนร่วม สร้างเสริมศักยภาพของสถานศึกษา โดยเฉพาะหากสถาบันมีกิจกรรมสำคัญ เช่น การปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ การปัจฉิมนิเทศผู้สำเร็จการศึกษา ควรเป็นอย่างยิ่งที่จะเชิญตัวแทนองค์กรดังกล่าวเข้าร่วมกิจกรรม ควรเป็นอย่างยิ่งที่จะเชิญตัวแทนองค์กรดังกล่าวเข้าร่วมกิจกรรม ตั้งแต่การวางแผนงาน การดำเนินโครงการจนถึงการสรุปผลโครงการ เพื่อให้ชุมชนสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาสถาบันไปในแนวทางเดียวกันกับความต้องการของชุมชน

6. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรอันเป็นตัวแทนประชาชนมีภารกิจที่จะต้องเสริมสร้างความอยู่ดีกินดีของประชาชนทุกหมู่เหล่าเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา แม้ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยสายงานแต่ก็ยินดีสนับสนุนกิจกรรมที่สามารถกระทำได้ตามอำนาจหน้าที่ ประเด็นนี้เห็นว่าสถานศึกษาสามารถร่วมมือกับ อบจ.ได้หลายลักษณะที่ได้ดำเนินการอยู่แล้วโดยเฉพาะในส่วนของกิจกรรมนักศึกษา กิจกรรมเพื่อสังคม กิจกรรมการพัฒนาการศึกษา การส่งเสริมอาชีพของประชาชน การป้องกันยาเสพติด การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กิจกรรมเหล่านี้สถานศึกษาควรร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในเชิงวิชาการและความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ

7. การสร้างความร่วมมือกับผู้นำและองค์กรศาสนาอิสลาม

7.1 สถานศึกษาควรมีนโยบายชัดเจนในการเปิดโอกาสให้ผู้นำศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาในพื้นที่มีส่วนร่วมเสนอแนะการจัดการศึกษา เพื่อให้ดำเนินไปถูกต้องสอดคล้องกับความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ตอบสนองความแตกต่างแต่ไม่สร้างความแตกแยกเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7.2 ใช้ทรัพยากรร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียน โดยการเชิญผู้นำศาสนาหรือนักวิชาการท้องถิ่นมาบรรยายให้นักศึกษาฟังเป็นประจำ โดยอาจจัดเป็นลักษณะการบรรยายพิเศษ เช่น เรื่อง คุณธรรม จริยธรรม / อิสลามในสังคมไทย /บทบาทหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคม /หลักการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน เป็นต้น

7.3 นำนักศึกษาไปพัฒนาสถานที่สำคัญทางศาสนาและเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมกัน

8. การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา

เรื่องนี้ถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในพื้นที่พิเศษ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องได้รับการปฐมนิเทศอย่างเข้มข้นเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อของคนในพื้นที่ เพราะสถานศึกษามีส่วนใกล้ชิดกับนักศึกษาเป็นลำดับสองรองจากครอบครัว หากบุคลากรไม่ได้รับความเชื่อถือ ไม่ได้รับการยอมรับจากนักเรียน จากผู้ปกครอง ก็จะเป็นปัญหาในการจัดการศึกษาขึ้นได้

ควรใช้ทรัพยากรบุคคลร่วมกันกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น หมุนเวียนบุคลากรทางการศึกษาไปรับการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมในหลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือที่จัดโดยท้องถิ่นเอง เป็นการพัฒนาศักยภาพให้ได้รับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในแวดวงวิชาการและวิชาชีพ และส่งผลถึงศักยภาพของผู้เรียนด้วย

การสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารระดับสูงควรลงมาเยี่ยมเยียนบำรุงขวัญ มีศูนย์ให้ความช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีหากมีปัญหา จัดสวัสดิการเป็นพิเศษ มีระบบเยียวยาและฟื้นฟูสภาพจิตใจ

ส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพเป็นพิเศษสำหรับบุคลากรในพื้นที่จัดสรรเบี้ยเสี่ยงภัย เบี้ยกันดาร การประกันชีวิตตนเองและครอบครัว มีโควตาพิเศษในการพิจารณาความดีความชอบประจำปี จัดหาแหล่งเงินกู้สำหรับบุคลากรทางการศึกษาหากประสงค์จะลงทุนประกอบอาชีพเสริม ยกย่องเชิดชูครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่พิเศษพร้อมมีรางวัลในฐานะที่ยืนหยัดรับผิดชอบในเขตพื้นที่ที่กำลังครุกรุ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จัดสรรทุนการศึกษาต่อสำหรับครูให้ได้ศึกษาต่อระดับสูงขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

รัฐควรลงทุนในการพัฒนาการเรียนการสอน สื่อ ระบบสารสนเทศ อินเทอร์เน็ตให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้ครูสามารถใช้สิ่งเหล่านี้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการสอน เป็นการเพิ่มพูนทักษะความรู้ทั้งครูและผู้เรียน

จัดให้ครูได้ไปศึกษาดูงานประเทศใกล้เคียง ประเทศมุสลิม ตลอดจนประเทศที่พัฒนาในยุโรป เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน อันจะเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยั่งยืน

สนับสนุนให้สร้างบุคลากรทางการศึกษาเป็นนักบริหารมืออาชีพ เน้นทักษะในการเป็นนักบริหารจัดการ ด้วยการฝึกอบรมอย่างเข้มข้นและควรหมุนเวียนผู้บริหาร โดยการสอบคัดเลือกและมีค่าตอบแทนพิเศษในตำแหน่งต่าง ๆ

ส่งเสริมด้านสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย เพราะบุคลากรครูส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านพักข้าราชการหรือเช่าอยู่อาศัย ชีวิตครอบครัวจึงขาดความเป็นปึกแผ่น

9. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและหลักศาสนาอิสลาม

การจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยอาชีวศึกษา อาจจะให้มีการเรียนเฉพาะวิชาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต หรือสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ขณะเดียวกันก็ควรสร้างโอกาสให้กับนักเรียนที่มีความประสงค์จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นด้วยการสอนเสริมวิชาหลัก เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาอาหรับ รวมทั้งมีมาตรการจูงใจด้วยการให้ทุนการศึกษา ทุนเสริมโอกาส ให้กับผู้เรียนดีมีความมุ่งมั่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10. การจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้จบการศึกษา สถานศึกษาควรทำอย่างไร

สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างเต็มที่ โดยเชิญผู้ประกอบการ บริษัทจัดหางานในประเทศและต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย ตะวันออกกลาง มาแนะนำ หรือจัดกิจกรรมนัดพบแรงงานในสถานศึกษาในทุกภาคเรียน มีฝ่ายจัดหางานของวิทยาลัยเพื่อสามารถให้ข้อมูลด้านแรงงานสำหรับนักศึกษาและประชาชนทั่วไป ทั้งนี้หากสถาบันการศึกษาผลิตคนออกไปแล้วมีงานทำ ผู้ปกครองและสังคมก็จะเกิดความเชื่อมั่นในมาตรฐานการศึกษา อันจะนำผลดีมาสู่วิทยาลัยได้เป็นอย่างดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 9

วันที่สัมภาษณ์ 18 มิถุนายน 2552 เวลา 10.30 น.

ข้อสรุป

1. การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยภาพรวมควรมีลักษณะอย่างไร

จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษกว่าท้องถิ่นอื่นทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ แง่ประชากรที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และความเชื่อทางศาสนาซึ่งส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามาลายูในชีวิตประจำวัน ดังนั้นระบบการจัดการศึกษาที่เข้าถึงจะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ ความรู้สึกอันหนึ่งอันเดียวกันอันจะนำไปสู่สันติสุขอย่างยั่งยืนในอีกทางหนึ่ง

เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จึงมีวิถีชีวิตที่เน้นการเรียนเรื่องศาสนามากกว่าวิชาสามัญหรือวิชาชีพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรบรรจุวิชาที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียน และอีกวิชาหนึ่งคือหน้าที่พลเมืองเพื่อใช้สอนให้ผู้เรียนรู้จักสิทธิ รู้จักหน้าที่ของความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ควบคู่ไปกับการมีแผนการสอนโดยการประยุกต์หลักคำสอนในศาสนาอิสลามมาบรรจุในหลักสูตรโดยผู้สอนควรยกตัวอย่างเปรียบเทียบการยึดมั่นในศาสนากับความไม่ยึดมั่นจะมีผลลัพท์หรือผลต่างกันอย่างไรโดยต้องมีหลักฐานประกอบชัดเจน

ในด้านเนื้อหาหลักสูตร เนื่องจากปัจจุบันรัฐมีการจัดการศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้หลายรูปแบบ เช่น โรงเรียนของ สพฐ. โรงเรียนเอกชน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่กับสายสามัญ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอย่างเดียว ศูนย์การศึกษาอิสลาม โรงเรียน ตชด. โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพราะฉะนั้นหลักสูตรควรยืดหยุ่นตามความต้องการของคนในพื้นที่ให้มากที่สุด โดยเฉพาะสถาบันอาชีวศึกษาควรผลิตบุคลากรให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และปัจจัยทางทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ควรเปิดหลักสูตรวิทยาศาสตร์การอาหารโดยเน้นกระบวนการผลิตอาหารที่ถูกต้องหลักศาสนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อิสลามหรืออาหารสากล ซึ่งเป็นที่สังเกตได้ว่า คนในพื้นที่มักไปประกอบอาชีพด้านอาหารในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และตะวันออกกลาง ซึ่งประเทศเหล่านี้ยังคงต้องการแรงงานด้านนี้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศมาเลเซียมีวัฒนธรรมประการหนึ่งคือนิยมการรับประทานอาหารนอกบ้าน สถานศึกษาจึงควรพัฒนาหลักสูตรด้านการทำอาหารสากลให้มากขึ้น โดยเชิญผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้ร่วมร่าง ร่วมสร้าง ร่วมสอน ร่วมผลิตบุคลากรเข้าสู่ตลาดแรงงานต่างประเทศเพื่อนำเงินตราเข้าประเทศเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจไปในตัว หลักสูตรส่วนมากที่ผ่านมาและที่เป็นอยู่รัฐมักมุ่งเน้นเฉพาะด้านความมั่นคงของรัฐ โดยละเลยความมั่นคงในการประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น ละเลยการบูรณาการหลักสูตรกับวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

2. การจัดการเรียนการสอน ควรเน้นกลุ่มใด กลุ่มวิชาการ/กลุ่มวิชาชีพ

ควรเน้นการจัดการเรียนการสอนสองภาษา คือ ภาษาไทยกับภาษามลายูท้องถิ่น ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนอิสลามในสถานศึกษาทุกระดับ ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

สิ่งที่ควรเน้นในสถานศึกษาคือกลุ่มวิชาชีพ การเรียนการสอนจะต้องมีภาคปฏิบัติที่จริงจังสามารถทำงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษาเพื่อบรรเทาปัญหาสังคมที่จะตามมา เพราะความสำเร็จของท้องถิ่นอยู่ที่ความสมบูรณ์ของสติปัญญาและทักษะของนักศึกษา

ประการต่อมา สถานศึกษาควรจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เพื่อยกระดับการศึกษาของผู้ใช้แรงงานในท้องถิ่น รวมทั้งจัดเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้กับประชาชนที่สนใจมิใช่สอนเฉพาะนักศึกษาที่เข้าศึกษาในระบบเท่านั้น วิธีนี้ถือเป็นการบริการสังคมอีกทางหนึ่งด้วย ผู้ปกครองที่สนใจสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้รวมทั้งเป็นการกระชับระยะห่างระหว่างสถานศึกษากับท้องถิ่นให้มีช่องว่างน้อยที่สุด ประการสำคัญสถานศึกษาควรจัดให้มีการสอนภาษาไทยให้กับประชาชนผู้ไม่รู้หนังสือไทยด้วยจะเป็นการดีไม่น้อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การจัดการด้านกิจการนักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรมีวิธีดำเนินการอย่างไร

สถานศึกษา ควรตระหนักในเรื่องกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ โดยการนำนักศึกษาไปสัมผัสหรือช่วยเหลือชุมชนตามที่ตนเองมีความถนัด เช่น ออกไปซ่อมเครื่องยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า หรือช่วยเหลือทำความสะอาดชุมชน ทั้งนี้เพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน

สถานศึกษาควรร่วมมือประสานกับสถานประกอบการ เช่น โรงงานบริษัท หรือหน่วยธุรกิจ เพื่อส่งนักศึกษาไปฝึกงานระยะยาวอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา เพื่อฝึกทักษะให้กับผู้เรียนก่อนออกไปประกอบอาชีพ

สถานศึกษาควรมีการนำนักศึกษาไปดูงานในสถานที่ต่าง ๆ เป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียนให้กว้างขึ้น

สถานศึกษาควรกำหนดให้แต่ละวิชาที่เรียนมีการเชิญบุคคลภายนอกไปเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่ผู้เรียน เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตให้กับนักศึกษา

ในส่วนของ อบจ. ปัตตานี ได้จัดทำโครงการบูรณาการระหว่าง 3 หน่วยงาน คือ ทหาร (หน่วยทักษิณพัฒนา) วิทยาลัยอาชีวศึกษา และอบจ. ร่วมกันทำกิจกรรมให้ความรู้สู่ชุมชน โดยนำทหารไปสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชน นำนักศึกษาไปช่วยชาวบ้านและอบจ. สนับสนุนงบประมาณ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมนักศึกษาประการหนึ่งที่จำเป็นในสถานศึกษา

4. การจัดอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างไร

เนื่องจากพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตประชาชนในพื้นที่นิยมส่งบุตรหลานศึกษาทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพ และศาสนาซึ่งจำเป็นสำหรับมุสลิม เพราะฉะนั้นสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องจัดให้มีสถานประกอบกิจทางศาสนา คือ ห้องละหมาด เพราะสถานที่แห่งนั้นเป็นการเพิ่มช่องทางหรือแสงสว่างนำไปสู่ความสำเร็จ ความบริสุทธิ์ผุดผ่อง ห้องละหมาดควรเป็นอาคารเอกเทศ แยกจากอาคารเรียนชัดเจน และสถานศึกษาควรอนุญาตให้ชุมชน หรือ ผู้ปกครองนักศึกษาใช้ห้องละหมาดร่วมกับลูกหลานได้ด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ป้ายชื่อ ป้ายบอกอาคาร ป้ายบอกเส้นทางในสถานศึกษาควรกำกับด้วยภาษามลายูท้องถิ่นด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา อีกทางหนึ่ง

การปฐมนิเทศ การปัจฉิมนิเทศ แต่ละครั้งควรดำเนินการเป็นภาษามลายูท้องถิ่นบ้าง โดยเฉพาะการเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวด้วย

5. การสร้างครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกมีความจำเป็นเพียงใด และควรมีการดำเนินการอย่างไร

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรภายนอกโดยเฉพาะองค์กรในท้องถิ่นถือว่ามีความจำเป็นมากในยุคปัจจบัน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานศึกษาจะต้องแสวงหาพันธมิตรเพื่อความร่วมมือและแบ่งปันทรัพยากรหรือใช้ร่วมกัน เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือองค์กรภายนอกได้รับรู้ความเป็นไปของการจัดการสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้นำองค์กร เช่น นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ส่วนราชการ สถานประกอบการ โดยอาจจะแต่งตั้งให้บุคลากรในองค์กรของชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียนหรือ สมัชชาองค์กรชุมชน เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีส่วนร่วมเสนอแนะการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับความเชื่อทางศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม

การสร้างเครือข่ายจะทำให้สถานศึกษาได้รับความร่วมมือและได้รับการยอมรับจากสังคม ขจัดเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความแตกแยก หากสถานศึกษามีกิจกรรมแต่ละครั้ง เช่น การปฐมนิเทศ การประชุมผู้ปกครอง พิธีไหว้ครู กีฬาสี กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ควรเชิญองค์กรเครือข่ายเข้าร่วมทุกครั้ง เพื่อเสนอแนะแนวทางอันจะนำไปสู่ความต้องการที่แท้จริงของสังคม

6. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างไร

ในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ถือว่าการถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เพราะ อปท. ในฐานะตัวแทนประชาชนมีความปราถนาที่จะเห็นการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมในพื้นที่ อบจ. พร้อมที่จะให้ความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ร่วมมือกับสถานศึกษา เช่น การสนับสนุนบุคลากรไปเป็นวิทยากรฝึกอบรมวิชาการ/ วิชาชีพให้กับสถานศึกษา การจัดสรรทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมที่เรียนดี ประพฤติดี ขาดแคลนทุนทรัพย์

สถานศึกษาควรร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันในพื้นที่ทั้งบุคลากร/หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และประชาชนทุกภาคส่วนในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่นบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ รวมทั้งงบประมาณในการจัดการศึกษาอย่างหลากหลาย การจัดชุดแนะแนวการศึกษาสายอาชีพสัญจรไปให้แนวทางในการศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษาในโรงเรียนมัธยม โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา หรือ ในชุมชน เพื่อให้เยาวชนและประชาชนในพื้นที่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

7. การสร้างความร่วมมือกับผู้นำศาสนาและองค์กรศาสนาอิสลามควรดำเนินการอย่างไร

ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้อิสลามขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน โดยเชิญผู้นำศาสนา เช่น ประธานกรรมการกลางอิสลามประจำจังหวัด ผู้นำศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การบริหารหลักสูตร รวมถึงเป็นผู้สอนในรายวิชาอิสลามศึกษาในสถานศึกษา

เชิญผู้นำศาสนา องค์กรศาสนาทุกศาสนา ร่วมกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น เช่น การอภิปราย การบรรยายพิเศษ กีฬา นันทนาการ เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาพุทธ/มุสลิม มาเป็นที่ปรึกษาประจำสถานศึกษา

8. การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา มีมุมมองอย่างไร

คุณภาพของผู้บริหาร ผู้สอน และบุคลากรในสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ รัฐจะต้องสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรเหล่านี้ เช่น สิทธิประโยชน์ที่ดึงดูดใจ อาจเป็นเบี้ยเสี่ยงภัย ค่าครองชีพพิเศษ ประกันชีวิต สิทธิในการลาศึกษาต่อ การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพครู เช่น ส่งไปอบรมระยะสั้น สัมมนา การไปศึกษาดูงานในต่างประเทศเพื่อการเรียนรู้และคลายความเครียดจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่รวมถึงการเลื่อน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ มีหลักเกณฑ์และมาตรการจูงใจในการส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพอย่างต่อเนื่อง

9. แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและหลักศาสนาอิสลาม

ส่งเสริมการศึกษาด้านอาชีพและการมีงานทำ โดยสร้างโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพ ส่งเสริมค่านิยมด้านอาชีพ โดยใช้จุดแข็งด้านศาสนา ภาษาเพื่อประกอบอาชีพในประเทศโลกมุสลิม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะอาชีพให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมการศึกษานานาชาติด้านอิสลามกับกลุ่มประเทศมุสลิม

จัดระบบการแนะแนว การดูแลติดตามผู้เรียนในสถานศึกษาทั้งด้านการศึกษาต่อ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ

สนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือก ที่สนองความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน

10. แนวทางการจัดการตลาดแรงงานรองรับผู้จบการศึกษาสถานศึกษาควรทำอย่างไร

10.1 สำรวจความต้องการแรงงานในพื้นที่ ก่อนเปิดปีการศึกษาใหม่เพื่อเป็นข้อมูลในการผลิตบุคลากรเข้าสู่ตลาดแรงงาน

10.2 เชิญหน่วยงานภาครัฐ สถานประกอบการ มาร่วมกิจกรรมวันนัดพบแรงงาน

10.3 สร้างเครือข่ายผู้ผลิต ผู้ประกอบการ สถานบริการ เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลตำแหน่งงานว่างทั้งในพื้นที่และประเทศเพื่อนบ้าน

10.4 มีการฝึกอบรมบุคลิกภาพนักศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการสมัครงานและการทำงานในอนาคต

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 10

วันที่สัมภาษณ์ 22 มิถุนายน 2552 เวลา 10.30 น.

ข้อสรุป

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนของสถาบันอาชีวศึกษา ต้องเน้นให้นักเรียนมุสลิมได้เรียนรู้เพื่อจะอยู่ร่วมกันได้ในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือหญิง เพราะภาพของความเป็นจริงในสังคมนั้น ชายหญิงต้องอยู่ด้วยกันใช้ชีวิตร่วมกัน การแยกเพศในสถาบันการศึกษานั้นทำได้ถ้าเป็นในประเทศมุสลิมแท้ ๆ เพราะสังคมเขาจัดแบบแยกเพศ แต่สังคมไทยไม่ใช่ ดังนั้นมุสลิมต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัว ไม่ควรหลอกตัวเอง เพราะถ้านักเรียนหญิงไม่ได้เรียนรู้เวลาอยู่ในสังคมก็ไม่สามารถปรับตัวได้ ทำให้มีความอ่อนแอทางอารมณ์ อาจถูกหลอกได้ง่าย ดังนั้น ต้องแก้ปัญหาให้ครบวงจร โดยหันกลับไปหามาตรฐานของอิสลามนั่นคือการแต่งกายให้มิดชิด อิสลามสอนให้ใช้ชีวิตร่วมกัน มีข้อปฏิบัติให้คลุม เมื่ออยู่ในสังคมภายนอก แต่ก็ต้องพิจารณาตามสถานการณ์และความเหมาะสมว่าสิ่งใดละเมิดหรือไม่ละเมิด ครูอาจารย์ต้องสอนให้นักเรียนหญิงเรียนรู้สิ่งที่ทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม เช่น การสำรวมตน ความระมัดระวังในการคบหาสมาคม ในกรุงแบกแดดอาจารย์ผู้สอนที่เป็นผู้หญิงมุสลิมสามารถแต่งตัวอย่างเปิดเผยได้ เมื่ออยู่สังคมภายนอก ดังนั้นการเรียนการสอนต้องสอนให้เห็นช่องทางความเป็นอยู่ที่แท้จริง ต้องจัดบรรยากาศการอยู่ร่วมกันตามสภาพความเป็นจริงและสอดคล้องกับหลักศาสนา ในประเทศซาอุดิอาระเบียมีการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมที่แยกจากกันอย่างชัดเจนในทุกช่องทาง แต่ที่นี่ประเทศไทยไม่ได้อยู่แบบซาอุฯ ของเขามีโครงสร้างทางสังคมและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ระบุอย่างชัดเจน จริง ๆ แล้วศาสนาอิสลามมีคำตอบของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีข้อปฏิบัติที่สามารถบอกถึงวิธีการปรับตัวเข้ากับทุกสถานการณ์ ด้วยเหตุนี้การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงบริบทของสังคมที่แท้จริงและมีความสอดประสานกับหลักศาสนา เพราะหลักศาสนามีข้อยกเว้นทุกข้อ แต่ต้องไม่ตีความตามกระแสสังคม แต่ต้องพิจารณาตีความอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ ตัวอย่างของนักเรียนหญิงปอเนาะที่เข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพฯ แล้วไม่คุ้นเคยกับการเรียนร่วมกับนักเรียนชาย ปรากฏว่าเดินข้ามถนนเพื่อนผู้ชายจับมือข้ามเกิดอาการมือสั่นตัวสั่น ซึ่งทำให้อาจเกิดความพลาดพลั้งได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องสอนให้เรียนรู้เพื่อที่จะสามารถปรับตัวเองได้อย่างเท่าทัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับรายวิชาที่เห็นว่าไม่เหมาะสม อาทิวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยนั้น เห็นว่าเนื้อหาดังกล่าวไม่สร้างความกลมกลืน เพราะรัฐไทยต้องการสร้างเอกภาพและความเป็นชาติ โดยที่คนมุสลิมในพื้นที่เขามีวิธีคิดของตนเอง การให้ข้อมูลเหล่านี้ล้วนไปรื้อฟื้นความบาดหมาง เพราะในอดีตเช่นสมัยจอมพลป. พิบูลสงคราม เน้นนโยบายชาตินิยมทำให้เกิดความขัดแย้ง ประวัติศาสตร์สมัยนั้นไม่เคารพความเสมอภาค ดังนั้น สิ่งเหล่านี้ไม่ต้องนำมาพูดมาสอน ถ้าจะสอนต้องเน้นการบูรณาการ การเคารพในความแตกต่าง การเคารพต่ออัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชน ทั้งนี้คนในสังคมต้องอยู่ด้วยกันร่วมทางกันไป

ในส่วนของการประกอบศาสนพิธี ก็เช่นเดียวกัน แม้ว่าศาสนาอิสลามจะมีความเคร่งครัดสูง แต่ปัจจุบันก็เน้นให้คำนึงถึงการเคารพสิทธิกันมากขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจในบริบทเหล่านี้ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหามารยาทไทย ไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการตัดออก เพราะมุสลิมต้องเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย เรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมในยุคปัจจุบัน เรียนรู้ที่จะเคารพในความแตกต่าง กล่าวคือต้องสอนแบบข้ามวัฒนธรรม พิจารณาอย่างมีเหตุและผลเพื่อให้เข้าใจและปรับตัวได้ในวัฒนธรรมที่แตกต่าง สามารถรู้ได้ว่าอะไรควรหรือไม่ควรที่จะปฏิบัติ ดังนั้นการเรียนการสอนของครู ต้องเข้าถึงเนื้อหาสาระอย่างกระจ่าง และมีเทคนิควิธีสอนที่เหมาะสม และไม่ต้องแบ่งแยกหรือเลือกว่าผู้เรียนเป็นไทยพุทธหรือมุสลิม ทั้งนี้ผู้นำมุสลิมเองก็ต้องเรียนรู้ผู้อื่นให้มากยิ่งขึ้น สำหรับการเรียนเกี่ยวกับลีลาศ เป็นเรื่องที่ขัดกับหลักศาสนา แต่หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของเนื้อหานี้ น่าจะมีจุดประสงค์เพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักการเข้าสังคม ซึ่งประเด็นนี้คิดว่าทางเลือกในการเข้าสังคมมีหลายวิธี กิจกรรมลีลาศไม่ใช่คำตอบทั้งหมด ยังมีทางเลือกอื่น ๆ อีกมาก

ในด้านของกิจกรรมนอกหลักสูตร มุสลิมต้องทำความเข้าใจและยอมรับความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมรับน้อง กิจกรรมไหว้ครู ซึ่งที่จริงแล้วการจัดกิจกรรมทั้งหลายควรมีทางเลือกให้มุสลิม เพราะมุสลิมเองไม่เคยเรียกร้องให้ใครทำตามมุสลิม แต่คนอื่นมักจะบังคับให้มุสลิมทำตาม ทั้งที่ศาสนาอิสลามสอนให้คงความแตกต่าง ไม่บังคับให้ใครมาทำตาม ไม่แทรกแซง ไม่บังคับซึ่งกันและกัน แต่ละฝ่ายย่อมมีสิทธิของตนเอง ดังนั้นสถาบันครูอาจารย์ต้องเข้าใจว่าอะไรที่เขาทำไม่ได้เพราะขัดกับหลักศาสนา ก็ไม่ควรบังคับให้เขาทำ

นอกจากนั้นหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม ต้องให้มีการทำละหมาดในวันศุกร์โดยผู้ชายต้องเข้าละหมาดในมัสยิด ซึ่งเรื่องนี้สถานศึกษาต้องเข้าใจความต้องการ อาจปรับให้หยุดเรียนวันศุกร์แล้วจัดเรียนทดแทนในวันอาทิตย์และต้องจัดวันหยุดสำคัญของศาสนาอีก 2 วันในรอบปี หากจัดตารางวันหยุดเช่นนี้ได้ ก็จะเป็นการให้โอกาสแก่ผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับแนวคิดที่ต้องการให้นักเรียน “เก่งดีมีสุข” นั้น ในทางปฏิบัติ นักเรียนมุสลิมมีศักยภาพแต่ขาดโอกาสโดยพื้นฐานมุสลิมมีศักยภาพในการสร้างความดีอยู่แล้ว ฉนั้นรัฐบาลต้องลงทุนสร้างความเก่งให้แก่มุสลิม อาทิการสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร โดยเฉพาะครูอาจารย์มีปัญหาเชิงคุณภาพมาก เพราะครูอาจารย์มีรายได้น้อยจึงต้องหารายได้เสริม ทำให้ไม่มีเวลาทุ่มเทกับการพัฒนาการเรียนการสอน ตัวอย่างของประเทศมาเลเซีย รัฐบาลให้ความสำคัญที่ตัวปัญญา ครูเป็นผู้สร้างปัญญา สร้างอนาคตเป็นมโนธรรมของประเทศ รัฐให้ความสำคัญกับครู ดังนั้นประเทศไทยต้องทบทวนนโยบายเพื่อสนับสนุนปัญญาของประเทศ การรับครูเข้ามาควรรับผู้ที่จบปริญญาโทให้ค่าตอบแทนสูงแต่ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและคุณธรรมสูงด้วย

ในเรื่องบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการจัดการอาชีวศึกษามี 2 แนวทางคือ

1. มีบทบาทอยู่ในหลักสูตร โดยจัดโครงสร้างให้สอนวิชาด้านศาสนาโดยออกแบบเนื้อหาวิธีการสอนและเวลาให้เหมาะสมแต่ละสถาบัน มีการจัดอบรมให้ผู้นำมีความเข้าใจจิตวิทยาผู้เรียนและสภาพปัญหาของนักเรียนอาชีวะ แล้วนำความรู้มาออกแบบว่านักเรียนอาชีวะจะนำหลักศาสนาไปใช้ได้อย่างไร

2. มีบทบาทอยู่ในการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม โดยผู้นำศาสนาจะมีบทบาทเป็นพี่เลี้ยง เป็นที่ปรึกษาร่วมกับครูนักเรียนในการออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมที่เข้าไปช่วยเหลือสังคม ซ่อมแซมบูรณะมัสยิด เป็นต้น แล้วให้นักเรียนได้มีส่วนในการสะท้อนปัญหาและความต้องการ จากนั้นนำผลที่ได้มาสร้างเป็นกิจกรรม

ในส่วนของการสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนว่าต้องการให้คุณภาพของผู้เรียนเป็นอย่างไร แล้วจึงร่วมกันกำหนดวิธีการไปสู่เป้าหมายนั้น โดยพิจารณาว่าท้องถิ่นมีความเหมาะสมที่จะเข้ามาร่วมในการจัดการหรือไม่ แท้จริงแล้วท้องถิ่นควรจะมีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหาให้กับสถาบันอาชีวะ เช่น ปัญหาการเกษตร โยธา ปัญหาน้ำ เป็นต้น จากนั้นสถาบันต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนในพื้นที่เข้ามาเรียน จัดประสบการณ์ในการร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อจบการศึกษาแล้วท้องถิ่นเป็นผู้จัดตลาดแรงงานรองรับและกำหนดค่าตอบแทนให้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 11

วันที่สัมภาษณ์ 22 มิถุนายน 2552 เวลา 13.30 น.

ข้อสรุป

คนมุสลิมต้องมีความเข้าใจว่าการปลูกฝังความดีงามเป็นหน้าที่หลักของครอบครัว ผู้ปกครองต้องมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างเต็มที่ ส่วนเรื่องของการปลูกฝังด้านอาชีพเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษา ซึ่งจะต้องฝึกวิชาชีพให้นักเรียนเกิดความชำนาญ สามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้ ผลประโยชน์ของคนมุสลิมที่ส่งลูกเรียนอาชีวศึกษาคือการมีอาชีพ และไม่เห็นด้วยที่จะจัดการเรียนการสอนแบบ 50-50 ระหว่างศาสนากับวิชาชีพ เพราะจะทำให้นักเรียนขาดความชำนาญในวิชาชีพ

ในการจัดการเรียนการสอน สถาบันอาชีวศึกษาจัดการเรียนการสอนให้เต็มที่และส่งเสริมบรรยากาศทางศีลธรรม เช่น ควบคุมพฤติกรรมรุ่นที่ที่เกเรไม่ให้น้องเห็นและทำตาม จัดตารางเวลาละหมาดให้เหมาะสมโดยในช่วงเวลาละหมาดนี้ต้องมีการอบรมศีลธรรมโดยครูสอนศาสนาหรือจัดให้นักเรียนแต่ละคนรับมอบหมายให้พูดเกี่ยวกับเรื่องการทำความดี ความซื่อสัตย์ เป็นต้น นอกจากนั้นควรมีอาสาสมัครกำชับความดี ห้ามปรามความชั่ว โดยเริ่มต้นจากรุ่นพี่ก่อน ถ้าส่งเสริมในเรื่องเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนมีความชำนาญในวิชาชีพควบคู่การเป็นคนดี ทั้งนี้เพราะโลกมุสลิมต้องการช่างที่มีคุณธรรมไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะไปปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอน ที่ไปลดทอนความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ แต่ครูที่สอนวิชาชีพต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ไม่เล่าประสบการณ์ที่ไม่ดีให้นักเรียนฟัง เช่น ไปกินเหล้า เสพย์ยา ยกพวกตีกัน สถาบันควรจัดกิจกรรมสัมมนาจูงใจให้ครูทั้งไทยพุทธและมุสลิมสนใจศาสนาและศีลธรรมมากขึ้น

สำหรับรายวิชาบางรายวิชาที่อยู่ในเนื้อหาหลักสูตรที่เป็นปัญหา เช่น ประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ควรปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาอย่างสร้างสรรค์ โดยจัดตั้งคณะกรรมการร่วมโดยมีมุสลิมร่วมในการชำระประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างให้คนมุสลิมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศร่วมกัน ดังนั้นหากประวัติศาสตร์มีเนื้อหาสร้างสรรค์ให้เกิดความเป็นไทยร่วมกัน ไม่แบ่งแยกกีดกัน ก็จะทำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ให้ผู้เรียนเกิดความสบายใจไม่แปลกแยก ในประวัติศาสตร์ของมุสลิมเองนั้นคนมุสลิมยอมตายใต้ร่มธงอังกฤษสมัยสงครามโลก อังกฤษทำได้แต่ทำไมสยามประเทศทำไม่ได้ รัฐบาลไทยต้องคิดว่าทำอย่างไรจึงจะสร้างความจงรักภักดีให้แก่ลูกค้า ทั้งนี้สามารถใช้วิธีการทางการตลาดก็ย่อมทำได้ นอกจากนั้นการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ควรจัดให้เหมาะสมมีการนำมาใช้อย่างแยบยลและเหมาะสม โดยฝ่ายนโยบายวางแผนฝ่ายโรงเรียนร่วมมือ

แม้ว่ามุสลิมจะมีความระมัดระวังเกี่ยวกับระบบทุนนิยม แต่การเปลี่ยนแปลงปัจจุบันทำให้มุสลิมต้องปรับตัว ดังนั้นสถานศึกษาต้องร่วมมือและส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางศาสนาร่วมด้วย เพราะศาสนาจะเป็นรากฐานที่ดีต่อการสร้างความดีงามในโลกทุนนิยม

ในส่วนของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น ครูอาจารย์ต้องมีวุฒิภาวะในการคัดกรองกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ไม่ใช่ปล่อยให้ผู้นำด้านบันเทิงเป็นผู้ชี้นำให้เด็กและเยาวชนเดินตาม ความจริงแล้วครูอาจารย์ต้องเป็นผู้ที่ป้อนข้อมูลให้แก่ฝ่ายผลิตรายการต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์กิจกรรมอย่างเหมาะสมแก่ผู้เรียน ที่ผ่านมานักเรียนมุสลิมที่จบมาจากโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามแล้วเข้าเรียนอาชีวะ ต้องเข้าร่วมกิจกรรมประเภทที่ต้องขึ้นไปร้องไปเต้นบนเวทีเป็นสิ่งที่ไม่สมควร ดังนั้นสถานศึกษาโดยครูอาจารย์ต้องเป็นผู้นำ ต้องเป็นปัญญาสังคม

สำหรับความเหมาะสมของการถ่ายโอนการจัดการอาชีวศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) นั้น ไม่ขัดข้องเพราะจะอยู่ในสังกัดใครก็ได้ แต่ถ้าเป็น อปท. ต้องพิจารณาว่า อปท. นั้นมีวุฒิภาวะ มีความรู้ ประสบการณ์และทักษะเพียงพอที่จะเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการหรือไม่

ภาพรวมของแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่เป็นมุสลิมนั้น ก็คือ สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพให้เข้มแข็ง ผู้จบการศึกษาต้องมีอาชีพสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน ส่วนเรื่องการประพฤติตนเป็นคนดีนั้น สถานศึกษาเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางศาสนา และการอบรมสั่งสอนตามแนวทางศาสนานั้น ผู้ปกครองต้องเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการปลูกฝังอย่างเต็มที่ตั้งแต่ที่บ้าน ส่วนที่โรงเรียนมีครูอาจารย์เป็นที่ปรึกษาและเป็นตัวอย่างที่ดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 12

วันที่สัมภาษณ์ 23 มิถุนายน 2552 เวลา 16.30 น.

ข้อสรุป

1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

กล่าวในเชิงนโยบายเห็นว่ารัฐบาลโดยสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการต้องเปิดใจกว้างในเรื่องที่จะเปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้สร้างและพัฒนาหลักสูตรเองให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของชุมชนทั้งนี้หลักสูตรอาชีวศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะฝีมือเพื่อปฏิบัติงานได้จริง ดังนั้นเนื้อหาวิชาและวิธีการเรียนการสอนต้องเน้นการฝึกปฏิบัติให้มาก โดยสามารถเพิ่มชั่วโมงการปฏิบัติเสริมได้นอกจากนั้นการบรรจุเนื้อหาวิชาด้านศาสนาไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธหรือศาสนาอิสลาม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติเช่นการฝึกสมาธิหรือการละหมาดจะช่วยให้ผู้เรียนมีความนิ่งมีสมาธิซึ่งจะช่วยเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

การที่สถานศึกษาได้บรรจุเนื้อหาและฝึกปฏิบัติทางศาสนาจะทำให้ผู้ปกครองนักเรียนมุสลิมเกิดทัศนคติที่ดีต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนสายอาชีวศึกษา เพราะถ้าไม่มีสิ่งเหล่านี้ผู้ปกครองจะวิตกกังวลและกลัวว่าบุตรเหลานจะประพฤติตนไม่เหมาะสม เช่น นักเรียนที่เข้าเรียนไประยะหนึ่งจะไม่คลุมหิญาบ กระโปรงจะเริ่มสั้นมีการใช้โทรศัพท์มือถือ ซึ่งปรากฏการณ์นี้ผู้ปกครองรับไม่ค่อยได้

2. ด้านการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตร โดยเฉพาะผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานมีงานทำการส่งบุตรหลานเรียนด้านศาสนา จบออกมาไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ดังนั้นการอาชีวศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างงานและอาชีพแก่เยาวชน สถานศึกษาต้องออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะฝีมือให้มากสำหรับการเรียนการสอนด้านศาสนา อาจเพิ่มชั่วโมงด้านศาสนาวันละ 1 คาบเรียน และในช่วงเวลาพักก็เพิ่มการปฏิบัติด้วย ในส่วนของการบูรณาการความรู้ด้านศาสนาเข้ากับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ค่อนข้างทำได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยากเพราะครูอาจารย์ไม่เข้าใจหลักศาสนาอิสลามอย่างถ่องแท้ โดยเฉพาะถ้าครูอาจารย์ที่สอนนับถือศาสนาพุทธย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไม่ได้ยาก

3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กรณีนี้เห็นว่า กิจกรรมประเภทประกวดแข่งขันเต้นร้องรำทำเพลง ไม่ควรมีแต่ต้องดัดแปลงเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น ประกวดการพูดในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหารทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติต้องมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับลักษณะวัฒนธรรมและวิถีชุมชนในพื้นที่ อาจกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเหล่านี้ให้มุ่งไปที่การมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพและภาพลักษณะที่ดีของชาวอาชีวะ

4. ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก

ในส่วนของห้องละหมาดมีความสำคัญอย่างมากที่จะต้องจัดการให้ดูดี มีความสะอาด และที่สำคัญควรจะจัดครูมุสลิมเข้าไปเป็นพี่เลี้ยงเวลาที่นักเรียนร่วมทำละหมาดจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและตอกย้ำสิ่งที่ถูกต้องให้กับนักเรียนอีกทางหนึ่ง

5. ด้านความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานภายนอก

กรณีนี้เห็นว่าต้องเริ่มจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานภายนอก โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหรือหน่วยงานเข้ามาร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน

6. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

รัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้ครูสอนศาสนาที่มีความเชี่ยวชาญได้รับการบรรจุเข้ามาในสถาบันและมีบทบาทในการสอนและฝึกปฏิบัติด้านศาสนาอย่างเข้มข้นเช่นนักเรียน ปวช. ปีที 1 ควรได้ทบทวนพระคัมภีร์ นอกจากนั้นควรบรรจุครูที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ก่อนและต้องเพิ่มค่าเสี่ยงภัยหรือค่าตอบแทนพิเศษเพื่อเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน

ที่ได้กล่าวไปแล้วว่าหากสถาบันอาชีวศึกษาสามารถเพิ่มการเรียนรู้ด้านศาสนาควบคู่กับวิชาชีพได้ จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีนิสัยที่ไม่คดโกงใคร เช่น รับงานมาซ่อมถ้าเสียอย่างไรเท่าใดก็จะบอกตามความเป็นจริงซึ่งก็จะส่งผลให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจนอกจากนั้นการฝึกปฏิบัติด้านศาสนาอย่างจริงจังจะช่วยเสริมให้ผู้เรียนมีความอดทนในการเรียนรู้และดึงศักยภาพภายในตัวเองออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่

8. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นนี้เห็นว่าบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดการอาชีวศึกษา ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่จะโอนสถาบันให้อยู่ภายใต้การกำกับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดการอาชีวศึกษานี้ต้องมีการลงทุนเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีต้นทุนสูงดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากขององค์กรอีกเช่นกัน

9. ประเด็นอื่น ๆ

ต่อข้อซักถามในกรณีการหยุดเรียนเพื่อให้นักเรียนมุสลิมได้ปฏิบัติศาสนกิจนั้น เห็นว่าถ้าหยุดวันศุกร์ได้ก็จะช่วยสนับสนุนกิจกรรมศาสนาได้มาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 13

วันที่สัมภาษณ์ 25 มิถุนายน 2552 เวลา 14.30 น.

ข้อสรุป

การพัฒนาหลักสูตรของอาชีวศึกษา แม้ว่าจะมีการประกาศใช้หลักสูตรใหม่เรียบร้อยแล้ว แต่ในหลักสูตรจะมีการกำหนดแต่ละรายวิชาว่าจำนวนกี่หน่วยกิต กี่คาบเรียน ทำให้ขาดความชัดเจนว่า รายวิชานั้น ๆ จะสอนทฤษฎีเท่าใด ปฏิบัติเท่าใด หากเป็นสถาบันอาชีวศึกษาที่อยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งมีบุคลากรจำนวนมาก ก็จะสามารถปรึกษาหารือถึงแนวปฏิบัติการสอนได้อย่างเหมาะสม แต่หากเป็นสถาบันที่อยู่จังหวัดไกล ๆ การปรึกษาหารือทำได้น้อยก็อาจจะเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ควรเขียนหลักสูตรให้ชัดเจนไปเลยว่าใน 3 หน่วยกิตควรแบ่งเป็นทฤษฎีและปฏิบัติอย่างละเท่าใด

การจัดหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถาบันควรมีการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน โดยสอบถามจากผู้ประกอบการและศิษย์เก่าที่จบการศึกษาแล้วเข้าทำงานในสถานประกอบการจะทำให้ทราบปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว อาจารย์ผู้สอนควรมีการปรับเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนให้สามารถตอบปัญหาและสนองความต้องการได้ นอกจากนั้นในการหาความต้องการของตลาดแรงงานสามารถทำได้โดยการที่สถานศึกษามีโครงการประเภทให้บริการวิชาการแก่สังคม ก็จะเข้าไปใกล้ชิดสัมผัสและรับทราบปัญหาความต้องการ ซึ่งอาจใช้ทั้งการพูดคุยซักถามโดยตรงและการใช้แบบสอบถาม และอีกวิธีหนึ่งคือการระดมความคิดเห็นจากเครือข่ายผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา จะทำให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

ในด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการระดมความร่วมมือจากแหล่งสนับสนุนภายนอกอาทิ

1. ผู้แทนชุมชนที่มีความรู้ความสามารถเช่น ปราชญ์ชาวบ้าน วิทยากรท้องถิ่น เข้ามาช่วยถ่ายทอดความรู้ เพราะบุคคลเหล่านี้จะมีความเข้าใจในความต้องการของท้องถิ่นและปัญหาความต้องการของผู้เรียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. บุคลากรของสถานประกอบการ ซึ่งเชิญมาจากสถานประกอบการ สถาบันซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ หรือสถานประกอบการที่สถาบันจัดให้มีผู้เรียนไปศึกษาดูงานหรือฝึกงาน ซึ่งจะได้รับความร่วมมืออย่างดีและประหยัดงบประมาณด้วย

ในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน จำเป็นต้องพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น การอบรมความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การอบรมความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในเรื่องวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างอย่างมากในพื้นที่ สามจังหวัดภาคใต้ การอบรม ปฐมนิเทศ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่จะเข้าทำงานในพื้นที่ให้มีทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อสภาพและสถานการณ์ในพื้นที่โดยเฉพาะการที่ต้องไม่ไปสร้างความขัดแย้งหรือไปตอกย้ำปมที่เป็นปัญหาในพื้นที่ ซึ่งการอบรมเหล่านี้ควรใช้เวลาที่เหมาะสมไม่ใช่แค่ 1 – 2 วัน อาจต้องเป็นสัปดาห์หรืออาจต้องทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ

สำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนมุสลิมและพุทธในพื้นที่ต้องให้เรียนรู้ซึ่งกันและกันในวิถีการดำเนินชีวิต ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะในชีวิตจริงทั้งหมดต้องอยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน แต่ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องมีจิตวิทยาและใช้เหตุใช้ผลในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยความเข้าใจซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมจะก่อให้เกิดความสมานฉันท์ได้ในที่สุด

ในส่วนของการพัฒนาคุณภาพครูอาจารย์ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้ทุนครูอาจารย์ไปศึกษาต่อและให้ลาเรียนได้แบบเต็มเวลาเหมือนสถาบันอุดมศึกษา มีการจัดการศึกษาดูงานในต่างประเทศเพื่อเปิดโลกทัศน์ นอกจากนั้นต้องส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ โดยให้ครูอาจารย์มีอิสระและเสรีภาพทางวิชาการ จัดให้มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนการสอน เข้ามาช่วยดูแลด้านธุรการและเตรียมการเรียนการสอนเพื่อให้ครูอาจารย์มีเวลาสำหรับการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ตลอดจนการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการ

สำหรับครูอาจารย์อาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐควรให้เงินสนับสนุนการทำวิจัยอย่างเต็มที่เพื่อศึกษาปัญหาและทางออกในการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสม เพราะปัญหาของพื้นที่ต้องส่งเสริมให้คนในพื้นที่ดำเนินการแก้ไขด้วยตนเอง ทั้งนี้ต้องมีการทำงานร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำทางศาสนา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นต้องสนับสนุนให้ครูอาจารย์ทำงานเป็นเครือข่ายกับสถานประกอบการมากขึ้นเพื่อจะได้รับทราบความต้องการและสนองตอบความต้องการได้อย่างเหมาะสม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 14

วันที่สัมภาษณ์ 25 มิถุนายน 2552 เวลา 08.30 น.

ข้อสรุป

การจัดหลักสูตรของสถาบันอาชีวศึกษา ตามมาตรฐานนั้นได้กำหนดให้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะในการทำงาน ตัวอย่างเช่น รายวิชาที่กำหนด 3 หน่วยกิต แต่มี 4 คาบเรียน โดยทั่วไปก็ควรจะฝึกปฏิบัติ 3 คาบเรียน และมีเรียนทฤษฎีห้วงาน 1 คาบเรียน เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติของสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดภาคใต้ มีความเป็นไปได้ว่า อาจประสบปัญหาเกี่ยวกับเครื่องมือ วัสดุฝึกและเทคโนโลยีต่าง ๆ ไม่เพียงพอและขาดความทันสมัยดังนั้น ผู้บริหารระดับกระทรวงต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นครู อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาไม่ค่อยได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง ส่วนหนึ่งเพราะมีครูที่เป็นเพียงครูจ้างจำนวนหนึ่ง ซึ่งขาดขวัญกำลังใจและไม่ได้รับการเหลียวแลเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องตรวจสอบดูว่าสถานภาพของครูประจำที่เป็นข้าราชการมีเพียงพอหรือไม่

สำหรับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูอาจารย์จำเป็นต้องส่งเสริมให้ครูมีประสบการณ์ในโลกอาชีพ เช่น สมัยท่านเลขาฯ วีระศักดิ์ ได้มีคำสั่งให้สถาบันอาชีวศึกษาทุกแห่ง ต้องนำนักเรียน ปวช.1 และนักศึกษา ปวส.1 ไปศึกษาดูงานสถานประกอบการในช่วง 1 – 2 สัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียนแรก ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่จะทำให้นักเรียน นักศึกษาได้ปรับทัศนคติและเรียนรู้สภาพการทำงานในชีวิตจริง ขณะเดียวกันครูจะได้ติดตามการเปลี่ยนแปลงในโลกของความเป็นจริง แต่ทั้งนี้ครูต้องมีความสง่างามและมั่นใจในการเจรจาแลกเปลี่ยนความคิดความเห็นกับผู้ประกอบการ เช่นเดียวกับโปรแกรมที่ครูต้องออกไปนิเทศการฝึกงานของนักเรียน นักศึกษา ครูต้องพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ประกอบการ นอกจากนั้นการบรรจุครูเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ สามจังหวัดภาคใต้ ตามที่ได้มีการสอบบรรจุบุคลากรและแยกบัญชี สามจังหวัดภาคใต้ไว้อย่างชัดเจน อาจต้องมีการพิจารณาบุคคลที่มีถิ่นฐานใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดภาคใต้นั้น ปัจจุบัน พระราชบัญญัติอาชีวศึกษาได้ประกาศใช้ตั้งแต่ปลายปี 2551 แล้วดังนั้นสถานศึกษา โดยผู้บริหาร ต้องศึกษาทำความเข้าใจกฎระเบียบต่าง ๆ ให้กระจ่างแจ้ง ครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจในหลักสูตร ให้ชัดเจน การเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นเด็กพุทธหรืออิสลามก็ใช้หลักสูตรเดียวกัน ดังที่กล่าวแล้ว ว่า หลักสูตรมุ่งให้เด็กมีสมรรถนะทางด้านวิชาชีพและต้องมีคุณธรรม จริยธรรม การเรียนการสอน จึงต้องตอบสนองนโยบายที่ให้เด็กเก่ง ดี และมีความสุข

กรณีปัญหาที่ต้องการให้มีการปิดเรียนวันศุกร์ – เสาร์ แทน เสาร์ – อาทิตย์ เพื่อให้นักเรียน มุสลิมสามารถทำละหมดได้นั้น ความจริงผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพิจารณาได้ เพราะระเบียบ ในเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร ส่วนที่ 6 ได้กำหนดว่า การเปิด-ปิดภาคเรียน ถ้ามีความแตกต่าง จากคำสั่งกระทรวงให้ขออนุญาติต่อหน่วยงานต้นสังกัด ดังนั้นหากผู้บริหารพิจารณาเห็นว่า นักเรียน ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่นับถือศาสนาอิสลามก็สามารถที่จะปรับเปลี่ยนวันเวลาที่ทำการเรียน การสอนได้ จากระเบียบดังกล่าว เช่นเดียวกับเรื่องการใช้ตำราหนังสือประกอบการเรียนการสอน ก็เป็นสิ่งที่อยู่ในดุลยพินิจและการพิจารณาของแต่ละสถาบันอยู่แล้ว

ในส่วนของการจัดกิจกรรมนอกหรือเสริมหลักสูตรก็เช่นเดียวกัน ผู้บริหารและครูผู้สอน สามารถใช้ดุลยพินิจในการเลือกกิจกรรมที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และวิถีชีวิตของท้องถิ่น ทั้งนี้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ต้องเปิดใจและทำความเข้าใจในความหลากหลาย และแตกต่างของความเป็นไปในพื้นที่ และผู้บริหารต้องเข้าใจบทบาทปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็ม ความสามารถ

นอกจากนั้น พรบ. อาชีวศึกษาได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องมีคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ว่าจะเป็นตัวแทนผู้ปกครอง ผู้แทน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและผู้ประกอบการ ซึ่งหากสถานศึกษาได้ปฏิบัติตาม พรบ.ใหม่นี้เชื่อว่า จะเป็น เวทีที่ประสานประโยชน์และความร่วมมือจากทุกฝ่ายได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารต้องศึกษาทำ ความเข้าใจในกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้รวดเร็วและมากยิ่งขึ้น เพื่อสามารถนำมาใช้ประโยชน์ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในกรณีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ต้องพิจารณาว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีพื้นฐานและประสบการณ์ในการจัดการอาชีวศึกษามาก่อนหรือไม่ ถ้ามีความสามารถก็ทำได้ เพราะปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเปิดหลักสูตรอาชีวศึกษาประเภทปวช. ได้แล้ว และในอนาคตงบประมาณจัดการศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นหากมีการสนับสนุนงบประมาณเหล่านั้นมาให้กับสถานศึกษา ก็เชื่อว่าการจัดหาเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนงบการพัฒนาคุณภาพบุคลากรจะมีมากขึ้น

สำหรับการดำเนินงานจัดการอาชีวศึกษาของ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา นั้นได้มีการจัดตั้งหน่วยงานประสานงานในพื้นที่ขึ้น ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวต้องปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่อย่างเต็มที่ เช่น มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในพื้นที่ มีการประสานงานและกำกับดูแลให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่สถาบันในพื้นที่ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และการสร้างความร่วมมือกับฝ่ายผู้นำศาสนาอิสลามอย่างใกล้ชิดอีกด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 15

วันที่สัมภาษณ์ 26 มิถุนายน 2552 เวลา 09.30 น.

ข้อสรุป

การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอาชีวศึกษานั้น ได้มีการกำหนดหลักสูตรไว้อย่างชัดเจน โดยมีวัตถุประสงค์ของรายวิชาที่ระบุว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร ซึ่งการเรียนการสอนของอาชีวศึกษาจะมุ่งเน้นที่ทักษะวิชาชีพ กล่าวคือ การฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะ ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาพิจารณาเนื้อหาและวิธีสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์รายวิชา ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องมีความละเอียดอ่อนในการพิจารณากลั่นกรองเนื้อหาและแนวปฏิบัติอย่างรอบคอบและเหมาะสม สำหรับกลุ่มวิชาชีพควรให้เรียนปฏิบัติมาก ๆ ส่วนวิชาสามัญสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวและความสัมพันธ์ในมนุษย์นั้นจำเป็นที่ครูผู้สอนต้องมีวิจารณญาณในการเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของผู้เรียน เช่น จะพาคนพม่ามาเที่ยวเมืองไทย ก็ไม่ควรพาไปชมเจดีย์ยุทธหัตถี เช่นเดียวกับที่การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ก็ไม่ควรแตะเรื่องความบาดหมางของคนไทยพุทธกับมุสลิม ความจริงแล้วแนวทางที่เหมาะสมในการเรียนการสอนนั้น ควรมีลักษณะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบ โดยครูผู้สอนวิเคราะห์ให้ผู้เรียนเห็นถึงความเหมือนและความแตกต่าง ระหว่างแนวปฏิบัติของศาสนาอิสลามกับวิถีชีวิตในสังคมไทยที่เป็นจริง เพราะคนมุสลิมที่อยู่ในประเทศไทย ต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าต่างชาติต่างศาสนา ต้องปรับตัวเข้าหากัน มีความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างได้ ดังนั้น การจัดเนื้อหาโดยครูผู้สอนแยกแยะประเด็นให้ผู้เรียนเข้าใจเหตุและผล จากนั้นเสนอทางเลือกให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจ สำหรับหลักสูตรใหม่ของอาชีวศึกษา มีปรัชญาชัดเจนในการสร้างคนให้มีฝีมือ ทำงานได้จริง ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องเน้นการปฏิบัติ มีการส่งผู้เรียนไปฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการในช่วงกลางเทอม เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาแบ่งปันกัน ทั้งนี้อาจารย์นิเทศจะต้องแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ประกอบการและผู้เรียนด้วย แต่ก็มักมีปัญหาที่อาจารย์นิเทศขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้ประกอบการและไม่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้ามาทำหน้าที่ในการกำกับติดตาม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณค่าต่อการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดกิจกรรมนักเรียนนักศึกษาเห็นว่า หากมุสลิมรุ่นพี่เข้ามามีบทบาทในการร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศและความถูกต้องของหลักปฏิบัติทางศาสนาได้ อาทิ กิจกรรมรับน้องใหม่ เป็นต้น หากรุ่นพี่ได้เข้ามาวางรากฐานของการปรับตัว การวางตัวที่เหมาะสม ก็จะทำให้รุ่นน้องมุสลิมอยู่ในกรอบวินัยและมีแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอาชีวศึกษาใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นว่าเป็นเรื่องของนโยบายรัฐบาลและกระทรวง แต่ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมให้ครู อาจารย์ มีเวลาในการทำวิจัยเพื่อเลื่อนวิทยฐานะและความก้าวหน้าในอาชีพ แม้ว่าครูอาชีวศึกษาจะมีเวลาในการทำวิจัยน้อยมาก สำหรับความร่วมมือกับผู้นำศาสนาอิสลามในพื้นที่ เห็นว่า ควรมีการจัดวิทยากรจากส่วนกลางเข้าไปจัดสัมมนาผู้นำศาสนาให้เข้าใจบทบาทความร่วมมือในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะพระราชบัญญัติอาชีวศึกษาได้เปิดโอกาสให้ผู้นำศาสนา เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ดังนั้นควรระบุให้ชัดเจนว่าบทบาทหน้าที่ควรมีอะไรบ้าง เช่น การร่วมทำหลักสูตรการเป็นวิทยากรในเรื่องที่เชี่ยวชาญ การร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ในส่วนของการสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เห็นว่า ควรมีส่วนร่วมสนับสนุนในภาคการศึกษา ซึ่งในการจัดการอาชีวศึกษานั้น หากมีหน่วยงานหรือภาคเอกชนที่มีความพร้อมในการจัดการอาชีวศึกษาได้ รัฐบาลควรสนับสนุนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอาชีพให้มากยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 16

วันที่สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2552 เวลา 11.30 น.

1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความเห็นว่า หากเป็นไปได้ ควรมีการแลกเปลี่ยนครู-อาจารย์ โดยเฉพาะสายวิชาชีพกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ บ้าง หรือต่างภูมิภาค เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ในส่วนของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษานั้น สิ่งที่ควรเพิ่มเติมคือ การจัดหาทุนการศึกษา แก่นักศึกษาที่เรียนดี ประพฤติดี ให้ได้รับทุนการศึกษาต่อ และเตรียมจัดหาอัตราเพื่อให้ได้รับทุนกลับมาเป็นบุคลากรของวิทยาลัยในอนาคต สำหรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือภายนอก สถาบันอาชีวศึกษาเห็นว่าภารกิจเหล่านี้น่าจะเป็นแนวทางที่ดี สถานประกอบการจะได้มีโอกาสกำหนดสเป็คของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ จะได้ประหยัดเวลาและงบประมาณในการฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน ซึ่งสิ่งนี้เป็นภาระต่อเนื่องสำหรับสถานประกอบการตลอดมา

ส่วนเรื่องของคุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษา อยากให้เพิ่มเติมคุณลักษณะของผู้เรียนในเรื่องของความสามารถทางอารมณ์ทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ในทุกกรณี และเน้นความอดทน การเก็บความรู้สึก และสามารถที่จะรอคอยในสิ่งที่จะต้องรอ สู้งานหนัก และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ

2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 3 เพราะปรัชญาของหลักสูตรสอดคล้องกับการผลิตกำลังคนของประเทศ กล่าวคือ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพควบคู่ไปกับวิถีประพฤติปฏิบัติในการเป็นคนดีของสังคม สามารถปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยไม่เบียดบังผู้อื่นอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามควรแก่อัตภาพของแต่ละบุคคล ส่วนการจัดตารางสอนในวันศุกร์เห็นด้วยที่จะเลิกเรียนในภาค

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บ่ายโดยเรียนถึงเวลา 12.00 น. แล้วเปิดโอกาสให้ไปประกอบพิธีทางศาสนา ถือเป็นการเอื้ออาทรในความแตกต่างทางอัตลักษณ์ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการให้เกียรติทั้งผู้นำศาสนา ผู้ปกครอง จะเป็นช่องทางหนึ่งในการแก้ปัญหาความไม่เข้าใจกันในสังคม สามจังหวัดชายแดนใต้

ในเรื่องของรูปแบบกิจกรรมนักศึกษา มีข้อเสนอแนะว่า การพัฒนากิจกรรมนักศึกษาควรร่วมมือกับ ส่วนราชการ สถานประกอบการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในด้านงบประมาณ และกำลังคน เพื่อบูรณาการกิจกรรมให้ทุกหน่วยของสังคมได้มีส่วนรับรู้ ช่วยเหลือดูแลให้เป็นไปตามความประสงค์

สำหรับรูปแบบของอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นเห็นว่า ควรเพิ่มสถานที่พักผ่อนสำหรับนักศึกษายามว่างจากการเรียน เช่น มีสวนพฤกษศาสตร์ เพื่อการเรียนรู้พันธุ์ไม้ หรือสวนดอกไม้ในวรรณคดี หรือศาลาอเนกประสงค์แบบเปิดโล่ง เพื่อให้นักเรียนใช้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมตามความสนใจ และอยากให้ใช้สถานที่ของวิทยาลัยให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เช่น ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ โดยอาจเปิดให้บุคคลภายนอกสามารถมาเช่าทำกิจกรรมในลักษณะการให้เช่า เพื่อหารายได้สนับสนุนกิจกรรมนักศึกษา ส่วนเรื่องของความร่วมมือกับองค์กรภายนอกสถานศึกษานั้นเห็นว่าหากสร้างความร่วมมือได้ดีก็จะช่วยให้ทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจ

3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร

สำหรับรูปแบบของการบริหารบุคลากร ทั้งเรื่องของการสรรหา บรรจุ โยกย้าย การฝึกอบรม และการสร้างเสริมขวัญและกำลังใจเป็นแนวทางที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เห็นด้วยในทุกกรณี

4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น

เห็นด้วยกับข้อที่ 2 เพื่อให้ตัวแทนประชาชนในนามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพราะผู้เรียนก็คือลูกหลานของสังคม ท้องถิ่นควรมีส่วนกำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 17

วันที่สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2552 เวลา 11.00 น.

1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เห็นด้วยกับภาพรวมของนโยบายที่นำเสนอ แต่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่า ควรจัดหาอัตรากำลังเพิ่มขึ้น เพราะเท่าที่มีอยู่ค่อนข้างจำกัด หลักสูตรควรเน้นวิชาชีพที่สามารถทำงานในท้องถิ่นตนเองได้โดยไม่ต้องไปหางานทำที่อื่น ในด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษานั้น เห็นว่าสถาบันควรเปิดบ้านให้ชุมชนได้เรียนรู้บ้าง เช่น จัดฝึกอาชีพระยะสั้นให้คนภายนอก ส่วนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือภายนอกสถาบันอาชีวศึกษานั้นหากมีความร่วมมือ คิดว่าวิทยาลัยด้านอาชีวศึกษาจะได้รับความสนใจจากสังคมมากขึ้น

ส่วนในเรื่องของคุณลักษณะของผู้เรียน อยากให้มีการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีใจรักในวิชาชีพ มีความรักในถิ่นกำเนิด พร้อมที่จะรับใช้และพัฒนาบ้านเกิดของตน และมีสำนึกรักในบุญคุณผืนแผ่นดินไทย

2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 3 เนื่องจาก สามจังหวัดภาคใต้เป็นพื้นที่พิเศษ มีความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรมค่อนข้างมาก ควรเน้นหลักศาสนาอิสลามด้วย รวมทั้งหลักคุณธรรมจริยธรรมในวัฒนธรรมไทยพุทธด้วย สอนภาษาอังกฤษ ก็ควรให้ความสำคัญเพราะสังคมโลกเปลี่ยนแปลงไปมาก สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับนักศึกษาว่า เขาจะต้องออกไปสู่โลกกว้างอย่ายึดติดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือมองว่าหากมิใช่แนวทางวิถีอิสลามแล้วจะทำให้เป็นคนดีไม่ได้ ในเรื่องของการจัดกิจกรรมนักศึกษา มีความเห็นว่า กิจกรรมทางวัฒนธรรมควรส่งเสริมให้มากเพื่อความสมานฉันท์ในสังคม ส่วนกิจกรรมทางสังคม เช่น การต่อต้านยาเสพติด ควรเป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นโยบายสำคัญของสถานศึกษา และกิจกรรมเสริมความเข้าใจระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้มีตลอดเวลา

สำหรับรูปแบบของอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกตามที่เสนอมาถือเป็นรูปแบบที่ดี และควรดำเนินการให้ได้ตามนั้น และในส่วนของรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอก หากดำเนินการได้จะดีมาก จะได้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร

เห็นด้วยกับรูปแบบที่นำเสนอ และควรปฏิบัติให้เกิดเป็นจริงในทุกประเด็น เพราะจะบังเกิดผลดีต่อการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา อันจะส่งผลถึงเยาวชน และบ้านเมือง

4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น

เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 1 และควรขยายหลักสูตรให้สูงขึ้นอย่างน้อยระดับปริญญาตรี และวิทยาลัยควรเปิดหลักสูตรนอกเวลา (เสาร์-อาทิตย์) เพื่อรองรับผู้ที่มีงานทำสามารถศึกษาต่อเพื่อเพิ่มคุณวุฒิได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 18

วันที่สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2552 เวลา 08.30 น.

1. ประเด็นนโยบายของรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กล่าวสำหรับการอาชีวศึกษาเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นด้านการอาชีพโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สิ่งที่รัฐบาลต้องทำความเข้าใจตั้งแต่เริ่มต้นก็คือปรัชญาความเชื่อทางการศึกษาของศาสนาอิสลามที่ยึดโยงกับชีวิตในโลกปัจจุบันและโลกหน้า ความสำคัญจำเป็นของ 2 ส่วนนี้อยู่ในหลักปฏิบัติของศาสนา ซึ่งหากมุสลิมปฏิบัติตามหลักของศาสนาได้ ก็จะสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ที่ผ่านมารัฐบาลได้เปิดโอกาสให้คนมุสลิมได้เรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งเมื่อจบการศึกษาออกมาออกมาจะมีความลุ่มลึกทางศาสนา แต่ขาดทักษะในการประกอบอาชีพ ผู้ที่จบออกมาส่วนหนึ่งจะทำงานในส่วนของผู้รู้ทางศาสนา ซึ่งแหล่งงานรองรับมีไม่มาก ขณะเดียวกันอีกส่วนหนึ่งก็ต้องออกไปทำนาทำสวนหรือใช้แรงงานโดยขาดทักษะและเทคนิคในการประกอบอาชีพ ซึ่งในโลกปัจจุบัน มีการแข่งขันกันอย่างมาก หากขาดความสามารถทางอาชีพก็ย่อมขาดโอกาสในการมีงานทำด้วย

ในด้านนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อการจัดการอาชีวศึกษาของจังหวัดภาคใต้ รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันอาชีวศึกษาจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานทุกเชื้อชาติ ศาสนา ไม่มีการแบ่งแยก เพื่อให้ผู้เรียนในพื้นที่ได้มีเพื่อน มีเครือข่ายต่างศาสนา จะได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นต้องสนับสนุนให้สถาบันจัดการเรียนการสอนอย่างเข้มข้นในการฝึกทักษะวิชาชีพให้กับผู้เรียน การปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักในความเป็นคนไทย รู้จักสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบ และรัฐบาลเองควรใช้ภาษาเรียกกลุ่มมุสลิมว่า ชาวไทยมุสลิม เพื่อให้เกิดการรับรู้ตลอดเวลาทุกคนเป็นคนไทย นอกจากนั้น สถานศึกษาต้องอบรมบ่มเพาะให้เยาวชนทุกคนมีจิตสำนึกในการสร้างชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา สำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับหลักสูตรอาชีวศึกษาที่จัดอยู่ คิดว่ามีความเหมาะสม การปรับเปลี่ยนหลักสูตรคงไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ตรงจุด แต่ถ้าจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชาชีพควบคู่กับหลักศาสนาอิสลาม ก็ควรจะจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรเสริมเพิ่มเติมให้มากขึ้น และให้ผู้เรียนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจและเต็มใจ จะได้ไม่ไปกระทบกับผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ หากไปสอดแทรกเนื้อหาของศาสนาอิสลามไว้ในหลักสูตร ก็อาจทำให้ผู้เรียนที่นับถือศาสนาอื่นไม่พอใจ ดังนั้นการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาให้มากขึ้น น่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสม

นอกจากนั้น อยากให้มีการจัดรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมให้ผู้เรียนได้เข้าใจหน้าที่ความรับผิดชอบ หากจัดเป็นรายวิชาไม่ได้ก็อาจใช้การบูรณาการเข้าไปในบางรายวิชาเท่าที่ทำได้ แต่คิดว่าเรื่องนี้มีความสำคัญต่อหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื้อหาดังกล่าวต้องมีเรื่องราวของความเป็นพลเมืองไทยอย่างแท้จริง ต้องปลูกฝังความรักชาติให้มากเพื่อลดความคิดความรู้สึกต่อเรื่องชาติพันธุ์ลง ทั้งนี้ เท่าที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า เมื่อเราไม่สร้างไม่ปลูกฝังในเรื่องของความเป็นไทย ก็ทำให้เกิดความคลั่งในชาติพันธุ์สูง ดังนั้น ถ้าเป็นไปได้อยากให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องใช้การสื่อสารความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจ เช่น ศัพท์ที่เราใช้เรียกกัน ควรมีคำว่าไทยนำหน้าเสมอ อาทิ ไทยพุทธ ไทยมุสลิม หรือไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู

สำหรับรูปแบบของหลักสูตรการเรียนการสอนเห็นว่าควรมีลักษณะผสมผสานสำหรับผู้เรียนต่างศาสนา แต่ต้องเน้นหนักการพัฒนาทักษะวิชาชีพให้สามารถจบออกมาแข่งขันในตลาดแรงงานได้ ในด้านผู้สอนก็ควรจะมีความเข้าใจและยอมรับในหลักการของแต่ละศาสนา เพื่อจะได้สามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนเกิดความตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานคำสอนของศาสนา และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร

เรื่องนี้มีความจำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อมก่อนที่จะเข้าไปทำงานในพื้นที่ดังกล่าว ผมคิดว่าการฝึกอบรมให้บุคลากรได้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และศาสนาเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะภาคใต้มีความซับซ้อนทั้ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษา ศาสนา และชาติพันธุ์ ซึ่งมีลักษณะพิเศษ ถือเป็นองค์ความรู้เฉพาะที่แตกต่างกับภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรที่ทำงานในพื้นที่ทุกคนต้องได้รับการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น ไม่ใช่แค่ 1 วันหรือ 2 วัน ควรจะจัดงบประมาณ 15 วัน ให้เรียนรู้ทั้งประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และศาสนา เพราะถ้ามีความเข้าใจอย่างแท้จริง ก็จะทำให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพ แต่ถ้าครูอาจารย์มีองค์ความรู้เหล่านี้ไม่เพียงพอ ย่อมส่งผลให้การพูดจา ท่าทีและความรู้สึกที่แสดงออกจะมีแนวโน้มที่ทำให้เกิดความแตกแยกได้ ดังนั้น กระบวนการฝึกอบรมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างยิ่ง

4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น

คิดว่าบทบาทของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีลักษณะของการสนับสนุนมากกว่าที่จะเข้ามาจัดการ ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน หากไม่เข้าใจไม่มีประสบการณ์แล้วเข้าไปจัดการ ย่อมเป็นการทำลายมากกว่าสร้างสรรค์ นอกจากนั้นสภาพของการเมืองท้องถิ่น ทำให้การบริหารจัดการส่วนใหญ่มีลักษณะที่เรียกว่า การเมืองแทรกแซง ซึ่งจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจของบุคลากรและนโยบายการพัฒนาที่อาจขาดความต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ แนวทางการถ่ายโอนที่เหมาะสม ควรจะมีการเขียนขอบเขตความรับผิดชอบและบทบาทของแต่ละคนแต่ละฝ่ายให้ชัดเจนโดยกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาต้องมีบทบาทรับผิดชอบทางวิชาการอย่างเต็มที่ ส่วนบทบาทของท้องถิ่นก็จะต้องถูกเขียนไว้ตามมาตรฐานของกระทรวง เช่น เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการสถานศึกษาในบางเรื่องที่มีความถนัด เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 19

วันที่สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2552 เวลา 12.30 น.

1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การดำเนินการจัดการศึกษาของรัฐบาลที่ผ่านมา ค่อนข้างจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของคนมุสลิม เพราะเมื่อผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาของรัฐบาล ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ความเป็นมุสลิมหายไป ซึ่งเป็นสิ่งที่มุสลิมยอมรับได้ยาก เพราะอัตลักษณ์ของมุสลิมนั้น อิงอยู่กับหลักศาสนาอิสลาม ที่ผ่านมาผู้ปกครองที่มีฐานะดีจะส่งบุตรหลานไปเรียนต่อในประเทศอินเดียบ้าง กลุ่มมุสลิมบ้าง โดยเรียนในสถาบันที่ กพ. รับรอง เพื่อให้กลับมามีงานทำ และในขณะที่เรียนก็ไม่ห่างไกลศาสนา มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบกิจและดำเนินชีวิตตามหลักปฏิบัติของศาสนาได้อย่างเคร่งครัด วิถีคนมุสลิมต้องรู้จักพระเจ้า ต้องทำละหมาด คนมุสลิมส่วนใหญ่เป็นเช่นนั้น ทำให้คนมุสลิมมีสภาพจิตใจที่ใฝ่ดี ยึดมั่นความดีงามนำหน้าสิ่งอื่น แต่ในสังคมไทยปัจจุบัน มีสภาพแวดล้อมที่จะทำให้เยาวชนมุสลิมประพฤติตนไปในทางเสื่อมเสียได้ง่าย จึงทำให้ผู้ใหญ่มีความกลัวและไม่อยากส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาของรัฐบาล

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนโยบายการผลิตคนของการอาชีวศึกษาเห็นว่าต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่เก่งทั้งศาสนา ควบคู่กับความสามารถทางวิชาชีพ โดยจัดรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามเป็นวิชาเลือกในหลักสูตร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความต้องการและความสนใจ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนที่จะต้องจบออกมามีความรู้ความสามารถและความประพฤติที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชน ในส่วนนโยบายของรัฐบาลมีความเห็นสอดคล้องในเรื่อง

1) การส่งเสริมผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มมุสลิม ซึ่งมี Organization Islamic Committee (OIC) เป็นหน่วยงานกลางของมุสลิม ซึ่งรัฐบาลไทยต้องรีบดำเนินการประสานความร่วมมือทางการค้าและอื่น ๆ และสนับสนุนให้สถานศึกษาจัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

องค์ความรู้เกี่ยวกับภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษา สามารถติดต่อธุรกิจและการประกอบอาชีพกับกลุ่มประเทศดังกล่าว

2) การส่งเสริมผู้เรียนให้ยอมรับความแตกต่าง โดยต้องเปิดใจลดอคติ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรู้รักสามัคคี เปรียบเสมือนเราจัดดอกไม้ใส่แจกัน ถ้ามีเพียงดอกเดียว อาจดูไม่สวยเท่ากับหลายดอกหลายสี

3) เสนอแนะในเรื่องของนโยบายในการปลูกฝังให้เกิดความรักหวงแหนเป็นเจ้าของประเทศตัวจริง ไม่ใช่พลเมืองชั้นสอง ต้องปลูกฝังให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย ปรับเปลี่ยนทัศนคติเก่า ๆ ลืมเรื่องที่ผ่านมาในอดีต เสริมสร้างระบบและกระบวนการทางความคิดด้านบวกมากขึ้น

4) พัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล พัฒนาครูอาจารย์ให้มีจิตวิทยาในการดูแลนักเรียน

สิ่งที่ต้องการฝากถึงรัฐบาลก็คือ การกำหนดนโยบาย แผนงาน การพัฒนาการศึกษาของประเทศนั้น ต้องไม่ทำแบบไฟไหม้ฟาง และอีกเรื่องหนึ่งก็คือ การสร้างงานให้คนใน สามจังหวัดภาคใต้ได้เกิดการสร้างงานและการมีงานทำ ตัวอย่างเช่น โครงสร้างพยาบาล โดยรับคนในพื้นที่เป็นพันคน ทำให้ญาติพี่น้องของผู้เรียนพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อรัฐบาลและหันมาให้ความร่วมมือ

2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ดังได้กล่าวแล้วว่าค่านิยมมีอิทธิพลต่อวิธีคิด และความรู้สึกของคนมุสลิมเป็นอย่างมาก ดังนั้น การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับภูมิภาคนี้ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ไม่เหมือนภูมิภาคอื่นที่มีภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และศาสนาเหมือน ๆ กัน แต่สำหรับภาคใต้มีความแตกต่างหลากหลายมาก การจัดการอาชีวศึกษาต้องเลือกให้เหมาะสม ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา อาทิเช่น ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ควรมีแหล่งอบายมุข ไม่ว่าบ่อนการพนัน อาบอบนวด หรือสถานบันเทิงอื่น ๆ ยกตัวอย่างกรณีประเทศมาเลเซียที่เกิดกระแสการพัฒนาประเทศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีการขอจัดตั้งบ่อนพนันสมัยนั้นรัฐบาลก็ต้องมีมติให้ไปสร้างบนยอดเขาเกนติ้งที่ไกลความเจริญออกไป แม้ว่าตอนหลังความเจริญจะวิ่งเข้าไปก็ตาม

การจัดตั้งหลักสูตรการเรียนการสอนควรมีแบบที่ต้องผสมผสานระหว่างศาสนากับวิชาชีพ โดยต้องมีความยืดหยุ่นสูง มีวิธีการในการจัดการเรียนการสอนซ่อมเสริมในหลักสูตร เช่น นักเรียนที่จบจากโรงเรียนปอเนาะ จะเคร่งครัดศาสนาแต่ไม่เก่งวิชาชีพ ครูอาจารย์ก็ต้องจัดการเรียนการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนมีความเก่งฝีมือ สำหรับรายวิชาที่มีความอ่อนไหวต่อความคิดความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ชาติพันธ์และศาสนา ก็จะต้องจัดการเรียนการสอนที่ไม่ฝืนความรู้สึกของผู้เรียน รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว

สำหรับเนื้อหาวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกตามความสมัครใจ ได้แก่ วิชาด้านศาสนาอิสลาม วิชาด้านภาษามลายูท้องถิ่น อยากให้เน้นภาษาอาหรับ เพราะตลาดการค้าของไทย ถ้าดำเนินการกับกลุ่มประเทศอาหรับมุสลิมจะมีอนาคตที่สดใสมาก ในด้านรายวิชาควรมีวิชาเลือกเสรีให้มาก เพื่อให้นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่รักที่ชอบ

ในส่วนของวัน–เวลาที่สอนไม่เห็นด้วยที่จะให้หยุดเรียนในวันศุกร์ เพราะที่จริงแล้วนักเรียนก็ใช้เวลาเพียง 1 ชั่วโมงสำหรับการทำละหมาดเท่านั้น

ในด้านกิจกรรมนักศึกษาเห็นว่า ต้องส่งเสริมให้มีชมรมให้มีชมรมมุสลิมทุกสถาบันอาชีว ศึกษาในภาคใต้ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้มีโอกาสสัมผัสประสบการณ์ภายนอกห้องเรียนอย่างมีขอบเขต สำหรับระเบียบกฎเกณฑ์ที่ใช้กับนักศึกษาต้องไม่เคร่งครัดมากจนเกินไป ต้องมีความยืดหยุ่น โดยยึดหลักการประสานประโยชน์และความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม

3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร

เห็นด้วยที่จะเปิดโอกาสให้คนในพื้นที่มีโอกาสในการเข้าทำงาน สำหรับบุคลากรที่มาจากภูมิภาคอื่น ๆ เมื่อเข้ามาอยู่ในพื้นที่ควรเปิดใจเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและบริบทต่าง ๆ ของสังคมมุสลิม ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่ การใช้ชีวิตของคนต่างพื้นที่ที่เข้ามาทำงานต้องมีความเข้าใจ ไม่แสดงออกทางกายวาจาที่ทำให้เกิดความขุ่นข้องหมองใจหรือเกิดความขัดแย้ง เช่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาจารย์และบุคลากรมุสลิม จะไว้หนวดเคราตามความเชื่อของตน ฝ่ายพุทธก็ไม่ควรไปแสดงออกในลักษณะที่พูดจาต่อว่าดูถูก สำหรับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต้องอบรมให้เป็นผู้ที่มีความคิดอย่างระบบ มีความคิดที่กว้างไกล และมีความคิดในเชิงประยุกต์

4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น

ปัจจุบันได้มีการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น ซึ่งเชื่อว่าในอนาคต ศักยภาพและวุฒิภาวะของคนเหล่านี้จะมีมากขึ้นก็เป็นไปได้ หากจะมีการโอนการศึกษาให้ท้องถิ่นดูแล แต่ในเบื้องต้นคิดว่า การจัดการอาชีวศึกษาต้องเป็นลักษณะของการมีส่วนร่วม โดยฝ่ายสถานศึกษาดูแลด้านการบริหารการศึกษา ฝ่ายท้องถิ่นเป็นฝ่ายสนับสนุนไม่เข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงกิจการภายใน เช่น การแต่งตั้งโยกย้าย เป็นต้น เชื่อว่าหากทั้งสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหุ้นส่วนที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน จะทำให้การอาชีวศึกษาของท้องถิ่นเจริญก้าวหน้าอย่างแน่นอน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 20

วันที่สัมภาษณ์ 25 สิงหาคม 2552 เวลา 15.30 น.

1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

หากมองในเชิงนโยบายคิดว่า กระทรวงศึกษาธิการต้องมีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีปฏิบัติของผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาของภาครัฐบาลที่ต้องดำเนินนโยบายเชิงรุกถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น การจัดการศึกษาแบบทวิภาคี หรือแบบผสมผสาน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนประสบการณ์จากการทำงานในชีวิตจริง ในสถานประกอบการหรือในชุมชน ขณะเดียวกันผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องมีความเข้าใจตรงกันว่าการอาชีวศึกษาเป็นวิถีชีวิตเป็นเสมือนวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ที่ทุกคนต้องประกอบอาชีพและมีทักษะฝีมือ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ควรจะมีการจัดระบบนำมาใช้เทียบโอน แต่ที่ประสบปัญหาในปัจจุบันเพราะหน่วยราชการมีระเบียบกฎเกณฑ์ในการเทียบโอนประสบการณ์ที่ยุ่งยากซับซ้อนทำให้ปฏิบัติได้ยาก

จากประสบการณ์การศึกษาดูงานในกลุ่มประเทศมุสลิม เช่น อินโดนีเซีย จะพบว่ามีการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา แบบเรียนวิชาชีพครึ่งวัน ส่วนอีกครึ่งวันจะเรียนเป็นกลุ่มวิชาบูรณาการด้านศาสนา วัฒนธรรม กีฬาและนันทนาการ ซึ่งการจัดแบบนี้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน นอกจากนั้นสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐบาลยังเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการอาชีวศึกษาภาคพิเศษ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ทำงานแล้วมาเรียนนอกเวลาได้ โดยใช้สถานที่ เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและบุคลากรของสถานศึกษาของรัฐในการจัดการและมีในอีกหลายประเทศที่เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบเทียบโอนประสบการณ์

อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลว่าการอาชีวศึกษานั้น เป็นการศึกษาเพื่ออาชีพ การอาชีวศึกษาเป็นวิถีชีวิตที่ต้องกินต้องอยู่ทุกวัน ดังนั้นกระทรวงฯต้องประกาศและดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายการเทียบโอนประสบการณ์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ต้องเปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้ปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนชุมชนและสังคม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีการทำงานเชิงรุกที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความสะดวกสบายในการเข้าถึงระบบการเทียบโอนประสบการณ์ และสุดท้ายต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนและสถานประกอบการได้มีส่วนร่วมในการส่งคนเข้ามาศึกษาและร่วมในการจัดการเรียนการสอน

2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

รูปแบบการเรียนการสอนเห็นว่าสามารถดำเนินการได้ทุกรูปแบบแต่ในการบริหารจัดการต้องมีลักษณะยืดหยุ่นไม่ยึดติดแนวคิดใด แนวคิดหนึ่งมากจนเกินไป แต่ต้องคำนึงถึงสภาพชุมชนและสังคม ตลอดจนความพร้อมของผู้เรียน อย่างในกรณีตัวอย่างของโรงเรียน ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในเวลาแปดโมงได้เพราะนักเรียนต้องทำงานหาเลี้ยงชีพจากการแยกขยะในทำนองเดียวกันสถานศึกษาในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นมุสลิมนับถือศาสนาอิสลาม มีวิถีชีวิตที่แบบเฉพาะแต่ละวันต้องทำละหมาด วันศุกร์ทำละหมาดใหญ่ การแต่งกายของนักเรียนหญิงที่ต้องคลุมศรีษะ การทำกิจกรรมที่ต้องแยกกันระหว่างชาย- หญิง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นบริบทที่ผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องสนใจต้องใส่ใจ อย่างในกรณีของมหาวิทยาลัยธนบุรีซึ่งมีผู้เรียนที่เป็นมุสลิมจำนวนมาก ยังต้องปิดการเรียนการสอนในวันศุกร์เพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมศาสนาอย่างเต็มที่

ในด้านหลักสูตรสนับสนุนแนวคิดเรื่องการเทียบโอนประสบการณ์เต็มที่ เช่น ระหว่างกลุ่มวิชาชีพกับกลุ่มวิชาสัมพันธ์สามารถจัดการโดยกลุ่มวิชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเป็นผู้จัดแล้วนำมาเทียบโอนหน่วยกิต ส่วนสถาบันอาชีวศึกษาทำหน้าที่อย่างเต็มที่กลุ่มวิชาชีพ ถ้าเป็นได้อย่างนี้เชื่อว่าชุมชนมุสลิมจะไม่ต่อต้าน จะไม่ส่งลูกหลานไปเรียนในต่างประเทศ แต่จะเข้ามามีบทบาทร่วมกับสถานศึกษามากขึ้น ส่วนการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นในเรื่องการปฏิบัติจริงและการฝึกทักษะอย่างเข้มข้น กรณีปัญหาการจัดการศึกษาของ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นว่ารัฐบาลอาจได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดีจากการเปิดโอกาสให้ชุมชนมุสลิมจัดการกันเองในโรงเรียนสอนศาสนาแล้วเกิดปัญหาขึ้น ทำให้รัฐบาลมีความหวาดระแวงและมองชุมชนในเชิงอคติ ดังนั้นคนของรัฐบาลต้องเปลี่ยนวิธีคิดและมุมมองใหม่ โดยต้องให้สถานศึกษามีความเป็นกลางหรือกำหนดหน่วยงานกลางเข้ามาแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในระยะสั้น ๆ นี้ก่อน เพื่อให้คนมุสลิมได้เกิดทัศนคติที่ดีและพร้อมจะส่งบุตรหลานเข้าเรียนทางอาชีวศึกษาในประเทศมากขึ้น และรัฐบาลต้องไม่ใช้นโยบายผลักดันให้นักเรียนไปเรียนนอกพื้นที่เพราะคนเหล่านี้จะไม่กลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเองรัฐควร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่งเสริมให้ชุมชน สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการก่อเกิดการสร้างงานในพื้นที่มากขึ้น และให้ส่งคนในชุมชนและสถานประกอบการเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเน้นการเทียบโอนประสบการณ์

3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร

ด้านการบริหารบุคลากรเห็นว่าใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมีทั้งครูในระบบและครูนอกระบบ กล่าวคือครูในระบบต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนครูนอกระบบจะมีความสำคัญ เพราะหากรัฐเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บรรดาผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้รู้ทั้งหลาย ในชุมชนต้องมีใบเบิกทางเข้าสู่ระบบการเป็นครูได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นใบประกอบวิชาชีพครูที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้นั้น จำเป็นต้องมีระบบการเทียบโอนประสบการณ์เช่นกัน

4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น

เห็นด้วยอย่างยิ่งกับรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น เพราะปัจจุบันมีหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษา ตัวอย่างของอำเภอกระทุ่มแบนที่มีการจัดการอาชีวศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีความละเอียดอ่อนในด้านความมั่นคง และศาสนาจำเป็นที่จะต้องเปิดโอกาสให้หน่วยงานท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ต้องดำเนินนโยบายไม่ขัดกับทิศทางการบริหารจัดการของรัฐบาล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง
แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 1

วันที่สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2552 เวลา 10.00 น.

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เห็นว่ารัฐบาลควรพูดเรื่องเกี่ยวกับความเสมอภาค นักเรียน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มักถูกมองจากภายนอก (จังหวัดอื่น ๆ) ว่าเป็นคนที่มีความก้าวร้าวและไม่น่าเข้าใกล้ เพราะเกรงว่าจะเป็นอันตราย ควรให้รัฐประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจและแยกให้ออกระหว่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กนักเรียน ว่าไม่เกี่ยวข้องกัน สำหรับเรื่องของการสร้างความปลอดภัยในพื้นที่นั้นเป็นเรื่องยาก เนื่องจากบุคคลภายนอกอาจไม่ให้ความร่วมมือเพราะคิดว่าไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยว และสถานการณ์ในปัจจุบันก็ไม่ได้ทำให้เชื่อมั่นได้ว่ามีความปลอดภัยอย่างแท้จริง ส่วนเรื่องที่เสนอว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับมอบหมายให้มีผู้ดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัยนั้นปัจจุบันทำได้ดีพอสมควรในระดับหนึ่ง แต่ไม่ได้ทำให้เกิดความมั่นใจเต็มร้อย อย่างไรก็ตามเห็นว่ารัฐบาลต้องเน้นหนักในเรื่องการเสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	เห็นด้วยแต่ต้องการให้รัฐบาลเน้นเรื่องความสามัคคี และความเสมอภาค
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเห็นด้วยกับรูปแบบหลักสูตรอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบที่ 3 และควรปรับปรุงเนื้อหารายวิชา ควรเพิ่ม เนื้อหารายวิชาที่เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ความรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตย ปลูกฝังความรักชาติ และการรู้รักสามัคคี และเพิ่มการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิตในแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนมีความสำนึกรักในแผ่นดินเกิด เข้าใจหลัก	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
กฎหมายเพื่อที่จะได้ไม่ทำผิด เข้าใจหน้าที่ที่พลเมืองดีควรจะกระทำต่อประเทศชาติ และสังคมที่ตนอาศัยอยู่ตั้งแต่เกิด และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้คนในพื้นที่ได้นำหลักปรัชญาไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีความพอใจในสิ่งที่มี และไม่คิดย้ายออกจากพื้นที่เข้ามาในเมือง จนเกิดปัญหาทิ้งที่ดินทำกิน เพราะหากผู้เรียนได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เนิ่น ๆ จะทำให้เข้าใจและอยู่ในสามัญสำนึกเองโดยที่ไม่ต้องให้รัฐบาลเข้ามายุ่งเกี่ยวจนอาจเกิดปัญหาตามมา	
ในส่วนของรูปแบบกิจกรรมนักศึกษา เห็นว่าการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่อง ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องและรับรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นและควรมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนกับจังหวัดอื่น ๆ นอกจาก สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างแต่ละท้องถิ่น และเป็นการปูทางสำหรับการออกมาประกอบอาชีพต่างท้องถิ่น เพื่อลดความแตกต่างทางสังคม และสำหรับการพิจารณาความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ควรกำหนดหลักเกณฑ์และประชาสมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักความเชื่อแต่ละอย่างโดยละเอียดเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความแตกต่าง	เห็นด้วยแต่ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม
สำหรับรูปแบบของอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นเสนอว่า ควรมีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องและเฉพาะในแต่ละรายวิชา เช่น แผนกพณิชยกรรม ก็ควรมีสื่อการสอนเป็นเครื่องมือใช้สำนักงานที่ปฏิบัติงานได้จริงและมีใช้อยู่ในสถานประกอบการปัจจุบันจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับอุปกรณ์ ฝึกปฏิบัติ ซ่อมบำรุงได้ เป็นต้น และในส่วนของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ควรมีอุปกรณ์พร้อมอยู่เสมอ และต้องทันสมัยปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ ทั้งกับผู้ใช้และผู้รับบริการ นอกจากนั้นควรมีสื่อการสอนที่เป็นหนังสือ ควบคู่กับคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และอินเตอร์เนต เพราะหนังสือเป็นสื่อการสอนที่สามารถเข้าใจง่ายสำหรับผู้เรียน เพราะนำไปทบทวนที่บ้านได้	เห็นด้วยและควรเน้นเครื่องมือและสื่อที่สนับสนุนการเรียนการสอน
ในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอก คิดว่าถ้าจะทำความร่วมมือกับองค์กรภายนอก ควรให้มีความหลากหลายของสถานประกอบการและไม่ควรต้องให้สถานประกอบการยึดหลักการ	

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
ปฏิบัติงานที่ไม่ขัดแย้งกับหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลามเท่านั้น เพราะในความเป็นจริง หากต้องเข้าไปทำงาน บุคลากรก็ควรปรับตัวเข้ากับองค์กร ไม่ควรให้องค์กรปรับเข้าหาบุคลากร เพราะถ้าหากเราทำให้ผู้เรียนปรับตัวได้ตั้งแต่ก่อนที่จะทำงานจริง การทำงานในอนาคตก็จะไม่เกิดปัญหา ไม่ว่าจะอยู่ในสถานประกอบการใด จึงควรเพิ่มเติมสถานประกอบการให้หลากหลาย และเพิ่มเติมความเข้าใจ และหลักการประพฤติปฏิบัติ ในการปฏิบัติงานมากกว่า เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดจากความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม	
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร ในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ควรให้นักเรียนพาผู้ปกครองมาทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยกับครู เพื่อให้ครูมีความมั่นใจในการอยู่ปฏิบัติหน้าที่ และทำให้ผู้ปกครองยอมรับและไว้วางใจในตัวครู ทำให้ลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจได้ เช่น อาจจัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์ หรือกิจกรรมทางวิชาการที่ให้บุคคลภายนอกเข้ามาทำความรู้จักกับสถานศึกษา	เห็นด้วยและเสริมเรื่องความสัมพันธ์ของบุคลากรกับชุมชน
4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น เลือกแบบที่ 1 การขยายหลักสูตรอาชีวศึกษา ควรทำความเข้าใจและสอบถามความต้องการจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดความพอใจในทุกฝ่าย และป้องกันปัญหาที่จะตามมา โดยพิจารณาจากความต้องการของผู้ที่จะเรียนกับสังคมเป็นหลัก เพราะหากผู้เรียนยังขาดสาขาวิชาใด ก็ควรจัดหาและส่งเสริมให้มีตามความต้องการ เพราะหากว่ามีทางเลือกทางการศึกษามากเท่าใด ทางเลือกในการดำเนินชีวิตก็จะมีมากขึ้น และก็จะทำให้ได้รับความร่วมมือในการจัดการด้านต่าง ๆ ทำให้สะดวก และเป็นรูปธรรมได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากหากปล่อยทิ้งและมีปัญหามาก จะทำให้การศึกษาและพัฒนาของผู้เรียนขาดช่วงไป	เห็นด้วยกับแบบที่ 1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 2

วันที่สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2552 เวลา 11.00 น.

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานั้น มีความคิดเห็นว่าควรเพิ่มความรู้ทางภาษาท้องถิ่นเพื่อให้สามารถไปทำงานต่างประเทศได้ เช่น ภาษาอาหรับ และควรเป็นสาขาวิชาชีพให้มากโดยเฉพาะที่สอดคล้องกับคนในพื้นที่ สำหรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษา เห็นว่าวิทยาลัยควรส่งนักศึกษาไปดูงาน หรือแลกเปลี่ยนนักศึกษากับสถาบันอื่นทั้งพื้นที่ หรือนอกพื้นบ้าง เพื่อเปิดกว้างทางประสบการณ์ให้ผู้เรียน และในส่วนของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือภายนอกสถาบันอาชีวศึกษาเห็นว่า อบจ. หรือ อบต. ควรมีบทบาทในด้านการศึกษาให้มาก เพื่อเป็นการช่วยเหลือเยาวชนในท้องถิ่น ให้มีความรู้ ความสามารถ ในการพัฒนาท้องถิ่นตนเองในด้านคุณภาพการศึกษาเห็นว่าหลักศาสนาเป็นสิ่งที่ดี ควรแก่การยึดถือโดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งควรได้รับการปลูกฝังในสถาบันการศึกษา เพื่อจะได้ออกไปเป็นคนดีของสังคม หากเป็นคนดีแล้ว ทักษะ ความรู้ต่าง ๆ ก็สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต	เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลและควรเพิ่มเรื่องการสอนภาษาและการศึกษาดูงานมากขึ้น
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นด้วยกับรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนแบบที่ 1 เพราะว่าอิสลามเป็นวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ โดยเฉพาะเมื่อจบการศึกษาไปแล้วมักจะทำงานกับคนมุสลิม โดยเฉพาะในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย หากคนนั้นมีความรู้คู่กับศาสนามุสลิมมักจะได้รับการยอมรับสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี รวมทั้งมีความเจริญก้าวหน้า เช่น ทำงานในสถานประกอบการเกี่ยวกับการผลิตอาหารฮาลาล ซึ่งตลาดใหญ่	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 1 ซึ่งจะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในกลุ่มมุสลิม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
อยู่ในตะวันออกกลาง และอีกประการหนึ่งก็คือ รูปแบบที่ 1 จะเน้นหลักศาสนาควบคู่กับการศึกษา ถึงจะทำให้ผู้ปกครองยินยอมส่งบุตรหลานมาเรียนในสถาบันการศึกษา เพราะมีความไว้วางใจว่า บุตรหลานจะเป็นผู้ยึดมั่นในหลักปฏิบัติที่ดี ทั้งชาตินี้และชาติต่อไป	
ในเรื่องของรูปแบบกิจกรรมนักศึกษา มีความคิดเห็นว่าลักษณะของกิจกรรมนักศึกษา ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เน้นความบันเทิง เช่น เชียร์ลีดเดอร์ แต่ควรเป็นลักษณะสร้างสรรค์และไม่ขัดต่อหลักปฏิบัติวิถีมุสลิม โดยเฉพาะการทำงานกับชุมชน ทำประโยชน์ให้แผ่นดินเกิด ส่วนรูปแบบของอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นมีข้อเสนอดังนี้	ไม่เห็นด้วยกับกิจกรรมที่เน้นความบันเทิงและขัดหลักศาสนา
1. เห็นควรเพิ่มห้องสำหรับค้นอินเตอร์เนตให้มากขึ้น เพราะเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร นักศึกษาควรได้รับการบริการอย่างเต็มที่	
2. ควรเพิ่มตำราในห้องสมุด โดยเฉพาะตำราใหม่ ๆ ทางสายวิชาสามัญ และวิชาชีพให้ทันสมัย	
3. แต่ละวิชาควรมีเอกสารประกอบการสอนให้นักศึกษาใช้เป็นคู่มือประกอบการเรียน ส่วนรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอกนั้นเห็นด้วย เพราะสังคมปัจจุบันต้องมีการประสานกันในทุกเรื่อง สถานศึกษาควรเข้าหาองค์กรศาสนาให้มากขึ้น และองค์กรศาสนาควรเข้ามามีบทบาทในการอบรมนักศึกษาในวิทยาลัยด้วย	
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร	เห็นด้วย
คิดว่ารูปแบบการบริหารงานบุคลากรที่เสนอมามีความเหมาะสม	
4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น	
ในประเด็นนี้คิดว่า สนใจรูปแบบที่ 1 เพราะหากการจัดการศึกษาสามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ได้ ก็จะทำให้ทุกคนมีความพึงพอใจ	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 3

วันที่สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2552 เวลา 13.00 น.

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความคิดเห็นว่านโยบายของรัฐบาลทั้งที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาลัย และหน่วยงานต่าง ๆ ดีแล้ว แต่อยากจะเพิ่มเติมในเรื่องของข้อการหาสถานประกอบการเพื่อรองรับนักศึกษาที่จบเพื่อหลีกเลี่ยงการว่างงาน หรือ อยากให้เปิดสอนระดับปริญญาตรี เพื่อจะได้เรียนในท้องถิ่นใกล้บ้าน และเนื่องจากวิทยาลัยอยู่ในพื้นที่พิเศษ ดังนั้นการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกจะเป็นสิ่งที่ดี โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนผู้สอนกับโรงงานหรือสถานประกอบการ เพื่อประโยชน์กับผู้เรียนได้มีประสบการณ์มากขึ้น นอกจากนั้นยังต้องการให้วิทยาลัยเพิ่มอุปกรณ์การเรียน เช่น เครื่องจักรกลในโรงฝึกงาน เพื่อให้ผู้เรียนให้ฝึกได้อย่างทั่วถึง ส่วนเรื่องบุคลิกภาพของผู้เรียน เห็นว่าอาจไม่สำคัญเท่ากับว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้จริงหรือไม่	เห็นด้วยกับนโยบายและต้องการเน้นเรื่องความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นด้วยในรูปแบบที่ 3 เพราะสามารถสร้างกำลังคนทางสายอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ ควบคู่ไปกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีความสุข สามารถอยู่ร่วมกันได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 3
สำหรับเรื่องของกิจกรรมนักศึกษา เห็นว่า ควรมีการนำนักศึกษาไปทัศนศึกษาตามต่างจังหวัดอื่น ๆ บ้าง เพื่อเป็นการเปิดหูเปิดตา รับเอาสิ่งที่ดี ๆ มาปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และวิทยาลัยควรจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า เพื่อเป็นที่พบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับรุ่นพี่บ้างในบางโอกาส ในเรื่องที่เกี่ยวกับรูปแบบของอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ควรเพิ่มอินเตอร์เนตให้เพียงพอกับความ	เห็นด้วยและเพิ่มการศึกษาดูงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
ต้องการของนักศึกษา และสำหรับประเด็นรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทในสถาบันมากขึ้น เพราะถือว่าเป็นตัวแทนประชาชนในพื้นที่ น่าจะรู้ความต้องการของประชาชนได้ดี จะได้กำหนดทิศทางการพัฒนาได้ถูกทาง ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น	
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร เนื่องจากเป็นนักศึกษา ไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องนี้ แต่เห็นว่า ควรจะสร้างขวัญกำลังใจให้กับคุณครูในพื้นที่เสี่ยงนี้ให้มากยิ่งขึ้น เพราะหากครูขาดขวัญและกำลังใจก็จะส่งผลให้ครูไม่อยากจะทำงาน	ควรเน้นเรื่องการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร
4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น เห็นด้วยกับแบบที่ 2 เพราะเป็นการประสานระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายการศึกษา เชื่อว่าประโยชน์จะตกอยู่ที่นักศึกษา ผู้ปกครอง ครู และชุมชน	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 4

วันที่สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2552 เวลา 14.00 น.
สถานที่สัมภาษณ์ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำหรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรเน้นพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้สำเร็จการศึกษาออกไปสามารถมีประสบการณ์เฉพาะ เพื่อไปทำงานได้เลย สนับสนุนงบประมาณในการออกไปฝึกงานนอกพื้นที่ สามจังหวัด เช่น สนับสนุนค่าที่พักระหว่างฝึกงาน ค่าอาหารบางส่วนให้กับนักศึกษาที่ออกไปฝึกงาน และในประเด็นของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษาคิดว่าสถาบันควรเพิ่มอัตรากำลังครูสายอาชีพ เพื่อให้พอเพียงกับจำนวนนักศึกษา ในส่วนของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือภายนอกสถาบันอาชีวศึกษานั้น ควรเชิญบุคคลภายนอกที่เชี่ยวชาญมาเป็นอาจารย์พิเศษ เพื่อนักศึกษาจะได้รับความรู้ใหม่ๆ ทันกับการเปลี่ยนแปลง	เห็นด้วยและต้องการให้เพิ่มอัตรากำลังบุคลากรรวมถึงการพัฒนาการเรียนการสอนและการเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอก
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สนับสนุนรูปแบบที่ 1 หากสามารถดำเนินการได้จะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาและต่อผู้ปกครองด้วย เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่จะคาดหวังให้นักศึกษาได้มีหลักศาสนาควบคู่กันไปเพราะการใช้ชีวิตที่ดีในอนาคต และเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่วิทยาลัยจะปิดในวันศุกร์ เพื่อเปิดโอกาสให้สามารถทำพิธีทางศาสนาในมัสยิดโดยไม่ต้องกังวล เกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียน เพราะหากไปทำพิธีในบางช่วงเวลาเหมือนในปัจจุบันนั้น จะทำให้เสียโอกาสในการเรียนเวลานั้นไปด้วย และอยากเสนอแนะว่าควรกำหนดช่วงเวลาว่างพร้อมกันในเวลา 12.30-13.30 น. เพื่อการทำละหมาด โดยการให้สถานศึกษาบังคับให้นักศึกษามุสลิมปฏิบัติทุกคนตาม	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 1 ส่วนเรื่องกิจกรรมนักศึกษาต้องการให้นักศึกษามีอิสระทางความคิด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
วิถีประชาของคนส่วนใหญ่ ในส่วนของรูปแบบกิจกรรมนักศึกษา เห็นว่า วิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาเสนอรูปแบบกิจกรรม เพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษาให้มากที่สุด ในด้านรูปแบบของอาคารสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก วิทยาลัยควรมีการปรับปรุงอาคารโรงฝึกงานให้กว้างขวาง มีระบบความปลอดภัยที่รัดกุม มีอุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น อุปกรณ์ป้องกันเสียง แสง ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และที่ต้องการเพิ่มเติมคือมีระบบการประกาศรับสมัครงานอย่างทั่วถึง สำหรับความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา หากทำได้ตามรูปแบบที่เสนอมา คิดว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักศึกษา	
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร เช่นเดียวกัน คือเห็นว่ารูปแบบการบริหารบุคลากรมีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ จำเป็นที่จะต้องมีครูอาจารย์ที่มีคุณภาพด้วย	เห็นด้วย
4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น มีความคิดเห็นว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารต้องมีความร่วมมือกับสถาบันในรูปแบบที่ 2 คือ การสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากร ตลอดจนเรื่องของการดูแลความปลอดภัยและการจัดหาตลาดแรงงานรองรับผู้สำเร็จการศึกษา	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 5

วันที่สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2552 เวลา 09.00 น.

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความเห็นด้วย แต่ผู้ขับเคลื่อนนโยบายควรเป็นบุคลากรในท้องถิ่นซึ่งได้รับการพัฒนา ฝึกอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการจนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องอาชีวศึกษาอย่างลึกซึ้ง จนสามารถนำนโยบายไปบูรณาการได้อย่างกลมกลืน ในส่วนของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษา เห็นด้วยและควรปรับแผนงาน หรือ โครงการต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้ยืดหยุ่นได้ ตามธรรมชาติของท้องถิ่น สังคมและวัฒนธรรม ส่วนในเรื่องของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือภายนอกสถาบันอาชีวศึกษานั้น เห็นว่าสถานประกอบการใน สามจังหวัดภาคใต้มีจำนวนและศักยภาพไม่มากเพียงพอที่จะตอบสนองนโยบายได้ ควรสร้างเครือข่ายนอกพื้นที่ให้เพิ่มขึ้นเพื่อให้โอกาสและวิสัยทัศน์แก่ผู้เรียนและผู้สอน ในด้านคุณภาพการศึกษานั้นเห็นด้วยทั้งหมด แต่การขับเคลื่อนให้สัมฤทธิ์ผลไม่น่าจะทำได้ครบถ้วนภายในระยะเวลาตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำทั้งพื้นฐานความรู้ด้านวิชาการ สภาพครอบครัว และสภาพเศรษฐกิจ ประกอบกับผู้สอนขาดขวัญกำลังใจ ความรู้สึกปลอดภัยและความมั่นคงในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ จึงควรสร้างความมั่นใจและปลอดภัยให้ครูผู้สอนควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมในภาพรวม เพื่อฟื้นฟูและสร้างความแข็งแรงให้ครอบครัวซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพผู้เรียน และมีผลให้สามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษา ทั้ง 10 ข้อ ได้อย่างสัมฤทธิ์ผล	เห็นด้วยกับนโยบาย แต่ต้องการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างจริงจัง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความคิดเห็นว่ารูปแบบหลักสูตรแบบที่ 3 มีความเป็นไปได้มาก แต่ควรมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสมบ้าง เช่น ในกรณีของเนื้อหาวิชาควรเพิ่มเติมการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความแตกต่างทางศาสนา วัฒนธรรมสังคมและประวัติศาสตร์ ในเรื่องของ วัน-เวลาที่สอน ควรเรียน 6 วันจันทร์-เสาร์ หยุดวันอาทิตย์ และวันศุกร์เลิก 14.00 น. เพิ่มวันหยุดประจำปีเฉพาะวันสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อจะได้เรียนได้ครบตามเนื้อหา หลักสูตร และมาตรฐานรายวิชา เช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ส่วนกรณีของรูปแบบกิจกรรมนักศึกษา มีข้อคิดเห็นในการปรับเปลี่ยน คือ โครงสร้างการดำเนินงานกิจกรรม ทั้งคณะกรรมการนักศึกษา ที่ปรึกษากิจกรรม ควรประกอบด้วยนักศึกษาปัจจุบัน อาจารย์ ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิทั้งพุทธและมุสลิม ไม่จำเป็นต้องมีนักศึกษารุ่นพี่ทั้งพุทธและมุสลิม สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการมีศูนย์เครือข่ายความร่วมมือของนักศึกษาควรสร้างเครือข่ายให้กว้างขวาง มากกว่า สามจังหวัด เพื่อเพิ่มโอกาสความรู้ ประสบการณ์ และวิสัยทัศน์ให้กับนักศึกษา สิ่งที่เห็นว่าควรระมัดระวังคือ ลักษณะของกิจกรรม ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เพื่อมิให้เกิดความรู้สึกแบ่งแยก ในส่วนของรูปแบบของอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก เห็นว่าควรมีความร่วมมือทั้งกับภาครัฐ ภาคเอกชน และร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาภาคอื่นด้วย สำหรับกรณีของรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเห็นว่า เนื่องจากสถานประกอบการเฉพาะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนไม่มาก จึงไม่ควรมีเงื่อนไขในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงานหรือทำงาน และควรขยายเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกให้กว้างขวางมากกว่าเฉพาะใน สามจังหวัด	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 3 ส่วนเรื่องกิจกรรมนักศึกษาต้องเน้นความสามัคคี
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร ในเรื่องของการบริหารงานบุคลากร มีความเห็นว่า รูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสม แต่ที่ต้องปรับแก้ไขคือ การอบรมผู้บริหารนั้นควรจัด	เห็นด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
หลักสูตรในลักษณะของหลักสากลนิยม ไม่ใช่ลักษณะตามแบบฉบับของอิสลาม ส่วนในเรื่องของการเลื่อนตำแหน่งและวิทยฐานะนั้น เห็นว่าควรสนับสนุนให้อาจารย์ทำวิจัยและนำผลงานมาใช้	
4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 2 กล่าวคือ เป็นการสร้างความร่วมมือกันระหว่างสถาบันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายหลักของ กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 6

วันที่สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2552 เวลา 10.30 น.

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความเห็นว่า เห็นด้วยแต่สิ่งที่ควรเสริมให้กับนักศึกษาอย่างยิ่งคือ คุณธรรม จริยธรรม เช่น ความอดทน ความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ในกรณีของเรื่องนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษานั้น เห็นด้วยอย่างยิ่ง สิ่งที่ควรเพิ่มเติมคือ สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนควรพร้อม ไม่ใช่อบรม สัมมนา ดูงาน ทุกปีแต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ เนื่องจากสื่ออุปกรณ์ไม่มี ในประเด็นเรื่องนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือภายนอกสถาบันอาชีวศึกษา มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง ควรเพิ่มเติมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาให้มากที่สุด รวบรวมคลังสมองของท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน	เห็นด้วยและควรเสริมเรื่องการอบรมคุณธรรมการใช้สื่อการสอนและภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในส่วนของคุณภาพการศึกษานั้น มองว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความอดทน และมีความสามารถในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ดี มีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้น และตรงต่อเวลา	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 3
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นด้วยกับรูปแบบหลักสูตรการอาชีวศึกษา ตามแบบที่ 3 ด้วยเหตุผลดังนี้ 1. ผู้เรียนควรมีทักษะประกอบอาชีพเป็นหลัก แต่ขณะเดียวกันควรควบคู่กับหลักศาสนา แต่ต้องสามารถปรับตัวและเข้าใจบุคคลอื่นในโลกนี้ด้วย 2. เนื้อหาวิชาไม่ควรทิ้งศาสนาแต่ละศาสนา	เห็นด้วยกับรูปแบบกิจกรรมนักศึกษาแต่ต้องเปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระในการคิดและรับผิดชอบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
3. วิธีสอน ควรใช้อย่างหลากหลาย แต่สื่ออุปกรณ์แต่ละห้องของสถานศึกษาต้องพร้อม 4. วันเวลาที่สอน ควรเหมือน ๆ กับจังหวัดอื่น ๆ แต่วันศุกร์อาจยืดหยุ่น	
สำหรับรูปแบบกิจกรรมนักศึกษานั้น เห็นด้วยอย่างยิ่ง ทุกกิจกรรมเป็นการฝึกนักศึกษาให้เข้าใจสังคม ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตาม ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เพียงแต่ปัจจุบัน คงไม่มีเวลาฝึกนักศึกษา เนื่องจากมีภาระหน้าที่หลายอย่าง การจัดกิจกรรม ครูจึงเป็นตัวหลักทำกิจกรรมเสียเอง นักศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติตาม สถานศึกษายังไม่มีวิธีการให้นักศึกษาทุกคนร่วมกิจกรรม บางกิจกรรมนักศึกษาส่วนหนึ่งร่วมกิจกรรม อีกส่วนหนึ่งไม่สนใจ หรือไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม และในส่วนของรูปแบบของอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นที่จริงยังพบปัญหาอยู่เช่น สื่อการสอนไม่เพียงพอกับนักศึกษา เช่น คอมพิวเตอร์ แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ในช่วงนี้ เราควรเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส คือ ป้ายประชาสัมพันธ์ ควรมีทั้ง 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และยาวีเพื่อเป็นการเรียนภาษาของประชาชนและไม่ให้เกิดการแบ่งแยกและแรงต้านของ 2 ภาษา สำหรับสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา ทุกแห่งมีอยู่แล้วตามข้อจำกัดของแต่ละสถานที่ แต่ควรฝึกการรับผิดชอบดูแลให้สะอาดเป็นระเบียบ เหมาะสมกับเป็นสถานที่ของศาสนา และในเรื่องของรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอกนั้นเห็นว่า องค์กรภายนอกใน สามจังหวัดเข้าใจหลักปฏิบัติของแต่ละศาสนาและสถานศึกษาได้รับความร่วมมือจากองค์กรภายนอกมาตลอดตามความพร้อม และข้อจำกัดของแต่ละแห่ง	เห็นด้วยและต้องมีการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร สำหรับงานด้านบุคลากรมีแนวคิดที่อยากนำเสนอ ดังนี้ 1. การสรรหา แต่งตั้ง บรรจุ ควรใช้เกณฑ์มาตรฐาน เพื่อให้สามารถผลิตนักศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ในกรณีเป็นบุคคลต่างพื้นที่เข้ามาปฏิบัติงานควรกำหนดระยะเวลา การอยู่ในพื้นที่ 3-5 ปี ก่อนอนุญาตให้ย้ายไปที่อื่น	เห็นด้วยกับรูปแบบที่2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
2. จัดให้มีการพัฒนา โดยการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานศึกษาต่อ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการแข่งขันกับโลกภายนอก และเกณฑ์มาตรฐานสากล ด้วยความมั่นใจ 3. จัดอบรมการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย และจัดกลุ่มพื้นฐานความรู้ระดับเดียวกันไว้ด้วยกัน เพื่อให้อบรมบรรลุวัตถุประสงค์ 4. มอบรางวัลเชิดชูเกียรติบุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแต่ลักษณะงาน 5. ดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด เหมาะสมทั้งบุคลากร อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก 6. พิจารณาดูแลบุคลากรต่างศาสนาในพื้นที่เพื่อให้สามารถอยู่ในพื้นที่ได้เหมือนบุคคลอื่น 7. ควรตั้งเกณฑ์ประเมินครู-เจ้าหน้าที่ อย่างเป็นระบบ มาตรฐานเดียวกัน **4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น** มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันมีน้อยไป ถ้าองค์กรสามารถสนับสนุนสถานศึกษา ก็จะช่วยให้การผลิตนักศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันก็คือผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับสถานศึกษาต่างมีภาระหน้าที่ไม่สอดคล้องกันจึงไม่สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์กันได้	

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 7

วันที่สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2552 เวลา 13.00 น.

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเรื่องของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา มีความคิดเห็นว่า การประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ ควรจะมีตัวอย่างที่ชัดเจน หากเป็นไปได้ควรเชิญผู้ที่ประสบความสำเร็จเป็นวิทยากรแนะนำ และชักชวนให้ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและประสบความสำเร็จจริง โดยอิงความถูกต้องตามระเบียบของบ้านเมือง สำหรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษานั้น เห็นด้วยกับนโยบาย แต่ควรจะเพิ่มให้ผู้ที่ไปดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ กลับมาแล้วควรนำผลจากการไปดูงานมาเผยแพร่แก่บุคลากรทางการศึกษาที่ยังไม่มีโอกาส รับรู้ รับทราบบ้าง ส่วนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือภายนอกสถาบันอาชีวศึกษาคิดว่า หากสถานการณ์บ้านเมืองสงบกว่านี้ สถานประกอบการในพื้นที่คงจะเพียงพอและร่วมเป็นภาคีการจัดการอาชีวศึกษากับสถานศึกษา รวมทั้งบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้สึกปลอดภัย ไม่มีความระแวงอันตรายที่จะเกิดขึ้น ก็จะมีกำลังใจในการคิดร่วมกันกับสถานประกอบการใกล้เคียงหรือต่างอำเภอ	เห็นด้วยกับนโยบายและควรนำไปสู่การปฏิบัติจริง
ในประเด็นของคุณภาพการศึกษาอาชีวศึกษาในพื้นที่ เห็นด้วยกับการจัดการการศึกษาให้สอดคล้องกับศาสนาอิสลาม ลดปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มต่าง ๆ ของผู้เรียน แต่ควรเพิ่มการสร้างวิสัยทัศน์แก่ผู้เรียน โดยนำผู้ที่เป็นที่เคารพนับถือ มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบกรรมการสถานศึกษา (บุคคลภายนอก) มีการประชุมเป็นรายเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือหาทางป้องกันแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในสังคม ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคล ส่งผลให้ผู้เรียนมองไกลขึ้น และเห็นถึงประโยชน์	เห็นด้วยกับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำหรับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 3 แต่สิ่งที่ควรปรับปรุงก็คือ วิธีสอนและประเมินผล ควรให้สถานประกอบการที่นำนักเรียนนักศึกษาไปดูงานมีส่วนร่วมในการให้คะแนนหรือประเมินกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วม และวัน-เวลาที่สอน เห็นด้วยแต่ต้องจัดเวลาเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้ครบตามหลักสูตรของแต่ละชั้นเรียน เมื่อมีการแข่งขันทักษะในกลุ่มสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาระดับภาค ระดับประเทศ จะได้แข่งขันได้ และนำความภาคภูมิใจมาสู่สถาบันและครอบครัว ส่วนรูปแบบกิจกรรมนักศึกษานั้นมีความคิดเห็นว่าลักษณะของกิจกรรมนักศึกษาควรเป็นกลางไม่แบ่งแยกวัฒนธรรมและศาสนา เช่น ควรจัด “โครงการรักคณิต” “ค่ายคณิตศาสตร์” โครงการปลูกป่าชายเลนเพื่อเพิ่มแหล่งอาหารและรั้วธรรมชาติ , โครงการมีรายได้ระหว่างเรียน เป็นการฝึกให้นักศึกษารู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ลดภาระค่าครองชีพแก่ผู้ปกครองและเห็นคุณค่าของการมีงานทำ และประเด็นของรูปแบบของอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก อาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จัดให้ จะไม่มีประโยชน์ถ้าผู้เรียนไม่รักถิ่นฐาน และขาดจิตสาธารณะ ดังนั้น ผู้สอนควรสอดแทรกในบทเรียนทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน หรือย้ำเตือนนักศึกษาเมื่อมีโอกาสแนะนำ โดยไม่คิดว่าธุระไม่ใช่ ส่วนในเรื่องของรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอกนั้นเห็นว่าสถานประกอบการที่จะรับนักศึกษาเข้าฝึกงานใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา สถานศึกษาควรจะจัดให้มีการฝึกงานในสถานศึกษาด้วย และควรเปิดโอกาสให้ไปฝึกงานในพื้นที่นอกเหนือจากในจังหวัด	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 3 และการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาต้องไม่ทำให้เกิดการแบ่งแยก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร ในเรื่องของการสรรหาบรรจุแต่งตั้งและฝึกอบรม มีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว รวมถึงการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ และขวัญกำลังใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก แต่สถานการณ์บ้านเมืองยังไม่สงบ ยังมีการขัดแย้งกันอยู่เช่นปัจจุบัน บุคลากรทางการศึกษาก็ไม่มั่นใจว่าจะมีโอกาสได้ดำเนินการตามวิชาชีพที่เรียนมาคุ้มค่าหรือไม่เพียงใด จะถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์ ผลิตผลงานนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีศรีอาชีวได้หรือไม่	เห็นด้วยกับรูปแบบที่นำเสนอ
4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น สำหรับเรื่องนี้เห็นว่า รูปแบบการจัดการแบบที่ 1 ก็น่าจะมีความเหมาะสมดี เพราะจะช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการอาชีวศึกษาจำเป็นต้องใช้มาตรฐานหรืออ้างอิงตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	เห็นด้วยกับรูปแบบที่1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 8

วันที่สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2552 เวลา 14.00 น.

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นด้วยอย่างยิ่งกับนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา และเห็นด้วยกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษา โดยการสร้างบรรยากาศทางศีลธรรมและวัฒนธรรมของศาสนาอิสลาม และสนับสนุนการศึกษาดูงานในประเทศมุสลิมใกล้ ๆ บ้านเรา เพื่อนักศึกษามุสลิมได้เห็นงานในอนาคต และประชาสัมพันธ์ให้เพื่อน ๆ น้อง ๆ ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ส่วนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือภายนอกสถานศึกษา เห็นด้วยอย่างยิ่งในการสนับสนุนให้สถานประกอบการในพื้นที่ที่มีความต้องการด้านแรงงาน เข้าร่วมเป็นภาคีในการจัดการอาชีวศึกษากับสถานศึกษา รวมถึงการสนับสนุนให้องค์กรศาสนา ผู้นำ และนักวิชาการอิสลาม เข้าร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบัน เช่น ร่วมเป็นคณะกรรมการวิทยาลัย ร่วมเป็นวิทยากรในการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษา ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับคุณภาพการศึกษานั้น เห็นด้วยกับการจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชน และต้องสอดแทรกคุณธรรมบนพื้นฐานของหลักศาสนาอิสลาม พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมด้านกิจวัตรและวัฒนธรรมประเพณีควบคู่ด้วย	เห็นด้วยกับนโยบาย แต่ต้องการเน้นการสร้างบรรยากาศทางศาสนาอิสลามรวมถึงการเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางวิชาการ
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นักเรียน นักศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามจริง แต่ก็มีส่วนที่เหลืออีก ซึ่งนับถือศาสนาพุทธ การจัดการเรียนการ	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 1 เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นมุสลิม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
สอนในส่วนของกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม ควรแยกกันดำเนินการ แต่ต้องให้สมดุลกัน ส่วนวันเรียน ควรเรียนให้ต่อเนื่องกัน 5 วัน คืออาทิตย์ถึงวันพฤหัสบดี หยุดวันศุกร์และวันเสาร์ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษาได้ทำกิจกรรมศาสนาให้เต็มที่ เพราะวันศุกร์หลาย ๆ มัสยิด จะบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนาเป็นประจำ และเห็นด้วยกับการเพิ่มวันหยุดประจำปี ในช่วงเทศกาลสำคัญของศาสนา นอกจากนี้ควรหยุดทำการเรียนการสอนในช่วงที่ถึงเวลาปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งในช่วงกลางวันจะมี 2 เวลา คือประมาณ 12.00-13.00 น. และ 15.20-16.00 น. ในส่วนของรูปแบบกิจกรรมนักศึกษา เห็นว่ากิจกรรมที่ไม่ใช่กิจกรรมทางศาสนา จะต้องดำเนินกิจกรรมให้นักเรียน-นักศึกษาทุกศาสนามีส่วนร่วมอย่างมีเอกภาพ ไม่ควรแบ่งแยกกัน ให้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นยังเห็นด้วยกับทุกกิจกรรม ทั้งการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาศาสนาอื่นได้เข้าใจในกิจวัตร และความเป็นอยู่ของชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลาม และสำหรับรูปแบบของอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นเห็นว่า อาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่าง ๆ แต่สำหรับสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาอิสลาม ควรจัดเป็นสัดส่วนและให้ดำเนินกิจกรรมตามหลักปฏิบัติของชุมชนและห้ามนักเรียนนักศึกษาทำกิจกรรมอื่น และเห็นด้วยที่จะใช้ภาษายาวี หรือรูบีควบคู่กับภาษาไทย เพื่อให้ผู้ปกครองบางส่วนที่ไม่คล่องภาษาไทยให้ได้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและข่าวสารต่าง ๆ ส่วนรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานของนักศึกษา โดยให้สถานศึกษาทำความเข้าใจกับสถานประกอบการในเรื่องเวลาการปฏิบัติศาสนกิจของนักศึกษาที่เป็นมุสลิม ซึ่งจะต้องเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามช่วงเวลาที่กำหนด	เห็นด้วยกับกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจของคนต่างศาสนา และต้องเน้นการอำนวยความสะดวกให้กับกิจกรรมทางศาสนาอิสลาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร การสรรหาแต่งตั้ง บรรจุ และโยกย้าย เห็นควรอย่างยิ่งที่จะบรรจุบุคลากรของสถาบันอาชีวศึกษาซึ่งอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้เข้าใจถึงประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของนักศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม และความเข้าใจปัญหา ความรู้สึกของนักศึกษาเพื่อจะได้แก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง ส่วนการพัฒนาบุคลากรของ สอศ. และต้องสนับสนุนค่าใช้จ่ายสำหรับบุคลากรที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการศึกษาต่อ โดยชำระคืนในภายหลัง ซึ่งไม่คิดอัตราดอกเบี้ย สำหรับที่อยู่อาศัยหรือบ้านพักของบุคลากร ควรจัดเป็นโซนให้บุคลากรที่นับถือศาสนาอิสลาม เนื่องจากสภาพแวดล้อมบางอย่างไม่ถูกไม่เหมาะ เช่น การเลี้ยงสุนัข นอกจากนี้ ผู้บริหารไม่ควรอคติกับบุคลากรที่นับถือศาสนาอิสลามในการรับเข้ามาปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และไม่ห้ามการแต่งกายแบบวิถีชีวิตของมุสลิม	เห็นด้วยและสนับสนุนให้บุคลากรมีความเข้าใจในวิถีมุสลิม
4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น ไม่เห็นด้วยที่จะถ่ายโอนการศึกษาอาชีวศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้ามาเสนอความคิดเห็น เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับชุมชน และสามารถสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากรด้านการศึกษา เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้เข้าถึงเทคโนโลยี ทันต่อเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ปัจจุบัน และควบคุมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ จนถึงผู้บริหาร	เห็นด้วยกับรูปแบบการถ่ายโอนแบบที่ 2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 9

วันที่สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2552 เวลา 8.30 น.

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานั้น เห็นด้วย นโยบาย สอศ. เป็นการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี จึงควรคำนึงถึงความพร้อมของสถานประกอบการ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาและการนิทศของครูผู้สอน ในส่วนของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษา มีความเห็นด้วย เสนอแนะให้กำหนดแนว หรือวิธีการดำเนินการให้ชัดเจน และเป็นรูปธรรมที่สามารถปฏิบัติได้โดยไม่เอนเอียงไปทางพุทธหรือมุสลิมอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือภายนอกสถาบันอาชีวศึกษานั้น เห็นว่าคณะกรรมการวิทยาลัย ควรมาจากกลุ่มบุคลากรที่หลากหลายสาขาและอาชีพที่มาจากภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิของทั้ง 2 ศาสนา สำหรับด้านคุณภาพการศึกษา มองว่า ปัจจุบันผู้เรียนมีพื้นฐานด้านวิชาการและคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าระดับมาตรฐานมาก การดำเนินการตามนโยบายต่าง ๆ จึงสัมฤทธิ์ผลช้าและไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงควรประสานและร่วมมือกับหน่วยงาน หรือองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา	เห็นด้วยกับนโยบายต่าง ๆ และต้องสามารถปฏิบัติได้จริง รวมถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มองว่ารูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบาย เนื่องจากหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับทุกภาค ดังนั้น วัน-เวลา ที่สอนจึงควรยืดหยุ่นเฉพาะวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม เพราะสถานศึกษาจัดสถานที่ทำละหมาดไว้แล้ว ส่วนรูปแบบกิจกรรมนักศึกษานั้นควรเพิ่มเติมให้มีความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคมโดยรวม ส่วนที่	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 3 ส่วนกิจกรรมควรเน้นกิจกรรมเพื่อสังคม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
ปรึกษากิจกรรม ควรเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้นำทางศาสนาทั้งพุทธและอิสลาม ไม่ควรมีนักศึกษารุ่นพี่ สำหรับศูนย์เครือข่ายควรประสานกับสถาบันการอาชีวศึกษาในกลุ่มภาคใต้จังหวัดอื่นด้วย และที่สำคัญควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ในด้านของรูปแบบของอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ควรเพิ่มเติม ลานกีฬาและศูนย์วิทยบริการและห้องสมุด เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทางด้านรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เนื่องจากนโยบายของ สอศ. เป็นการเรียนการสอนระบบทวิภาคีรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอก จึงควรเปิดกว้างให้หลากหลาย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ในประเทศต่างประเทศ ไม่ควรเน้นหรือมุ่งเน้นเฉพาะศาสนา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มโอกาสและทางเลือกให้กับผู้เรียนด้วย	
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร ในประเด็นของการสรรหาแต่งตั้ง บรรจุและโยกย้าย ควรให้สิทธิ์หรือโอกาสพิเศษ สำหรับบุคลากรในพื้นที่ สามจังหวัดและใกล้เคียงมีค่าตอบแทนพิเศษ กับบุคลากรทุกระดับ เพราะปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงภัย ควรฝึกอบรมและพัฒนา ผู้สอน อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง และครบถ้วนทุกคน ทุกด้าน เน้นการอบรมสัมมนานอกพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และปรับเปลี่ยนค่านิยมและเพิ่มพูนวิสัยทัศน์	เห็นด้วยแต่ต้องเพิ่มสวัสดิการ
4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น เห็นว่าองค์กรท้องถิ่น มีบทบาทและใกล้ชิดกับชุมชนมาก จึงควรกลั่นกรองและรัดกุมในการบริหารจัดการในทุกด้าน	

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 10

วันที่สัมภาษณ์ 7 สิงหาคม 2552 เวลา 8.30 น.

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เห็นว่า ดีมาก เพราะ การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้ผู้เรียนในการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และตลาดแรงงาน เพื่อจะได้ให้ประชาชนในพื้นที่จบการศึกษาแล้วสามารถประกอบอาชีพบ้านเกิด พัฒนาหมู่บ้านของตัวเอง สำหรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษานั้น ควรจัดงบประมาณให้ครูที่ปฏิบัติในพื้นที่ ศึกษาดูงานในต่างประเทศ เพื่อจะได้มีความรู้แลกเปลี่ยนในการพัฒนาบ้านเมืองต่อไป ส่วนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือภายนอกสถาบันอาชีวศึกษา เห็นด้วย ให้องค์กรศาสนาเป็นวิทยากรในการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษา และเป็นวิทยากรในการสอนวิชาอิสลาม เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายนอกด้วย และในด้านคุณภาพการศึกษา เห็นด้วยที่จะให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาชีพเพิ่มขึ้น ควบคู่กับความรับผิดชอบในการเรียนศาสนา และควรจัดวิชาเรียนอิสลามในสถานศึกษาควบคู่กันไป	เห็นด้วยกับนโยบายทุกด้านและควรเพิ่มการพัฒนาคุณภาพบุคลากร
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทัศนะต่อรูปแบบทั้ง 3 นั้น มีเหตุผลสนับสนุนคือ ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 1 ควรจัดเรียน 5 วันตามปกติ ตามเวลาราชการ แต่ควรจัดคาบให้นักเรียน นักศึกษาว่างในช่วงละหมาดวันศุกร์ เพื่อให้นักศึกษาได้ปฏิบัติศาสนกิจของตัวเอง และควรส่งเสริมวิชาอบรมจริยธรรมในวันศุกร์ด้วย ถือวันศุกร์เป็นวันดี และควรจัดให้วิทยากรให้ความรู้ในคาบกิจกรรมเป็นวันศุกร์ด้วย ส่วนรูปแบบที่ 2 ไม่เห็นด้วย เพราะว่า ควรจัดเรียน 5	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 3 และไม่เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 1 และ 2 ในประเด็นวัน-เวลาที่ใช้สอน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
วัน เป็นทำการทางราชการ วันจันทร์-ศุกร์ แต่วันศุกร์ควรจัดให้มีกิจกรรมทางศาสนาอิสลาม และคาบวันศุกร์ให้นักเรียน นักศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามไปละหมาดวันศุกร์ด้วย แต่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับรูปแบบที่ 3 คือ เรียน 5 วัน คือ วันจันทร์-วันศุกร์ เพราะว่าวันเป็นวันปฏิบัติงานราชการ แต่วันศุกร์จะเลิกเรียนเวลา 14.00 น. เห็นด้วยเพราะนักเรียน นักศึกษาจะต้องเดินทางไปกลับบ้าน เยี่ยมบ้าน เยี่ยมพ่อแม่ และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้ครอบครัว มีความสุข และปฏิบัติศาสนกิจได้ สำหรับรูปแบบกิจกรรมนักศึกษานั้น เห็นด้วย เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียน นักศึกษาช่วยเหลือสังคม รู้จักมีความเมตตา กรุณา ต่อผู้คนต่อไป ในส่วนของรูปแบบของอาคารสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก เห็นด้วย จะจัดรูปแบบของอาคารสถานที่เป็นสัดส่วน เพื่อจะได้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามหลักศาสนา และได้มีการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อไปในวิทยาลัย สำหรับรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เห็นด้วยกับความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เพราะว่า มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับองค์กรภายนอก เช่น ตัวแทนสถานประกอบการ ที่ให้ความรู้กับนักเรียน นักศึกษาในช่วงเวลาฝึกงาน และการปฐมนิเทศนักเรียน นักศึกษา ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้เป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวิทยาลัยฯ ได้จัดกิจกรรมแก่ประชาชนทั่วไป	
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร เห็นด้วยว่าควรจัดหาสวัสดิการแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ว่า การจัดการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ และขวัญกำลังใจต่าง ๆ ได้จัดดีขึ้นอยู่แล้ว ในส่วนภาครัฐก็จัดทำได้อย่างเหมาะสม แต่ต้องสนับสนุนให้ข้าราชการมีโอกาสได้ศึกษาดูงานต่างประเทศให้มากขึ้น	เห็นด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น ควรจัดแหล่งจัดหางาน หรืออุตสาหกรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสอดคล้องกับสถานศึกษา ผลิตบุคลากรทางด้านสายอาชีพเพื่อพัฒนาบ้านเมืองให้อยู่เป็นสุข ประชาชนไม่ว่างงาน มีงานทำทุกคน ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ให้ภาครัฐจัดหาแหล่งอุตสาหกรรมมาลงทุนเปิดนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้	เห็นด้วยในเรื่องของบทบาทของ อปท.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 11

วันที่สัมภาษณ์ 7 สิงหาคม 2552 เวลา 11.30 น.

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการอาชีวศึกษา เพราะมีความสำคัญในพื้นที่ และต้องการให้สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ส่งเสริมและเปิดให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการ ตลอดจนพัฒนาและสนับสนุนในการจัดให้มีอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน และมีอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเครื่องจักรให้พอเหมาะแก่ผู้เรียน และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือภายนอกสถาบันอาชีวศึกษาควรสนับสนุนให้องค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เช่น หลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา งานบริการแก่ชุมชน นอกจากนั้นในด้านคุณภาพการศึกษา ควรเน้นให้การจัดการอาชีวศึกษามีความสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามและควรเพิ่มเติมประเด็นที่เกี่ยวกับความรู้ด้านประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนเข้าใจและปฏิบัติตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับคำว่า “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา”	เห็นด้วยกับนโยบายทุกด้านและส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในมิติของการปรับตัวในสังคม
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นด้วยอย่างมากกับรูปแบบหลักสูตรที่ว่าอาชีวศึกษาต้องสร้างทักษะอาชีพ ควบคู่หลักคุณธรรมและจริยธรรม และต้องเพิ่มเติมวิธีสอนโดยต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกภาคปฏิบัติจริงนอกสถานศึกษา โดยส่งเข้ารับการฝึกงานในสถานประกอบการ สำหรับการจัดกิจกรรมนักศึกษาต้องเพิ่มจุดมุ่งหมายที่มุ่งเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมอย่างต่อเนื่องให้	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
ผู้เรียนและลักษณะของกิจกรรม ควรระบุกิจกรรมองค์การวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ตามโครงการ 11 ดี 11 เก่ง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข ในด้านของอาคารสถานที่ ควรมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน และสถานที่พักผ่อนและอำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียนนักศึกษา ส่วนรูปแบบความร่วมมือกับองค์กรภายนอกนั้น สถานศึกษาและสถานประกอบการหรือองค์กรภายนอก มีการประชุมและทำข้อตกลงในการดำเนินการเรื่องการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น	
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร ในส่วนของการสรรหา แต่งตั้ง บรรจุโยกย้ายและการฝึกอบรม เห็นว่ามีความเหมาะสม แต่สิ่งที่ต้องการให้เน้นความสำคัญก็คือ การส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ และขวัญกำลังใจ จัดให้มีการรักษาความปลอดภัยด้านอาคารสถานที่ ทรัพย์สิน และชีวิต อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ	เห็นด้วยแต่ต้องเน้นเรื่องสวัสดิภาพเป็นสำคัญ
4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น โดยภาพรวมเห็นว่า รูปแบบทั้ง 2 ใช้ได้ทั้งคู่ เพราะอย่างมีเงื่อนไขที่สอดคล้องภายในโครงสร้างอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็คือ ผู้บริหารต้องพยายามสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านอาชีพได้มากยิ่งขึ้น	เห็นด้วยทั้ง 2 รูปแบบ แต่เน้นที่บทบาทผู้บริหารท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทสรุปในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 12

วันที่สัมภาษณ์ 7 สิงหาคม 2552 เวลา 12.30 น.

สาระ	ข้อสรุป
1. ประเด็นนโยบายรัฐบาลต่อการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นด้วยกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา เพราะสามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและส่งผลดีต่อการสร้างความสงบสุข และความสมานฉันท์ในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ส่วนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษานั้น เห็นว่ารัฐบาลต้องกระจายงบประมาณสนับสนุนการเรียนการสอนให้เกิดความทันสมัยและทั่วถึง เช่น สร้างอาคารโรงฝึกงาน ซื้ออุปกรณ์เครื่องจักรกลและคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้อย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สำหรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายนอกสถาบันเห็นว่าหากเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติจะก่อให้เกิดผลดีกับนักศึกษาโดยตรง ทั้งนี้จะช่วยให้นักศึกษา ชุมชน และสังคม มีแนวทางที่สอดคล้องและได้ประโยชน์ร่วมกัน ในการดำเนินนโยบายข้างต้นนี้ ต้องเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการเป็นช่างเทคนิคอย่างแท้จริง สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ และต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานเป็นสำคัญ ส่วนเรื่องศาสนาอิสลามนั้น สามารถเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเองตามหลักความเชื่อของตนเองอยู่แล้ว	เห็นด้วยและรัฐบาลต้องสนับสนุนอย่างจริงจัง
2. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาสำหรับมุสลิมใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นด้วยกับรูปแบบหลักสูตรแบบที่ 2 เพราะมุ่งเน้นด้านทักษะทางวิชาชีพควบคู่กับความศรัทธาต่อศาสนาที่ตนนับถือ โดยการบูรณาการทุกสาขาวิชาเข้ากับหลักศาสนา ให้เกียรติแก่ผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ควรเพิ่มเติมรายวิชาเลือกหรือเลือกเสรีให้กับนักศึกษาได้	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาระ	ข้อสรุป
มีช่องทางในการแสวงหาความรู้ตามที่ตนสนใจให้มากขึ้น เช่น รายวิชา 1. อิสลามกับสังคมไทย 2. หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3. วิชาว่าด้วยจิตสำนึกสาธารณะ 4. ภาษามลายูกลางหรือภาษาอาหรับ เพื่อให้ผู้สนใจสามารถมีช่องทางแสวงหาความรู้ได้ สำหรับรูปแบบของกิจกรรมนักศึกษา มีความเหมาะสมแต่ควรเพิ่มกิจกรรมด้านกีฬาให้มากขึ้น ส่วนด้านอาคาร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษามีความเหมาะสม	
3. ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร เห็นด้วยกับรูปแบบที่นำเสนอแต่ขอเพิ่มเติมคือ 1. ควรปรับปรุงอัตรากำลังตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราว เป็นพนักงานราชการ เพื่อความมั่นคง (อายุลูกจ้างเกิน 3 ปี) 2. ควรปรับปรุงอัตรากำลังตำแหน่งพนักงานราชการ เป็นข้าราชการ (อายุพนักงานราชการเกิน 3 ปี) 3. การเลื่อนวิทยฐานะ จากชำนาญการเป็นชำนาญการพิเศษควรขยับไปตามระยะเวลา (ชำนาญการเกิน 5 ปี ปรับเป็นชำนาญการพิเศษ)	เห็นด้วยและต้องการเน้นเรื่องความมั่นคงในอาชีพ
4. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยท้องถิ่น เห็นด้วยกับประเด็นของบทบาทองค์กรและบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษา และคิดว่าการจัดการนั้นควรทำเฉพาะเรื่องของการสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากรตามรูปแบบที่ 2	เห็นด้วยกับรูปแบบที่ 2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ง

รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องที่ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัย

กูเซ็ง ยาวอหะซัน	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส
ถาวร เรืองประพันธ์	สมาชิกเทศบาล เทศบาลตำบลตันหยง
ทรงศักดิ์ แก้งอ่อน	หัวหน้าแผนกวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยพาณิชยการธนบุรี
ธนันท์รัฐ ศรประสิทธิ์	รองประธานหอการค้าจังหวัดยะลา
นิรันดร์ พันทรกิจ	อาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษด้านอิสลามและศาสนาเปรียบเทียบ อดีตผู้อำนวยการสำนักจุฬาราชมนตรี
บัญชา เกิดมณี	อธิการบดีมหาวิทยาลัยธนบุรี และอดีตนายกสมาคมโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
ปรีชา ศรีสง่า	ผู้อำนวยการโรงเรียนมีนบุรีโปลีเทคนิค
ปิยะนาค หวังภักดี	อาจารย์ คศ.3 วิทยาลัยพณิชยการบางนา
พิเชฎฐ์ กาลามเกษตร์	อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาโท สาขาศาสนาเปรียบเทียบและรองคณบดีฝ่ายการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ไพฑูรย์ นันตะสุคนธ์	ผู้อำนวยการกลุ่มมาตรฐานการเรียนการสอนและรับรองคุณวุฒิ สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและอาชีพ
มุขตาร์ มะทา	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ยะลา
วิรัช อัศวสุขสันต์	ประธานหอการค้าจังหวัดยะลา
ศิริชัย ปิติเจริญ	ประธานหอการค้าจังหวัดปัตตานี
เศรษฐ์ อัลยุฟรี	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปัตตานี
สมบูรณ์ บุญธำรงกิจ	ประธานหอการค้าจังหวัดนราธิวาส
สุไลมาน อาแล	เลขานุการคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี
หะยีอับดุลรอซัค อาลี	ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส
อณัส อมาตยกุล	กรรมการกิจการตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และอาจารย์พิเศษด้านศาสนาอิสลามของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อิมรอน มะลูลีม	รองจุฬาราชมนตรีและรองประธานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
อับดุลฮาเรม หิเล	เลขานุการคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายนามผู้เกี่ยวข้องที่ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัย (ต่อ)

เขมรัฐ ยอดมณี	หัวหน้าชั้นนักศึกษา แผนกช่างกลโรงงาน วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
ซุลกิฟลีย์ สหสันติวรกุล	ครู กลุ่มสาระสุขศึกษาพลานามัย วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
ทินกร คงศักดิ์ศรี	รองผู้อำนวยการ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
ประภาส เพ็ชรไทยพงศ์	รองผู้อำนวยการ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
มูฮัมมัดบัดรี หะยีดือราปู	หัวหน้าชั้นนักศึกษา ปวส.2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
มัลลิกา กิจรักษา	ครู แผนกพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
วรรณี คงแป้น	ครู ชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระสังคมศึกษา วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
วันดาโอ๊ด บอเหาะ	หัวหน้าชั้นนักศึกษา ปวส.1 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
ศักดิ์วิชิต เจ๊ะเสน	ครู คศ.2 แผนกช่างกล วิทยาลัยเทคนิคยะลา
สันติภาพ มะสะ	พนักงานราชการ แผนกช่างอิเล็กทรอนิคส์ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
อดุลย์ แวนา	ครู คศ.2 แผนกช่างไฟฟ้า วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
อุรารัตน์ ประคองทรัพย์	หัวหน้าชั้นนักศึกษา แผนกพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นายนักรบ ระวังการณ์
วัน เดือน ปี ที่เกิด	25 ตุลาคม 2503
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	การศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์